

კარი პირველი

აბესალომ ინდოთა მეფის ამბავი

იყო ინდოთ მეფე აბესალომ, მორჭმული და განგებინი, და არა იყო შეჭირვება გულსა მისსა. ესე იყო წესი მისი: ედგა ასი ავაზა და ექვს-ასი ქორი, თეთრი და მწყაზარი, ჰყვა სამი ათასი დიდებული. ორ-შაბათსა, სამ-შაბათსა და ოთხ-შაბათსა, ამას სამსა დღესა, უკმის ათას-ათასი დიდებული და გასცემდის საბოძვარსა საზომისაებრ, რა-ცა ვის ჰხვდებოდა. ამას განსვენებასა და დიდებასა შინა იყვის სიხარული და გამოსვენება. ხუთშაბათსა, პარასკევსა და შაბათსა ნადირობდის და გაისვენებდის, კვირიაკესა დღესა დაჯდის და სამეფოსა საქმესა განაგებდის და სამართალსა უზემდის ციხეთა, ქალაქთა და სოფელთა ყოველთა.

ერთსა დღესა ბრძანა ნადირობას განსლვა. გავიდა და ინადირა სანადიროსა კარგსა. მოვიდა შინა, მხიარულმან დიდი პურობა გარდაიჭადა და მნახავთა მადლი უბრძანა, ვითა კარგთა სანადიროთა შიგან მანადირეთ-ო. კვლავ უბრძანა: აწ, ჩემსა მზესა, წადით და ახლოს ნადირი მომინახეთ-ო. წავიდეს მნახავნი და ეგზომი ნადირი პოვეს, რომელ ანგარიში არა შეეგებოდა. ერთი ქურციკი ნახეს, რომელ რქანი ესხნეს ოქროსა ფერნი, თვალნი და ჭლიკნი -- შავნი, და მუცელი -- თეთრი და ზურგი -- მოწყული. შევიდა მნახავი და მოაჰსენა მეფესა მით-ვე სახითა, ვითარ-ცა ენახა. გაეხარნეს მეფესა და უბრძანა დიდებულთა: ამას კაცსა საკვირველი ნადირი უნახავს, აწ მისი უნახაობა ჩვენგან არ ეგების და, ვინათგან ესრეთ საკვირველი არის, მნებავს, რათა-მცა მთელი შევიპყრათ-ო.

გაიყარა ნადირი და შეეკაზმეს მეფე და ყოველნი დიდებულნი მისნი, წინა წარიძღვანეს იგი კაცი და მივიდეს მას მინდორსა შინა. ნახეს იგი ქურციკი მით სახითა მას-ვე ადგილსა. ბრძანა მეფემან: აჰა მალე, აბა, ყოველმან კაცმან ცხენები შეუტევეთ და სიკვდილსა ეკრძალენით-ო. შეუტევეს ცხენები და წავიდა ქურციკი იგი. არბივეს დღისა სავალი და მოსწყდა სხვა კაცი ყველა, მეფე და სამნი სხვანი დიდებულნი შერჩეს და არბივეს ვიდრე მწუხრამდის შვიდისა დღისა სავალი: ვერ-ცა მიეწივეს და არ-ცა მოსწყდეს.

ადგილსა ერთსა მივიდეს კლდოვანსა. ჩაეხვეწა ქურციკი და უჩინო იქმნა. ოდეს დახედნეს ქვეყანასა, ვერა-სადა ცნეს და ვერ-ცა ნახეს ქალაქი და ვერ-ცა სოფელი, ვერ-ცა იგი ნადირი. ქვეყანა უცხოდ აუჩნდათ: არა უწყოდეს, სადა-მცა წავიდეს. მიხედნა მეფემან და ნახა სახლი ერთი ქვითკირისა. გაუკვირდა და თქვა: რა არის ესე სახლი ამა უკაცურსა ქვეყანასა? შევიდეს და ნახეს: იყვნეს ცალ-კერძო ჭაბუკნი სამნი დაწერილნი და შუა მათსა -- სახე ქალისა, რომელ კაცისა თვალსა ეგეთი არა უნახავს რა. ერთი დიდი კაცი იყო, შვენიერი ჭაბუკი, ჯაჭვი ეცვა ტანსა და ჭრმალი ჰქონდა, ზედა ეს-რე ეწერა: "მე -- ამირან დარეჯანის ძე და ყმა ჩემი სავარსიმის ძე, ზადრი იამანის ძე და ყმა მისი ინდო ჭაბუკი, ნოსარ ნისრელი და ყმა მისი ალი დილაში. ოდეს ქაჯნი დაგვოცენით და ზღვათა მეფისა ასული გამოვიყვანეთ, ამას ადგილსა მოვედით და ყოველი არაბეთი ზედა მოგვიკვდა. მაშინ არ ავად ვიყვენით".

ოდეს გარე მოიხედნეს, მარცხენასა მჯარსა იგი სამნი ჭაბუკნი ეწერნეს. გამოვიდეს სახლისაგან და მინდორშიგან ძვალი იდვა, კაცისა და ცხენისა, და საჭურველისა ნალექი, რომელ კაცისა თვალსა ეგეთი არა უნახავს. გაუკვირდათ მეფესა და დიდებულთა, თქვეს: ვინ ყოფილან ესე ჭაბუკნი, ანუ რომელსა ჟამსა? ჰგავს, რომელ იგი ერთი პატრონი ყოფილა იმა სხვათაგან. რომლისა-მე ქვეყანისანი ყოფილ არიან? -- ამას იტყოდეს და ამბავსა ვერასა სცნობდეს.

წამოვიდეს და ძლივ-ღა გამოაგეს გზა. მეშვიდესა-ღა დღესა სამეფოსა სახლსა მოვიდის, შემოკრბეს დიდებულნი და ნახეს მეფე დადრეჯილად. შეჭირვება შეჰქმნოდა ამა ამბისა უცნობლობისათვის. არ-ცა შექმნა პურობა და არ-ცა გავიდა ნადირობასა, არ-ცა გარდაიჭადა ნადირი.

და გაითქვა ყოველსა ქვეყანასა შინა, ვითა: მეფესა სახლი რა-მე უნახავს და შეჭირვება შეჰქმნია-ო. ზოგნი ზოგსა მიზეზსა იტყოდეს. და ზოგნი ზოგსა.

მაშინ შევიდა ვაზირთა-უხუცესი და მოაკსენა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ვიცი, რომელ დიდსა კანდიერებასა ვიქმ, მაგრამ რა მეწევის მოქსენებისაგან კიდე? თუ გასწყრე და თავი მომკვეთო, ესე სიხარული არის ჩემი, ამისთვის რომელ მოვკვდე და თქვენ ეგრე შეჭირვებულსა არა გხედვიდე-ო.

უბრძანა მეფემან: თქვი, ჯაზირ ვაზირთა-უხუცესო, შენ დაკლებულსა არას იტყვი-ო.

მოაკსენა: ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! ოდეს ბრძანეთ და მის ქურციკისა ნადირობად გახვედით, მუნიოგან შეჭირვებულად ხარ, არ-ცა-და გასულხარ ნადირობად, არ-ცა გარდაგიკვდია ნადიმი. ყოველი ერი ურვასა და შეჭირვებასა შინა არის ამის საქმისათვის-ო.

უბრძანა მეფემან. ამის საქმისათვის შეჭირვება ვიცი და გამიგონია, ვაზირთა-უხუცესო, რომელ ვიქმ უბადოსა და ბედითისა საქმისათვის შევიჭირვებ, განა შეჭირვებასა წინა ვერა აღუდგები. -- და ეგრე უბრძანა: კაცნი ვნახენ ქვითკირისა სახლსა შინა უკაცურსა ადგილსა, ჭაბუკნი ექვსნი დაწერილნი, მათ შუა ქალისა სახე შევნიერი, და ერთი კაცი მათ სხვათა პატრონად ვცან. -- და უთხრა ყოველი, რომელი ენახა.(კვლა)უბრძანა: მწადიან მათისა ამბისა ცნობა-ო.

მოაკსენა ჯაზირ ვაზირთა-უხუცესმან: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! თუ-ცა ვითა ვიკადრებდი, ვწყრები, რა შესაჭირვები არის მეფობისა თქვენისაგან? თუ კაცნი ვინ-მე გინახვან ბედითნი და მათი ამბავი ვერა სცანით, რა საკვირველი-ა?! სამეფო და ერი თქვენი ყოველი დიდსა შეჭირვებასა შინა არის. ბრძანეთ, ინადირეთ და ნადიმი გარდაიკადეთ. ყოველთა მეფეთ-მეფე ხარ და არა ეგების, თუ-ცა მათ კაცთა ამბავი არა სცანით-ო.

გამოვიდა ჯაზირისა სიტყვასა ზედა მეფე: ინადირა, პური დაიგო, განისვენა და ნადიმი გარდაიკადა, განა ვერა ამოიგდო შეჭირვება გულისაგან. და განითქვა, ვითა: მეფე ურვასა შინა არის; მის ქურციკის დევნასა შიგან სახლი რა-მე უნახავს და კაცნი მას შიგან დაწერილნი და მათისა ამბისა ცნობა სწადიან-ო.

ჯდა მეფე და სხდეს დიდებულნი. და სხვა ამბავი არა იყო რა მათ კაცთა ნახვისაგან კიდე და არა-ვინ იცოდა, რა-მცა ვინ უთხრა.

მაშინ აღდგა აბულასან აბულ-ყასუმის ძე, ერთი დიდებულთა მისთაგანი, და მოაკსენა: ცხოვნი, მეფეო! მის კაცისა ამბავი მცირედი ვიცი, რომლისათვის შეიჭირვებს მეფობა თქვენი. თუ მიბრძანოთ, მოგაკსენოთ, რა-ცა ვიცოდე-ო.

მაშინ მოიქცა მეფე მის კაცისა კერძო და უბრძანა: იტყოდე-ო.

აბულასან მოაკსენა:

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მე ცოტა ყმა ვიყავ და მამამან ჩემმან აბულ-ყასუმ ვაჭარნი გაგზავნა ბაღდადსა. აბუბაქარ უკეთესად უჩინა ხუთ-ასი აქლემი მისცა და ხუთ-ასი ჯორი. წარვიდეს და წელიწადი ერთი დაყვეს. მერმე მოვიდეს დიდად გამარჯვებულნი და დიადი ევაჭრა. მამასა ჩემსა დიდად გაეხარნეს. დაჯდა წალკოტსა შიგან მხიარული. მე ცოტა ყმა ვდეგ და მესმოდა. მამა-ჩემი ჰკითხებდა აბუბაქარს სპარსეთისა ამბავსა და უთხრობდა იგი. ეგრე მოაკსენა: ერთი საკვირველი ამბავი მოგაკსენო, ვითა: "გამოვეკაზმენით და წავედით, მოვედით ბაღდადად, მოვიდეს კაცნი ვინ-მე და გვითხრეს: არაბნი მეკობრენი წინა გიმზირიან-ო. ამაზედან ჩვენ თვე ერთი გამოკაზმულთა ბაღდადსა-ვე დავეყავით მათ მეკობრეთა შიშითა მერმე მო-ვინმე-ვიდა კაცი ერთი არაბი და გვითხრა: ვიცი, რომელ გემინიან მეკობრეთაგან. აწ მე მომეცით ფასი და ესეთსა გზასა წაგასხნე, რომელ ღმრთისაგან კიდე ვერა-ვინ გავნოს-ო. ჩვენ ვაფიცეთ და ათასი დრაჰკანი მივეცით და მან კაცმან ეგრე გვითხრა: აიღეთ თვისა ერთისა საგზალი თქვენთვის და ცხენათვის,

მინდორსა ერთსა გვიდა გარეზა, რომელ წყალი და სამოვარი არა არის-ო. ავიღეთ ყველა, ვითა გვითხრა. წამოვედით და თხუთმეტსა დღესა უკაცურსა ადგილსა ვიარეთ. მინდორი ერთი დაგვხვდა მეტად დიდი. ეგ-ზომი ძვალი იდგა, ვითა თოვლი, ცხენისა და კაცისა. შუა ქედი იდგა ერთი ცოტა და მაზედ სახლი იდგა ქვითორისა. და გამიკვირდა და ვკითხე წინამძღვარსა მას ჩვენსა, ვითა: რა არს აქა შინა და რა არს ისი სახლი? ეგრე გვითხრა: არა თუ-რე იცით-ა? ისი კაცი, თვალად კარგი, ამირან დარეჯანის ძისა სახე არის-ო. მივედით და კაცი ეწერა შვენიერი და ჯავშანი ტანსა ეცვა და ჯრმალი კელთა ჰქონდა და მას-თანა ექვსნი კაცი სხვანი ეწერნეს. და ზედან ეგრე ეწერა: "მე ვარ ამირან დარეჯანის ძე, ჩემნი ყმანი -- სავარსამის ძე, აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ზადრის ძე, ქაოზ ქოსის ძე და ყამარ ყამრელი. ოდეს სეფედავლე დარისპანის ძის ომად ვიყვენით, მომავალთა აქა ლაშქარნი გარდაგვეკიდნეს და არ ავად ვიყვენით". მე გამიკვირდა და ეგრე ვთქვი: ნეტარ ვინ ყოფილან ესე კაცი?! -- მან ეგრე მრქვა: დიდი არის მისი ნიშანი ყოველგან-ო. მე ვკითხე: სხვა რა უქმნია-მეთქი? მან ეგრე თქვა: არა ვიცი სხვა ამისგან კიდე, რომელ ესე ნიშანი არის ყოველსა ადგილსა-ო". ესე [ამბავი] აბულ-ყასუმს, მამასა ჩემსა, მონამან მისმან მოაქსენა.

და ესე აბულასან [აბესალომ] მეფესა მოაქსენა.

უბრძანა მეფემან აბულასანს, ვითა: მე მაგას-ვე შევიჭირებ, რომელ ეგეთნი კაცი ყოფილ არიან და მათი ამბავი ვერა ვცნაით-ო.

ამით უფროსსა შეჭირებებსა მიეცა მეფე და აღარ განვიდა ნადირობად.

მოაქსენა ჯაზირ ვაზირთა-უხუცესმან:

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მე-ცა შემექმნა შეჭირება, თუ მათ კაცთა ამბავთა ვერა ვცნობთ-ო.

ესე ამისთვის თქვა, რომელ პირველ შევედრებულ იყო, მოაქსენა და უკანის ვე-და-რას ჰკადრებდა. არ-ცა კამს პატრონისა დიდი ცილობა.

მოაქსენა ჯაზირ:

გაგზავნეთ კაცი ქალაქთა სპარსეთისათა, ნუ-თუ ვინ-მე ყმა დარჩომილ იყოს მისი და მისითა ვცნათ-ო.

მოეწონა მეფესა სიტყვა ჯაზირისი და გაგზავნეს კაცი სპარსეთს.

ყოველსა ქალაქსა წავიდეს. დაყვეს მრავალი ჟამი.

ორნი მათ გაგზავნილთა მონათაგანნი ზადდადსა იყვნეს. მოვლეს და ვერ-ცა ცნეს რა. წამოვიდეს და კაცსა ვის-მე ბერსა უკანა მოეწივნეს. ჰკითხა მან ბერმან კაცმან, ვითა: სადაურნი ხართ, ძმანო? უცხოად ამიჩნდით-ო! მათ უთხრეს: ყოველნი ინდონი ვართ და ამათ რომელთა-მე საქმეთათვის ვიარებით-ო, -- უთხრეს ყოველი. მან ბერმან კაცმან ეგრე არქვა, ვითა: თუ დამიმაღლებთ, მე გაგცე გზა მაგისი. გაეხარნეს მათ კაცთა და ერთმან შესამოსელი მეტად კარგი შეჰმოსა ინდოური. ეგრე ჰრქვა მან კაცმან: ესე-რა სიახლოეს ქალაქი ერთი არის ცოტა, თვით მისი აგებული, და ყმა მისი სავარსიმის ძე ჯერეთ ცოცხალი არს, რომელი სიყრმიტგან თანა-დამჯდური არის ყოველთა ნაქმართა მისთა და მან გითხრას ყოველი-ო.

წავიდეს ესე კაცი, ვლეს ხუთი დღე. ბალხეთით კერძო წყალი ჩამოდიოდა დიდი და მისსა პირსა ქალაქი იყო მეტად შვენიერი. და კართა მის ქალაქისათა შესავალსა ამირან დარეჯანის ძე ეწერა, ცხენსა ზედა მჯდომი ერთმან-ერთსა ეგრე ჰრქვეს: აჰა კაცი, რომლისათვის შეიჭირებეს პატრონი ჩვენი ინდოთ მეფე.

შევიდეს ესე კაცი, მოეგებნეს და შეიყვანნეს.

ესე იყო გაგება სავარსიმის ძისა, რომელ: რა კაცი მოვიდის, დააყენიან, წესითა გაუკვეთდიან და არა-ვინ ჰკითხის, თუ ვინ ხართ, არ-ცა ვის რა მიღმა უთხრიან. და დაყვეს მათ კაცთა მუნ სამი დღე და არა-ვინ რა უთხრის და სამსა-ვე დღესა პურად აწვივიან. სახლი

იყო დიდი და შუბლსა სახლისას ამირან დარეჯანის ძე დაწერილი იყო. გამოვიდის სავარსიმის ძე, ბერი კაცი, და დაჯდის პურად და, რა პირველი ღვინო მიართვიან, უცმის მონათა იმიერ და ამიერ. შეუსხდიან, ადგის და ღმერთსა თაყვანის-სცის, მოიქცის, ამირან დარეჯანის ძესა შეხედნის, ატირდის და ეგრე თქვის: აჰა კაცი, რომლისა მსგავსი არა-ვინ ყოფილ არს ქვეყანასა ზედა, თაყვანის-სცის, შესვის და დაჯდის.

სამსა-ვე დღესა ნახეს ესე ამა კაცთა. ბოლოს ჟამსა გაეთაყვანნეს და მოაქსენეს, ვითა: ინდოთ მეფისაგან გამოგზავნილნი ვართ წინაშე თქვენსა და გაგაგონებთ-ო. უთხრეს ყოველი ყოფილი.

ატირდა სავარსიმის ძე და თქვა ეგრე: თუ-მცა დიდის ჯელმწიფისაგან გამოგზავნილნი არ იყავით, ზენა-არმან ღმრთისამან, თავსა დაგჭრიდით. მე მათქმევთა ამბავსა პატრონისა ჩემისასა?

წავიდეს კაცი იგი წინაშე ინდოთ მეფისა და მოაქსენეს, ვითა ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ვპოვეთ კაცი ერთი ყმა ამირან დარეჯანის ძისა, კაცი ბერი და შვენიერი, მაგრა არა გვითხრა რა.

გაეცინნეს მეფესა და თქვა: მაღლი ღმერთსა, რომელ დღეთა ჩემთა მეწია ამის ამბისა ცნობა!

მოაქსენეს კაცთა მათ: უკე-თუ ადრე არა მიესწრები, დაბერებულ არს იგი კაცი და ნუ-თუ მოკვდეს-ო.

გაგზავნა კაცი ფიცხლად სავარსიმის ძეს თანა, ვითა:

"სავარსიმის ძესა, გამორჩეულსა ჭაბუკსა, გიბრძანებს მეფობა ჩვენი! მხიარულ ვარ სიცოცხლისა შენისათვის და ვმადლობ ღმერთსა, რომელ ჯერეთ ცოცხალ ხარ. აწ რა წაიკითხო ესე წიგნი, სწრაფით წამოდი წინაშე ჩვენსა, რომელ ჩვენ გავიხარნეთ ნახვითა შენითა. ვითა მამა, ისრე პატივითა დაგიჭიროთ და გაგისვენოთ, ვითა გამზრდელსა. და მითხრობდი ამბავთა პატრონისა შენისა ამირან დარეჯანის ძისათა და გამიქარვე შეჭირვება, რომელი არს გულსა ჩემსა, და ცოცხლებითა იყავი".

მოართვეს წიგნი სავარსიმის ძესა. წაიკითხა და მერმე დაუწერა პასუხი:

"ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მიწამან მეფობისა თქვენისამან, სავარსიმის ძემან, წავიკითხე ბრძანება თქვენი, აღვიპყრენ ჯელნი მხიარულმან და დავლოცე მეფობა თქვენი პირველ ამისთვის, რომელ მიწა მეფობისა თქვენისა მიკითხეთ და მიბოძეთ წიგნი, რომელმან გამამხიარულა და სიბერესა ჩემსა ნუგეშინის-სცა, და მერმე ამისთვის, რომელ იკითხავ ამბავთა გამზრდელისა ჩემისა ამირან დარეჯანის ძისათა და მის კაცისათა, რომლისა სწორი არა-ვინ ყოფილ არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა, და ვგონებ, რომელ არ-ცა ვინ წადმართ გამოჩნდების მისებრი. გებრძანა წინაშე თქვენსა მოსლვა. თუ-ცა ღირს-ვიყავ ხილვასა თქვენსა, ვითა-მცა ღმერთი მიხილავს, განა სიშორისაგან გზისა და სიბერისაგან დიდისა ვეღარას შემძლებელ ვარ წინაშე თქვენსა მოსლვად. აწ თუ ბრძანოს მეფობამან თქვენმან, გამოგზავნე კაცი თქვენი; რომელი ოდენ არა დამვიწყებოდეს და არ დაცთომილ ვიყო სიბერისაგან, წიგნითა გავაგონე მეფობასა თქვენსა.

ამათ კაცთა არა ინებეს, ეგრე თქვეს: ჩვენდა არა უბრძანებია-ო".

მოართვეს წიგნი ინდოთ მეფესა სავარსიმის ძისა. მაშინ უბრძანა ორთა დიდებულთა წარსლვა და შეკაზმა კუბოძსა აქლემთა ზედა.

უბოძა წიგნი მეფემან:

"ვინაფთვან ღმერთსა ამ ჟამამდის მოუწევია, ესე არა ეგების, თუ-ცა არა განახა მეფობამან ჩემმან. აწ წარმომივლენიან ორნი დიდებულნი ჩემნი -- ჯაუნარ და ომარ, და შეუკაზმავს კუბო, რომელ შეხვიდე შიგან და უჭირველად მოგიყვანონ აქა, და მე ვფიცავ ღმერთსა ცხოველსა, რომელ მოსლვისაგან კიდე არა არს წამალი".

მივიდეს დიდებულნი ჯაუნარ და ომარ და მიართვეს წიგნი ინდოთა

მეფისა სავარსიმის ძესა. მოუკაზმეს და შესვეს კუბოსა შიგან და წამოიყვანეს წინაშე ინდოთა მეფისა. გაეხარნეს უზომოდ ინდოთ მეფესა და უბრძანა: სავარსიმის ძეო, გამხიარულდა გული ჩემი ხილვითა შენითა და ამისთვის შენ-ცა მხიარულ იყავ, რომელ ვითა-მც მშობელი ხარ ჩემი, ეგრე დაგიჭირო და. თუ გინდეს სახლსა შენსა წასლვა, დიდითა პატივითა და დიდებითა გაგზავნო.

მოიქცა მეფე და უბრძანა დიდებულთა: ღმერთო, ამის კაცისაგან რა გინდა კარგი ნაქმარი შეძლებულ ყოფილა-ო.

დაემოწმეს დიდებულნი და თქვეს: ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! არა უხილავს თვალსა ჩვენსა კაცი ასეთი, განა ნეტარ პატრონი ამისი როგორი-და ყოფილა?

ატორდა სავარსიმის ძე და თქვა: თუ-ცა გენახა პატრონი ჩემი, რა-ლა-მცა ებრძანა მეფობასა თქვენსა, სადა მე, საწყალი ბერი კაცი, ესრე მოგეწონე-ო!

დასვა მეფემან დიდითა პატივითა. დაყვნა დღენი მრავალნი, განუსვენებდეს და პატივსა სცემდეს და უბოძებდის საბოძვართა ყოველთა დღეთა.

უბრძანა მეფემან სავარსიმის ძესა: დიდად ვისწრაფი ამბავთა პატრონისა შენისათა და თქვენ, მისთა ყმათათა. თუ-მცა მაშვრალი იყავ, აწ იწყე და მითხრობდი-ო.

მოაჰსენა სავარსიმის ძემან: ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! მე ბერი კაცი ვარ და არ შემძლია დიდად საუბარი, -- და მოაჰსენა: ათ-ორ-მეტნი კარნი არიან ნაქმარნი პატრონისა ჩემისანი და სხვათა მრავალთა ჭაბუკთანი, და ამას წელიწადსა ერთსა გასრულდეს ნუ-თუ ვითა, ამაღ რომელ მე უბნობა არ შემძლია.

და მოაჰსენა მეფესა: მე სიყრმითგან დამჯდური ვარ ნაქმართა მისთა. აწ მიბრძანეთ რომელი უწინ მოგაჰსენოთ ნაქმართა მისთა: რომელი თქვენ სახლი გინახავსთ და ანუ იგი პატრონი ჩემი და ბადრი იამანის ძე და ნოსარ ნისრელი სწერიან ერთგან [ანუ სხვა-ო]?

უბრძანა მეფემან: მაგათ სამთა ნაქმარი, ერთგან რა-ც ექმნას, მითხარ-ო.

სავარსიმის ძემან მოაჰსენა: ეგე ადგილი შუა არს, განა რომელი-ცა სწადდეს მეფობასა თქვენსა, იგი მოგაჰსენოთ.

: 2

კარი მეორე

ბადრი იამანის ძისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

ნადირობასა ვიყვენით. ავაზასა ქურციკი შეეპყრა. ამირან დარეჯანის ძე ზედა მოდგომილიყო და ხედვიდა. ოდეს შევხედენით, კაცი ვინ-მე მოვიდოდა, შავსა ტაიჭსა ზედა ჯდა, შავითა მოსილი იყო, პირი შავად-ვე შეეღება და კელი მარჯვენა შავად-ვე ჰქონდა. გარდაჲდა და თაყვანი-გვცა მან კაცმან. შეხედნა ამირან დარეჯანის ძემან, შეწყალა და თქვა: ვაგლახ, იმას კაცსა რა სჭირს-ო. ჰკითხა: ვინ ხარ, ანუ რადასა ჰჭირისა უფალი ხარ-ო?

მან მოაჰსენა. ამბავი ჩემი გრძელი-ა, ინადირე, განისვენე და მერმე მოგაჰსენო.

ისწრაფა ამირან დარეჯანის ძემან და წავედით შინა. ვითა პური ვჭამეთ, გაიყარა დარბაზობა და უქმო მას კაცსა. აწვია, დასვა ქვე და ჰკითხა: რა გჭირს, ანუ რად შემოსილ-ხარ შავითა-ო?

ატორდა კაცი იგი და თქვა: პატრონისათვის-ო. უბრძანა: მოკვდა-ო? მოაჰსენა: არა, ფათერაკი წაეკიდა-ო. უბრძანა: გვითხარ მისი

ამბავი-ო!

გვითხრობდა კაცი იგი: პატრონი ჩემი იყო ბადრი იამანის ძე, ჭაბუკა გამორჩეული. ნაქმართა მისთა მოთლვა ყოლე არა ეგების, ამით რომელ გაგრძელებს და საწყინოდ გაჭდების, ცოტა რა-მე მოგაკსენო: ოდეს მოიწიფა, ვერ-სადა ვინ შეება. სადა-ცა სახელოვანი ჭაბუკი ითქმოდის, წავიდის, შეების და აჯობის, რომელ ვერა-ვინ გაუსწორის ომი. და ვერა პოვა სწორი თვისი. შეჭირვებად ჯდა. არ-ცა ინადირებდა და არ-ცა ასპარეზობდა. უმძიმდა ყოველსა ქალაქსა და იტყოდეს: ნეტარ რა წაჰკიდებია ბადრი იამანის ძესა, რომელ ასრე შეჭირვებით არის?

მე მესაწოლე ვიყავ და კარსა ზედა ვჯედ საწოლისასა. მო-ვინმე-ვიდა ბერი კაცი არაბი და ეგრე მითხრა: რას შეჭირვებს ბადრი იამანის ძე-ო? მე უთხარ მიზეზი და მან მითხრა: მაგისტვის ნუ შეჭირვებს, ეგეთი ღონე ვასწავლო, რომელ დღე დაბადებისა მან-ცა დასწყიოს და, ვინ-ცა მასთან დახვდეს, მან-ცა-ო.

შევედ და მოვასკენე ბადრი იამანის ძესა. გაეხარნეს, ზე წამოჯდა და მიბრძანა: მომგვარე იგი კაცი-ო. გამოვედ და შევიყვანე იგი კაცი. უბრძანა: მითხრობ ჩემისა დამართებითსა კაცსა-ო? მან მოაქსენა: გითხრობ-ო. უბრძანა: ვინ არის-ო? მან მოაქსენა: ზღვათა მეფისა ასულისა გამოყვანებად წაედ და მუნ მოგხვდებიან ჭაბუკნი არა ერთნი და ორნი, განა მრავალნი და დიდად მარცხეთ საბრძოლველნი. გზა არის ესეთი, რომელ ყოლა არ ეგების მას გზასა შესლვა. უბრძანა ბადრი იამანის ძემან: მაშ, ვინ იცის იგი გზა-ო? მან მოაქსენა: ცოტასა ხანსა მე ვიცი-ო. მიბრძანა გამოლემა შესამოსლისა და შემოსა კაცი იგი. უბრძანა ყმასა მისსა ინდოსა ჭაბუკსა, მას ლომსა, და უთხრა ყოველი. თავმან თქვენმან, მეორესა-ვე დღესა წავედით და იგი ბერი კაცი არაბი წინ წავიდვანეთ. თხუთმეტისა დღისა სავალი ვლეთ. ზედა წარგვაყენა ქედსა და ჩაღმა გვიჩვენა და თქვა: აღარ წამოვალ, თქვენ ამასა მინდორსა დაჰმართეთ და თვით მოგხვდების, რასა-ცა ეძებთ. მე აქა თხუთმეტ დღე მოგელით და, თუ თქვენ არ მოხვალთ, წავალ-ო.

ინდომან ჭაბუკმან უთხრა: ზენა-არმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისამან, თუ-მცა ღმრთისაგან არ მეშინოდა, თავსა მოგკვეთდი. ესე კაცი კელმწიფე მოაცთუნვე და გზასა ზედა დააგდე?

მან ცურცლვა რას-მე დაიწყო.

მაშინ გაიცინა იამანის ძემან და ეგრე უთხრა: ნუ სწყერები, ინდოვ. ჩემსა მზესა, ჭაბუკობა გვინდა და აწ გამოვჩნდებით რაძი ჭაბუკნი ვიყვნეთ-ო.

მაშინ დადგა არაბი და წავედით ჩვენ და ვლეთ დიდი ხანი. კარავი იყო ერთი მარტო და კარსა ზედან ერთი ცხენი ება. მოაქსენა ინდომან ჭაბუკმან: ვნახო, ისი კარავი ვისი არის-ო? უბრძანა: წაედ, ნახე-ო. წავიდა ინდო ჭაბუკი. ოდეს კარსა შეადგა, მწითური ვინ-მე ჭაბუკი იყო. ჰკითხა: ვინ ხარ-ო? აგინა გამოღმართ და უთხრა: ვიცი, მას არაბსა მოუცთუნებიახართ, რომელსა სხვანი-ცა მრავალნი მოუცთუნებიახართ და დაუტოვიან. ინდომან ჭაბუკმან ეგრე უთხრა: გინება დიაცური არის. თუ ჭაბუკი ხარ, გამოედ და შემაქციე-ო. მწითურმან ჭაბუკმან ეგრე უთხრა: უკუ-დეგ კარისაგან-ო! უკუ-დეგა ინდო და გამოვიდა მწითური ჭაბუკი შეჭურვილი. ცხენი შემოუტევა და ჳრმალი გარდაჰკრა. მერმე კელი მიჰყო ინდომან ჭაბუკმან, ცხენისაგან მოჰკადა და ჩვენთან მოიყვანა; გვითხრა: ესე ჰყირტად მეუბნებოდა და თქვენ გაიკითხეთ-ო. მან მწითურმან კაცმან თავყანი-სცა და ეგრე მოაქსენა: ვაზად მოხვედ, ნოსარ ნისრელო, უწინა-რე მოგელოდით-ო. ინდომან ჭაბუკმან ეგრე ჰრქვა: არა ნოსარ არს, ძმაო, ბადრი იამანის ძე არის-ო.

წავედით და თანა წავიტანეთ მწითური ჭაბუკი. ვლეთ დიდი ხანი. ორნი კარავნი დგეს. ერთი დიდი და ერთი ცოტა და ცხენი ება დიდი და შავი. ოდეს კარსა შეედევით, კაცი ვინ-მე ძილად წვა და ორნი მონანი ჳრმალ-მოწვიდლნი -- ერთი თავით და ერთი ფერკით უდგეს. შეჰყვილა ინდომან ჭაბუკმან: ვინ ხართ-ო? მათ მონათა პირსა კელი დაიდვეს და მდაბლად ეგრე ჰრქვეს. წაედით, ვირე მშვიდობით ხართ-ო. ბადრი იამანის ძემან ეგრე ჰრქვა. გააღვიძეთ! ეგე კაცი ვინ არის-ო? მათ ეგრე ჰრქვეს: მოედ და თვით გააღვიძე-ო. გარდაჯდა

ინდო ჭაბუკი და შევიდა. მოეგებნეს იგი მონანი წინა და თითო
ჯრმალი ჰკრეს. მან ერთითა კელითა ერთსა მოზიდა და ერთითა
ერთსა და ქვეყანასა დაჰკრნა და ეგრე არქვა: ზენა-არმან ღმრთისამან,
ვითა მე თქვენ მოგერივე. ეგრე-ვე ჩემი პატრონი თქვენსა
პატრონსა მოერივის-ო. ესე იყო ჩვეულება მის მძინარისა ჭაბუკისა:
ვირე არ შეარყივინ, არ გაიღვიძებდა. ყვილითა მივიდა და
მოზიდნა ინდომან და გააღვიძა. მან კაცმან თვალნი ამართნა სისხლიანნი,
რომელ საზაროდ კმა იყო. გაიღვიძა და ეგრე თქვა. ვიცი,
მას ზერსა გლახ არაბსა მისებრივ უცთუნებია-ო, და ჩვენ შემოგვევილა:
წადით ვირე მშვიდობით ხართ-ო! ბადრი იამანის ძემან არქვა:
მაგა სიტყვითა ჩვენი შექცევა არა ეგების, მოედ და ჯრმოლითა
შეგვქცივენ-ო. ეგრე გვარქვა: ზე უკუ-დეგით-ო. უკუ-დეგით ჩვენ

გამოვიდა შეჭურვილი იგი კაცი და, თავმან თქვენმან, საზაროდ
კმა იყო. ინდო ჭაბუკი ლამოდა შეზმასა. ბადრი იამანის ძემან ეგრე
თქვა: არა, ძმაო, აწ ჩემდა არის-ო. ნავარდი შემოუვლეს ერთმან-ერთსა
და შეიბნეს. და შემოუტივა მან კაცმან და რუბანი შემოაღწნა.
კელი მიჰყო ბადრი იამანის ძემან, მოჰკადა უნაგირისაგან და ქვეყანასა
დაჰკრა. ადგა კაცი იგი და მოაქსენა: ცხოვნი უკუნისამდე
ნოსარ ნისრელი! ღმერთო, კარგი კაცი მოხვედ-ო. და გაგვივირდა
ჩვენ და ვთქვით: ვინ არის ნოსარ ნისრელი, რომელ ესე კაცი ესრე
შეუშინებინა? მწითურმან ჭაბუკმან მოაქსენა: წიგნი მოეწერა
ზღვათა მეფესა თანა ნოსარს, ვითა. მე მოვალ და ასულსა შენსა
შევირთავ და ნუ გაათხოვებ, თუ თავისა შენისა მშვიდობა გინდა-ო.
მას მოველოდით და აწ შენ ისი გვეგონე.

წავედით მუნით და იგი მწითური ჭაბუკი თანა წავიტანეთ და იგი
ერთი მუნ-ვე დავაგდეთ. მწითურმან ჭაბუკმან ჰრქვა ბადრი იამანის
ძესა: მო-რასმე-გაქსენებ და ნუ გამიწყრები-ო. უბრძანა: თქვი-ო.
მოაქსენა: შეიწყალე სიჭაბუკე შენი, ნუ გივის მამა-შენი მჭმუნვარედ
და შეიქცე გარე. არა ეგების კაცისაგან შესლვა, სადა შენ დაგიმართებია,
და, თუ კაცისა ჯობნასა ზედა ხარ, ისი ჩემგან დიდად
უარესი არის-ო. უბრძანა ბადრი იამანის ძემან: მწითურო ჭაბუკო,
ეგ ზომ-ცა მასმია ეგ გვარი სიტყვა შენგან-ო?

წავედით და ვიარეთ დიდი ხანი. ჰკითხეს მას მწითურსა ჭაბუკსა:
რა არს აქა წინა-ო? მან მოაქსენა: აქა წინა ლაშქარნი დგანან
შავისა ჭაბუკისანი მეტად დიდნი და თვით მარტო თორმეტითა კარვითა
დგას შორს ღმერთმან თქვენი მტერი დააპყრას მას ყოფასა,
მაგრა ლაშქარნი მისნი არას გვითხრობენ-ო.

ვლეთ დიდი ხანი. მინდორი იყო სრულიად გარდავსებული ლაშქრითა.
ჩვენ ლაშქარნი გავიარენით. ზოგნი იმღერდეს და ზოგნი
სმად სხდეს. ვითა გვნახნეს, ეგრე თქვეს: მოვიდა ნოსარ ნისრელი-ო.
და თქვა ბადრი იამანის ძემან: ნოსარ ნისრელი, ღმერთო, კარგი და
სახელოვანი კაცი არის-ო.

ვიარეთ სამხრამდინ. ყოველნი ლაშქარნი გავიარენით და ყოველნი
ქებას შესახმიდეს შავსა ჭაბუკსა. გავიარენით იგი ლაშქარნი
და შორს, მილიონსა ერთსა, კარავი დგა დიდი და თორმეტნი
სხვანი კარავნი დგეს. რა გვნახნეს მიმავალნი, მივიდეს და მოაქსენეს
შავსა ჭაბუკსა: მოვლენ კაცი ვინ-მე ჭაბუკნი-ო.

გამოიხედა და ეგრე თქვა: ნახეთ, იგი ვის-მე ზედშავი ჭაბუკი
შეუპყრა და თან მოჰყავს-ო. აუხარა კელი და ჰკითხა: ნოსარ არის
ნისრელი-ო? მათ ეგრე არქვეს. ბადრი იამანის ძეა-ო. გამოგვეგება წინა.
მოვიკითხეთ და მან ჩვენ მოგვიკითხნა. დაგვიდგეს კარავი დიდი.
გვეამხანაგა და მუნ მოვიდა შავი ჭაბუკი. ესე იყო პირველი
აუღი შავისა ჭაბუკისა, რომელ, რასა-ც კაცსა მოერივის, არ დაარჩენდის
და ისწრაფდა შულსა.

მას დღესა დიდი პატივი გცვა და დია გამოგვისვენა ღამით კაცი
გამოეგზავნა და შემოეთვალა: არა ჟამი არის დგომისა და გამოსვენებისა,
ვიცი. განა წესი არის ჩემი. ხვალე ომი არის შენი და
ჩემი-ო.

გახიარნა ბადრი იამანის ძემან და პასუხი შეუთვალა: მოღმა ვერას
გეტყოდნი, სტუმარი ვიყავ, განა, რადგან თქვენ მიბრძანებთ,
დია, ღმერთო, წინაშე ვარ-ო.

დილასა შეეკაზმა შავი ჭაბუკი. გარდაჯდა მისსა შავსა ცხენსა და გამოვიდა. თავმან თქვენმან, თუ-ცა გენახა, მოგეწონებოდა. შეეკაზმა ბადრი იამანის ძე და მისსა თეთრსა ტაიჭსა შეჯდა. ორ კაცად, თავმან თქვენმან, კმა იყვნეს. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთს და შეიბნეს. ჯრმალთა მათთა ჭეხა გვანდა ცისა ჭეხასა. იბრძოლეს დიდი ხანი. გარდაალეწეს ოროლი ჯრმალი ერთმან-ერთსა. ბოლოსა ჟამსა გაწყრა ბადრი. გაიყვანა ცხენი, შემოიქცა და შემოჰკრა ჯრმალი მჯარსა მარჯვენასა და მარცხენასა თემოსა დაასო, ჩამოაგდო და მოკლა. იმა შავისა ჭაბუკისა ლაშქარნი მოღმართ გვიჭვრეტდეს. ვითა იგი მკვდარი ნახეს, შემოგვიტევეს ცხენი, და შევიბენით. ბადრი იამანის ძისა არა საკვირველი იყო, მაგრამ თუ-ცა გენახა ინდო ჭაბუკი, მოგეწონებოდა. გაუქციენით. მერმე გარდაჯდა ბადრი იამანის ძე და შავისა ჭაბუკისა კარავსა შევიდა. მან მწითურმან ჭაბუკმან მოაქსენა ბადრი იამანის ძესა: კურთხეულ არს მცა მარჯვენა შენი რომელ არა არის პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი შენებრი თავმან შენმან. ამის შავისა ჭაბუკისა ჯელითა თორმეტი ბუმბერაზი მომკვდარან, დია კარგები, და არ გვეგონა, თუ-ცა მისდა ჭაბუკი ჯოზნილ-იყო. აწ გზა არის მნელი, განა შენ ვითარი ჭაბუკი ხარ, ყველა ადვილია შენგან-ო!

დავყავით მუნ კვირა ერთი და ჰყრობილნი გამოუშვენით. მოგვხვდა კაცი ვინ-მე, რომელსა ერქვა უსიბ, გამოვიყვანეთ და ეგრე ჰრქვა: კურთხეულ-მცა არს მარჯვენა შენი და ჭაბუკობა შენი, რომელ აზღვევინე სისხლი ეგზომისა ჭაბუკისა შავსა ჭაბუკსა და მე მივსენ მისთა ჯელთაგან მე მუქაფა სხვა ვედა-რა შემძლია ამისგან კიდე, რომელ გზისა, რომლისადა დაგიმართებია, დია გმსახურო.

უბრძანა ბადრი იამანის ძემან. იგი-ა გზა ყოლე? უსიბ მოაქსენა: ვიცი-ო. გაეხარნეს ბადრი იამანის ძესა გზისა მეცნიერობა და დაუდგა იმედი უსიბსა. მაშინ წავედით და თქვა უსიბ: აქა წინა სამისა დღისა სავალსა მჯეცთა შინა გვინდა სიარული-ო. ვიარეთ და აგვიჩნდა ქვეყანა უკაცური, ჯვენარი და კლდიანი. თქვა უსიბ: აქათგან მჯეცთა ქვეყანა არს-ო. გამოჩნდეს ორნი ლომნი. მოვაქსენე: მე მიბრძანე, დავჯოცნე-მეთქი. მიბრძანა: მიედ-ო. მივედ და დავჯოცნე. მაღლი მიბრძანა და წავედით. რას-ღა მოვთვალვიდე, გამოჩნდა მჯეცი ერთი, რომელსა ცხვირსა რქა ედგა დიდი. გვიბრძანა ბადრი იამანის ძემან: ამაზედა მე მნახეთ-ო. მოაქსენა უსიბ: მეფეო, ისი არა სათქვენო არის, ინდო ჭაბუკსა უბრძანეთ, იმან და იმან გარდაიწყვიდონ-ო.

გაიყვანა ცხენი ინდომან ჭაბუკმან და თავმან თქვენმან ვითა კატა, [ეგრე] მოკლა.

თქვა უსიბ: არს, ღმერთო, გზა საჭირო და მნელი, განა რომელი პატრონი ჩვენი არის, და ყმა მისი ინდო, მათთანა ყველა ადვილი არის-ო.

წავედით მუნით და ვლეთ დიდი ხანი. გამოჩნდა მინდორსა შიგან მჯეცი პილოს ოდენი და აქენდა ორგნით-ვე თავი და გამოვიდოდა პირისა მისისაგან ცეცხლი, და საზაროდ კმა იყო. მოაქსენა: მეფეო. აჰა ისი, მაგრამ საშენო არ-ცა იგი არს-ო. უბრძანა უსიბს. ჩემსა მზესა, ჩემსა თეთრსა ტაიჭსა შეჯე და წამობეზლე და ნახო ნაკვეთიანობა ჯრმლისა ჩემისა. გაიცინა უსიბ და ეგრე თქვა: თუ-ცა დია მალი არის, ყოლე არა შევეჯდები-ო. გაჯდა უსიბ თეთრსა ტაიჭსა და ეჩვენა მჯეცსა. წაუდგა ბადრი იამანის ძე ჩალათა შიგან. შემოუტევა უსიბს მჯეცმან და გაექცა მჯეცსა უსიბ, და ვითა დაესწორა, იყივლა: ჟამი არს, მეფეო, მიშველეო გამოვიდა, შეუტევა, დაჰკრა ჯრმალი ზურგსა და მიწასა შიგან გამოავლო. იყივლა უსიბ: კურთხეულ-მცა არს მარჯვენა შენი! არს, ღმერთო, მნელი გზა ესე. მაგრამ გაგვიადვილებს პატრონი ჩვენი-ო.

წავედით და მუნით ვლეთ ორი დღე. სხვა კაცი ვინ-მე წამოდგა ქედსა ზედა, ჩამოგყვივლა: მოდით, მოისწრაფეთ-ო! და ერთი გველი. ჯელთა ჰქონდა და ერთი წელთა ერტყა. ჯელთა რომელი ჰქონდა, შემოგვეტყორცა და წავიდა. ჩვენ წავედით და ვლეთ ცოტა ხანი სხვა. მას ქედსა ზედა წავადეგით და ჩავხედენით. ორნი ვეშაპნი წვეს დიდნი -- ერთი შავი და ერთი თეთრი. თქვა ბადრი იამანის ძემან: შავი, მე და თეთრი თქვენ სამთა-ვე. მაშინ უსიბ მოაქსენა:

ჩემი კერძი თქვენდა-ვე მომიკსენებია-ო. აიხვნა ხიშტნი და შეუტევა. ცხენი შავსა ვეშაპსა ბადრი იამანის ძემან და თეთრსა -- ინდომან ჭაბუკმან. შავმან ვეშაპმან შეუტევა ბადრი იამანის ძესა ჩასანთქმელად. გაგულსდა ბადრი ჰკრნა ხიშტნი პირსა და ერთსა მკარსა. მოწასა შიგან ჩასავნა. ინდოსა ჭაბუკსა შეუტევა თეთრმან ვეშაპმან და ჩანთქა ვირე წელთამდის და გაიქცა. შეხედნა ბადრი იამანის ძემან, მიეწივა, ჯრმალი ჰკრა და მოკლა ვეშაპი ეგრე უბრძანა: ძმაო, ასრე-ვე შენ მიშველე, რა დამეჭირვოს-ო. მაშინ თქვა [ინდომან ჭაბუკმან]: მადლი დმერთსა, რომელ შენ ეგეთი ჭაბუკი დაგბადა-ო.

გავიარეთ მცვეთა ქვეყანა და იყო სამი ათასი დარჩეული აბაში მცველი. გზათა დგეს შეკაზმულნი და მიგველოდეს. ვითა გავჩნდით, შემოგვიტევეს ცხენი და დმერთმან ორ-გულთა თქვენთა მისცეს, ვითა გავკადენით და დავკოცენით წავედით და იყო ზღვისა პირსა ქალაქი ერთი ცოტა, შენიერი. კარგნი კაცნი ქალაქისანი გამოგვეგებნეს წინა ძღვენითა და ყოველი ერი ქებასა შეასხმიდეს. დავყავით მას ქალაქსა შინა სამი დღე განვისვენეთ და მივედით ზღვისა პირსა. თქვა უსიბ: აქა ვითა ვართ, დღე ერთი ნავითა მოვლენ ლაშქარნი, რომელ არ-ცა რიცხვი იყოს და არ-ცა შეგება. არს მათთანა ერთი კაცი მწითური, დიდი, და ყოველსა ლაშქარსა ზედა თავადი არს, და მათ ლაშქართა აბჯარი ჩვენსა გაჰკვეთს და ჩვენი მათ ვერა გაჰკვეთს. თუ იგი თავადი კაცი მოვკლათ, ყველა განქარდებიან, თუ არა, სხვა ღონე არა არს-ო.

ვლეთ ერთი დღე სხვა ვითა თქვა უსიბ მოვიდა ლაშქარი აურაცხელი ნავითა. გვესროდეს და შეგვაჭირვებდეს, მაშინ გვიყივლა ბადრი იამანის ძემან: ჩაიმაღენით ნავსა შიგან-ო! ჩავიმაღენით ჩვენ. მოვიდა იგი მწითური კაცი და თვით თავადი, ყიოდა: იხვეწენითო! რა მოგვეახლა, ახლტა ბადრი იამანის ძე და მისსა ნავსა შიგან ჩახლტა, დაჰკრა ჯრმალი მას თავადსა მწითურსა და მოკლა.

გავიარეთ ზღვა და მივედით მას კუნძულსა, სადა იყო ზღვათა მეფისა ქვეყანა. მისი იყო ზღვასა შიგა კუნძულსა ოციათასი სოფელი ვნახეთ ქვეყანა, რომელ არა ნახულა კაცისა თვალთაგან ეგეთი. მოეწონა ბადრი იამანის ძესა. ვიარეთ სამი დღე და მოაქსენა უსიბ: აქა ტალა გვიჯობს-ო. დამაყენეს მე. თავის ქება არა ჯამს, განა არა უზადოდ ვიყავ. დილასა ნახა მეფემან დია კაცი მეკოცა და ცხენი. დამიმადლა.

ვიარეთ იგი დღე. მიმწუხრდა. თქვა უსიბ: აქა ტალა გვინდა-ო. დადგა თვით უსიბ და დიდი ომი გარდაიჭადა. მადლი უბრძანა ბადრი. ვლეთ სამი დღე და მოაქსენა უსიბ: აქა კარგი ტალა გვინდა-ო. უბრძანა ინდოსა ჭაბუკსა: ამას ღამე შენდა არის ტალა-ო. დადგა ინდო და ორი ეგზომი ლაშქარი მოვიდა და განა-ლა-მცა დაეკოცნა.

და ვლეთ დღე მეოთხე. ხენი იყვნეს შენიერი და წყარო გამოდიოდა ძირსა მათსა. მეფემან ბრძანა: ამას ღამე ჩვენი სადგომი აქა არის-ო, და დავდეგით. მუნ ღვინოსა ვსვემდით. აივსო ჭიქა ღვინითა და უსიბ მოაქსენა მეფესა: ლომო ლომთაო, ესე ბრძანე და ამას ღამე ტალა შენდა არის-ო.

გამოულო მეფემან, შესვა და ეგრე უბრძანა: დია თურე საჭირო არის! ჩემსა მზესა, გულოვნად დაიძინეთ-ო. ვითა შეღამდა, გაჯდა თეთრსა ტაიჭსა და წავიდა. შეხედნა ინდომან ჭაბუკმან და ეგრე თქვა: ვის მისსა ამხანაგსა ემინიან, ფუ იმას-ო! დადგა ტალასა მას ღამესა. არ-ცა გვესმა ჯმა და არ-ცა ჟღავილი. ოდეს დილასა ვნახეთ, რომელ ჩვენ ყველასა გვეტოცა, სამი ეგზომი მარტოსა დაეკოცა. უსიბ თქვა: აღარა არის გზა საჭირო, მიწურვილ-ვართ ქალაქსა.

ვლეთ სამი დღე სხვა და მივედით ქალაქისა კართა. ვნახეთ ქალაქი დიდი და შენიერი. დავდეგით ქალაქისა კართა. მოეზავენეს ზღვათა მეფესა კაცნი და შემოეთვალა: ვაშად მოხვედ. ბადრი იამანის ძეო, ჭაბუკობა შენი მესმის და მიხარის.

გამოეცა კარავი და დავვიდგეს და გამოგზავნა სანუკვარი და გავისვენეთ მას დღესა. მეორესა დღესა და მესამესა მოვიდეს მოქალაქენი, ნახეს და მოეწონათ პატრონი ჩვენი, რომელ არა იყო სწორი მისი სიშენიერთა და ჭაბუკობითა. გვეგონა, აღარა არის საჭირო

ჩვენი-ო.

გამოეგზავნა კაცი ზღვათა მეფესა და შემოეთვალა: შვილო ბადრი, დიდი ჭირი გინახავს ზღვათა ზედა, გზათა შიგან და დიდნი ომნი გარდაგიტდიან, რომელ არა-ვის უქმნიან ნაქმარნი ეგეთნი. მე სიძე ეგეთი ჭაბუკი მინდა. აწ გაასრულე ჭაბუკობა შენი. კაცნი არიან სამნი ჩემნი და შეეხი. თუ დააჯერნე იგინი, მაშინ-ღა ხარ სიძე ჩემი.

მოაწყენა პასუხი ბადრი იამანის ძემან: მე ჭაბუკობისა ძებნად წამოსრული ვარ სახლით ჩემითა. აწ თუ ათასი-მცა გყავს, ვირე არ შევებმით, თუ-ცა შენ შემრთვიდე, მე არ-ცა ეგრე შევირთო

წავიდა უსიბ ქალაქსა და მოვიდა და ეგრე თქვა: მიცნიან რანი-ცა კაცნი არიან: ერთსა აბაში ჰქვიან და ერთსა მოკლე ჭაბუკი სიდიდისათვის და ერთისა არა ვიცი, მაგრა აქებენ და ამას იტყვიან: მათ სამთა ომი არ ეგების კაცისაგან-ო.

გამოეცა ზღვათა მეფესა შესამოსელი და შემოეთვალა: ხვალე შენი და აბაშისა, ომი არის-ო. გაიხარნა ბადრი იამანის ძემან.

ქალაქსა ზედან ციხე იყო მაღალი. დილას გამოვიდა მეფე და დაჯდა. დაისვა გვერდით ასული მისი და ცოლი და დაისხნა დიდებულნი მისნი. წამოდგა ყოველი კაცი ხედვად: რომელნი-მე ზღუდეთა, რომელნი-მე უბანთა, რომელთა-მე კარნი გამოახუნეს და დადგეს ხედვად. გამოვიდა აბაში და წამოდგეს ზედა მეტუკე-მედაბდაბენი, ვლნეს. სცემდეს და იყო ზმა. შეეკაზმა ბადრი იამანის ძე და გამოვიდა. შეუტევეს ერთმან-ერთსა, გარდაჯდა ომი დიდი დილითგან ვიდრე ცხრა ჟამამდე. მერმე უყვილა ინდომან ჭაბუკმან: პირველად შეხედენ შენსა მზესა და შენმან მზემან, არა შენებურად გხედავ-ო.

მაშინ გაიყვანა ცხენი ბადრი იამანის ძემან, შემოიქცა და შეუტევა. ჰკრა ჩაბალახსა ზედა ჯრმალი და გულამდისინ ჩაჰკვეთა და მოკლა. იზრიალა ყოველმან დაბადებულმან და ქება შეასხეს ბადრი იამანის ძესა.

მეფემან რა ნახა აბაში მოკლული, ადგა, მუჯლსა ჯელნი დაიკრნა და შევიდა სახლსა, გამოსცა შესამოსელი და მოულოცა ომი. თქვა ყოველმან ერმან: არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი ბადრი იამანის ძისებრი-ო.

გამოცდეს დღენი. მიმწუხრად ნადიმად ჯდა ზღვათა მეფე, გამოეცა შესამოსელი, ღვინო და ხილი, და შემოეთვალა: კარგი იყავ, მომეწონე და აწ შენი და მოკლისა ჭაბუკისა ომი არს-ო. გაეხარნეს ბადრი იამანის ძესა და პასუხი შეუთვალა: მე დიდად ვისწრაფი და ორნი-ვ ერთად შემომებნენ-ო.

დილასა გამოვიდა მეფე და დაჯდა მას-ვე ადგილსა, დაისხნა დიდებულნი და დაიდა ნადიმი ეგრე-ვე ზღუდეთა ზედა წამოდგეს ყოველნი კაცნი და სცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა. და ეგრე-ვე ზმა იყო ქალაქსა შინა. გამოვიდა მოკლე ჭაბუკი. ეგზომ დიდი იყო, რომელ ნიშანი არა მიეცემის. გაჯდა იამანის ძე ცხენსა და გავიდა. შეუწახნეს. გავიდეს ყოველი ერი ჰვრეტად. შეიბნეს. ესე-რე არა ჰგვანდა პირველსა ომსა, ვითა-მცა ცოტანი ყმანი ყოფილიყვნეს. იყო ომი დილითგან მწუხრამდე. გაჭირდა ომი. მოკლისა ჭაბუკისა ყმამან შემოუტევა ცხენი, თუ-მცა ჯრმალი იამანის ძესა ჰკრა. ნახა ინდომან ჭაბუკმან, შემოუტევა მას ყმასა, ჩაბალახსა ზედა ჯრმალი ჰკრა და მოკლა, ეგრე უთხრა: მიეშვი, ძმაო, იმათ გარდაიწყვიტონ-ო. ვითა ნახა მოქნეული ინდოსა ჭაბუკისა ბადრი იამანის ძემან ფიცხლავ ცხენი გაიყვანა, შემოიქცა და შემოუტევა და იყვილა: აწ მნახე, ინდო ჭაბუკო! ჰკრა ჯრმალი ჩაბალახსა ზედა და წინას ტახტასა უნაგირისასა დასვა. მაშინ იყვილეს მოქალაქეთა და თქვეს: კურთხეულ-მცა არს მარჯვენა შენი და ჭაბუკობა შენი-ო! გარდააყრიდეს თავსა დრამასა, დრაჰკანსა და თვალ-მარგალიტსა. გარდაჯდა უსიბ და დაიწყო უბეთა ჩაყრა და ეგრე თქვა: ისი ცოლსა შეირთავს, ჩვენ დრაჰკანსა, დრამასა და თვალსა რად არ ავკრეფთ-ო?!

მაშინ დაცა მეფემან მუჯლსა ჯელი და შედმართ წავიდა და ეგრე თქვა: ვინ მოვიდა, რომელმან ამომიწყვიდნა ლაშქარნი და ამომიჯოცნა

ბუმბერაზნი-ო! მერმე გამოეგზავნა კაცნი და გამოეცა შესამოსელი და მოელოცა ომი. მოიყვანა მეფემან ზღვათამან დიდებულნი და დაჯდა. მიუგზავნა ასულსა მისსა კაცნი: შვილო, მე დაბერებულ-ვარ და შენ ხარ შვილი ჩემი მკვიდრი და ესეთსა ქმარსა ვემბდი შენთვის, რომელ-მცა არა-ვინ იყო დამართებითი მისი. აწ, შვილო, აღარ ვაბრძოლოთ, იმას კაცსა კმაა, რომელ ომნი გარდაუქდიან და ნაქმარნი უქმნიან. ამისი ერთისა ჩვენისა ყმისა ომი არა ეგების კაცისაგან და შეირთე ისი კაცი ქმრად-ო.

მაშინ გამოსცა პასუხი მოკლე, ვითა: მე ეგეთი ქმარი არ მინდა, რომელ ეგრე ვგონებდე, თუ მისი დამართებითი კაცი არის და ანუ უკეთესი ქვეყანასა ზედა-ო. აწ შეაბით ისი მესამე-ცა და, თუ აჯობოს-და, დავმორჩილდე ბრძანებასა თქვენსა.

დაუმძიმდა მეფესა და დიდებულთა, განა ღონე არა იყო. გამოეგზავნა კაცი ზღვათა მეფესა და გამოეცა შესამოსელი და შემოეთვალა: ღმერთმან იცის, არა ჩემგან არის, განა თვით გაიგონე ვისგან არის. აწ თვით შენი და აზარმანიკისა ომი არი; აჯობო -- სიძე ხარ ჩემი-ო.

ზადრი იამანის ძემან გასცა პასუხი: ვიცი, მეფეო, რომელ ეგე კაცნი მოგწყინებოდეს და დამაჯოცინენ და ეგე კაცი უფრო მოგწყინებოდის და მართალ ხარ უსარგებლონი კაცნი იყვნეს. აწ გიბრძანებია, დია, ღმერთო, შევიბნეთ. თუ-ცა არ გებრძანა, მე უომრად არ-ცა ეგრე გაუშვებდი.

დილასა გამოვიდა მუნ-ვე ზღვათა მეფე და დაჯდა მას-ვე ადგილსა, გვერცა დაუჯდა დედოფალი, დაისვეს შუა ასული და მათ გარე დაისხნეს დიდებულნი. და ემოსა ქალსა მოწყული ოქრო-ქსოვილი და ვთქვი: თუ-ცა არა ჯორციელი-ა, მზე არის-ო. წამოდგა ზედა ყოველი ქალაქი და დიდი და მცირე ტიროდეს ზადრი იამანის ძისათვის. შეეკაზმა ზადრი იამანის ძე და გავიდა. აზარმანიკ გვიანად გამოვიდა. მაშინ, ვითა გამოვიდა აზარმანიკი, ექენნეს დიდებულნი ზღვათა მეფესა და მისსა ასულსა: ნუ ვაბრძოლებთ, თვარა მოვაკლვევინებთ იმას კაცსა სასიძოსა თქვენსა, და ვერა პირი უპოეს. მოვიდეს დიდებულნი და ექენნეს აზარმანიკს: ნუ გახვალ-ო. მან გაიწყრო გული, იკრა მათრავი, წამოაძგერა დიდებულთა ცხენი და დასცნა.

გამოვიდა. ოდეს ვნახეთ, არათ გვანდეს იგი წინანი და მოეგზავნა ათი წყრთა რკინის არგანი და [ეთქვა]: ესეთსა-ვე მე ავიღებ და დღეს ამითი შევიბნეთ-ო. აილო ზადრი იამანის ძემან და კელს იმარჯვებდა. შემოუღლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. დილითგან ვიდრე მწუხრამდის ომი იყო და ვერა აჯობა ერთმან-ცა. შეიქცა აზარმანიკი და შევიდა ქალაქად. ზადრი იამანის ძე თავისსა სადგომსა ჩამოჭდა. მერმე მოაქსენეს დიდებულთა ყოველთა ზღვათა მეფესა, ვითა: არა-ვინ არის დამართებითი მის კაცისა და გიბრძოლებია აზარმანიკ და ისი და ვერა გარდაუწყვეტია, ნულა-რა აბრძოლებთ-ო. სწადადა მეფესა-ცა, განა ვერა ქმნა რა თავისსა ასულსა თანა.

მას ღამესა ნადიმად ვსხედით. იყივლა ვინ-მე, უკმო უსიბს და გავიდა, დაყო დიდი ხანი და შემოვიდა. ეგრე მოაქსენა: თუ არას მიბომებ, არ ვიტყვი-ო. უბრძანა: ჩემსა მზესა. თქვი-ო. მოაქსენა: შენ თანა საცოლესა შენსა ცხენი გამოუგზავნია. ეგზომ გაეხარნეს, ვითა-მცა ყოველი ქვეყანა მისცემოდა. აწვივეს იგი კაცი და შემოვიდა შინა. ცხენი შემოიყვანეს. საკრამანგისა ფლასი ზედა ეხურა. თვალსა კაცისასა ეგეთი არა უნახავს და ეგრე შემოეთვალა: თეთრი ტაიჭი შენი მამრალი არის და ნაომარი, აწ ამითი შეები აზარმანიკსა-ო მაღლი გარდაიჭადა და შეუთვალა: ეგრე გიბრძანებია, თუ: გუშინ ავად გამეჩვენე და დღეს ამით უკეთ გამეჩვენე-ო. სიკვდილი გინდა შენ და შენსა მამასა აზარმანიკისა და მო-ცა-ვკლა, სხვა რა-და გინდა?

დილასა მიუგზავნა კაცი ზღვათა მეფესა ზადრი იამანის ძემან და ესე შეუთვალა: აწ გამოგზავნე აზარმანიკი, გუშინდელი ომი ლაღობა იყო. სატკივართა ადგილთა პოლოტიკნი რკინანი დაიკიდნენ და მე-ცა აგრე ვიქმ და გარდავსწყვიტოთ-ო. გაუკვირდა მეფესა და ყოველსა კაცსა სისწრაფე ზადრი იამანის ძისა ომისათვის და გამოსცა პასუხი: ხვალისად მზა-მცა ხარ?

მას ღამესა ნადიმად ვსხედით. მოვიდა იგი-ვე კაცი. გაიყვანა

უსიბ. შემოვიდა და ეგრე მოაქსენა, ვითა: იგი-ვე კაცი არის-ო. საცოლესა შენსა ჳრმალი გამოუგზავნია და ეგრე შემოუთვლია: ხვალე შენი და აზარმანიკის ომი არის და გარდაწყვეტა გითქვამს-ო. აწ ესე ჳრმალი წელთა შეიბი და ამით შეები. მამ, ღმერთო, ჳრმალად კმა იყო. მაღლი მოაქსენა და ეგრე შეუთვალა: თუ ავი ქმარი გესვა, ხვალე მნახე-ო.

დილა რა გათენდა, გამოვიდა ზღვათა მეფე, დაჯდეს და შუაში დაისვეს ასული. და ეცვა მას მზესა ელვარე რამე. ვვიცავ ღმერთსა ცხოველსა, რომელ მზე მისდა არა ჯობნილა-ა. ეგრე-ვე დასხდეს დიდებულნი და წამოდგა ყოველი ქალაქი ხედვად. სცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა და ტიროდეს ყოველნი, მით რომელ ეგონა ყველასა ჯობნა აზარმანიკისი. როგორადა-ც გამოვიდა აზარმანიკ შეკაზმული და ეკიდნეს რკინანი სატკივართა ადგილთა და ცხენსა-ცა. თავმან თქვენმან, საზაროდ კმა იყო. ეგრე-ვე გავიდა ბადრი იამანის ძე. ესე იყო წესი მისი, რომელ სამნი ჳრმალი დაიკიდნის და მას-ცა სამნი ეკიდნეს. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. თავმან თქვენმან, ამას არ-ცა პირველი ომი გვანდა და არ-ც ვის სხვა ეგეთი ომი უნახავს. იყო დილითგან ვიდრე მწუხრამდის ომი და მათისა ომისაგან და ბუკისა და დაბდაბის ცემისგან ყურთა კმა არ ჩავარდებოდა. გარდაალაწეს ოროლი ჳრმალი ერთმან-ერთსა და უყვილა უსიბ ბადრი იამანის ძესა: პირველად შეხედენ შენსა მზესა და მერმე მისეული ჳრმალი რად დაგავიწყდა-ო?

ამაზედან გაიყვანა ცხენი ბადრი იამანის ძემან, იყვილა ფიცხლად და თქვა: აწ ნახე ბადრი იამანის ძის ჳრმლისა ნაკვეთიანობა-ო, და შემოუტვიცა და შე-თურე-ემინა აზარმანიკს და გაექცა. და მიეწია ბადრი იამანის ძე, ჳრმალი ჳურგსა გადაჰკრა და მუცლისა ტყავმან-და დაიჭირა და მოკლა აზარმანიკ.

მამინ ახლტა მეფე, კელნი შეიტყველნა, გაიცინა და შეიქმნა სიხარული დიდი ქალაქთა შინა და ყოველნი ქებასა შეასხმიდეს ბადრი იამანის ძესა. ყოველმან ქალაქმან ძღვენი მოართვეს მეფესა და დედოფალსა და სიხარული დიდი შეიქმნა. გამოვიდეს და თაყვანი-სცეს ბადრი იამანის ძესა, გვიქმეს და წავედით. ჩამოეგებნეს მეფე და დედოფალი წინა და მას-ვე დღესა ქორწილი ქმნეს და დასხდეს ცოლი და ქმარი ერთგან და ამას იტყოდეს: ერთი ყმა და ერთი ქალი ამათდა, ღმერთო, არა ჯობნილა-ო. და მოსცა ყოველი ქალაქი და საჭურჭლე ასი და ერთი თვით დაიჭირა.

დავყავით სამი თვე მას ეგეთსა სიხარულსა შინა და განსვენებასა. მერმე გაგზავნა ზღვათა მეფემან კაცი და უტმო ყოველსა ლაშქარსა და საზრმანებელსა თვისსა. და მოვიდა ლაშქარი ურიცხვი, ორი ათასი მწედარი შეკაზმული და მოიღო ყოველმან ძღვენი, რომელ ეყოფოდა მეფესა ერთსა საჭურჭლედ. და მოიჭადა გვირგვინი და დაადგა ბადრი იამანის ძესა. და ყოველმან კაცმან ძღვენი მოართვეს მეფეს და დედოფალს. და მიუთვალნა ყოველნი საჭურჭლენი და დალოცეს მეფედ ბადრი. მოიჭადა გვირგვინი ბადრი იამანის ძემან და დაადგა თავსა მეფესა-ვე და მოაქსენა: ღმერთმან

დილასა მიუგზავნა კაცი ზღვათა მეფესა ბადრი იამანის ძემან და ესე შეუთვალა: აწ გამოგზავნე აზარმანიკი, გუშინდელი ომი ლაღობა იყო. სატკივართა ადგილთა პოლოტიკნი რკინანი დაიკიდნენ და მე-ცა აგრე ვიქმ და გარდავსწყვიტოთ-ო. გაუკვირდა მეფესა და ყოველსა კაცსა სისწრაფე ბადრი იამანის ძისა ომისათვის და გამოსცა პასუხი: ხვალისად მზა-მცა ხარ?

მას ღამესა ნადიმად ვსხედით. მოვიდა იგი-ვე კაცი. გაიყვანა უსიბ. შემოვიდა და ეგრე მოაქსენა, ვითა: იგი-ვე კაცი არის-ო. საცოლესა შენსა ჳრმალი გამოუგზავნია და ეგრე შემოუთვლია: ხვალე შენი და აზარმანიკის ომი არის და გარდაწყვეტა გითქვამს-ო. აწ ესე ჳრმალი წელთა შეიბი და ამით შეები. მამ, ღმერთო, ჳრმალად კმა იყო. მაღლი მოაქსენა და ეგრე შეუთვალა: თუ ავი ქმარი გესვა, ხვალე მნახე-ო.

დილა რა გათენდა, გამოვიდა ზღვათა მეფე, დაჯდეს და შუაში დაისვეს ასული. და ეცვა მას მზესა ელვარე რამე. ვვიცავ ღმერთსა ცხოველსა, რომელ მზე მისდა არა ჯობნილა-ა. ეგრე-ვე დასხდეს დიდებულნი და წამოდგა ყოველი ქალაქი ხედვად. სცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა და ტიროდეს ყოველნი, მით რომელ ეგონა ყველასა ჯობნა აზარმანიკისი. როგორადა-ც გამოვიდა აზარმანიკ შეკაზმული

და ეკიდნეს რკინანი სატკვიართა ადგილთა და ცხენსა-ცა. თავმან თქვენმან, საზაროდ კმა იყო. ეგრე-ვე გავიდა ბადრი იამანის ძე. ესე იყო წესი მისი, რომელ სამნი ჯრმალი დაიკიდნის და მას-ცა სამნი ეკიდნეს. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. თავმან თქვენმან, ამას არ-ცა პირველი ომი გვანდა და არ-ც ვის სხვა ეგეთი ომი უნახავს. იყო დილითგან ვიდრე მწუხრამდის ომი და მათისა ომისაგან და ბუკისა და დაბდაბის ცემისგან ყურთა კმა არ ჩავარდებოდა. გარდაალეწეს ოროლი ჯრმალი ერთმან-ერთსა და უყვილა უსიბ ბადრი იამანის ძესა: პირველად შეხედენ შენსა მზესა და მერმე მისეული ჯრმალი რად დაგავიწყდა-ო?

ამაზედან გაიყვანა ცხენი ბადრი იამანის ძემან, იყვილა ფიცხლად და თქვა: აწ ნახე ბადრი იამანის ძის ჯრმლისა ნაკვეთიანობა-ო, და შემოუტვივა და შე-თურე-ეშინა აზარმანიკს და გაექცა. და მიეწია ბადრი იამანის ძე, ჯრმალი ზურგსა გადაჰკრა და მუცლისა ტყავმან-და დაიჭირა და მოკლა აზარმანიკ.

მაშინ ახლტა მეფე, ჯელნი შეიტყველნა, გაიცინა და შეიქმნა სიხარული დიდი ქალაქთა შინა და ყოველნი ქებასა შეასხმიდეს ბადრი იამანის ძესა. ყოველმან ქალაქმან ძღვენი მორთვეს მეფესა და დედოფალსა და სიხარული დიდი შეიქმნა. გამოვიდეს და თავყვანი-სცეს ბადრი იამანის ძესა, გვიტმეს და წავედით. ჩამოეგებნეს მეფე და დედოფალი წინა და მას-ვე დღესა ქორწილი ქმნეს და დასხდეს ცოლი და ქმარი ერთგან და ამას იტყოდეს: ერთი ყმა და ერთი ქალი ამათდა, ღმერთო, არა ჯობნილა-ო. და მოსცა ყოველი ქალაქი და საჭურჭლე ასი და ერთი თვით დაიჭირა.

დავყავით სამი თვე მას ეგეთსა სიხარულსა შინა და განსვენებასა. მერმე გაგზავნა ზღვათა მეფემან კაცი და უჯმო ყოველსა ლაშქარსა და საბრძანებელსა თვისსა. და მოვიდა ლაშქარი ურიცხვი, ორი ათასი მჭედარი შეკაზმული და მოიღო ყოველმან ძღვენი, რომელ ეყოფოდა მეფესა ერთსა საჭურჭლედ. და მოიჭადა გვირგვინი და დაადგა ბადრი იამანის ძესა. და ყოველმან კაცმან ძღვენი მორთვეს მეფეს და დედოფალს. და მიუთვალნა ყოველნი საჭურჭლენი და დალოცეს მეფედ ბადრი. მოიჭადა გვირგვინი ბადრი იამანის ძემან და დაადგა თავსა მეფესა-ვე და მოაქსენა: ღმერთმან ათას წელს გაცოცხლოს ნებასა თქვენსა ზედა. მეფობა თქვენი-ა და გვირგვინი თქვენ-ვე დაიდგით; სიცოცხლე და სიხარული ჩემი მანამდის არის, ვირე ნებასა თქვენსა ზედა ხართ-ო. დაიმაღლა ზღვათა მეფემან; მერმე თქვა ბადრი იამანის ძემან: მეფე ვარ დიდი და ჭაბუკობისა მძებნელი ვიყავ და ვგან ძალი ჭაბუკობისა ჩემისა და სახლმან ჩემმან და მამულმან ჩემმან არა იცის-ო. ამისთვის შექმნა დაღრეჯა.

სხდეს ნადიმად ზღვათა მეფე და ბადრი იამანის ძე. და ჰკითხა ზღვათა მეფემან იამანის ძესა, ვითა: რად დაგიღრეჯიან-ო? მან არა უთხრა. კვლა ჰკითხა: ნუ-თუ მამულსა და სახლსა წასლვა გწადიან? აწ წაედ, ოდეს გწადდეს მუნ იყავ, ოდეს გწადდეს, აქა იყავ. აწ მეფე ხარ ყოველთა მეფეთა-ო.

ბადრისა გაეხარნეს. და თქვა უსიბ: ამის სახლისა დაგდება და მაგისას წასლვა არს, ღმერთო, საკვირველი-ო! გაიცინნა მეფემან და თქვა: ჩემსა მზესა, ავი სახლი არს ბადრისა-ო? უსიბ მოაქსენა: უბადო, ღმერთო, არს-ო. ბადრი იამანის ძემან მოაქსენა: პატიმრობისაგან გამოვიყვანე, ყოლ-ყოლ არა იცის, რას ზრახავს. მერმე ჰრქვა ზღვათა მეფემან: შეეკაზმე, წაედ და წაიტანე შენი ცოლი შენ თანა, და საჭურჭლეთა ნუ მიჰყოფ ჯელსა, მე ჩემითა კაცითა გამოგიგზავნი-ო.

მოსცა ზღვათა მეფემან კერული და უკერავი. დრაჰკანი, თვალი და მარგალიტი ასი აქლემი და ათასი ჯორი. და წამოიტანა თანა ლაშქარი ასი ათასი მჭედარი და წამოვედით. გამოვიართ ზღვა. და მისსა პირსა იყო ქალაქი შვენიერი. დავდეგით მუნ. არქვა უსიბ ინდოსა ჭაბუკსა აქა დგომა არა კარგი არის-ო, განა ვერა ჰკადრებდეს, თუ შიში არის და ნუ დასდგებთ-ო.

ლაშქარნი დაყარნა დადგა კიდე ინდო ჭაბუკი. უსიბ, მე და დედოფალი ერთსა მილიონსა კიდე დავდეგით ლაშქართაგან. არქვა უსიბ ინდოსა ჭაბუკსა: აქა დევთა ქვეყანა არის, დიდი სიფრთხილე გვინდა-ო. ჩვენ ბადრის ვერა მოვაქსენეთ.

შუა-ღამისა ჟამსა მოვიდა ბაყბაყ დევი, მძინარე ბადრი იამანის ძე შეიპყრა, წაიყვანა. დილასა შეიქმნა ლაშქართა შიგან ძებნა. გზა და კვალი ვერა გავიგეთ. წავიდა კვალსა ინდო ჭაბუკი და იგი-ცა წაჰდა. შევიქცით გარე და დედოფალი წავიყვანეთ და ზღვათა მეფესა შინა მივჰგვარეთ. შეიქმნა ტირილი და თქვა: ნეტარ რა არს ღონე, რომელ-მცა ვიქსენით იგი? გაგზავნა ლაშქარნი, განა ვერა შევიდიან, დაჯოცნიან და გამოაქცივიან. მათ ქვეყანათა ლაშქართაგან შესლვა უღონო იყო. თქვა მეფემან: მომიგონებია ღონე! ჰკითხეს დიდებულთა: გვიბრძანე-ო. ბრძანა: გავგზავნოთ კაცი ნოსარ ნისრელსა თანა, რომელსა მოეწერა: მოვალ და ასულსა შენსა შევირთავ-ო. ნუთუ-მცა იგი იყო ღონე ჩვენი? მაშინ თქვეს ყოველთა და აწვივეს. და გვიბრძანა უსიბსა და მე და გამოგვგზავნა ნოსარ ნისრელსა თანა, და შეუთვალა ყოველი ყოფილი.

მივედით ნოსარსა. და ნოსარ ჯდა წალკოტსა შიგან ნადიმად და სხდეს დიდებულნი, იმღერდეს მგოსანნი. მივედით, თაყვანის-ვეცით და გვკითხა მიზეუნი ჩვენისა შაოსნობისა. მოვაკსენეთ ყოველი. მოიქცა და უთხრა ყმასა მისსა ალი დილამსა: გესმის-ო? მოაკსენა: მესმის-ო. -- ლომო, გვალე, ვიქსნათ ისი კაცი-ო.

თავმან თქვენმან! მეორესა-ვე დღესა წამოვედით. ყმა მისი ალი დილამი თან წამოიტანა.

3

კარი მესამე

ნოსარ ნისრელისა ამბავი

წავედით და ვლეთ სამი დღე. ქალაქი იყო მისი უზღუდო. ცოტანი თათარნი მოსრულ-იყვნეს და ქალაქი მისი დაეწვათ და წარეტყვენვათ. დიაცი ვინ-მე შემოტვირთა გზა-გზა და იტყოდა: ჰომ, სადა ხარ, ნოსარ ნისრელო, რომელ ბილწთა კაცთა ქალაქი შენი ტყვე-ქმნეს-ო. ესმა ნოსარს და ჰკითხა: ოდეს-ო? უთხრა: აწე-ო. რა ჩავხედენით, მინდორსა შიგან ჩავიდიოდა ლაშქარი. გვიბრძანა: თვალი დამიგეთ! თუ პატრონისა თქვენისა კსნა შემეძლოს, თვით ნახოთ-ო.

გაჯდა შავსა ტაიჭსა და მიეწივა მართო უკანა. თავმან თქვენმან, ეგეთი ომი არ ვის უნახავს. დაჯოცნა და გააქცივნა, რომელ რისხვა ღმრთისა მოაწივა. უსიბ ეგრე მარქვა. გულ-მხიარულად იყავ, ისი კაცი პატრონსა ჩვენსა ადვილად იქსნის-ო. შევასხით ქება და წამოვედით.

და გვკითხა ნოსარ: იცით გზა-ო? უსიბ მოაკსენა: ვიცით-ო, ერთი გზა უფრო შორი და მშვიდობისაა, ერთი ახლოა და საჭირო, სითა-ც ბრძანოთ, მუნით წავიდეთ-ო. ბრძანა: უახლოესსა წავიდეთ-ო. და ვლეთ ოცისა დღისა სავალი. თუ მკვეცი გარდაგვევიდა და თუ ლაშქარი, ვკოცდით და მივიდოდით. ლაშქარნი გარდაგვევიდნეს დიდნი. მოაკსენა ალი დილამმან: მე ვნახენ ისი ლაშქარნი-ო. უბრძანა: ნახე-ო. მივიდიოდა. შემოუტივეს მათ ლაშქართა. თავმან თქვენმან, თუ-ცა გენახა, მოგეწონებოდა. ჩვენ მოვაკსენეთ ნოსარს: უშველოთ-ო? გვიბრძანა: არად უნდა შველა, თუ იგი-და ალი დილამი არს-ო. დაჯოცნა და გააქცივნა, რომელ მისსა პატრონსა მის მეტი არა უქმნია რა. მოვიდა და მაღლი გარდაიჭადა ნოსარ.

წავედით და ვლეთ სამი დღე. სხვა ქედი იყო არა დიდი. წამოადგნეს ზედა სამნი კაცნი, ლომთა ზედა სხდეს. ერთმან უთხრა მეორესა: ხედავ უსიბსა ვინ-მე მოუცთუნებთან და მოჰყვანან-ო. გვიყვილეს ორპირ-ვე: წა-ვედარ-გვიხვალთ, წამოისწრაფეთ-ო. გაჯდა ნოსარ ნისრელი შავსა ტაიჭსა და წავიდა. ჩვენ გვიბრძანა. აქა იყვენით-ო. წავიდა. გარდაიარა ქედი იგი. დიდი ხანი გამოჰდა და თქვა ალი დილამმან: წავიდეთ და ვნახოთ, თუ რა ქმნა ნოსარ-ო. ოდეს ზე გავედით, ცხენი იდვა და კაცი ურიცხვი დაჯოცნილი და იგი სამნი კაცნი, რომელნი ლომთა ზედა სხდეს, მკვდარნი ისხნეს. ოდეს ვნახეთ, გზა და კვალი ნოსარისი ველა-რა გავიდეთ. ჩავცვივდით შეჭირვებასა შინა ძნელსა. გამოტოვა პატარა ხანი, მოვიდა ნოსარ და კაცი ჰყვა

შეპყრობილი. ოდეს მოიყვანა, საკვირველი კაცი იყო: ორი პირი ჰქონდა, ერთი შავი და ერთი -- ვითა სისხლი. მით შავითა პირითა სპარსულად უბნობდა და წითლისა ვერა გავიგონეთ რა, და ამას იხვეწებოდა: ნუ მომკლავთ-ო! ყოველსა რჯულსა ღმერთი სწამს, ღმერთი შუა-მდგომლად მოგცე, რომელ დიდად გამსახუროთ. უთხრა უსიბ. დასტურად მოგკლავთ, იცოდეთ-ო. შეშინდა იგი კაცი. ნოსარ ნისრელმან ეგრე უბრძანა: ნუ გეშინის ძმაო. ისი კაცი ხუმარი არის-ო. აწ მომეც შუა-მდგომლად ღმერთი, რომელ არა მიტყუო, თვარ მიზან ვერას-ო. ფიცა მან კაცმან სახელი ღმერთისა და თქვა: აჰა, ორნი ფრინველნი არიან დიდნი უზომოდ და ღონე მათისა ომისა არა არის-ო.

უბრძანა ნოსარ: გვალე, წავიდეთ, მათთან ომი ადვილი არის-ო. წავედით და მინდორსა გავდიოდით მე და უსიბ და ალი დილამი ერთგან. მარტო ნოსარ კიდე მივიდოდა. მოფრინდა იგი ფრინველი და ჩვენ სამთა-ვე ზედა მოვიდა. იყივლა უსიბ: გვიშველე, ნოსარო! მან ცხენი შემოუტევა და, ვირე გაესწრებოდა, ჳრმალი ჰჳრა და მოკლა, ვითა კატა. იყო საზომი მის ფრინველისა პილოს ოდენი. გაუკვირდა მას კაცსა ორ-პირსა და ეგრე თქვა: ნეტარ ჳაბუკი ამისებრი არის კაცი-ო?

იგი ერთი ფრინველი შინა არ იყო. წავედით მუნითა და თქვა მან ორ-პირმან კაცმან: აქათგან ტალა გვინდა-ო. დამაყენეს მე. მოვიდეს ლაშქარნი და მარტომან დავეკოცენ. წავედით მუნითა-ცა. მეორესა დღესა დააყენეს ტალად თვით უსიბ და კარგად იყო. უსიბისა ესე მოგაჳსენო: უსუსური იყო, თვარა გული კაცისა უკეთესი არ ეგებოდა. მესამესა დღესა თქვა მან-ვე კაცმან: აქა ტალა გვინდა კარგი-ო. და დადგა ალი დილამი. და მოვიდა ორი მის-ოდენი ლაშქარი და იყო იგი-ცა, ვითა ჰხედებოდა ჳაბუკობასა მისსა, დაჯოცნა და გააქცივნა, რომელ რისხვა ღმერთისა დასცა. წავედით მუნით და ვლეთ სამი დღე. სხვა აგვიჩნდა ციხე. იკითხა ნოსარ: ვისი არის ციხე-ო? მან კაცმან ორ-პირმან მოაჳსენა: ისი დევთა არის და იგი ლომთა ლომი ბადრი იქი შიგან არის-ო. ლამოდა ნოსარ ნისრელი, რომელ: ვირე ისი არა გამოვიყვანო, სხვასა საქმესა არა დავება-ო.

თქვა მან ორ-პირმან კაცმან: აქა თვით შენ დადევ ტალასა-ო. დადგა ნოსარ ნისრელი. არქვა მან ორ-პირმან კაცმან: დამინებასა ეკრძალეთ-ო. და იყო მას ღამესა, რომელ გვესმოდა ჳმა ომისა ვიდრე ქათმისა ყივილამდის. მერმე დაწყნარდა ომი და თურე ეძინა ნოსარ ნისრელსა. მოვიდეს დევნი ორნი ძმანი ზაყბაყ და ხაზარან, მოკვეთეს კალოსა ოდენი მიწა და წაიყვანეს ნოსარ ნისრელი და წავიდეს. ზედა გათენდა. ვნახეთ: დაჯოცილი იყო ლაშქარი ურიცხვი და ველა-რა ვპოეთ ნოსარ ნისრელი. ჩავცვივდით ურვასა ძნელსა შინა. მაშინ წაუდგა კვალსა ალი დილამი და იგი-ცა წაჳდა მას-ვე გზასა. თქვა უსიბ: თუ-ცა იგი ორ-პირი კაცი მოგვეკლა, აწე-ცა მშვიდობით ვართ-ო. თქვა მან ორ-პირმან კაცმან: რა ვქმენ, ბალას ქმარო? აგინა უსიბს და წავიდა. უსიბ კვლა-ვე თქვა: არა ვთქვი, თუ მან გვიყო ყველა-ო?

და ჩვენ წავედით და მივედით იამანსა ჳაბუკსა თანა და მან გამოგვგზავნა წინაშე შენსა და მოგაჳსენა: ამირან დარეჯანის ძეო, სახელითა ყოველთა უფროსო, მე ბერი კაცი ვარ და აღარა შემძლია, თვარა ვიმოწმებ ღმერთსა, რომელ ჳაბუკობისათვის არა ვისი მინდოდის ქენება. აწ ჳელთა ჩემთა აღარა არის. მე ჩემი ბადრი შეუპყრია დევთა. მისად ძებნად წავიდა იგი ლომი ნოსარ ნისრელი და იგი-ცა ცოდვათა ჩემთა დააპყრეს და ფათერაკად იგი-ცა შეიპყრეს. აწ შენ-და ხარ მათი ღონე, რა დააჯეროს ღმერთმან ჳაბუკობასა შენსა, იგი ჰქმენით-ო.

მაშინ ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: პირველად ესე იცოდეთ, რომელ წავალ დასტურად, განა მოვილოდინოთ აბან ქამანის ძე და მათ სხვათა ჳაბუკთა მოცდა ვყოთ ანუ ჩვენ წავიდეთ-ო? მე ეგრე მოგაჳსენე: ცხოვრდი უკუნისამდე, ამირან დარეჯანის ძეო, ვინაძთგან წახვალ, სისწრაფე გვინდა, ნუ-თუ დაჯოცნენ და ველა-რა მივესწრნეთ.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

მას-ვე დღესა წავედით თვით ამირან დარეჯანის ძე, მე -- სავარსიმის ძე და შაოსანი კაცი. მივედით იამანსა ჭაბუკსა თანა. გამოგვეგება წინა იამან ჭაბუკი, კაცი ზერი და შვენიერი, შეეტყობოდა, რომელ ყოფილიყო ლომი ჭაბუკი. ატირდა მწელად და თქვა: მეტსა ვერას მოგაკსენებ, რა-ღა გინდა, ჰქმენ, ღონე შენ ხარ ჩვენი-ო.

მოაქსენა ამირან დარეჯანის ძემან: მეტსა ვერას გიქადებ, ანუ მოვკვდები მათთანა-ვე და ანუ ვიქსნე იგინი-ცა.

დავყავით მუნ დღე ერთი და ვითხოვეთ ყოლაუზი კაცი. მოგვევარეს უსიბ-ვე. წავედით და ვლეთ თორმეტი დღე და მივედით მას ადგილსა, სადა ზადრი იამანის ძე შეეპყრათ. მოაქსენა უსიბ: აჰა იგი ადგილი, სადა ძმა შენი ზადრი შეიპყრეს-ო. გარდაჯდა ამირან დარეჯანის ძე და ატირდა.

წავედით მუნით და ვლეთ სამი დღე სხვა.

მოგვეგება წინა იგი-ვე ორ-პირი კაცი, თაყვანი-სცა ამირან დარეჯანის ძესა და მოაქსენა: ფიცებულ ვიყავ ნოსარ ნისრელისა და არა გაუტებ ფიცსა. თუ მას ვერა ვმსახურე, აწ. რადგან თქვენ მისდა ძებნად მიხვალთ, დამიც გული თქვენთანა. რომელი შემემლოს, აწ გმსახურო.

უსიბ ეგრე უთხრა მას ორ-პირსა კაცსა. კვლა მოხვედ, ჩვენო კუროვ და მკლველო?

უსიბს გაუწყრა ამირან და მას კაცსა უბრძანა: კურთხეულ-მცა ხარ, ძმაო!

წავიდოდა იგი კაცი და წავედით.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! აგვიჩნდა ციხე მაღალი. იკითხა ამირან დარეჯანის ძემან: ვისი არის ის ციხე-ო?

მოაქსენეს: დევთა არის, და იგი ლომნი ალი დილაში და ინდო ჭაბუკი იქი შიგან არიან. ოდეს მათნი პატრონნი შეიპყრნეს დევთა, იგინი უკან მიეწივნეს, შეებნეს ფიცხლად და იგინი-ცა შეიპყრნეს გრძნებთა რადთ-მე და ამას ციხესა შიგან სხენან-ო.

დავდევით მას ღამესა მის ციხისა ძირსა. დილასა შეეკაზმა ამირან საქვეითადთა აბჯრითა. აიღო ფარი და შეუჭდა ციხისა ძირსა. წამოდგეს ზედან ლაშქარნი და ესროდეს ქვათა. შეუჭბდა ზედა და შელენა ციხისა კარნი, შევიდა და დაჯოცნა და წაულო ციხე და პოვნა მას ციხესა შიგან ორნი-ვე ალი დილაში და ინდო ჭაბუკი. და არა შეემლო, თუ-ცა თანა წამოეტანნეს, მეტად შეავებულ იყვნეს და დაყარნა მუნ-ვე და დააყენა მათ ზედა შაოსანი კაცი, დაბეჭდნა კარნი საჭურჭლისანი. წავედით სამნი ჩვენ და მეოთხე იგი ორ-პირი კაცი. მივედით მას ადგილსა, სადა შეეპყრათ ნოსარ ნისრელი, და მუნ აჩნდა მოკვეთილი მიწა. გვიჩვენა ადგილი მან კაცმან: აჰა იგი ადგილი, სადა შეიპყრეს ნოსარ ნისრელი-ო.

წავედით მუნით და გვარქვა მან ორ-პირმან კაცმან: მე აღარა წამოვალ და არ-ცა რა ვიცი. ესე ოდენ ვიცი, რომელ ამის სამისა დღისა სავალსა ტყე მოგხვდების, რომელ ყოველი საყოფელი არის მკეცთა, და, რა იგი გაიაროთ, თქვენ თვით გაუფრთხილდით, მე აღა-რა ვიცი რაო.

უსიბ ჰრქვა მას კაცსა: აბა, თუ ეტიკი ხარ, ეგეთი ჯამს-ო!

იქცა იგი კაცი. წავედით ჩვენ და მოგხვდა ტყე იგი. ზენა-არმან ღმრთისამან და თავმან თქვენმან, ხუთ-ასი ლომი და ვეფხვი მოვკალით. გავიარეთ ტყე იგი და მოგხვდა წყალი დიდი. იყო ნავი და იყვნეს მენავენი. რა გვნახეს, თაყვანი-გვეცეს და გვეკითხეს: მოდარბაზენი ხართ-ო? ვთქვით, თუ მოდარბაზენი.- აბა, ბრძანეთ და ჩამოსხედით-ო. ჩავსხედით და, ვითა შუა შევედით, წავკვიდეს მენავენი და ნავი. ჩვენ დავრჩით წყალთა შიგან. მერმე [ამირან დარეჯანის

ძემან! ერთსა ღლიასა მე შემომიგდო, ერთსა უსიბ და ცურვით იმიერთ გაგვიტანა. ეგრე გვიბრძანა: ღმერთო, დიდისა ფათერაკისაგან დავრჩით-ო!

წავედით მუნიტ და იყო დიდი კლდე. გამოვიდა მის კლდისაგან კაცი დიდო წითლოსანი და თქვა: ვაშად მოხვედ, ამირან დარეჯანის ძეო. აიყვანა ამირან და ნებსა ზედა დაისვა და უბრძანა: ვაგლახ, რა ცოტა ხარ, განა ვინ ხარ-ო?

უსიბ მოაქსენა: ეგე, ღმერთო, არა-ვინ არს, [თუ-ცა] კაცისა ყველასი უარესი არის-ო.

მან დიდომან ეგრე თქვა: ყოველი რიალი შენ ჰქმენ უსიბ და შეაპყრობინენ იგი ლომნი და აწ ესე მიგყავს-ო?

უსიბ უთხრა: უბედურო, რა საწყალი და ავი კაცი ხარ! თვარა მე რა უნდა ვიყო?

უბრძანა დარეჯანის ძემან: მითხარ, ძმაო, რა ხარ-ო? მან მოაქსენა: დიდოთ მეფე ვიყავ, დევთა გამომამეს და ლაშქარნი დამიჯოცნეს და მე მარტო დარჩომილ-ვარ.

უსიბ უთხრა: რადგან ეგ ზომ საწყალი და მეფობისა მაყიენებელი იყავ, ნეტამ-ც არ-ც შენ დარჩომილ-იყავ-ო.

მოაქსენა დიდომან: აწ სადა წახვალ? სარგებელი შემიძლია, თუ კარგი ჭაბუკი ხარ და, თუ რა გმსახურო, აღმითქვი, რომელ მამული ჩემი მომცე.

უბრძანა ამირან: ზენა-არმან ღმრთისამან, მოგცე-ო.

წამოვიდა დიდოთ მეფე და წავედით ჩვენ. და იყო კლდოვანი ადგილი და ჯევი ღრმა. იყო მას ჯევის შინა მაღალი მოხვეწილი კლდე. გამოვიდა მის კლდისა თავსა გველი საშინელი და იწყო კაჭრობად. მოვიდოდა ყოვლისა ქვეყანისა გველი. ვჯოცდით და მოგვეწყინა ჯოცა და არა მოჰქდა ლევა მათი. მერმე ამირან დარეჯანის ძემან ამოილო მშვილდი, გარდაუცვა და შესტყორცა ისარი-ბოძალი და წარჰკვეთა თავი მას გველსა, რომელი ჯდა კლდისა თავსა, და გარდაწყდა გველისა მოდენა. გამოვიდა მას ადგილსა კაცი და ეგრე იყივლა: თუ ამა გველისა მოკლვა კარგა გექმნასთ, აწ სცანთ-ო.

გამოვიდა სხვა კაცი და ჰკითხა: იმა კაცთა მოკლეს ჩვენი გველი-ო? ჩამოკდეს ორნი-ვე, გაახვენეს კარნი მის კლდისანი და გამოვიდეს სამნი ვეშაპნი საშინელნი -- ერთი შავი, ერთი თეთრი და ერთი წითელი. თქვა ამირან დარეჯანის ძემან: შავი მე, თეთრი შენ, სავარსიმის ძეო, და წითელი უსიბს. მოაქსენა უსიბ: ჩემი წილი-ცა შენად-ვე მომიკსენებია-ო. შემოუტივეს ვეშაპთა და ჩვენ-ცა მათ შეუტივეთ. წითელი მოვიდა, ჰკრა ჯრმალი ამირან და მოკლა. მე და იგი თეთრი ვიბრძოდით. ჰკრა და იგი-ცა მოკლა. შევმან შემოუტევა უკან და ჩანთქა ამირან დარეჯანის ძე და გაიქცა. მე მივეწივე, ჯრმალი ვკარ და კუდი მოვკვეთე. შემეხვეწა მას სახლსა და ველა-რა შევიგენით გზა და კვალი მისი.

დავიწყეთ ტირილი. და ჯელი იყვის დარეჯანის ძისა, რომელ ორნი დაშნანი იქით და აქით მოგვშიგან ესხნიან. ამოილო და შიგან მუცელი დაუჭრა, გვერდი გაუპო და გამოვიდა სისხლითა შესვრილი და გვიბრძანა: ავად მიშველეთ-ო! და იყვნეს მას სახლსა შინა საჭურჭლენი, დაბეჭდა და წავედით მუნიტ და ვლეთ ორი დღე. კიდის-კიდე ვიარებოდით. მე გარდამეკიდა კაცი ვინ-მე დიდი. შუბლსა თვალი ედგა და მარქვა: საწყალნო, უსიბ მოგაღორნა-ო? მომეკიდა წასაყვანებლად. შევიბენით და ვიბრძოლეთ დიდი ხანი. მოვკალ და მოველ დარეჯანის ძესთანა. უამბე და უჩვენე კაცი იგი. გაუკვირდა და დამიმაღლა ეგდენ დიდისა კაცისა მოკლვა ჩემგან. ეგრე თქვა: ძნელი საბრძოლველი მოგჯდომია-ო, და წავედით.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ვიარეთ სამი დღე. დიაცი ვინ-მე ჯდა და ტიროდა. ვკითხეთ: რა გჭირს-ო? მან გვითხრა: ჩვენნი რჯულისანი ხართ-ო? უთხარით: იგი ვართ-ო. ამაზედა თქვა: მომეგონა ბადრი იამანის ძე, იგი ლომი, და მისთვის ვტირი. მაშინ იგი ოდეს გრძნებთა შეიპყრეს დევთა, მე ტყვედ წამომიყვანეს და მაშინდლითგან აქა ვარ, ვიარები ამა ეშმაკთა შინა.

აწ ბრძანეთ და სადილი მოგაკსენოთ-ო.

ჩვენ მათ დღეთა ნადირი არ შეგვეპყრა და მოგვმშოდა. წავედით. წინა წაგვიძღვა იგი დიაცი. მის კლდისა ძირსა მივედით. კარი უკუ-აღო, შევიდა და, რა ამირან დარეჯანის ძე შეიყვანა, დიდი ლოდი კარსა მოაგორვა. ეს თურე დევი იყო. ჩვენ გარე დავრჩით. რა შინა შევიდა, კაცი ვინ-მე ჯდა, შუბლსა თვალი ედგა და უთხრა: ვაშად მოხვედ, ამირან დარეჯანის ძეო. განა რა გლახ მოიგონე აქა მოსლვა-ო?

ეს იყვის წესი დარეჯანის ძისა, რა-მცა მისჭირდის, "აზა, ლომო-ლომთაო" იყვილის [და შეუტყვის. მას ჟამსა] უთხრა: ვაშად განხე, მაგრა შენთვის, ღმერთო, დია სჯობდა, თუ-ცა არა გენახე-ო.

ცოტა ყმა გამოვიდა. შუბლსა თვალი ედგა მას-ცა და ეგრე უთხრა: მამაო, ვიცი, რომელ იმა ყმასა მოჰკლავ, ქვე დამიდე და მე მოვჰკლავ-ო. ჩვენ ვდგევართ კართა ზედა და არა გვაქეს ღონე შესლვისა. ამირან დარეჯანის ძემან აგინა მას ყმასა ცოტასა. ფერჯნი დაუჭირნა და მისსა მამასა პირსა შესტყორცა და მოკლა იგი ცოტა ყმა. მამინ ახლტა იგი ბერი კაცი, შეიზნეს ჯელის-ჯელ და იბრძოლეს დიდი ხანი. მოერია ამირან, დასცა და ამოილო დაშნა, ჩასცა თვალსა, თვალი წამოუღდო. იყვილა დევმან: ნუ-ღარ მომკლავ, ჭაბუკობასა შენსა, იქ ჩემემ ნესტ-ო.

და დააგდო დევი, შეიპყრა იგი დიაცი, რომელმან მიგვიტყუენა, და უბრძანა: შენ სხვასა-ცა ვის-მე მოაცთუნებ-ო, და მოკლა. გაგილო კარი და შევედით. იდვა დევი და ცოტა-და სული ედგა, აღარა ლამოდა სიკვდილსა დარეჯანის ძე. ამოილო ჯრმალი უსიბ და მოკლა. გაუწყრა დარეჯანის ძე უსიბს. მან ეგრე მოაქსენა: ნუ სწყერები, პატრონო, სხვას-ცა ვის-მე მოაცთუნებ-ო. და ვპოეთ მუნ-ცა დიდი საჭურჭლე, დავბეჭდეთ და წავედით. აღა-რა მოგვხვდა გზასა ზედა ეგეთი.

უსიბ მოაქსენა: აქათგან-ცა ტალად დგომა გვინდა-ო. მას ღამესა დადგა უსიბ მოვიდა ლაშქარი და კარგად იყო იგი-ცა. მუნით წავედით. დავდე ტალასა თვით მე და დავჯოცენ ლაშქარნი. წავედით მუნით და ვიარეთ ერთი დღე. მოგვხვდა უბადო ადგილი. ტალასა დადგა თვით ამირან დარეჯანის ძე. მოვიდა დიდი ლაშქარი, დაეჯოცა და ამოწყვიტა. ამაზედა მოვიდეს დევი ორნი-ვე ძმანი ბაყბაყ და ხაზარან. დაეძინა ამირანს და, ვითა ნოსარ ნისრელისა, მოჰკვეთეს ქვეყანა. განკრთა ამირან და "ოჰო" თქვა, შეუტევა ცხენი გაესწრა ბაყბაყ, ჰკრა ჯრმალი ხაზარანს და მოკლა.

წავედით და მივედით მას ციხესა, სადა სხდეს პატიმრად ბადრი იამანის ძე და ნოსარ ნისრელი. იყო ციხე მაღალი და ქალაქი შეუვალი, არა ეგებოდა კაცისაგან შესლვა და, ვითარ ღონე ვერა ავიგეთ, მუნ დავყავით კვირა ერთი და ამას ვლამოდით, თუ-ცა გამოსულ-იყო იგი ბაყბაყ დევი და შეგვეპყრა. არა გამოვიდა.

და ვითა უღონო ვიქმნენით, თქვა უსიბ: რა იქმნა იგი ბილწი დიდო?

ამაზედა მოვიდა დიდო იგი და გვითხრა: განა-ღა ვერასა ხართ ღონესა-ო? უბრძანა: ვერასა-ო. აზა, მომიდექით უკანა-ო.

ჩაგვიძღვა დიდო ციხესა. იმიერით იყვნეს ხენი შევნიერნი და გამოდიოდა წყარო ძირსა მათ ხეთასა. ჩამოვიდის ფრინველი ყოველთა დღეთა, სვის წყალი და ციხეს შევიდის. თქვა დიდომან: მე მამინ-ვე მითქვამს, თუ კარგი ჭაბუკი ხარ, ღონე ვიცი-მეთქი. თვით იმა ფრინველსა ფერჯთა მოევიდე, აღფრინდების და მას ციხესა ჩაგვამს. აწ ღონე ესე-ოდენ არის-ო.

უსიბ უთხრა: აჰა, ვაგლახ, შენ რა თურე სრულად ავი ხარ! ვითარი შენსა კაცობასა შეჰგავს, აგეთი-ცა ღონე გვასწავლე-ო.

შეიქმნა მათ ხეთა ქვეშე სამალავი ამირან დარეჯანის ძემან, ჩაჯდა მას სამალავსა შიგან. ვითა ჩამოვიდა ფრინველი, შეხლტა და ფერჯთა მოევიდა. აფრინდა ფრინველი იგი და ციხესა გაემართა წამოდგეს ზედა და ყიოდეს: მოვიდა, მოვიდა-ო. ვითა დაესწორა, ჩაჯდა ციხესა დარეჯანის ძე, გამოიწოდა ჯრმალი და იწყო ჯოცად. მიჰჯოცდა და მივიდოდა. და იწყეს მათ პატიმართა შიგნით ყივილი,

ვითა კარი გაგვიღეთ-ო. დაჯოცნა დარეჯანის ძემან მრავალნი კაცნი და მოვიდა საპატიმროდსა კარსა, ჰკრა ჯრმალი და გატეხა კარი იგი და გამოასხნა პატიმარნი. გამოვიდეს ბადრი იამანის ძე და ნოსარ ნისრელი. მაშინ უფროსნი დაჯოცნეს და ასწყვიდნეს. ბაყბაყ დევი ლამოდა წასლვასა. მიეწია ნოსარ ნისრელი და მოკლა. შეკედით ციხესა და არა იყო რიცხვი განძისა. დავყავით კვირა ერთი და ავკიდეთ ხუთ-ასსა აქლემსა განძი და სხვა ყოველი ციხე-ქალაქი და საჭურჭლენი მას დიდთო მეფესა მიუთვალნა. ნუ-თუ-მცა გარდაეკადა მსახურებისა მისისა ნაცვალი. წამოვიდეთ განძი ურიცხვი მუნით-ცა, სადა იგი დიაცი მოეკლა. მუნით-ცა გამოვიდეთ, სადა იგი ვეშაპნი დავჯოცნით, და მოვედით მას ციხესა, სადა სხდეს ალი დილამი და ინდო ჭაბუკი, და მუნით-ცა გამოვიდეთ ურიცხვი განძი.

მიესმა ესე ამბავი ყოველსა არაბეთსა, ვითა კაცთა ვის-მე ვეშაპნი და დევი დაუჯოცნიან და მოაქვთ ურიცხვი განძი-ო. შეკრბა ყოველი არაბეთი და უკანა მოგვეწია. [ლაშქართა] სიმრავლისა რიცხვი არა ეგებოდა. იგი-ვე სამნი ლომნი და ჩვენ. მათნი ყმანი, შევიბენით. თავმან თქვენმან, მათ სამთა-ვე უკეთესსა ვერ გამოარჩევდი, ერთმან-ერთსა სჯობდეს. ვიბრძოლეთ სამი დღე. გავაქცივენი. და დავჯოცნით, რომელ რისხვა ღმრთისა მივაწივეთ მათ ზედა. მაშინ ააგეს მას ადგილსა ზედა სახლი ქვითკირისა და დაეწერნეს სამნი-ვე და ჩვენ-ცა მათნი ყმანი დაგვეწერნეს. წამოვედით და მოვედით იამანსა ჭაბუკსა თანა. დავყავით კვირა ერთი და შეიყვარეს ერთმან-ერთი და ძმად იფიცნეს სამნი-ვე. თავმან თქვენმან, სამთა მათ ვერა-ვინ მოერეოდეს. გაიყვეს განძი სამად და წავიდეს თავ-თავისსა ადგილსა.

აქა დასრულდა კარი ინდოთა მეფისა, ბადრი იამანის ძისა, ნოსარ ნისრელისა და ამირან დარეჯანის ძისა, და თქვენ-მცა ნებასა ზედა სუფევთ უკუნისამდე, ამინ.

5

კარი მეხუთე

ამბრი არაბისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნიდი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

ამის კაცისა ამბავი დიდად იამებოდა ამირან დარეჯანის ძესა და თქვენი არა ვიცი, გონავს ვის თუ არა, და აწ მოვაკსენებ მეფობასა-ცა თქვენსა:

შუკათა შიგან შემოვიდოდით ბაღდადსა. სამნი კაცნი ბანთა ზედა სხდეს და ღვინოსა სმიდეს. ერთმან ჩამოიხედა და თქვა: აჰა ამირან დარეჯანის ძე, რომლისა მსგავსი ჭაბუკი არა არს ქვეყანასა ზედა. ჰკითხა მოყვასსა: არს-ცა ამისებრი კაცი-ო? და თქვა: არა არის პირსა ქვეყანისასა-ო. მან მესამემან ეგრე თქვა: არაბეთს ამბრი არაბი არის-ო. ესე ესმა ამირან დარეჯანის ძესა და ეგრე მიბრძანა: გესმის-ო? მე მოვაკსენე: მესმის-მეთქი. ეგრე მიბრძანა: იგი კაცი თან წამოიტანე და გვითხრას მის კაცისა ამბავი-ო. უკმე მას კაცსა: თქვი, ძმაო, ამბრი არაბის ამბავი-ო. უარ-ყო მან კაცმან: არა ვიცი-ო. უბრძანა დარეჯანის ძემან: ვითა არა იგი? ოდეს შენ და შენნი მოყვასნი სმად სხედით, იკითხა ერთმან თქვენგანმან: არს-ცა დარეჯანის ძისებრი ჭაბუკი-ო? მეორემან თქვა: არა არის მისებრი-ო. შენ ეგრე უთხარ: არს არაბეთს ამბრი არაბი-ო და, თუ მას უნდა, სჯობს-ცა-ო.

შეშინდა კაცი იგი და ეგრე თქვა: მთრვალი ვიყავ-ო. მაშინ ავიცა კაცი იგი და ჰკითხა ამირან დარეჯანის ძემან. მოაწსენა მან კაცმან: ფიცი, რომელ ავი არა მიყო რა და მოვაკსენო. ეგრე ჰრქვა ამირან: არა თურე ავი გიყო, დიდად დავიმაღლო-ო.

დაიწყო მან კაცმან ამბრი არაბისა ამბისა თქმა. ეგრე ჰრქვა: მოვაკსენო ყველა, რომელი თვალთა ჩემთა უნახავს, თვარა ნასმენისა რიცხვი არა არის-ო.

ორნი მეფენი იყვნეს არაბეთსა და ემტერებოდეს ერთმან-ერთსა და იყვის ყოველთა დღეთა და ყოველთა ჟამთა ომი საშინელი, რომელ არა გაიგონების ენითა. იცით თქვენ-ცა, რომელ არა არიან ჭაბუკნი არაბთაებრნი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. ყოველი არაბეთი შუა გაყოფილი იყო და იბრძოდეს ერთი ხანთა მეფისა მძახალი და ერთი იამანთა მეფისა მძახალი, ხანნიცა და იამანნიცა შველად მოვიდინან. ამასობაშიგან გამოჭედეს მრავალნი წელიწადნი, რომელ ერთმან-ერთისა ბრძოლასა შინა იყვნეს. მოერივნეს ხანნი იამანთა მით, რომელ, ოდეს თურქნი და არაბნი ერთგან იყვნეს, მათი ბრძოლა ძნელი-ა, და გააძეს ერთი იგი მეფე და წავიდა იამანსა და გაჰყვა ერთი დიდებულთა მისთაგანი, რომელსა ერქვა სახელად ომარ, ლომი ჭაბუკი და დიდი კაცი. სხვა არა-ვინ გაჰყვა მისგან კიდე მამულისა მისისა კაცი.

მოვიდეს იამანსა და მუნ იყო არაბთა მეფე. ეცადნეს იამანნი ლაშქარნი არაბეთსა შესლვასა და ვერა შევიდეს. დაყვნეს მრავალნი ჟამნი იამანსა შინა. ესე მე იამანთა ქალაქსა შიგან არაბთა მეფესა და მას-ვე დღესა მიეცა მე ომარს, დიდებულსა მისსა. დასდვა სახელი ომარ ძესა მისსა ამარ და მისცა ომარ ხუთისა წლისასა ამარს დედა-მძუძედ აბუტარ, ლომი ჭაბუკი, და ეგრე უთხრა ომარ აბუტარს: შვილი ჩემი ამარ შენდა მომიცემია, ასწავლე ომი და აბჯართა კაზმა და, ვითა სჯობდეს ჭაბუკსა ყველასა არაბეთსა შიგან, ეგრე გაასწავლე შვილი ჩემი-ო.

მან დიდად უქადა: კაცობრივი საქმე ყველა კარგად მოვაველინო და გული კვლა ღმერთმან მისცეს. თუ გული არა უც, არას ერგების. ამისთვის მისცეს აბუტარს საზრდელად, რომელ ოდეს იშობა, მამინ-ვე იყო გამარჯვებული კაცი და ლომი ჭაბუკი და ვერა-ვინ დაუდგის წინა მტერი დღეთა მისთა შინა. ვითა შეიქმნა ამარ წლისა შვიდისა, ასწავლიდა აბუტარ ოროლითა მღერასა და მშვილდოსნობასა და რა-ცა საჭაბუკო საქმე იყო. ნადირობდის და ასპარეზსა სცემდის. სადა-ცა მინდორსა შიგან ლომი დახვდის, მან ცოტამან ყმამან, ვითა კატა, მოკლის.

ერთსა დღესა მინდორსა შიგან იმღერდა ოროლითა. მო-ვინმე-ვიდა ღარიბი კაცი, შეხედნა მას ყმასა და აიპყრა სტროლაბი და ეგრე თქვა: არა იყოს მის ყმისა დამართებითი ჭაბუკი ქვეყანასა ზედა-ო. შეიქმნა თხოთმეტისა წლისა და არა იბოებოდა იამანთა სამეფოსა შიგან ცხენი, რომელ-მცა მას ჰრგებოდა. ემებდა მამა მისი ცხენსა და ვერა ჰპოებდა ეგეთსა, ვითარი ჯამდა. ამაზედა მო-ვინმე-ვიდეს კაცნი ინდონი და მათ კაცთა ჰყვა ზერდაგი ოთხრაჰსი, რომელ არა იყო მისებრი ქვეყანასა ზედა. დიდად გაეხარნეს იამანთა მეფესა და იყიდა ზერდაგი იგი სამ-ასი ათას დრაჰკანად, უწოდა ამარს სახელი ამბრი არაბი და უბრძანა -- შეჯე-ო. შეჯდა ამბრი არაბი და ითხოვნა კინენი, გავიდა და მოედანსა შიგან იმღერდა. ხედვიდა იამანთა მეფე და ყოველი იამანეთი და თქვეს, ვითა ყოველსა ქვეყანასა ზედა ერთი ცხენი და ერთი კაცი ამათებრი არა არიან-ო.

ამაზედა კაცი ვინ-მე ცხენსა ჯდა და მოარბევდა. ჰკითხა ამბრი არაბმან: ძმაო, რა არს, რომელ ასრე ფიცხლად მოხვალ-ო? მან ეგრე უთხრა: მეკობრენი გარდაგვეკიდნეს მე და მოყვასთა ჩემთა და მექარავნენი ვიყვენით დიდნი და მე ოდენ გარდმოვიხვეწე. მამინ უთხრა ამბრი მას კაცსა: წამიძედ წინა და მიჩვენენ-ო!

წაუძღვა იგი კაცი და წავიდა ამბრი არაბი და ყმა მისი გამზრდელი აბუტარ. ნახეს, რომელ მინდორსა შიგან გამოვიდოდეს დიდნი ლაშქარნი მეკობრენი, სამი ათასი მჭედარი მოაჰყვნა აბუტარ: დადევ, შენ ჯერ ცოტა ყმა ხარ და ნახო შენისა მონისა და გამზრდელისა ომი-ო. გაიწყრო გული ამბრი აბუტარისათვის და ეგრე უბრძანა: ვირე არა გამომცადო, მაგას ნუ იტყვი-ო. მერმე შეუტივეს ორთა-ვე და, თავმან მეფობისა თქვენისამან, ორთა-ვე პატრონ-ყმათა მოკლეს ათას-ათასი კაცი და სხვანი ძლივ გარდაეხვეწნეს. განა თუ-ცა ლომი იყო აბუტარ და მრავალგან დამხდურ-იყო და ნაომარი, მაგრა, თავმან მეფობისა თქვენისამან, ეგრე არა გვანდა ამბრის ლომი იგი აბუტარ, ვითამცა ბედითი ვინ-მე ყმა ყოფილ-იყო.

ესე იყო პირველი ომი ამბრისა. ესე ამბავი ამირან დარეჯანის ძესა დიდად იამა და თქვა: თავი, ღმერთო, კარგად აულო და ბოლოსი

აღარა ვიცი-ო.

მოაქსენა მან კაცმან, რომელი ამბავსა გვითხრობდა:

ცხოვნი უკუნისამდე, ამირან დარეჯანის ძეო! ასეთი, ღმერთო, მოგაქსენო მათი ნაქმარი, რომელ ესე მასთანა არა იყოს რა.

დაიწყო მზობა და თქვა:

ხანთა მეფესა ვითა მიესმა მათ მეკობრეთა თურქთა დაჯოცისა ამბავი, მტერი იყო ხანთა მეფე იამანთა, გამოყარა და გაგზავნა იამანთათვის ორასი ათასი მჭედარი. წამოვიდეს და ააოჭრეს, რომელი დარჩომილ-იყო იამანთა ქვეყანა, და მოადგეს იამანსა ქალაქსა, რომელ რიცხვი არა იყო სიმრავლესა მათისა. ჩავარდა იამანთა მეფე და იამანეთისა ქვეყანა შეჭირვებასა დიდსა.

დღესა ერთსა ჯდა იამანთა მეფე ზანთა ზედა. ხედვიდა ლაშქართა და გვერდით უჯდა არაბთა მეფე მაშინ შეიკაზმა ზერდაგი თვისი ამბრი არაბმან და გავიდა. გაჰყვა ყმა მისი აბუტარ. დაიწყო ომი, რომელ, თავმან თქვენმან, არა ნახულა ეგეთი ომი კაცისა თვალითა. შევიდიან ლაშქართ შიგან და ვთქვიით: დაჯოცნეს-ო, და კვლავ გამოჩნდიან. მას დღესა შინა მოკლეს ათ-ას ხუთასი კაცი -- ათ-ასი ამბრი და ხუთ-ასი აბუტარ. ყმამან მისმან, და შემოვიდეს მშვიდობით. მაშინ ჩამოეგება მეფე იამანთა, შეასხა ქება და უბრძანა. კურთხეულ-მცა არს მარჯვენა შენი და კურთხეულ-მცა არს იგი ღმერთი, რომელმან დაგზავდა ეგეთი ჭაბუკი! უბოძა საბოძვარი დიდი არა თუ მეფემან, განა ყოველმან ქალაქმან. შეასხეს ქება და მისცეს ურიცხვი. შეშინდეს გარეგანნი ლაშქარნი და დაუწყეს ომი, ყოველთა დღეთა უფროსი და უფროსი მოკლეს. ათი დღე დაყვეს მათ ლაშქართა და ათსა დღესა შინა დააკლეს თხუთმეტი ათასი კაცი. მაშინ ველ-რა დაუდგეს, აიყარნეს და წავიდეს.

დილასა, ოდეს ნახეს წასლვა მათი, შეჯდა ზერდაგსა ამბრი, მიეწია უკანა და მოსწყვიდა ათ-ას ხუთ-ასი კაცი სხვანი ძლივ წავიდეს. წამოვიდა შინა ამბრი არაბი. აბუტარ ლაშქართა-ვე სდევდა. მოკლა სამ-ასი ოდენ კაცი და ბოლოსა ჟამსა ცხენი მოუკლეს აბუტარს და თვით შეიპყრეს და წაიყვანეს. ძებნა ამბრი არაბმან აბუტარ და ვერა პოვა. დაიწყო შეჭირვებად და კითხვად და ვერა-ვინ რა უთხრა.

წამოდგა კაცი ვინ-მე და თქვა: რა-ღა სამალავი არის. შეიპყრეს და წაიყვანეს აბუტარო. მაშინ თქვა ამბრი: გამზრდელი, დიდი თურე მიგჭირდა, რომელ გაზრდილი შენი არა გიახლა? მისთვის მოჭდა საკვირველი შენი შეპყრობა? ანუ მოვიკლა თავი ჩემი, ანუ ვიკსნა ჩემი ლომი აბუტარო.

წავიდა მარტო და უკანა მოეწია თურქეთს. თუ-ცა გენახა, ამას იტყოდი: ამისებრი კაცი არა ნახულა-ო. მიეგებნეს წინა და შეებნეს. იყო მწუხრამდისი დიდი ომი. შეებნეს დიდნი ლაშქარნი და, ვითა ნახეს ბრძოლა ფიცხელი, ველ-რა დაუდგეს, გაიქცეს და იკსნა აბუტარ და ეგრე უთხრა: აბა, ლომო ჩემო, ოდეს მიმჭირდეს, ასრე შენ მიშველე-ო. აბუტარ შეასხა ქება და ეგრე უთხრა: არა ნახულ არს ჭაბუკი შენებრი-ო.

წამოვედით და მოგვესმა ამბავი, რომელ მას ომსა, ოდენ უკან მოეწია ამბრი არაბი აბუტარისათვის, მაშინ დაჯოცილ-იყო ათ-ას-ორ-ასი კაცი. მოეგება დღისა ერთისა სავალსა იამანთა მეფე და ყოველი დიდებული და ქალაქი. შეასხეს ქება და უბოძეს საბოძვარი მეფემან ყოველმან ქალაქმან. ესრეთ შეიყვარეს, ვითა-მცა ყოველთა შვილი ყოფილიყო. გამოჭდეს დღენი მრავალნი და მოაქსენა ამბრი არაბმან იამანთა მეფესა: ცხოვნი მეფეო, ღმერთსა ძლიევა მოუცემია მეფობისა შენისად და ამათ ჟამთა მოოჭრებულ არს სამეფო შენი თურქთაგან. აწ მიბოძენ ლაშქარნი და წავალ თურქეთს ზღვევად აზღდენისა სისხლისა, რომელ დათხეულა მათისა ჯელისაგან სამეფოსა ამას შინა.

გაეხარნეს მეფესა და უბრძანა წვევა ლაშქრისა. გავიდეს სპასალარნი და შეყარნეს ლაშქარნი სამ-ოცი ათ-ასი მჭედარი. შეჯდა მეფე იამანთა, წავიდა, ნახა ლაშქარი ყოველი და მიათვალა ამბრი არაბსა. და-თურე-შინებულ იყვნეს იამანნი ლაშქარნი თურქთაგან.

მოაკსენეს მეფეს: ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, არა გვასმია მამათა ჩვენთაგან და არ-ცა გვინახავს ჩვენ, თუ-მცა იამანნი თურქეთსა შესრულიყვნენ, და თვით ყოველი არაბეთი მათი მეშველი არის-ო. უბრძანა მეფემან: ვესავ ღმერთსა ჩემსა, რომელ ძლევა ჩვენდა მოუცემია, და მერმე ესე კაცი რომელ გამოჩენილ-ა სამეფოსა ჩვენსა. რომელთა ლაშქართა წინა-მძღვარი ესე იყოს. არა ეგების მათ ლაშქართა ძლევა მტრისაგან-ო.

მოაკსენა ამბრი არაბმან: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ჩემდა სამტეროდ არა უყო ჯია თურქთა, თუ-მცა მით უზემდი. მე ამისთვის ვიტყვი, რომელ მათითა ჯელითა აწყვედილა სამეფო შენი და მოოჭრებულა ქალაქნი. ვიცნობ თურქთა, არის დიდი სამეფო მათი, და დიდნი ლაშქარნი [მათნი] გალაღებულნი არიან და მრავლითა ღონითა ეგების დაჯოცა მათი. შევიწიო ღმერთი, რომელ თუ მარტოსა წავიდე, ვიძიო შური მათზედა.

Page: 315

დაიმაღლა მეფემან და მისცნა ლაშქარნი და უჩინა სპასალარნი. უბრძანა ამბრი არაბმან: მოხვიდოდეთ ჩვენსა კვალსა-ო. წავიდა წინა ამბრი არაბი ათ-ასითა მკედრითა და ცალ-კერძ წავიდა ხუთ-ასითა მკედრით აბუტარ და, სადამდის მივწვდით, ვაოჭრეთ ქვეყანა მათი. მაშინ ცნა ხანთა მეფემან შესლვა იამანთაგან. შეკრიბნა დიდებულნი მისნი და თქვა: სამძიმარი და აუგი საქმე მოკდა -- თურქეთსა შემოსლვა იამანთაგან, და ჯამს ესე ჩვენგან, რომელ შევანათ. აწ შევიყარნეთ და წინა მივეგებნეთ, ვირე შემოსლვამდის ქვეყანასა ჩვენსა.

მაშინ მოაკსენეს დიდებულთა: ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო! არა-ოდეს ყოფილ არს თურქეთისა დამართებითა იამანეთი. განა ისი კაცი, რომელი წინამძღვარი არის მათი, მისგან არის ყველაი, თვარა ვითა-მცა იკადრეს იამანთა თურქეთსა მოსლვა? აწ შევიყარნეთ და წინა მივეგებნეთ და, რა ღმერთმან გამოგვიჩიოს, იგი იქმნას-ო.

შეიყარნეს თურქნი და გამოგზავნა მეფემან ოთხი ათ-ასი მკედარი. მოეგებნეს და შეიბნეს, ასწყვიდეს ლაშქარი იამანისა, რომელ მცირედნი-და დარჩეს. ჩვენ დავრჩით თურქეთსა შინა ათ-ას ხუთ-ასი ცხენოსანი მოგვესმა ამბავი და დაუმძიმდა ამბრი არაბსა, თქვა: პირნო იამანისანო! ძნელი საქმე მოვიდა ჩვენ ზედა, აწ ღმერთი არის და ჭაბუკობა ჩვენი დამარჩენელი!

და ვთქვით ყოველთა ერთითა ენითა: რა-ცა ბრძანო, იგი-ცა ვქმნათ-ო.

წავედით მუნით. იყო ქალაქი მცირე. შეეგებნით და წაუღეთ და დავედეთ მას ქალაქსა შინა. მოვიდეს თურქნი და გარე მოგვადგეს, რომელ არა იყო რიცხვი ლაშქრისა სიმრავლისა. პირველსა მოსლვასა თვით გავიდა მარტო და ჩვენ შინა დაგვყარნა, შეება ამბრი არაბი მას ურიცხვსა ლაშქარსა, რომელ ეგეთი ომი არა მინახავს. დაჯოცა მრავალი კაცი, რომელ ვთქვით -- მასა დღესა შინა მოკვდა ორი ათ-ასი კაცი, და შემოვიდა მშვიდობითა. შეიჭირვებდა აბუტარისათვის. და არა იცოდა აბუტარ, თუ სადა იყო ამბრი.

უამბეს აბუტარს, თუ ქალაქი არის მცირე და მუნ შინა არის ამბრი არაბი-ო. წამოვიდა აბუტარ. დილასა შემოუტყევა ცხენი და აჰკდა ჯმა ლაშქართა შინა ომისა და თქვა ამბრი არაბმან: ნეტარ ისი ჯმა რად არს-ო! გაგრძელდა მას ადგილსა ომი და ვერა ვცანით. გამოვიდა ქალაქით კერძო. ოდეს ვნახეთ, აბუტარ იყო. შემოვიდა. ხუთ-ასისა კაცისაგან შემოჰყვა თანა სამ-ასი კაცი. ვითა ნახა ამბრი არაბმან დაჯოცა ლაშქართა, ითხოვა ცხენი და გამოვიდა, შეიბნეს, შეიქმნა ომი ფიცხელი. ესე იყო წესი ამბრი არაბისა: რა გაგრძელდის ომი, დაიწყის სროლა კინენითა ცხენისა და კაცისა. მოკლა მას დღესა შინა არა მცირედი და შემოვიდა მშვიდობით. გაიხარნა აბუტარ შემოსლვა მისი და შეექმნა გარეგანთა ლაშქართა შიში. გაგზავნეს კაცი ხანთა მეფესა თანა და მოაკსენეს: ესე კაცი, ქალაქსა შინა რომელ არის, დიდად მარცხი არის მტერთათვის და მოუძღურდებიან ლაშქარნი ჩვენნი და ბოლოსა ჟამსა ძლევა მას დარჩების. აწ ბრძანეთ და თვით თავითა თქვენითა მოედით, ნუ ბედითი საქმე გგონიათ.

მოვიდეს დიდებულნი და მოაკსენეს ხანთა მეფესა. მაშინ ბრძანა

მეფემან წვევა ლაშქრისა. და იყენეს სამნი ბუმბერაზნი ხანთა მეფისანი, რომელთა დამართებითი არა იყო. უბრძანა ბუმბერაზთა მისთა: მოსულა ქვეყანასა ჩვენსა ამბრი არაბი, კაცი ერთი, რომელ არა არს დამართებით მისებრი ჭაბუკი, ყოველსა ქვეყანასა უსწორო, გამარჯვებული და ღონიანი. აუწყვედია ლაშქარი: თუ-ცა დაიწვოცა იამანთა ლაშქარი ჩვენთა ლაშქართაგან, განა ვინათგან იგი მართლად ქვეყანასა ზედა ჩვენსა არის, პირველად აუგი არის და მერმე საენებელი ჩვენი. კვლა უმრავლესი დაუწოციან ჯელითა მისითა ლაშქარნი ჩვენი, და არა ეგების მცირედითა ლაშქრითა გასლვა სამეფოსა ჩვენისაგან და, თუ წავალ, მოუნახავს ქვეყანა ჩვენი და შეუტყვი ლაშქართა ჩვენთა ძალი. თუ-ცა ფათერაკი წაევიდა და დავჯოცეთ ლაშქარი, ამით რომელ იგი ჭაბუკი არა იახლა თუ აწ წავიდეს, შეკრბეს და კვლა მოვიდეს, არა დარჩეს ქვეყანასა ჩვენსა სულიერი ამით, რომელ შემომტერებულა ქვეყანასა ჩვენსა-ო.

მოაჯსენეს ბუმბერაზთა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! თუ-ცა არ იკადრების, ვსწყრებით მეფობისა თქვენისათვის, ამისთვის რომელ ერთი კაცი ღარიბი ვინ-მე მოსულა და მისთვის შეჭირვებულა მეფობა თქვენი. აწ გვიბრძანე ერთი ვინ-მე წავიდეთ, ცოცხალი მოვიყვანოთ თქვენსა წინაშე და, თუ ბრძანათ, თავი მოვიღოთ მისი. და რად გინდა ეგზომი შეჭირვება მისთვის?

მეფემან მაღლი უბრძანა და თქვა: მე თვით თავითა ჩემითა მივალ და ლაშქარი ჩემი ყველაი, და თქვენ-ც სამთა-ვე გინდათ წამოსლვა დიდსა ურვასა შინა ვარ მის კაცისა ჩვენისა ქვეყანასა შინა ყოფისათვის.

და ბრძანა გასლვა სპასალართა და წვევა ყოვლისა ლაშქრისა. შეკრბა ურიცხვი ლაშქარი, რომელ თვით იგინი-ვე იტყოდეს, ვიყვნით რვა-ასი ათ-ასი მჭედარი. წამოიტანა თანა სამნი-ვე ბუმბერაზნი მისნი.

დღესა ერთსა იგი ლაშქარნი, რომელ გარე გვადგეს, დასხდეს ცხენთა და დაეკაზმნეს გაგებებად. შეიქმნა ბუკთა და დაბდაბთა ცემა მოსლვისათვის ხანთა მეფისა. გამოჩნდეს ხანთა მეფისა ლაშქარნი, რომლისა არა იყო რიცხვი და არ-ცა შეგება, ყოველნი შეკაზმულნი საომრად, რომელ სიმშვენვარე ლაშქართა მათებრი არა ნახულა. დაეპყრა ქვეყანა, რომელ იყო რიცხვი უფროსი ბევრისა ათ-ასისა, და ვიყვნით ჩვენ ათ-ას სამ-ასი კაცი. შეჭირვებასა და ურვასა ჩავცივდით. თქვა ამბრი არაბმან: ღმერთი არის და ჭაბუკობა ჩვენი დამრჩენელი, და უბრძანა აბუტარს: ჯამს, რომელ ახალმოსულთა ზედა კარგი ნაქმნარი-ო?

მოაჯსენა აბუტარ: დია ღმერთო!

და ბრძანა დაკაზმა და დავეკაზმენით. გაჯდა (ამბრი) ზერდაგსა და აიხენა კინენი და ეგრე თქვა: აწ ნახოთ, პირნო იამანისანო, ჭაბუკობა ჩემი-ო, და შეუტყევა. პირველსა მისლვასა აიღო კაცი უნაგრისაგან კინენითა, გასტყორცა და დასცა ლაშქართა ზარი. წინანი გაიქენეს ვიდრე დიდთამდე. მოგვეგებნეს წინა და შეიქმნა ომი, მაგრამ არა მინახავს ომი ეგეთი. გამრავლდა მკვდარი ცხენთა და კაცთა. შედამდა ზედა. შემოვედით შინა და დაკლებულ იყო ჩვენთა ლაშქართაგან მცირედი კაცი. გარეგანთა დაწოცილისა რიცხვი არა იყო. მოვიდა ხანთა მეფე და დადგა პალატითა. მოიყვანნა გარე დიდებულნი და ლაშქარნი, რომელ არა გარდაწვდებოდეს თვალნი და წამოწყდეს ლაშქართა წინა იგი სამნი ბუმბერაზნი და დადგეს კარვითა. და ეშინოდა გარეგანთა ლაშქართა ამბრი არაბისა სიკეთისათვის. გამოგზავნა კაცი ხანთა მეფემან ამბრი არაბსა თანა და ეგრე შემოუთვალა: შენ კაცი ხარ კარგი და კარგი ჭაბუკი და არა ხარ იამანისა ქვეყანისა. არაბი ხარ და რა სამეფოსა ჩემისა გიყოფია ჯელი? აგიწყვედია და მოგიოწრებია ქვეყანა და სდეგ ჩვენსა ქალაქსა შიგან. ამისთვის რა პატივი გხვდების, არა გარდაგაჯდე, მით რომელ მოცთუნებულხარ იამანთაგან. აწ მოედ ჩემსა წინაშე და შეგერთო ქალი დიდებულთა ჩემთა და გაგიქარვო ყოველი შეცოდება. და თუ არ დაჰმორჩილდე ბრძანებასა ჩემსა, მოგეკვეთოს თავი და შეჭამენ ჯორცნი შენნი ძაღლთა.

ეგრე უთხრა ამბრი არაბმან მოციქულთა: რა პასუხი ჯამს, მე ვერასა ვიტყვი მით, რომელ იგი დიდი ჯელმწიფე არის. აწ ამის მეტსა ვერას მოგაკსენებ, რომელ: თუ-ცა არ მოსრულიყო კარსა ზედა

ჩემსა და მუნით-ცა ებრძანა, ამას ვიქმოდი, რომელ წავიდოდი მისისა სამეფოსაგან და აღარასა შევსცოდებდი, რადგან თვით მობრძანდა, აწ თუ დავეზავო, ისი ჩემი სიავე არის, მაგრა მე მით არასა ვჰკადრებ.

გავიდეს მოციქულნი და მოაქსენეს ესე მეფესა. რა მოციქულთაგან მეფემან ესე პასუხი მოისმინა, გაწყრა და კვლა მოეზავნა და ეგრე შემოეთვალა: ვინადთგან ეგრეთი ჭაბუკი ხარ, ესე ქმენ: არიან ჩემნი ბუმბერაზნი სამნი და თუ მათ შეება და დააჯერნე, თვით ნახო და, თუ მათ შენ დაგაჯერონ, მაშინ კვლა ნახო ჭაბუკობისა შენისა ძალი.

მაშინ გამოგზავნეს სამთა-ვე ბუმბერაზთა ესე პირი, ვითა: შენ კაცი ხარ მარჯვე და გაგიმარჯვებია მცირე ომი უბადოთა კაცთა ზედა და მათისა დაჯოცისათვის გალაღებულ-ხარ. ეგე არა ჭაბუკისი კელი არის. აწ ქმენ ესე, რომელ გამოედ ჩვენთანა და ჩვენ ვქმნათ ესე, რომელ გიხვამით მეფეთა-მეფის წინაშე და გაგიშვას მშვიდობით. თუ-ცა შეგიცოდებია მრავალი, გავაქარვოთ შეცოდება შენი ყოველი და, თუ არ იქმ ამას, მაშა, ომი არის შენი და ჩვენი. აწ რა გინდა, იგი გამოირჩიე-ო.

შეუთვალა პასუხი ამბარი არაბმან: მეფესა მე არას მოვაქსენებ, ამიტომ რომელ თქვენ არა იცით და მოსწყინებიათ მეფესა და სიკვდილი უნდა თქვენი. აწ გაიგონეთ და იჩინებით თავნი, ჩემისა სიტყვისა ბოლო ესე არის და, თუ სამნი-ვე ერთად არ გამოხვალთ, არ იქმნების-ო.

გამოვიდეს მოციქულნი და დაასკვნეს ხვალისად ომი.

გამოგზავნეს მათ ბუმბერაზთა მოციქულნი და შემოუთვალნეს: მარტო გამოდი და ჩვენ-ცა მარტო გამოვალთ-ო.

ვითა გათენდა, გააღებინა მეფემან კარავი და დაჯდა და დაისხნა ხუთ-ასნი დიდებულნი და დაიდვა ნადიმი. იმდერდეს მგოსანნი. მოდგა ყოველი ლაშქარი ხედვად. გაჯდა ამბრი არაბი ზერდაგსა და გავიდა. გაჰყვა გამზრდელი მისი აბუტარ თანა. გამოვიდა იმათ სამთა ბუმბერაზთაგან ერთი და გამოგზავნა ლახტი მისი და ეგრე შემოეთვალა: დღესა ამით შევიბნეთ-ო. აილო და ეგრე არქვა: ხედავ-ა, რომელ არა ჰგავ-ა სიკვდილი შენი პატრონსა შენსა? იგი ნადიმად ზის და იცის დასტურად, რომელ შენ მოჰკვდები.

ამაზედა შეუტივეს და სცეს ერთმან-ერთსა. ამბრი არაბმან ჯამაღლად ეგრე თქვა: აწ ნახოთ ყოფა ხანთა მეფისა ბუმბერაზისა-ო. ჰკრა ლახტი მას ბუმბერაზსა და ზურგი მოსტეხა და მუნ-ვე მოკვდა. შეიქმნა იმიერთა შიგან ზრუნვა დიდი და თქვეს: არა ნახულა ჭაბუკი ამისებრი-ო. უთხრა ამბრი არაბმან მათ ბუმბერაზთა: თუ თქვენ-ცა გამოხვალთ, მზად ვდგავარ-ო. დაუმძიმდა ხანთა მეფესა და ეგრე შეუთვალა: დღეს წაედ და ხვალ გამოედ-ო. შემოიქცა ამბრი არაბი და შემოვიდა მას-ვე ქალაქსა შინა. შევასხით ქება და ჩვენ-ცა გავგულოვანდით ყოველი კაცი.

რა გათენდა, დაჯდა მეფე, დაისხნა დიდებულნი და კვლა დაიდვა ნადიმი, მაგრა მგოსანნი აღარა იმდერდეს. გამოვიდეს ყოველნი ლაშქარნი ხედვად. გაჯდა ამბრი არაბი, გავიდა და გაიტანა თანა აბუტარ. განა არ მეშველად უნდოდა აბუტარ, მაგრა სიმცროდთგან ომისა საქმესა ზედა მისგან იყო გასწავლული და, რა-ცა დააკლის ამბრი არაბმან საქმე ომისა, კვლა აბუტარ-ვე ასწავლიდის და მით გაჰყვებოდის თანა. მან ბუმბერაზმან ჰრქვა: დღესა ჳრმლითა შევიბნეთ-ო. ჰრქვა ამბრი არაბმან: დია, ღმერთო, უმალე მოგკლა-ო.

შეუზახნეს და შეუტევეს ერთმან-ერთსა და, თავმან შენმან, ომად კმა იყო. გარდალაქეს თვითო ჳრმალი ერთმან-ერთსა და მეორე გამოიწოდეს. იყო ზმა დიდი ლაშქართა შიგან. მაშინ გაიყვანა ამბრი არაბმან ზერდაგი მისი და ეგრე შეჰყივლა: დაიდგენ და ნახონ ნაკვეთიანობა ჳრმლისა ჩემისა-ო. რა გაიგონა, გაიქცა, კაცი იგი შეშინდა და თურე ღონესა რას-მე ეძებდა. წაეწია ამბრი არაბი, ჰკრა წელთა ზედა ჳრმალი და ზედათი კერძო სრულად მოჰკვტოდა. და ბარკალნი თურე დაკრულნი იყვნეს ცხენსა ზედა და ზედა-ვე შერჩეს. წავიდა ბუმბერაზისა ცხენი ლაშქართაკენ და შეჰყივლა ამბრი არაბმან, ვითა ნახევარი ჩვენ გვინდა, ნუ სწყრებით-ო.

დაუმძიმდა ხანთა მეფესა მის ბუმბერაზისა სიკვდილი. შემოვიდა ამბრი არაბი. მუნ-ვე შეეკახით ქება ყოველთა და გვემატა ძალსა და ვთქვიოთ: ვინათგან ამბრი არაბი ჩვენი პატრონი არის, ჩვენი ვნება არა-ვისგან ეგების ერთისა ღმრთისა გარდა.

გამოვდეს დღენი და ისწრაფდა ამბრი არაბი მის მესამისა შებმასა-ცა. გაუგზავნა კაცი ხანთა მეფესა ამბრი არაბმან და ეგრე შეუთვალა: აქა ომისათვის მოსრულ-ხარ და ომი ჯამს. გამოგზავნე ბუმბერაზი შენი, ვიცი, რომელ ყოველთა სჯობს, განა ომისაგან კიდე არა გვეწევს. ხვალე ომი არის ჩემი და მისი-ო.

მერმე მეფემან შეჭირვებითა ამისგან კიდე პასუხი არა გამოსცა, ვითა: ნუ ისწრაფი, უომრად არ გაგიშვებს ჩვენი ბუმბერაზი. ხვალისად დაემზადე და გამოდი დილასა-ო.

დილასა შეუჯდა თვით მეფე, დიდებულნი და ლაშქარნი დაკაზმნა და გამოვიდა. მოვიდა მესამე-ცა ბუმბერაზი და ეკიდნეს რკინანი ცხენისად სატკივართა ადგილთა და თვით-ცა ჩამოეკიდნეს რკინანი. ვთქვიოთ: ერთი ჭაბუკი ამას ვერა სჯობს-ო. გამოგზავნა მან ბუმბერაზმან კაცი და ეგრე შემოეთვალა: დღეს სიკვდილი არის ანუ შენი და ანუ ჩემი. თუ მომერიო, ნუ დამარჩენ და, თუ მოგერევი, არ დაგარჩენ, მით რომელ აზომი სისხლი დათხეულა ჯელითა შენითა თურქეთსა შინა.

ეგრე თქვა ამბრი არაბმან: მოვიდა აღსასრული შენი-ო. მერმე გაიყვანა აბუტარ ცხენი და უყვილა, ვითა: შემომები, მით რომელ პატრონისა ჩემისა დამართებითი არა ხარ-ო.

Page: 320

რა ესე გაიგონა მან ბუმბერაზმან, ჯელი აუხარა და დაუწუნა და აგინა. მერმე რა ისეთი ჭყირტი სიტყვა გაიგონა ამბრი არაბმან მის ბუმბერაზისაგან, გაუწყრა გამზრდელსა მისსა აბუტარს და თვით გავიდა კინენითა, შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეიბნეს ცოტასა ხანსა. მერმე გაიყვანა ცხენი ამბრი არაბმან და შეჰყვილა მეფესა, ვითა აწ ნახო გაგება შენისა ბუმბერაზისა-ო.

შემოუტევა და შეუყარნა კინენი, აილო უნაგირთაგან, გასტყორცა მას კერძოსა, სადა თვით მეფე დგა, და შეჰყვილა მეფესა, ვითა გაიკითხე ბუმბერაზი შენი, ვითარი ჭაბუკი ვარ-ო. დასცა მეფესა წინა და მოკლა ბუმბერაზი იგი-ცა.

რა ესე მოინახა, მაშინ იყივლა მეფემან: აჰა, ვის-ცა შეგიძლია, შეუტევეთ ყოველთა. მით რომელ ასწყვიდა ლაშქარი ჩემი და დაჯოცნა სამნი ბუმბერაზნი ჩემნი-ო. შემოგვიტევა სპამან ყველამან და წინა მოვიდა ამბრი არაბისაგან-ცა აბუტარ და თქვეს, ვითა მას დღესა ყოველთა აბუტარ სჯობდა-ო. გარდაჰდა ომი დიდი და დაჯოცა ურიცხვი სიმრავლე ლაშქართა და შემოვიდა მშვიდობით. დაჰკლებოდა ჩვენთა ლაშქართა ასი კაცი და დაეცა ზარი მათ გარეგანთა ლაშქართა. გარდაჰდა იგი დღე და მეორე-მესამესა დღესა ბრძანა ამბრი არაბმან: ხვალე ცისკრისა ჟამსა ჯამს, რომელ ზედან დავესხათ, მით, რომელ თუ-ცა ლაშქარი დიდი არის, განა შემინებულან-ო. რა ცისკრისა ჟამი შეიქმნა, გავედით და თავს დავესხენით. შეიქმნა ომი დიდი ცისკრითგან ვიდრე სამხრამდი. მერმე რა ჩვენგან ეგ-ზომი ფიცხელი ომი მოინახეს, ვეღარ დაგვიდგნეს, გაგვექცნეს, მივეწვივნით, დავჯოცეთ და ამოვწყვიტეთ. მიეწივა ამბრი არაბი ხანთა მეფესა და შეიპყრა. ვითა ცნა, რომელ ესე ხანთა მეფე არის-ო, გარდაჰდა და თავყანი-სცა ამბრი არაბმან და თქვა: მე მონა ვარ, შენ -- დიდი ჯელმწიფე. არა ეგების ჩემგან შენი არ-ცა სიკვდილი და არ-ცა პატიმრად წაყვანა-ო. გაუშვა მეფე და წავიდა. არ-ცა-და ლაშქარსა ჰჯოცდა. ავიღევით ალაფი, რომლისა არა იყო რიცხვი, და მოვედით გამარჯვებულნი.

მიესმა ესე ამბავი იამანთა მეფესა ჩვენისა გამარჯვებისა და სიხარულითა მოეგებნეს წინა სამისა დღისა სავალსა იგი ყოველი სამეფო და ყოველი დიდებული მისი. და შესახეს ქება პირველ მეფემან და მერმე ყოველმან კაცმან. მისცა მეფემან ურიცხვი და ყოველმან დიდებულმან და წავედით იამანსა. და შეიყვარა უზომოდ მეფემან და სხვამან ყოველმან ვითა შვილი მეფისა. აშენდა იამანეთი. ამას იტყოდეს ყოველნი-ვე: გვიჰსნა ტყვეობისაგან ამბრი არაბმან ჭაბუკობითა მისითა-ო. და იყო მეფე და ყოველი

იამანეთი დიდსა სიხარულსა შინა.

6

Page: 321

კარი მეექვსე

ინდო ჭაბუკისა ამბავი

მაშინ, ოდეს იამანთა ქვეყანა შეავებულ იყო და წახეზნეს ქვეყანანი შორიელთათვის-ცა და მახლობელთათვის-ცა, იყო ვინ-მე ინდო ჭაბუკი, რომლისა არა იყო დამართებითი მისი ქვეყანასა ზედა. დიდად კარგი კაცი იყო და წახეზნეს ქვეყანანი იამანთა მეფისანი მრავალნი. შვიდისა დღისა სავალსა და მის კერძსა ქვეყანასა ვერა-ვინ შევიდოდა, ვერ-ცა ქარავანი და ვერ-ცა მგზავრი. დიდსა ურვასა შინა იყო იამანისა ქვეყანა და არა იყო ღონე ომისა მისისა. მრავალ-ჯერ მიჰქვდომოდეს ლაშქარნი და მას-ვე დაეკოცნეს.

და გასცა ბრძანება იამანთა მეფემან: ნურ-ცა დიდისა და ნურ-ცა მცირედისაგან ნუ-მცა იხსენება ამბრი არაბთანა ამბავი ინდოსა ჭაბუკისა, თვარა იგი წავა ომად მისად და მოკვდების ჳელითა მისი თაო.

ამისთვის თქვა, რომელ უყვარდა იგი ამბრი არაბი და ეშინოდა ინდო ჭაბუკისაგან სიკვდილისა მისისა.

ერთსა დღესა იმდერდა ოროლითა ამბრი არაბი და ხედვიდეს ყოველნი-ვე მისისა სიმშვენვარისათვის და მღერისა მისისათვის. ამაზედა კაცი ვინ-მე მოდგა და ტიროდა. უბრძანა ამბრი არაბმან: რა გჭირს, ძმაო, რად აგრე არბევ ცხენსა ესდენ ფიცხლად, ანუ რად სტირი-ო? მან მოაკსენა: ქარავანი ვიყვნით დიდნი ბასრელნი და იამანისაკენ მოვდიოდით. გარდაგვეკიდა [ინდო ჭაბუკი], მსმელი იგი სისხლისა და მათჯრებელი ყოვლისა ქვეყანისა, რომელსა აუწყევტია ყოველი იამანისა სამეფო და მრავალნი ქალაქნი წაუხმან, და არის ყოველი ქვეყანა ბოროტსა შინა მისისა ჳელისაგან. დგას მთათა ზედა და არის მინდორი-ცა და მუნ არის სამეფო მისი-ო.

მაშინ დაუმიმდა ამბრი არაბსა და ჰრქვა აბუტარს: ხედავ, რომელ დაგვიმალეს საქმე მის კაცისა-ო! ფიცხლა დააგდო მღერა ოროლითა. წამოვიდა და მწყრალი შემოვიდა იამანთა მეფესა წინაშე. უბრძანა მეფემან. ბრძანე, ამბრი არაბო! და მოაკსენა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ვწყრები მეფობისა შენისათვის. უბრძანა: რად-ო? მოაკსენა ამბრი: პირი-მცა იყო, თუ თვით ვინ-მე მოსულიყოს, სამეფო შენი აეწყვიტოს და ქალაქნი წახეზნენ და ბოროტსა შინა იყოს სამეფო შენი ყოველი და ჩემად არ გიბრძანებია?!

მაშინ დაუმიმდა მეფესა და იკითხა: ესე ამბავი ვინ უთხრა-ო?

მოაკსენეს, ვითა ბრალი არა-ვისი ყოფილა, ცთომითა უთხრა კაცმან ვინ-მე-ო.

მაშინ მოაკსენა ამბრი არაბმან: მე, ღმერთო, წავალ ომად მისდა და შეწევნითა ღმრთისათა ვერა წავიდეს მშვიდობით ჳელისა ჩემისაგან-ო.

რა ესე ესმა მეფესა, დაუმიმდა, და უბრძანა: გაუშვი ეგე, ამბრი არაბო! მე არა გაგიშვებ მისდა ომად, დაეკსენ მისსა საქმესა.

მოაკსენა ამბრი არაბმან: ხვალე უღონიოდ წავალ, იცოდო.

შეეკაზმა და დაასკვნა წასლვა. ველარ დაუშალა მეფემან, წავიდა. იტყოდეს რომელნი-მე: ესე აჯობებს-ო, და რომელნი-მე იტყოდეს: იგი აჯობებს-ო. ვითა გაიარნა კარნი ქალაქისანი, იკითხა: ისინი რით უფრო იბრძვიან-ო? მოაკსენეს: ოროლითა-ო. ბრძანა: არა ვარგი-ა ჩემთვის და მისთვის, თუ-ცა არა იყვნეს ცხენნი მრავლად. შეიქცია კაცი გარე და დაარჩივა ორასი ტაიჭი, წაიტანა თანა და წავიდა. შევედით ქალაქსა და ქვეყანასა მისსა. მოაკსენეს ამბრი არაბსა: მონადირე არის ჳშირად და, სადა-ცა იყოს, ოც-და-ათი ტაიჭი ჳყავს თანა.

დაარჩივა ოც-და-ათი ტაიჭი ამბრი არაზმან-ცა და გამოვიდოდა
მინდორსა შიგან ძებნად ინდოს ჭაბუკისა. ცალ-კერძ სძებნიდა ამბრი
არაბი და ცალ-კერძ სძებნიდა აბუტარ. და ნადირობასა შიგან ზედა
გარდაევიდა მას ინდოსა ჭაბუკსა აბუტარ. შეუზახნა ინდომან ჭაბუკმან:
ვინა ხარ-ო? მან ჰრქვა: აბუტარ ვარ, ყმა ამბრი არაბისა.

რა ესე ესმა ინდოსა ჭაბუკსა, ფიცხლად შეუტევა ინდომან ჭაბუკმან
და პირველსა მისლვასა ზედა შეუყარა კინენი, აილო უნაგირითგან,
დაჰკრა ქვეყანასა ზედა და არ მოკლა. გამოაბა სარტყელსა
მისი-ვე ცხენი და თვით ნადირობა დაიწყო. ვძებნიდით ინდოსა
ჭაბუკსა და არა ვიცოდით, თუ რა ექმნა აბუტარისათვის. დგა ნისლი.
ამას ნისლსა მოახლეებულ იყო იგი ინდო ჭაბუკი. ჩვენ მას ვერა ვხედვედით
და იგი ჩვენა. ამაზედან აიყარა ნისლი-ცა. შემოგვხედნა
და იყვილა: ვინ ხართ-ო? თქვა: მე ვარ ამბრი არაბი და ვეძებ
ინდოსა ჭაბუკსა-ო. მან არქვა: თუ ეძებ, აბა გიპოვნის-ვარ. მე ვარ და
ვაი ბედსა შენსა, რომელ მოხვედ-ო.

შეუტევეს ერთმან-ერთსა. თავმან შენმან, ეგეთი ომი და ეგზომ
შვენიერი არა მინახავს რა. მოუკლეს ერთმან-ერთსა ოც-ოცი ცხენი.
თქვა ინდომან ჭაბუკმან: ნეტარ ვინ არის ესე კაცი, რომელ ესდენ
კარგად შემომება? განა ესე ლაღობა არის-ო. არქვა: თუ ჩემად
მოსრულ ხარ ომად, იგი ბრძანე და ერთგან განვისვენოთ და ომნი
კარგნი გიჩვენენ-ო. არქვა ამბრი არაზმან ინდო ჭაბუკსა: ინდო ჭაბუკო,
კარგი ჭაბუკი და კარგი კაცი გნახე-ო. და წავიდენ. გზა-გზა
მიმავალთა ეგრე გვარქვა ინდომან ჭაბუკმან, ვითა: კაცი ვინ-მე ზედა
გარდამევიდა, შემება და ჩამოვავდე და დაზნედილი დამიგდია,
ათვალეთ, ნუ-თუ თქვენგანი ვინ-მე იყოს?

Page: 323

ესე პასუხი ჩვენ, ამბრის კაცებსა, გვესმოდა და ამბრი მიღმა
მოვიდოდა და ჩვენ უკუვდევით და ვთქვით: აბუტარ ყოფილა-ო.
ისინი წავიდეს და ჩვენ ვეძებდით. მივედით მას ადგილსა. აბუტარ
ზე წამოჯდომილ-იყო და ჯერეთ უბადოდ იყო. ვკითხეთ: რა გჭირს-ო? -- ვითა-მცა
უმეცარ ვექმენით. მან გვითხრა: ინდო ჭაბუკი გარდამევიდა,
ამილო კინენითა და ქვეყანასა დამკრა და შევბნდი. წამოვიყვანეთ
და მოვიყვანეთ, სადა იყო სამყოფი ინდო ჭაბუკისა. დგა
კარავი შვენიერი და მოკაზმული, რომლისა არა ეგებოდა უკეთესობა.
შეკაზმეს პური და დასხდეს ერთგან. შეიჭირვებდა ამბრი არაბი
აბუტარისათვის და, ვითა მივედით, გაეხარნეს ამბრისა და ინდოსა
ჭაბუკსა. ინდომან ჭაბუკმან არქვა აბუტარს: შემინდევე, ჩემსა მზესა,
არა გიგნობდი და მერმე შენ ჭყირტად რას-მე მეუზნებოდი. ოდეს
არა მოგვალ, მაღლი ღმერთსა-ო.

გაციყარენით მას დღესა და მეორესა დღესა უკმო ამბრი არაზმან
ინდო ჭაბუკი და განისვენეს ერთგან. შეიქმნა საუბარი. ჰკითხა
ინდომან ჭაბუკმან: აქა ჩემად ომად მოსრულ ხარ-ო? ამბრი ეგრე
არქვა: ომად შენდა, თვარა მე სხვა საქმე არა მდებია. მან გაიცივნა
და ეგრე თქვა: ამბრი არაბო, შენმან მზემან, მოცთუნებულხარ.
ამაზედან დაასკვნეს ომი და გაიყარნეს.

ვითა გათენდა, შეეკაზმნეს. მაშინ ორნი-ვე გავიდეს და გაიტანეს
თანა ორმოც-ორმოცი ცხენი. არა-ვის უნახვან ჭაბუკნი ეგეთნი
და არ-ცა ომი ეგეთი ფიცხელი და შვენიერი. მოკლა ამბრი არაზმან
ორმოცი-ვე ცხენი და ინდომან ჭაბუკმან ოც-და-ათი. ამაზედა გაიყარნეს.
დაუმძიმდა ინდოსა ჭაბუკსა დამეტება ამბრისაგან. კვლა მოუგზავნა
ინდომან ჭაბუკმან კაცი ამბრი არაბსა თანა და ეგრე შემოეთვალა:
ხვალე-ცა ვამს ომი-ო, და მან გამოსცა პასუხი: დია, ღმერთო.

და გავიდეს მესამესა დღესა. სამოცი ცხენი მან გამოიტანა და
სამოცი მან და შეიბნეს. თავმან შენმან, ესრე არა ჰგვანდა პირველი
ომი, ვითა-მცა ცოტათა ყმათა ომი ყოფილიყო. გაფიცხდა ინდო ჭაბუკი და
მოუკლა ამბრი არაბსა სამოცი-ვე ცხენი. მან მოუკლა ორმოცდაათი.
დაუმძიმდა ამბრი არაბსა დამეტება ინდო ჭაბუკისაგან.
მოუგზავნა კაცი ამბრი არაზმან. ხვალე-ცა ომი ვამს-ო. გამოსცა პასუხი:
დია, ღმერთო.

გამოვიდენ მეხუთესა დღესა. რასა-და ვაგრძელებდე, ზოგ-ჯერ მან
უფროსი მოკლის და ზოგ-ჯერ მან. ვერა შევიგენით, თუ რომელი
სჯობდა. იყო ეგზომი შავა, რომელ არა უნახავს კაცისა თვალსა

ეგზომ შენიერი, და ამისი გვეშინოდა: ვაი თუ რომელი-მე მოკვდეს-ო. გამოვდეს დღენი მრავალნი და იყვნეს ნადირობასა შინა და განსვენებასა.

Page: 324

დღესა ერთსა გამოუგზავნა კაცი ამბრი არაბმან და ეგრე შეუთვალა ინდოსა ჭაბუკსა: ჩვენ აქა ნადირობასა და განსვენებასა შიგან ვართ და სამეფო პატრონისა ჩემისა აოჯრებულ არს ჯელითა შენითა. აწ ამისთვის გამოგზავნილი ვარ, რომელ შენ-მცა მიგიყვან წინაშე იამანთა მეფისა. აწ ჯამს რომელ გარდავსწყვიტოთ. თუ მომერიო, რას გინდა, უზემდი იამანთა მეფესა. აწ ხვალე ზრმანე და გაჯედ შენსა ცხენსა. დაიკიდენ პოლოტიკნი რკინანი სატკივართა ადგილთა და მე-ცა ეგრე ვიქმ.

მან პასუხი ეგრე გამოსცა: ნუ-თუ არ იცოდე, რომელ სიკვდილი შენი სწადებია იამანთა მეფესა და შენ ჩემად ომად მით გამოუგზავნიხარ? აწ ხვალე გაწყვედა ჯამს შენი და ჩემი-ო.

ვითა გათენდა, შეჯდა იგი ინდო ჭაბუკი შავსა ტაიქსა და დაიკიდნა პოლოტიკნი რკინანი და აიხვნა კინენი და გამოვიდა. ვთქვით-მცა, თუ არა არის ჭაბუკი ამისებრი-ო! და ვთქვით, თუ დღეს არს სიკვდილი რომლისა-მე-ო და თუ-მცა ღონესა რას-მე ყოფილ ვიყვნით, არა გვწადდა მას დღესა მათი ომი.

შემოუვლეს ერთმან-ერთსა ნავარდი, შეუტევეს და შეიბნეს. თავმან თქვენმან და ზენა-არმან ღმრთისამან, ეგზომ ჯელოვნად ეცადნეს ერთმან-ერთსა ზედა, დილითგან ვიდრე მწუხრამდე უყრიდეს ოროლითა და ერთმან-ცა ვერა ცნა ჯობნა. მერმე დაიწყეს ომი. რაზომ ფიცხლად იბრძოდეს, ზახილი იყო და აბჯართა ზედა ცემისა ჭეხა რომელ აღარა ისმოდა ყურთა კაცისათა ჯმა იძროდა ქვეყანა. ვითა მიიყარა დღე, ვერა შევატყვევით ერთსა-ცა მათგანსა დაშრომა და ვერ-ცა ცხენთა მათთა დაკლება. მერმე იყივლა ინდომან ჭაბუკმან ფიცხლად და თქვა: ამბრი არაბო, აწ ნახე ჭაბუკობა ჩემი და სიმტკიცე მკლავისა ჩემისა! გაიყვანა ცხენი და შემოუტევა, ჰკრა ოროლი და გატეხნა იგი პოლოტიკნი რკინანი, აბჯარი და, რა-ცა იყო ტანსა მისსა, ყველა. დაკოდა ცოტად და, მისისა ნაკრავისა ჯმა რომელ გაჭდა, ჭეხასა გვანდა. და გაუკვირდა მისისა ეგეთისა ჯმისა გამოსლვა ყოველსა დაბადებულსა.

მერმე უყივლა ამბრი არაბმან და თქვა: მოვიდა ამბრი არაბი და აწ არს სიკვდილი შენი-ო! გაიგდო ცხენი და შემოუტევა, შეუყარნა კინენი, აზიდნა კბილ-ღრჭენითა, აიღო ცხენითურთ და ქვეყანასა დაჰკრა. მოუკვდა ცხენი და დარჩა იგი ინდო ჭაბუკი და ეგრე თქვა: მაღლი ღმერთსა, რომელ ვნახე ჭაბუკი ჩემს უკეთესი ჩემითა თვალითა, თვარა ნასმენსა არა ჯერ-ვიყავ-ო.

გარდაჭდა იგი ამბრი არაბი და მოეხვია ყელსა და აკოცეს ერთმან-ერთსა. წამოვიდეს ორნი-ვე კარავსა ამბრი არაბისასა და შეიქმნა სიხარული დიდი ამისთვის, რომელ დარჩეს ერთმან-ერთისა ჯელისაგან მშვიდობით. და არქვა ამბრი მას ინდო ჭაბუკსა: მე მძა და მონა ვარ შენი დღეისითგან წადმა. აწ თუ გმარჯვია, ზრმანე და წავიდეთ მას იამანთა მეფისა წინაშე და, თუ არა, ზრმანება შენი არს.

არქვა მან ინდომან ჭაბუკმან: ვინაფთგან ღმერთსა ძლევა შენდა მოუცემია, მე არა გავკვდი საქმესა ეგრე. აწ მიბრძანეთ და წავიდეთ იამანეთსა. და წავედით მუნით იამანეთსა. მიესმა ამბავი იამანთა მეფესა ჯობნა ამბრი არაბისაგან მის ინდოსა ჭაბუკისა. გაიხარნა დიდად და გამოეგება წინა მეფე იამანთა და ყოველნი დიდებულნი სამხრამდის სავალსა და შეასხეს ქება ორთა-ვე სწორად ამბრისა და ინდოსა ჭაბუკსა. მივედით იამანეთსა და იყო ყოველსა ქვეყანასა იამანთასა სიხარული დიდი. დაყო ინდომან ჭაბუკმან იამანეთსა შინა კვირე ერთი და იფიცნეს მძად და თაყვანი-სცა მან ინდომან ჭაბუკმან იამანთა მეფესა და მოაქსენა ვითა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მე არა ნებითა ჩემითა მოსრულ ვარ აქა. არა უარ-ვიქმ, განა კაცმან ამან მაჯობა და აქა თქვენსა წინაშე მომიყვანა და თქვენ-ცა მისგან იყვენით მაღრიელნი. უზრმანა იამანთა მეფემან: ღმრთისა მიერ იქმნა ძლევა შენი, თვარა კაცობრივი ძალი შენ ვერა მოგერეოდა-ო. მისცა საბოძვარი დიდი იამანთა მეფემან მას ინდოსა ჭაბუკსა მოაქსენა ინდომან ჭაბუკმან: წავალ მე და, როს-ცა სამსახური იყოს, წინაშე ვდგევარ. წავიდა იგი ინდო ჭაბუკი და გაჰყვა თანა

ამბრი არაბი. შეიჭირვებდენ ერთმან-ერთისა მოშორვებისათვის და დადევს შუა ფიცი, ვითა: რომელსა-ცა რა გაუჭირდეს, ერთმან-ერთსა უშველდეთ-ო. ამა სიტყვასა ზედა გაიყარნეს და წავიდა იგი ინდო ჭაბუკი და ჩვენ-ცა წამოვედით იამანეთსა. და იყო ყოველი სამეფო იამანთა სიხარულსა შინა დიდსა და იტყოდეს ყოველნი უკეთესად ამბრის.

მაშინ დაჯდა იგი არაბთა მეფე და იამანთა მეფე და ყოველი დიდებული და დაისვენს დამართებით ამბრი არაბი. უბრძანა მან არაბთა მეფემან: შვილო ამბრი, მე დაბერებულ-ვარ. შენ და შვილი ჩემი ერთსა დღესა შობილ-ხართ და მე სიკვდილად მიახლოებულ ვარ და თვით შენ-ცა იცი, თუ ვითა გვძლო მან არაბთა მეფემან, გამოგვასხნა მეფობისა ჩვენისაგან. აწ მოგცემ შვილსა ჩემსა კელთა შენთა და, რა-ცა გინდა, იგი ოდენ უყავ.

დაუჭირა კელი მას ძესა თვისსა მეფემან და მისცა. ამბრი ზე ადგა და მოაქსენა:

ცხოვნი, მეფეო უკუნისამდე! გრძლად საუბარი საწყინო არის და მოქსენება ჩემი ესე-ოდენ არის: დღედ სიკვდილამდის ჩემადმდე არა შევიწყალო თავი ჩემი და სისხლნი ჩემნი მსახურებისათვის შენისა. და მას ჟამსა მოკვდა იგი არაბთა მეფე და დაუმძიმდა ძნელად იამანთა მეფესა ამისთვის, რომელ სამეფოსა მისისაგან კიდევან იქმნა სიკვდილი მისი.

შემდგომად მცირედთა დღეთა მოაქსენა მას იამანთა მეფესა ამბრი არაბმან:

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! პატრონი ჩემი მეფე არაბთა მეფისისა სამეფოსაგან კიდევანად მოკვდა და ესე შვილი მისი დარჩომილა და არა-რა აკლია წინაშე თქვენსა, მაგრა სულისა-ცა დაღება ჩემგან შეძლებულ არს. აწ აქა იყოს პატრონისა ჩემისა არაბთა მეფისა ძე წინაშე თქვენსა და მე ოდენ მარტო წავიდე. არიან ლომნი ჭაბუკნი არაბნი და ძნელი არის მათსა ზედა ომი, მაგრა შევიწიო ღმერთი და არა შერჩენ სისხლნი პატრონისა ჩემისანი.

დაიმაძღლა იამანთა მეფემან ამბრი არაბისაგან ესე სიტყვა და ეგრე უბრძანა: ჭაბუკობისა შენისაგან იმედი მაქვს, ეგეთი სიტყვა სთქვი და მე არა მშურან ლაშქარნი ჩემნი მეზნისათვის მამულისა მისისა. დაუმძიმდა არაბთა მეფისა ძესა იმისი თქმა, ვითა: იყოს არაბთა მეფისა ძე და მე მარტო წავიდე-ო. ლამოდა იამანთა მეფე, თუ-ცა არა წასულიყო არაბთა მეფისა ძე და იგი-ვე ამბრი არაბი წასულიყო მარტო თვით ლაშქრითა იამანურითა. ესე არა ინება მან არაბთა მეფისა ძემან და დაასკვნეს წასლვა და დაეკაზმნეს.

არაბთა მეფისა ძე იყო შვენიერი ნაყოფი და ერთობ კარგი ჭაბუკი. დაარჩიეს იამანთა მეფისა ლაშქართაგან სამი ათასი კაცი და წავიდეს არაბეთს. ცნა მან სხვამან არაბთა მეფემან, რომელ ესე მოუკდეს. შეკრბა იგი-ცა ურიცხვითა ლაშქრითა და წინა მოეგება. დადგა იგი არაბთა მეფე დიდსა მინდორსა შინა. დასცნეს კარავნი და ამაზედა ჩვენ-ცა თავსა წავადევით. გვედიდნეს იგი ლაშქარნი და ვარჩევდით ომსა. ზოგმან ვინ-მე თქვა: დავესხნეთ ღამით და, რა ღმერთმან გამოგვირჩიოს, იგი იქმნას-ო; ზოგმა ზოგი თქვის და ზოგმან ზოგი.

ადგა იგი გამზდელი ამბრი არაბისა აბუტარ და ეგრე თქვა: დადევით თქვენ ერთსა გამორჩეულსა ადგილსა და მე მივიდე, ვიბეზღნე, მოგვკარნე სიმარჯვესა და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქმნას-ო. იამა ესე სიტყვა აბუტარისგან ამბრი არაბსა. ფიცხლა გამოვარჩიეთ ადგილი საომარი და დავდევით. ხვალისა დღე წავიდა იგი აბუტარ ასითა გამორჩეულითა მწედრითა. არქვა აბუტარს ამბრი არაბმან: აბა, ლომო ჩემო, ვითა შენგან იმედი მაქვს, ეგრე ჰქმენ-ო.

და მივიდა აბუტარ ლაშქართა პირსა. დაუწყო ომი ფიცხელი, ვითა ჰხედებოდა ჭაბუკობასა მისსა, რომელ არა ეგებოდა უკეთესობა. აჰყდა ვმა მათი ლაშქართა შიგან და გაჯდა ყოველი ლაშქარი და გამოვიდა იგი მეფე არაბთა და გამოუძღვა წინა ლაშქართა მისთა. და მათ გამოუძღვა აბუტარ ომითა და, რაჟამ-ცა დასწყდის ლაშქარი, მის მეფისა, შეიქცის აბუტარ და შეეგბის. არა მიუშვა ლაშქარი

დაწყევტად კიდის-კიდე და მოასხნა, სადა ჩვენ ვიყევით. ფიცხლად შეჯდა ამბრი არაბი ზერდაგსა მისსა და იყივლა ფიცხლად. ეგრე თქვა: აბუტარ, შენ ღმერთო, შენი გიქმნია და, რა-ცა სთქვი, გაგისრულეზია აწ კვლა მე მნახე შენი გაზრდილი-ო.

შეუტევა ცხენი და პირველსა მისლვასა ზედან აიღო კაცი კინენითა ცხენითურთ და დასცა. ფიცხლად შეუტევეთ ყველამან. შეიქმნა ომი. რაზომ სჯობან ჭაბუკსა ყველასა არაზნი, ეგზომ ფიცხელი ომი იყო და იქმნა ჯოგა ცხენისა და კაცისა ურიცხვი. ვის მაშინ, ღმერთო, ამბრი არაბი არა უნახავს, იგი ჭაბუკთა უნახავი არის. გაფიცხდა მისებრად და მას ომსა შიგან კაცი ცხენითურთ აიღის და ქვეყანასა დაჰკრის. იყო ასი ათასი მჭედარი სხვა. მერმე გამოიწოდა ჯრმალი და უფროსი დაჯოგნა. ამბრი არაზისაგან კიდე სხვათა ყოველთა ჯობდა იგი არაბთა მეფისა ძე. ველა-რა დაგვიდგნეს და გაგვექცნეს. და ვითარ-ცა მივწვდით, ვკოცდით. წავიდა იგი არაბთა მეფე მეოტად გარეს-გარე ხანთა მეფესა თანა თურქეთს და ჩვენ წავიღეთ ყოველნი ქალაქნი და ციხენი [არაბეთისანი].

მივიდა იგი არაბთა მეფე ხანთა მეფესა თანა. დაუმძიდა ხანთა მეფესა მეოტობა არაბთა მეფისა. ეგონა, ვითა ისინი დაუჯოციან და აწ ჩემ ზედა მოსულა ამბრი არაბი-ო. ჰრქვა: ნუ გეშინიან, მე ვსძებნე სისხლი შენი-ო. გასცა ხანთა მეფემან ყოველთა ბრძანება სამეფოსა მისთა, ვითა: ვის-ცა გეწყალავი, აჰა ჟამი შევლისა ჩემისა-ო! მოვიდა ხანთა ლაშქარი ურიცხვი და სხვათა სამეფოთაგან-ცა. წამოემართა იგი ხანთა მეფე.

ვითა ცნეს ხანთა მეფისა მოსლვა, მიეგება ყოველი ლაშქარი არაბეთისა და ჩვენ მოგვადგეს. ესე მით იქმნეს, რომელ მეკეთილე იყო იგი არაბთა მეფე მათ ზედა. ჩვენ დავრჩით მცირედნი ლაშქარნი. ჩავარდა იგი ამბრი არაბი დიდსა შეჭირვებასა, მაგრა თავსა არ შეიძვა. ესე იყო ჯელი ამბრი არაბისა, რომელ მტერმან რა დამართის, ფიცხლა მიეგების წინა შვიდისა დღისა სავალსა. ვითა მიეახლნეს, იწყეს თურქთა კითხვად, რომელ მო-თურე-კვდა იგი ამბრი არაბი, რომელ აღარ-სად გამოჩნდა-ო?

ამა სიტყვასა ზედან მინდორსა შიგან გამოჩნდა ცხენოსანი ერთი. ვითა ნახეს, თქვეს: აჰა, ღმერთო, მოვიდა ამბრი არაბი-ო. შეიქმნა ზმა ლაშქართა შიგან. მოვიდა და დაუწყო ომი მისებრი და იამანისა მეფისა საომრად აღარა მოაცალა, ფიცხლად გააქცივნა და, ვირე არაბეთს მივიდოდეს, გზა-გზა მოკლა შვიდსა დღესა შიგან სამი ათასი კაცი მათ ორთა-ვე პატრონ-ყმათა ამბრი და აბუტარ. მიაერთვეს ხანთა მეფესა ამბავი ამბრი არაბის მოკლულისა კაცისა. დაეცა ზარი მათ ლაშქართა. მოვიდეს და ერთი-ღა ქალაქი დაგვრჩომოდა და მოგვადგეს ლაშქარნი გარე ეგზომნი, რომელ დღისა ერთისა სავალსა არა ეტყოდა. და იყვის ყოველთა დღეთა ომი ამბრი არაბისა და აბუტარისი არა საკვირველი იყო ომი, განა ეგრე იყო იგი არაბთა მეფისა ძე, რომელ უკეთესობა არა ეგებოდა, უფრო და უფრო გამლიერდებოდა.

მაშინ მიესმა ამბრი არაბისა ინდოსა ჭაბუკსა, ვითა: მოდგომილ არიან გარე ძმა-ფიცისა შენისა თურქნი და არაზნი და ძნელსა საქმესა შინა არს-ო. წამოვიდა შველად ინდო ჭაბუკი ამბრი არაბსა თანა.

დღესა ერთსა ვსხედით ბანთა ზედა და გაღმართ უჭვრეტდით. ლაშქართა შიგან შეიქმნა ომი ერთსა ადგილსა და ჟღივილი. დაიწყო ლაშქარმან მისლვა და ვერა ვცანით, თუ რა იყო. ადგა ზე ამბრი არაბი, ჩახედნა და თქვა: მო-თურე-ვიდა ძმა ჩემი იგი ინდო ჭაბუკი-ო? თიხოვა ცხენი და განვიდა. შეიქმნა ომი ეგეთი მათ დღეთა შინა, რომელ არა-ოდეს არ მინახავს ეგზომი ფიცხელი ომი. შეიყარნეს ამბრი არაბი და ინდო ჭაბუკი ერთგან და დაჯოგეს ურიცხვი სიმრავლე თურქთა და შემოვიდეს მშვიდობით. გაიხარნა ამბრი არაბმან მოსლვა ინდოსა ჭაბუკისა და ეგრე თქვა, ვითა: თუ-მცა მოსრულ იყო ყოველი ქვეყანა ჩვენდა შველად, მაშინ-ცა მე ესე მერჩივნა. გაეხარნეს მათ ორთა-ვე ერთმან-ერთისა ნახვა და მუნითგან გავიდოდნან ზოგ-ჯერ იგი და ზოგ-ჯერ იგი და, თავმან შენმან, არა შეეტყოზოდა, თუ რომელი სჯობდა. ერთსა დღესა გავიდის ინდო ჭაბუკი, ერთსა დღესა -- ამბრი არაბი, ერთსა -- აბუტარ და ერთსა დღესა იგი არაბთა მეფისა ძე.

ამაზე დღესა ერთსა შეკრიბნა დიდებულნი ხანთა მეფემან და უბრძანა: ისი კაცი კაცობრივითა ძალითა არა იჯობნებოან; აწ გვინდა ღონე გამორჩევისა. ასი კაცი შეკაზმეს და თქვა მეფემან: ასი ესე კაცი ძალულად დადგეს და სხვათა შეუტეონ და, რა იგი მათ შეებნეს, იგი ასი კაცი ზედა გარდაესხას და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქმნას.

მას დღესა იყო გასლვა ინდო ჭაბუკისა. გავიდა და მოეგებნეს წინა ლაშქარნი და, რა ნახეს ინდო ჭაბუკი, ფიცხლად გაიქცნეს. გამოუდგა უკან და გამოუტყდეს იგი დამალულნი კაცნი. უყვილა ამბრი არაბმან: ხედავთ-ა, რომელ ღონე უცდია ძმისა ჩემისად? განა აწ ნახეთ ჭაბუკობა მისი! დარჩეული იყო თურე იგი ასი კაცი. თავმან თქვენმან, ესეთი ომი შეიქმნა, რომელ ენითა, ვიცი, არა ითქმის. მის ასისა კაცისაგან სამოცი კაცი მოკლა და ორმოცი ძლივ გარდაიხვეწნეს. შემოვიდა იგი ინდო ჭაბუკი გამარჯვებული, ქება შეასხა ამბრი არაბმან და ეგრე არქვა: არა ნახულა ჭაბუკი შენებრი ქვეყანასა ზედა.

მეორესა დღესა გავიდა ამბრი არაბი. ვითა ჰხედებოდა ჭაბუკობასა მისსა, ეგრე იყო. მოკლა სამოცი კაცი და სხვანი გარდაიხვეწნეს. შემოვიდა შინა მშვიდობით. მესამესა დღესა გამოვიდა იგი არაბთა მეფისა ძე და ესრე იყო, რომელ უკეთესობა არა ეგებოდა. მეოთხესა დღესა აბუტარ გავიდა და კარგა შეება იგი-ცა.

მაშინ მოიგონეს მათ სხვა ღონე: გარეგანთა ლაშქართა დაიყენნეს საგდებლოსანნი კაცნი და მას ომსა შინა გარდაიყარნეს კაცთა მათ საგდებელნი. ვითა ნახეს ამბრი არაბმან და ინდო ჭაბუკმან, ითხოვეს ცხენი, გავიდეს და ჩვენ-ცა გვიბრძანეს გასლვა. და გავედით და ვნახეთ, რომელ დაკაზმული იყო ყოველი კაცი საომრად. შევიბენით და შეიქმნა ომი. რომელ არა ითქმის კაცისა ენისაგან სიდიდე ომისა და სიფიცხე ეგეთი. შეიპყრეს მით საგდებელითა ძე არაბთა მეფისა. რა დაინახა ინდომან ჭაბუკმან, წაეწია მათ კაცთა, რომელთა ჰყვა იგი ძე არაბეთისა მეფისა შეპყრობილი მით საგდებელითა. აიყვანა იგი კაცი, დაჰკრა ქვეყანასა და მოკლა და იქსნა იგი არაბთა მეფისა ძე. გაგრძელდა ომი და ბოლოსა ჟამსა გაიქცა არაბთა და ხანთა მეფე და სპა მათი და, ვითა მივეწოდით, ვკოცდით მიეწია ამბრი არაბი მას ხანთა მეფესა და იცნა, არქვა: მეფეო, მოგეწიე ერთ-ხელ, შეგიპყარ და გაგიშვი. აწ კვლა მოხვედ პატრონისა ჩემისა სიკვდილად, აწ რა-და გიქსნის? ჰკრა ჯრმალი და მოკლა იგი მეფე ხანთა. მოეწია ინდო ჭაბუკი და მან არაბთა მეფე მოკლა.

დავყავით მუნ სამი დღე. ავწყვიტეთ ლაშქარი და შემოვიქციეთ მშვიდობით. შეიქმნა დიდი სიხარული და დაიმკვიდრა ყოველი არაბეთი მან, არაბთა მეფისა ძემან, და დაყენა დღენი მრავალნი არაბეთს ინდო ჭაბუკმან და უძღვნა დიადი ამბრი არაბმან და გაგზავნა ინდო ჭაბუკი და იამანთა ლაშქართა-ცა მისცა დიადი და იგინი-ცა წარვიდეს იამანეთსა.

და ესე რა-ცა მოგაკსენე, დარეჯანის ძეო, ყველა თვალითა მონახული მომიქსენებია, რომელსა თვით დამხდურ ვარ.

უბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან. ადრე წამოსულხარ არაბეთითა-ო?

მოაკსენა მან კაცმან: არს წელიწადი ერთ-ნახევარი-ო.

უბრძანა: რა დღეთა კაცი არის-ო?

მოაკსენა: მოყმე არს ოც-და-ათ-ხუთ-მეტისა წლისა-ო.

უბრძანა: შენ რომელ წამოხვედ, იგი არაბეთს დააგდე-ო?

Page: 330

მოაკსენა, ვითა არაბეთსა-ო.

მაშინ მაღლი უბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან და მე მიბრძანა და გამოვართვი შესამოსელი და შემოსა კაცი იგი და უბრძანა, ვითა: ზენა-არმან ღმრთისამან და ძემან პატრონისა ჩემისა ამირ-მუმლისა ბაღდადელისამან, კარგი ამბავი მითხარ და კარგისა ჭაბუკისა და ჩემგან ესე მიუვალი არის, რომელ თუ-მცა მე იგი არა ვნახო. აწ

წინა გაგვიძღვ და წავიდეთ არაბეთს-ო.

ჩვენ ესე დიდად დაგვიძმძმდა. ცოტა ხანი დაგვეყო შინა. არაბეთი ძნელი და საჭირო გზა იყო. მაშინ უბრძანა კაზმა საჭურველთა და აბჯართა, თანა-აღება ცხენთა, ტაიჭთა მრავალთა, კარავთა ტურფათა და შესამოსელთა მრავლად, წვევა ლაშქრისა ათი ათასისა დარჩეულისა. და ეგრე უბრძანა; ვინათგან ესრეთ კარგი ჭაბუკი არის, დღეთა მრავალთა გვინდა მათ თანა ყოფა, ამხანაგობა, პატივი, ძღვენობა და სასახელოდ წავიდეთ-ო. გამოეთხოვა მას ბაღდადეგისა ამირ-მუმლსა. დავეკაზმენით და წავედით ამირან დარეჯანის ძე, აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ყამარ ყამრელი, ქაოზ ქოსის ძე, მე სავარსიმის ძე და სხვა ლაშქარი ათი ათასი კაცი. ვლეთ დღისა ერთისა სავალი და შეგვემთხვიენეს კაცნი ვინ-მე შემოსილნი შავითა. ჩვენ ვკითხეთ მიზეზი შავოსნობისა მათისა და მათ გვითხრეს, ვითა: იგი ლომთა ლომი, უსწორო ჭაბუკი ამბრი არაბი მოკვდა და მით შავითა არის ყოველი არაბეთი და იამანეთი-ო. მაშინ დაუმძიმდა ძნელად ამბრი არაბისა სიკვდილი ამირან დარეჯანის ძესა, შემოვიქცეთ და ბაღდადს-ვე მოვედით.

აქა დასრულდა კარი ამბრი არაბისა და მის ინდოსა ჭაბუკისა და არაბეთსა შესღვისა და დაუსრულებელ ყვნეს ღმერთმან სუფევსა და გამარჯვება მეფობისა თქვენისა უკუნისამდე, ამინ.

მოაკსენა მან კაცმან, რომელი ამბავსა გვითხრობდა:

ცხოვნი უკუნისამდე, ამირან დარეჯანის ძეო! ასეთი, ღმერთო, მოგაკსენო მათი ნაქმარი, რომელ ესე მასთანა არა იყოს რა.

დაიწყო მშობა და თქვა:

ხანთა მეფესა ვითა მიესმა მათ მეკობრეთა თურქთა დაჯოცისა ამბავი, მტერი იყო ხანთა მეფე იამანთა, გამოყარა და გაგზავნა იამანთათვის ორასი ათასი მკედარი. წამოვიდეს და ააოტრეს, რომელი დარჩომილ-იყო იამანთა ქვეყანა, და მოადგეს იამანსა ქალაქსა, რომელ რიცხვი არა იყო სიმრავლესა მათისა. ჩავარდა იამანთა მეფე და იამანეთისა ქვეყანა შეჭირვებასა დიდსა.

დღესა ერთსა ჯდა იამანთა მეფე ბანთა ზედა. ხედვიდა ლაშქართა და გვერდით უჯდა არაბთა მეფე მაშინ შეიკაზმა ზერდაგი თვისი ამბრი არაბმან და გავიდა. გაჰყვა ყმა მისი აბუტარ. დაიწყო ომი, რომელ, თავმან თქვენმან, არა ნახულა ეგეთი ომი კაცისა თვალითა. შევიდიან ლაშქართ შიგან და ვთქვით: დაჯოცნეს-ო, და კვლავ გამოჩნდიან. მას დღესა შინა მოკლეს ათ-ას ხუთასი კაცი -- ათ-ასი ამბრი და ხუთ-ასი აბუტარ, ყმამან მისმან, და შემოვიდეს მშვიდობით. მაშინ ჩამოეგება მეფე იამანთა, შეასხა ქება და უბრძანა. კურთხეულ-მცა არს მარჯვენა შენი და კურთხეულ-მცა არს იგი ღმერთი, რომელმან დაგბადა ეგეთი ჭაბუკი! უბომა საბომვარი დიდი არა თუ მეფემან, განა ყოველმან ქალაქმან. შეასხეს ქება და მისცეს ურიცხვი. შემინდეს გარეგანნი ლაშქარნი და დაუწყეს ომი, ყოველთა დღეთა უფროსი და უფროსი მოკლეს. ათი დღე დაყვეს მათ ლაშქართა და ათსა დღესა შინა დააკლეს თხუთმეტი ათასი კაცი. მაშინ ველა-რა დაუდგეს, აიყარნეს და წავიდეს.

დილასა, ოდეს ნახეს წასლვა მათი, შეჯდა ზერდაგსა ამბრი, მიეწია უკანა და. მოსწყვიდა ათ-ას ხუთ-ასი კაცი სხვანი ძლივ წავიდეს. წამოვიდა შინა ამბრი არაბი. აბუტარ ლაშქართა-ვე სდევდა. მოკლა სამ-ასი ოდენ კაცი და ბოლოსა ჟამსა ცხენი მოუკლეს აბუტარს და თვით შეიპყრეს და წაიყვანეს. ძებნა ამბრი არაბმან აბუტარ და ვერა პოვა. დაიწყო შეჭირვებად და კითხვად და ვერა-ვინ რა უთხრა.

წამოდგა კაცი ვინ-მე და თქვა: რა-ლა სამალავი არის. შეიპყრეს და წაიყვანეს აბუტარო. მაშინ თქვა ამბრი: გაშზრდელო, დიდი თურე მიგჭირდა, რომელ გაზრდილი შენი არა გიახლა? მისთვის მოკდა საკვირველი შენი შეპყრობა? ანუ მოვიკლა თავი ჩემი, ანუ ვიკსნა ჩემი ლომი აბუტარო.

წავიდა მარტო და უკანა მოეწია თურქეთს. თუ-ცა გენახა, ამას იტყოდ: ამისებრი კაცი არა ნახულა-ო. მიეგებნეს წინა და შეებნეს. იყო მწუხრამდისი დიდი ომი. შეებნეს დიდნი ლაშქარნი და, ვითა ნახეს ბრძოლა ფიცხელი, ველა-რა დაუდგეს, გაიქცეს და იკსნა აბუტარ

და ეგრე უთხრა: აბა, ლომო ჩემო, ოდეს მიმჭირდეს, ასრე შენ მიშველე-ო. აბუტარ შეასხა ქება და ეგრე უთხრა: არა ნახულ არს ჭაბუკი შენებრი-ო.

წამოვედით და მოგვესმა ამბავი, რომელ მას ომსა, ოდენ უკან მოეწია ამბრი არაბი აბუტარისათვის, მაშინ დაჯოცილ-იყო ათ-ას-ორ-ასი კაცი. მოეგება დღისა ერთისა სავალსა იამანთა მეფე და ყოველი დიდებული და ქალაქი. შეასხეს ქება და უბომეს საბომვარი მეფემან ყოველმან ქალაქმან. ესრეთ შეიყვარეს, ვითა-მცა ყოველთა შვილი ყოფილიყო. გამოკდეს დღენი მრავალნი და მოაქსენა ამბრი არაბმან იამანთა მეფესა: ცხოვნიდი მეფეო, ღმერთსა ძლევა მოუცემია მეფობისა შენისად და ამათ ჟამთა მოოჭრებულ არს სამეფო შენი თურქთაგან. აწ მიბომენ ლაშქარნი და წავალ თურქეთს ზღვევად აზდენისა სისხლისა, რომელ დათხეულა მათისა კელისაგან სამეფოსა ამას შინა.

გახარნეს მეფესა და უბრძანა წვევა ლაშქრისა. გავიდეს სპასალარნი და შეყარნეს ლაშქარნი სამ-ოცი ათ-ასი მკედარი. შეჯდა მეფე იამანთა, წავიდა, ნახა ლაშქარი ყოველი და მიათვალა ამბრი არაბსა. და-თურე-შინებულ იყვნეს იამანნი ლაშქარნი თურქთაგან. მოაქსენეს მეფესა: ცხოვნიდი, მეფეთ-მეფეო, არა გვასმია მამათა ჩვენთაგან და არ-ცა გვინახავს ჩვენ, თუ-მცა იამანნი თურქეთსა შესრულიყვნენ, და თვით ყოველი არაბეთი მათი მეშველი არის-ო. უბრძანა მეფემან: ვესავ ღმერთსა ჩემსა, რომელ ძლევა ჩვენდა მოუცემია, და მერმე ესე კაცი რომელ გამოჩენილ-ა სამეფოსა ჩვენსა. რომელთა ლაშქართა წინა-მძღვარი ესე იყოს. არა ეგების მათ ლაშქართა ძლევა მტრისაგან-ო.

მოაქსენა ამბრი არაბმან: ცხოვნიდი, მეფეო, უკუნისამდე! ჩემდა სამტეროდ არა უყო ჯია თურქთა, თუ-მცა მით უზემდი. მე ამისთვის ვიტყვი, რომელ მათითა კელითა აწყვედილა სამეფო შენი და მოოჭრებულა ქალაქნი. ვიცნობ თურქთა, არის დიდი სამეფო მათი, და დიდნი ლაშქარნი [მათნი] გალაღებულნი არიან და მრავლითა ღონითა ეგების დაჯოცა მათი. შევიწიო ღმერთი, რომელ თუ მარტოსა წავიდე, ვიძიო შური მათზედა.

Page: 315

დაიმაღლა მეფემან და მისცნა ლაშქარნი და უჩინნა სპასალარნი. უბრძანა ამბრი არაბმან: მოხვიდოდეთ ჩვენსა კვალსა-ო. წავიდა წინა ამბრი არაბი ათ-ასითა მკედრითა და ცალ-კერმ წავიდა ხუთ-ასითა მკედრით აბუტარ და, სადამდის მივწვდით, ვაოჭრეთ ქვეყანა მათი. მაშინ ცნა ხანთა მეფემან შესლვა იამანთაგან. შეკრიბნა დიდებულნი მისნი და თქვა: სამძიმარი და აუგი საქმე მოკდა -- თურქეთსა შემოსლვა იამანთაგან, და ჯამს ესე ჩვენგან, რომელ შევანანოთ. აწ შევიყარნეთ და წინა მივეგებნეთ, ვირე შემოსლვამდის ქვეყანასა ჩვენსა.

მაშინ მოაქსენეს დიდებულთა: ცხოვნიდი, მეფეთ-მეფეო! არა-ოდეს ყოფილ არს თურქეთისა დამართებითა იამანეთი. განა ისი კაცი, რომელი წინამძღვარი არის მათი, მისგან არის ყველაი, თვარა ვითა-მცა იკადრეს იამანთა თურქეთსა მოსლვა? აწ შევიყარნეთ და წინა მივეგებნეთ და, რა ღმერთმან გამოგვირჩიოს, იგი იქმნას-ო.

შეიყარნეს თურქნი და გამოგზავნა მეფემან ოთხი ათ-ასი მკედარი. მოეგებნეს და შეიბნეს, ასწყვიდეს ლაშქარი იამანისა, რომელ მცირედნი-და დარჩეს. ჩვენ დავრჩით თურქეთსა შინა ათ-ას ხუთ-ასი ცხენოსანი მოგვესმა ამბავი და დაუმძიმდა ამბრი არაბსა, თქვა: პირნო იამანისანო! ძნელი საქმე მოვიდა ჩვენ ზედა, აწ ღმერთი არის და ჭაბუკობა ჩვენი დამარჩენელი!

და ვთქვით ყოველთა ერთითა ენითა: რა-ცა ბრძანო, იგი-ცა ვქმნათ-ო.

წავედით მუნით. იყო ქალაქი მცირე. შეეებნით და წაუღეთ და დავდეეთ მას ქალაქსა შინა. მოვიდეს თურქნი და გარე მოგვადგეს, რომელ არა იყო რიცხვი ლაშქრისა სიმრავლისა. პირველსა მოსლვასა თვით გავიდა მარტო და ჩვენ შინა დაგვყარნა, შეება ამბრი არაბი მას ურიცხვსა ლაშქარსა, რომელ ეგეთი ომი არა მინახავს. დაჯოცა მრავალი კაცი, რომელ ვთქვით -- მასა დღესა შინა მოკვდა ორი ათ-ასი კაცი, და შემოვიდა მშვიდობითა. შეიჭირვებდა აბუტარისათვის.

და არა იცოდა აბუტარ, თუ სადა იყო ამბრი.

უამბეს აბუტარს, თუ ქალაქი არის მცირე და მუნ შინა არის ამბრი არაბი-ო. წამოვიდა აბუტარ. დილასა შემოლუტევა ცხენი და აჰვდა ვმა ლაშქართა შინა ომისა და თქვა ამბრი არაბმან: ნეტარ ისი ვმა რად არს-ო! გაგრძელდა მას ადგილსა ომი და ვერა ვცანით. გამოვიდა ქალაქით კერძო. ოდეს ვნახეთ, აბუტარ იყო. შემოვიდა. ხუთ-ასისა კაცისაგან შემოჰყვა თანა სამ-ასი კაცი. ვითა ნახა ამბრი არაბმან და ჯოჯა ლაშქართა, ითხოვა ცხენი და გამოვიდა, შეიბნეს, შეიქმნა ომი ფიცხელი. ესე იყო წესი ამბრი არაბისა: რა გაგრძელდის ომი, დაიწყის სროლა კინენითა ცხენისა და კაცისა. მოკლა მას დღესა შინა არა მცირედი და შემოვიდა მშვიდობით. გაიხარნა აბუტარ შემოსლვა მისი და შეექმნა გარეგანთა ლაშქართა შიში. გაგზავნეს კაცი ხანთა მეფესა თანა და მოაქსენეს: ესე კაცი, ქალაქსა შინა რომელ არის, დიდად მარცხი არის მტერთათვის და მოუძღურდებიან ლაშქარნი ჩვენნი და ბოლოსა ჟამსა ძლევა მას დარჩების. აწ ბრძანეთ და თვით თავითა თქვენითა მოედით, ნუ ბედითი საქმე გგონიათ.

მოვიდეს დიდებულნი და მოაქსენეს ხანთა მეფესა. მაშინ ბრძანა მეფემან წვევა ლაშქრისა. და იყვნეს სამნი ბუმბერაზნი ხანთა მეფისანი, რომელთა დამართებითი არა იყო. უბრძანა ბუმბერაზთა მისთა: მოსულა ქვეყანასა ჩვენსა ამბრი არაბი, კაცი ერთი, რომელ არა არს დამართებით მისებრი ჭაბუკი, ყოველსა ქვეყანასა უსწორო, გამარჯვებული და ღონიანი. აუწყვედია ლაშქარი; თუ-ცა დაიჯოცა იამანთა ლაშქარი ჩვენთა ლაშქართაგან, განა ვინაფთაგან იგი მართლად ქვეყანასა ზედა ჩვენსა არის, პირველად აუგი არის და მერმე სავნებელი ჩვენი. კვლა უმრავლესი დაუჯოცინ კელითა მისითა ლაშქარნი ჩვენნი, და არა ეგების მცირედითა ლაშქრითა გასლვა სამეფოსა ჩვენისაგან და, თუ წავალ, მოუნახავს ქვეყანა ჩვენი და შეუტყვიდა ლაშქართა ჩვენთა ძალი. თუ-ცა ფათერაკი წაევიდა და დავჯოცეთ ლაშქარი, ამით რომელ იგი ჭაბუკი არა იახლა თუ აწ წავიდეს, შეკრბეს და კვლა მოვიდეს, არა დარჩეს ქვეყანასა ჩვენსა სულიერი ამით, რომელ შემომტერებულა ქვეყანასა ჩვენსა-ო.

მოაქსენეს ბუმბერაზთა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! თუ-ცა არ იკადრების, ვსწყრებით მეფობისა თქვენისათვის, ამისთვის რომელ ერთი კაცი ღარიბი ვინ-მე მოსულა და მისთვის შეჭირვებულა მეფობა თქვენი. აწ გვიბრძანეთ ერთი ვინ-მე წავიდეთ, ცოცხალი მოვიყვანოთ თქვენსა წინაშე და, თუ ბრძანოთ, თავი მოვიღოთ მისი. და რად გინდა ეგზომი შეჭირვება მისთვის?

მეფემან მაღლი უბრძანა და თქვა: მე თვით თავითა ჩემითა მივალ და ლაშქარი ჩემი ყველაი, და თქვენ-ც სამთა-ვე გინდათ წამოსლვა დიდსა ურვასა შინა ვარ მის კაცისა ჩვენისა ქვეყანასა შინა ყოფისათვის.

და ბრძანა გასლვა სპასალართა და წვევა ყოვლისა ლაშქრისა. შეკრბა ურიცხვი ლაშქარი, რომელ თვით იგინი-ვე იტყოდეს, ვიყვენით რვა-ასი ათ-ასი მკედარი. წამოიტანა თანა სამნი-ვე ბუმბერაზნი მისნი.

დღესა ერთსა იგი ლაშქარნი, რომელ გარე გვადგეს, დასხდეს ცხენთა და დაეკაზმნეს გაგებებად. შეიქმნა ბუკთა და დაბდაბთა ცემა მოსლოვისათვის ხანთა მეფისა. გამოჩნდეს ხანთა მეფისა ლაშქარნი, რომლისა არა იყო რიცხვი და არ-ცა შეგება, ყოველნი შეკაზმულნი საომრად, რომელ სიმშვენვარე ლაშქართა მათებრი არა ნახულა. დაეპყრა ქვეყანა, რომელ იყო რიცხვი უფროსი ბევრისა ათ-ასისა, და ვიყვენით ჩვენ ათ-ას სამ-ასი კაცი. შეჭირვებასა და ურვასა ჩავცვივდით. თქვა ამბრი არაბმან: ღმერთი არის და ჭაბუკობა ჩვენი დამრჩენელი, და უბრძანა აბუტარს: ვამს, რომელ ახალმოსულთა ზედა კარგი ნაქმნარი-ო?

მოაქსენა აბუტარ: დია ღმერთო!

და ბრძანა დაკაზმა და დავეკაზმენით. გაჯდა (ამბრი) ზერდაგსა და აიხვნა კინენი და ეგრე თქვა: აწ ნახოთ, პირნო იამანისანო, ჭაბუკობა ჩემი-ო, და შეუტევა. პირველსა მისლვასა აიღო კაცი უნაგრისაგან კინენითა, გასტყორცა და დასცა ლაშქართა ზარი. წინანი გაიქცნეს ვიდრე დიდთამდე. მოგვეგებნეს წინა და შეიქმნა ომი,

მაგრამ არა მინახავს ომი ეგეთი. გამრავლდა მკვდარი ცხენთა და კაცთა. შეღამდა ზედა. შემოვედით შინა და დაკლებულ იყო ჩვენთა ლაშქართაგან მცირედი კაცი. გარეგანთა დაჯოცილისა რიცხვი არა იყო. მოვიდა ხანთა მეფე და დადგა პალატითა. მოიყვანა გარე დიდებულნი და ლაშქარნი, რომელ არა გარდაწვდებოდეს თვალნი და წამოწყდეს ლაშქართა წინა იგი სამნი ბუმბერაზნი და დადგეს კარვითა. და ეშინოდა გარეგანთა ლაშქართა ამბრი არაბისა სიკეთისათვის. გამოგზავნა კაცი ხანთა მეფემან ამბრი არაბსა თანა და ეგრე შემოუთვალა: შენ კაცი ხარ კარგი და კარგი ჭაბუკი და არა ხარ იამანისა ქვეყანისა. არაბი ხარ და რა სამეფოსა ჩემისა გიყოფია კელი? აგიწყვედია და მოგიოჯრებია ქვეყანა და სდეგ ჩვენსა ქალაქსა შიგან. ამისთვის რა პატივი გხვდების, არა გარდაგაჯდე, მით რომელ მოცთუნებულხარ იამანთაგან. აწ მოედ ჩემსა წინაშე და შეგროო ქალი დიდებულთა ჩემთა და გაგიქარვო ყოველი შეცოდება. და თუ არ დაჰმორჩილდე ბრძანებასა ჩემსა, მოგეკვეთოს თავი და შეჭამენ ჯორცნი შენი ძაღლთა.

ეგრე უთხრა ამბრი არაბმან მოციქულთა: რა პასუხი ჯამს, მე ვერასა ვიტყვი მით, რომელ იგი დიდი ჯელმწიფე არის. აწ ამის მეტსა ვერას მოგაკსენებ, რომელ: თუ-ცა არ მოსრულიყო კარსა ზედა ჩემსა და მუნით-ცა ებრძანა, ამას ვიქმოდ, რომელ წავიდოდი მისისა სამეფოსაგან და აღარასა შეესცოდებდი, რადგან თვით მობრძანდა, აწ თუ დავეზავო, ისი ჩემი სიავე არის, მაგრამ მე მით არასა ვჰკადრებ.

გავიდეს მოციქულნი და მოაქსენეს ესე მეფესა. რა მოციქულთაგან მეფემან ესე პასუხი მოისმინა, გაწყრა და კვლა მოეზავნა და ეგრე შემოეთვალა: ვინადთგან ეგრეთი ჭაბუკი ხარ, ესე ქმენ: არიან ჩემნი ბუმბერაზნი სამნი და თუ მათ შეება და დააჯერნე, თვით ნახო და, თუ მათ შენ დაგაჯერონ, მაშინ კვლა ნახო ჭაბუკობისა შენისა ძალი.

მაშინ გამოგზავნეს სამთა-ვე ბუმბერაზთა ესე პირი, ვითა: შენ კაცი ხარ მარჯვე და გაგიმარჯვებია მცირე ომი უბადოთა კაცთა ზედა და მათისა დაჯოცისათვის გალაღებულ-ხარ. ეგე არა ჭაბუკის კელი არის. აწ ქმენ ესე, რომელ გამოედ ჩვენთანა და ჩვენ ვქმნათ ესე, რომელ გიხვავიშნით მეფეთა-მეფის წინაშე და გაგიშვას მშვიდობით. თუ-ცა შეგიცოდებია მრავალი, გავაქარვოთ შეცოდება შენი ყოველი და, თუ არ იქმ ამას, მაშა, ომი არის შენი და ჩვენი. აწ რა გინდა, იგი გამოირჩიე-ო.

შეუთვალა პასუხი ამბარი არაბმან: მეფესა მე არას მოვაქსენებ, ამიტომ რომელ თქვენ არა იცით და მოსწყინებხართ მეფესა და სიკვდილი უნდა თქვენი. აწ გაიგონეთ და იჩინეთ თავნი, ჩემისა სიტყვისა ბოლო ესე არის და, თუ სამნი-ვე ერთად არ გამოხვალთ, არ იქმნების-ო.

გამოვიდეს მოციქულნი და დაასკვნეს ხვალისად ომი.

გამოგზავნეს მათ ბუმბერაზთა მოციქულნი და შემოუთვალნეს: მარტო გამოდი და ჩვენ-ცა მარტო გამოვალთ-ო.

ვითა გათენდა, გააღებინა მეფემან კარავი და დაჯდა და დაისხნა ხუთ-ასნი დიდებულნი და დაიდგა ნადიმი. იმღერდეს მგოსანნი. მოდგა ყოველი ლაშქარი ხედვად. გაჯდა ამბრი არაბი ზერდაგსა და გავიდა. გაჰყვა გამზრდელი მისი აბუტარ თანა. გამოვიდა იმათ სამთა ბუმბერაზთაგან ერთი და გამოგზავნა ლახტი მისი და ეგრე შემოეთვალა: დღესა ამით შევიბნეთ-ო. აილო და ეგრე არქვა: ხედავ-ა, რომელ არა ჰგავ-ა სიკვდილი შენი პატრონსა შენსა? იგი ნადიმად ზის და იცის დასტურად, რომელ შენ მოჰკვდები.

ამაზედა შეუტივეს და სცეს ერთმან-ერთსა. ამბრი არაბმან ჯამალად ეგრე თქვა: აწ ნახოთ ყოფა ხანთა მეფისა ბუმბერაზისა-ო. ჰკრა ლახტი მას ბუმბერაზსა და ზურგი მოსტეხა და მუნ-ვე მოკვდა. შეიქმნა იმიერთა შიგან ზრუნვა დიდი და თქვეს: არა ნახულა ჭაბუკი ამისებრი-ო. უთხრა ამბრი არაბმან მათ ბუმბერაზთა: თუ თქვენ-ცა გამოხვალთ, მზად ვდგავარ-ო. დაუმძიმდა ხანთა მეფესა და ეგრე შეუთვალა: დღეს წაედ და ხვალ გამოედ-ო. შემოიქცა ამბრი არაბი და შემოვიდა მას-ვე ქალაქსა შინა. შეეახსით ქება და ჩვენ-ცა გავგულოვანდით ყოველი კაცი.

რა გათენდა, დაჯდა მეფე, დაისხნა დიდებულნი და კვლა დაიდვა ნადიმი, მაგრა მგოსანნი აღარა იმდერდეს. გამოვიდეს ყოველნი ლაშქარნი ხედვად. გაჯდა ამბრი არაბი, გავიდა და გაიტანა თანა აბუტარ. განა არ მეშველად უნდოდა აბუტარ, მაგრა სიმცროდთგან ომისა საქმესა ზედა მისგან იყო გასწავლული და, რა-ცა დააკლის ამბრი არაბმან საქმე ომისა, კვლა აბუტარ-ვე ასწავლიდის და მით გაჰყვებოდის თანა. მან ბუმბერაზმან ჰრქვა: დღესა ჳრმლითა შევიბნეთ-ო. ჰრქვა ამბრი არაბმან: დია, ღმერთო, უმაღლე მოგკლა-ო.

შეუზახნეს და შეუტევეს ერთმან-ერთსა და, თავმან შენმან, ომად კმა იყო. გარდალაუწეს თვითო ჳრმალი ერთმან-ერთსა და მეორე გამოიწოდეს. იყო ზმა დიდი ლაშქართა შიგან. მაშინ გაიყვანა ამბრი არაბმან ზერდაგი მისი და ეგრე შეჰყივლა: დაიდგენ და ნახონ ნაკვეთიანობა ჳრმლისა ჩემისა-ო. რა გაიგონა, გაიქცა, კაცი იგი შეშინდა და თურე ღონესა რას-მე ეძებდა. წაეწია ამბრი არაბი, ჳკრა წელთა ზედა ჳრმალი და ზედათი კერძო სრულად მოჰკვეთა. და ბარკალნი თურე დაკრულნი იყვნეს ცხენსა ზედა და ზედა-ვე შერჩეს. წავიდა ბუმბერაზისა ცხენი ლაშქართაკენ და შეჰყივლა ამბრი არაბმან, ვითა ნახევარი ჩვენ გვინდა, ნუ სწყრებით-ო. დაუმძიმა ხანთა მეფესა მის ბუმბერაზისა სიკვდილი. შემოვიდა ამბრი არაბი. მუნ-ვე შევასხით ქება ყოველთა და გვემატა ძალსა და ვთქვიით: ვინათგან ამბრი არაბი ჩვენი პატრონი არის, ჩვენი ვნება არა-ვისგან ეგების ერთისა ღმრთისა გარდა.

გამოჴდეს დღენი და ისწრაფდა ამბრი არაბი მის მესამისა შებმასა-ცა. გაუგზავნა კაცი ხანთა მეფესა ამბრი არაბმან და ეგრე შეუთვალა: აქა ომისათვის მოსრულ-ხარ და ომი ჳამს. გამოგზავნე ბუმბერაზი შენი, ვიცი, რომელ ყოველთა სჯობს, განა ომისაგან კიდე არა გვეწევს. ხვალე ომი არის ჩემი და მისი-ო.

მერმე მეფემან შეჰირვებითა ამისგან კიდე პასუხი არა გამოსცა, ვითა: ნუ ისწრაფი, უომრად არ გაგიშვებს ჩვენი ბუმბერაზი. ხვალისად დაემზადე და გამოდი დილასა-ო.

დილასა შეჯდა თვით მეფე, დიდებულნი და ლაშქარნი დაკაზმნა და გამოვიდა. მოვიდა მესამე-ცა ბუმბერაზი და ეკიდნეს რკინანი ცხენისად სატკივართა ადგილთა და თვით-ცა ჩამოეკიდნეს რკინანი. ვთქვიით: ერთი ჳაბუკი ამას ვერა სჯობს-ო. გამოგზავნა მან ბუმბერაზმან კაცი და ეგრე შემოეთვალა: დღეს სიკვდილი არის ანუ შენი და ანუ ჩემი. თუ მომერიო, ნუ დამარჩენ და, თუ მოგერევი, არ დაგარჩენ, მით რომელ აზომი სისხლი დათხელა ჳელითა შენითა თურქეთსა შინა.

ეგრე თქვა ამბრი არაბმან: მოვიდა აღსასრული შენი-ო. მერმე გაიყვანა აბუტარ ცხენი და უყივლა, ვითა: შემომები, მით რომელ პატრონისა ჩემისა დამართებითი არა ხარ-ო.

Page: 320

რა ესე გაიგონა მან ბუმბერაზმან, ჳელი აუხარა და დაუწუნა და აგინა. მერმე რა ისეთი ჳყირტი სიტყვა გაიგონა ამბრი არაბმან მის ბუმბერაზისაგან, გაუწყრა გამზრდელსა მისსა აბუტარს და თვით გავიდა კინენითა, შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეიბნეს ცოტასა ხანსა. მერმე გაიყვანა ცხენი ამბრი არაბმან და შეჰყივლა მეფესა, ვითა აწ ნახო გაგება შენისა ბუმბერაზისა-ო.

შემოუტევა და შეუყარნა კინენი, აილო უნაგირთაგან, გასტყორცა მას კერძოსა, სადა თვით მეფე დგა, და შეჰყივლა მეფესა, ვითა გაიკითხე ბუმბერაზი შენი, ვითარი ჳაბუკი ვარ-ო. დასცა მეფესა წინა და მოკლა ბუმბერაზი იგი-ცა.

რა ესე მოინახა, მაშინ იყივლა მეფემან: აჰა, ვის-ცა შეგიძლია, შეუტევეთ ყოველთა. მით რომელ ასწყვიდა ლაშქარი ჩემი და დაჯოგნა სამნი ბუმბერაზნი ჩემნი-ო. შემოგვიტევა სპამან ყველამან და წინა მოვიდა ამბრი არაბისაგან-ცა აბუტარ და თქვეს, ვითა მას დღესა ყოველთა აბუტარ სჯობდა-ო. გარდაჴდა ომი დიდი და დაჯოგა ურიცხვი სიმრავლე ლაშქართა და შემოვიდა მშვიდობით. დაჰკლებოდა ჩვენთა ლაშქართა ასი კაცი და დაეცა ზარი მათ გარეგანთა ლაშქართა. გარდაჴდა იგი დღე და მეორე-მესამესა დღესა ბრძანა ამბრი არაბმან: ხვალე ცისკრისა ჟამსა ჳამს, რომელ ზედან

დავესხათ, მით, რომელ თუ-ცა ლაშქარი დიდი არის, განა შემინებულან-ო. რა ცისკრისა ჟამი შეიქმნა, გავედით და თავს დავესხებით. შეიქმნა ომი დიდი ცისკრითგან ვიდრე სამხრამდი. მერმე რა ჩვენგან ეგ-ზომი ფიცხელი ომი მოინახეს, ვეღარ დაგვიდგნეს, გაგვექცნეს, მივეწვივებით, დავეჯოცეთ და ამოვწყვიტეთ. მიეწივა ამბრი არაბი ხანთა მეფესა და შეიპყრა. ვითა ცნა, რომელ ესე ხანთა მეფე არის-ო, გარდაჰდა და თავყანი-სცა ამბრი არაბმან და თქვა: მე მონა ვარ, შენ -- დიდი ჯელმწიფე. არა ეგების ჩემგან შენი არ-ცა სიკვდილი და არ-ცა პატიმრად წაყვანა-ო. გაუშვა მეფე და წავიდა. არ-ცა-ღა ლაშქარსა ჰყოცდა. ავიღევით ალაფი, რომლისა არა იყო რიცხვი, და მოვედით გამარჯვებულნი.

მიესმა ესე ამბავი იამანთა მეფესა ჩვენისა გამარჯვებისა და სიხარულითა მოეგებნეს წინა სამისა დღისა სავალსა იგი ყოველი სამეფო და ყოველი დიდებული მისი. და შეასხეს ქება პირველ მეფემან და მერმე ყოველმან კაცმან. მისცა მეფემან ურიცხვი და ყოველმან დიდებულმან და წავედით იამანსა. და შეიყვარა უზომოდ მეფემან და სხვამან ყოველმან ვითა შვილი მეფისა. აშენდა იამანეთი. ამას იტყოდეს ყოველნი-ვე: გვიქსნა ტყვეობისაგან ამბრი არაბმან ჭაბუკობითა მისითა-ო. და იყო მეფე და ყოველი იამანეთი დიდსა სიხარულსა შინა.

6

Page: 321

კარი მეექვსე

ინდო ჭაბუკისა ამბავი

მაშინ, ოდეს იამანთა ქვეყანა შეავებულ იყო და წაეხვნეს ქვეყანანი შორიელთათვის-ცა და მახლობელთათვის-ცა, იყო ვინ-მე ინდო ჭაბუკი, რომლისა არა იყო დამართებითი მისი ქვეყანასა ზედა. დიდად კარგი კაცი იყო და წაეხვნეს ქვეყანანი იამანთა მეფისანი მრავალნი. შვიდისა დღისა სავალსა და მის კერძსა ქვეყანასა ვერა-ვინ შევიდოდა, ვერ-ცა ქარავანი და ვერ-ცა მგზავრი. დიდსა ურვასა შინა იყო იამანისა ქვეყანა და არა იყო ღონე ომისა მისისა. მრავალ-ჯერ მიჰქდომოდეს ლაშქარნი და მას-ვე დაეჯოცნეს.

და გასცა ბრძანება იამანთა მეფემან: ნურ-ცა დიდისა და ნურ-ცა მცირედისაგან ნუ-მცა იხსენება ამბრი არაბთანა ამბავი ინდოსა ჭაბუკისა, თვარა იგი წავა ომად მისად და მოკვდების ჯელითა მისი თაო.

ამისთვის თქვა, რომელ უყვარდა იგი ამბრი არაბი და ეშინოდა ინდო ჭაბუკისაგან სიკვდილისა მისისა.

ერთსა დღესა იმდერდა ოროლითა ამბრი არაბი და ხედვიდეს ყოველნი-ვე მისისა სიმშვენვარისათვის და მდერისა მისისათვის. ამაზედა კაცი ვინ-მე მოდგა და ტიროდა. უბრძანა ამბრი არაბმან: რა გჭირს, ძმაო, რად აგრე არბევ ცხენსა ესდენ ფიცხლად, ანუ რად სტირი-ო? მან მოაქსენა: ქარავანნი ვიყვენით დიდნი ბასრელნი და იამანისაკენ მოვდიოდით. გარდაგვეკიდა [ინდო ჭაბუკი], მსმელი იგი სისხლისა და მაოჯრებელი ყოვლისა ქვეყანისა, რომელსა აუწყებტია ყოველი იამანისა სამეფო და მრავალნი ქალაქნი წაუხმან, და არის ყოველი ქვეყანა ბოროტსა შინა მისისა ჯელისაგან. დგას მათათა ზედა და არის მინდორი-ცა და მუნ არის სამეფო მისი-ო.

მაშინ დაუმიძიდა ამბრი არაბსა და ჰრქვა აბუტარს: ხედავ, რომელ დაგვიმალეს საქმე მის კაცისა-ო! ფიცხლა დააგდო მდერა ოროლითა. წამოვიდა და მწყრალი შემოვიდა იამანთა მეფესა წინაშე. უბრძანა მეფემან. ბრძანე, ამბრი არაბო! და მოაქსენა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ვწყრები მეფობისა შენისათვის. უბრძანა: რად-ო? მოაქსენა ამბრი: პირი-მცა იყო, თუ თვით ვინ-მე მოსულიყოს, სამეფო შენი აეწყვიტოს და ქალაქნი წაეხვნენ და ბოროტსა შინა იყოს სამეფო შენი ყოველი და ჩემად არ გიბრძანებია?!
მაშინ დაუმიძიდა მეფესა და იკითხა: ესე ამბავი ვინ უთხრა-ო?

მოაქსენეს, ვითა ბრალი არა-ვისი ყოფილა, ცთომითა უთხრა

კაცმან ვინ-მე-ო.

მაშინ მოაქსენა ამბრი არაბმან: მე, ღმერთო, წავალ ომად მისდა და შეწევნითა ღმრთისათა ვერა წავიდეს მშვიდობით ჴელისა ჩემისაგან-ო.

რა ესე ესმა მეფესა, დაუმიმდა, და უბრძანა: გაუშვი ეგე, ამბრი არაბო! მე არა გაგიშვებ მისდა ომად, დაეკსენ მისსა საქმესა.

მოაქსენა ამბრი არაბმან: ხვალე უღონიოდ წავალ, იცოდი.

შეკვაზმა და დაასკვნა წასლვა. ვედარ დაუშალა მეფემან, წავიდა. იტყოდეს რომელნი-მე: ესე აჯობებს-ო, და რომელნი-მე იტყოდეს: იგი აჯობებს-ო. ვითა გაიარნა კარნი ქალაქისანი, იკითხა: ისინი რით უფრო იბრძვიან-ო? მოაქსენეს: ოროლითა-ო. ბრძანა: არა ვარგია ჩემთვის და მისთვის, თუ-ცა არა იყვნეს ცხენნი მრავლად. შეიქცია კაცი გარე და დაარჩივა ორასი ტაიჭი, წაიტანა თანა და წავიდა. შევედით ქალაქსა და ქვეყანასა მისსა. მოაქსენეს ამბრი არაბსა: მონადირე არის ვშირად და, სადა-ცა იყოს, ოც-და-ათი ტაიჭი ჰყავს თანა.

დაარჩივა ოც-და-ათი ტაიჭი ამბრი არაბმან-ცა და გამოვიდოდა მინდორსა შიგან ძებნად ინდოს ჴაბუკისა. ცალ-კერძ სძებნიდა ამბრი არაბი და ცალ-კერძ სძებნიდა აბუტარ. და ნადირობასა შიგან ზედა გარდაეკიდა მას ინდოსა ჴაბუკსა აბუტარ. შეუხახნა ინდომან ჴაბუკმან: ვინა ხარ-ო? მან ჰრქვა: აბუტარ ვარ, ყმა ამბრი არაბისა.

რა ესე ესმა ინდოსა ჴაბუკსა, ფიცხლად შეუტევა ინდომან ჴაბუკმან და პირველსა მისლვასა ზედა შეუყარა კინენი, აიღო უნაგირითგან, დაჰკრა ქვეყანასა ზედა და არ მოკლა. გამოაბა სარტყელსა მისი-ვე ცხენი და თვით ნადირობა დაიწყო. ვძებნიდით ინდოსა ჴაბუკსა და არა ვიცოდით, თუ რა ექმნა აბუტარისათვის. დგა ნისლი. ამას ნისლსა მოახლებულ იყო იგი ინდო ჴაბუკი. ჩვენ მას ვერა ვხედვედით და იგი ჩვენა. ამაზედან აიყარა ნისლი-ცა. შემოგვხედნა და იყვილა: ვინ ხართ-ო? თქვა: მე ვარ ამბრი არაბი და ვემებ ინდოსა ჴაბუკსა-ო. მან არქვა: თუ ემებ, აბა გიპოვნი-ვარ. მე ვარ და ვაი ბედსა შენსა, რომელ მოხვედ-ო.

შეუტევეს ერთმან-ერთსა. თავმან შენმან, ეგეთი ომი და ეგზომ შევნიერი არა მინახავს რა. მოუკლეს ერთმან-ერთსა ოც-ოცი ცხენი. თქვა ინდომან ჴაბუკმან: ნეტარ ვინ არის ესე კაცი, რომელ ესდენ კარგად შემომეზა? განა ესე ლაღობა არის-ო. არქვა: თუ ჩემად მოსრულ ხარ ომად, იგი ბრძანე და ერთგან განვისვენოთ და ომნი კარგნი გიჩვენენ-ო. არქვა ამბრი არაბმან ინდო ჴაბუკსა: ინდო ჴაბუკო, კარგი ჴაბუკი და კარგი კაცი გნახე-ო. და წავიდენ. გზა-გზა მიმავალთა ეგრე გვარქვა ინდომან ჴაბუკმან, ვითა: კაცი ვინ-მე ზედა გარდაემეკიდა, შემეზა და ჩამოვაგდე და დაზნედილი დამიგდია, ათვალეთ, ნუ-თუ თქვენგანი ვინ-მე იყოს?

Page: 323

ესე პასუხი ჩვენ, ამბრის კაცებსა, გვესმოდა და ამბრი მიღმა მოვიდოდა და ჩვენ უკუვდევით და ვთქვით: აბუტარ ყოფილა-ო. ისინი წავიდეს და ჩვენ ვემებდით. მივედით მას ადგილსა. აბუტარ ზე წამოჯდომილ-იყო და ჯერეთ უზადოდ იყო. ვკითხეთ: რა გჭირს-ო? -- ვითა-მცა უმეცარ ვექმენით. მან გვითხრა: ინდო ჴაბუკი გარდაემეკიდა, ამიღო კინენითა და ქვეყანასა დამკრა და შევბნდი. წამოვიყვანეთ და მოვიყვანეთ, სადა იყო სამყოფი ინდო ჴაბუკისა. დგა კარავი შევნიერი და მოკაზმული, რომლისა არა ეგებოდა უკეთესობა. შეკაზმეს პური და დასხდეს ერთგან. შეიჭირვებდა ამბრი არაბი აბუტარისათვის და, ვითა მივედით, გაეხარნეს ამბრისა და ინდოსა ჴაბუკსა. ინდომან ჴაბუკმან არქვა აბუტარს: შემინდევე, ჩემსა მზესა, არა გიცნობდი და მერმე შენ ჴყირტად რას-მე მეუბნებოდდი. ოდეს არა მოგკალ, მაღლი ღმერთსა-ო.

გაცივარენით მას დღესა და მეორესა დღესა უქმო ამბრი არაბმან ინდო ჴაბუკი და განისვენეს ერთგან. შეიქმნა საუზარი. ჴკითხა ინდომან ჴაბუკმან: აქა ჩემად ომად მოსრულ ხარ-ო? ამბრი ეგრე არქვა: ომად შენდა, თვარა მე სხვა საქმე არა მდებია. მან გაიცინნა და ეგრე თქვა: ამბრი არაბო, შენმან მზემან, მოცთუნებულხარ. ამაზედან დაასკვნეს ომი და გაიყარნეს.

ვითა გათენდა, შეეკაზმნეს. მაშინ ორნი-ვე გავიდეს და გაიტანეს თანა ორმოც-ორმოცი ცხენი. არა-ვის უნახვან ჭაბუკნი ეგეთნი და არ-ცა ომი ეგეთი ფიცხელი და შვენიერი. მოკლა ამბრი არაბმან ორმოცი-ვე ცხენი და ინდომან ჭაბუკმან ოც-და-ათი. ამაზედა გაიყარნეს. დაუმძიმდა ინდოსა ჭაბუკსა დამეტება ამბრისაგან. კვლა მოუგზავნა ინდომან ჭაბუკმან კაცი ამბრი არაბსა თანა და ეგრე შემოეთვალა: ხვალე-ცა კამს ომი-ო, და მან გამოსცა პასუხი: დია, ღმერთო.

და გავიდეს მესამესა დღესა. სამოცი ცხენი მან გამოიტანა და სამოცი მან და შეიბნეს. თავმან შენმან, ესრე არა ჰგვანდა პირველი ომი, ვითა-მცა ცოტათა ყმათა ომი ყოფილიყო. გაფიცხდა ინდო ჭაბუკი და მოუკლა ამბრი არაბსა სამოცი-ვე ცხენი. მან მოუკლა ორმოცდაათი. დაუმძიმდა ამბრი არაბსა დამეტება ინდო ჭაბუკისაგან. მიუგზავნა კაცი ამბრი არაბმან. ხვალე-ცა ომი კამს-ო. გამოსცა პასუხი: დია, ღმერთო.

გამოვიდენ მეხუთესა დღესა. რასა-და ვაგრძელებდე, ზოგ-ჯერ მან უფროსი მოკლის და ზოგ-ჯერ მან. ვერა შევიგენით, თუ რომელი სჯობდა. იყო ეგ ზომი შავა, რომელ არა უნახავს კაცისა თვალსა ეგ ზომი შვენიერი, და ამისი გვეშინოდა: ვაი თუ რომელი-მე მოკვდეს-ო. გამოვჯდეს დღენი მრავალნი და იყვნეს ნადირობასა შინა და განსვენებასა.

Page: 324

დღესა ერთსა გამოუგზავნა კაცი ამბრი არაბმან და ეგრე შეუთვალა ინდოსა ჭაბუკსა: ჩვენ აქა ნადირობასა და განსვენებასა შიგან ვართ და სამეფო პატრონისა ჩემისა აოჭრებულ არს კელითა შენითა. აწ ამისთვის გამოგზავნილი ვარ, რომელ შენ-მცა მიგიყვან წინაშე იამანთა მეფისა. აწ კამს რომელ გარდავსწყვიტოთ. თუ მომერიო, რას გინდა, უზემდი იამანთა მეფესა. აწ ხვალე ბრძანე და გაჯედ შენსა ცხენსა. დაიკიდენ პოლოტიკნი რკინანი სატკივართა ადგილთა და მე-ცა ეგრე ვიქმ.

მან პასუხი ეგრე გამოსცა: ნუ-თუ არ იცოდე, რომელ სიკვდილი შენი სწადებია იამანთა მეფესა და შენ ჩემად ომად მით გამოუგზავნიხარ? აწ ხვალე გაწყვედა კამს შენი და ჩემი-ო.

ვითა გათენდა, შეჯდა იგი ინდო ჭაბუკი შავსა ტაიქსა და დაიკიდნა პოლოტიკნი რკინანი და აიხვნა კინენი და გამოვიდა. ვთქვით-მცა, თუ არა არის ჭაბუკი ამისებრი-ო! და ვთქვით, თუ დღეს არს სიკვდილი რომლისა-მე-ო და თუ-მცა ღონესა რას-მე ყოფილ ვიყვნით, არა გვწადდა მას დღესა მათი ომი.

შემოუვლეს ერთმან-ერთსა ნავარდი, შეუტევეს და შეიბნეს. თავმან თქვენმან და ზენა-არმან ღმრთისამან, ეგ ზომ ჰელოვნად ეცადნეს ერთმან-ერთსა ზედა, დილითგან ვიდრე მწუხრამდე უყრიდეს ოროლითა და ერთმან-ცა ვერა ცნა ჯობნა. მერმე დაიწყეს ომი. რა ზომ ფიცხლად იბრძოდეს, ზახილი იყო და აბჯართა ზედა ცემისა ჭეხა რომელ აღარა ისმოდა ყურთა კაცისათა ჳმა იბროდა ქვეყანა. ვითა მიიყარა დღე, ვერა შევატყვევით ერთსა-ცა მათგანსა დაშრომა და ვერ-ცა ცხენთა მათთა დაკლება. მერმე იყივლა ინდომან ჭაბუკმან ფიცხლად და თქვა: ამბრი არაბო, აწ ნახე ჭაბუკობა ჩემი და სიმტკიცე მკლავისა ჩემისა! გაიყვანა ცხენი და შემოუტევა, ჳკრა ოროლი და გატეხნა იგი პოლოტიკნი რკინანი, აბჯარი და, რა-ცა იყო ტანსა მისსა, ყველა. დაკოდა ცოტად და, მისისა ნაკრავისა ჳმა რომელ გაჭდა, ჭეხასა გვანდა. და გაუკვირდა მისისა ეგეთისა ჳმისა გამოსლვა ყოველსა დაბადებულსა.

მერმე უყივლა ამბრი არაბმან და თქვა: მოვიდა ამბრი არაბი და აწ არს სიკვდილი შენი-ო! გაიგდო ცხენი და შემოუტევა, შეუყარნა კინენი, აზიდნა კბილ-ღრჭენითა, აიღო ცხენითურთ და ქვეყანასა დაჳკრა. მოუკვდა ცხენი და დარჩა იგი ინდო ჭაბუკი და ეგრე თქვა: მაღლი ღმერთსა, რომელ ვნახე ჭაბუკი ჩემს უკეთესი ჩემითა თვალითა, თვარა ნასმენსა არა ჯერ-ვიყავ-ო.

გარდაჭდა იგი ამბრი არაბი და მოეხვია ყელსა და აკოცეს ერთმან-ერთსა. წამოვიდეს ორნი-ვე კარავსა ამბრი არაბისასა და შეიქმნა სიხარული დიდი ამისთვის, რომელ დარჩეს ერთმან-ერთისა კელისაგან მშვიდობით. და არქვა ამბრი მას ინდო ჭაბუკსა: მე ძმა

და მონა ვარ შენი დღეისითგან წაღმა. აწ თუ გმარჯვია, ბრძანე და წავიდეთ მას იამანთა მეფისა წინაშე და, თუ არა, ბრძანება შენი არს.

არქვა მან ინდომან ჭაბუკმან: ვინაფთგან ღმერთსა ძლევა შენდა მოუცემია, მე არა გავკვდი საქმესა ეგრე. აწ მიბრძანეთ და წავიდეთ იამანეთსა. და წავედით მუნით იამანეთსა. მიესმა ამბავი იამანთა მეფესა ჯოზნა ამბრი არაბისაგან მის ინდოსა ჭაბუკისა. გაიხარნა დიდად და გამოეგება წინა მეფე იამანთა და ყოველნი დიდებულნი სამხრამდის სავალსა და შეასხეს ქება ორთა-ვე სწორად ამბრისა და ინდოსა ჭაბუკსა. მივედით იამანეთსა და იყო ყოველსა ქვეყანასა იამანთასა სიხარული დიდი. დაყო ინდომან ჭაბუკმან იამანეთსა შინა კვირე ერთი და იფიცნეს მძად და თაყვანი-სცა მან ინდომან ჭაბუკმან იამანთა მეფესა და მოაქსენა ვითა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მე არა ნებითა ჩემითა მოსრულ ვარ აქა. არა უარ-ვიქმ, განა კაცმან ამან მაჯობა და აქა თქვენსა წინაშე მომიყვანა და თქვენ-ცა მისგან იყვენით მადრიელნი. უბრძანა იამანთა მეფემან: ღმერთისა მიერ იქმნა ძლევა შენი, თვარა კაცობრივი ძალი შენ ვერა მოგერეოდა-ო. მისცა საბოძვარი დიდი იამანთა მეფემან მას ინდოსა ჭაბუკსა მოაქსენა ინდომან ჭაბუკმან: წავალ მე და, როს-ცა სამსახური იყოს, წინაშე ვდგევარ. წავიდა იგი ინდო ჭაბუკი და გაჰყვა თანა ამბრი არაბი. შეიჭირვებდენ ერთმან-ერთისა მოშორვებისათვის და დადევს შუა ფიცი, ვითა: რომელსა-ცა რა გაუჭირდეს, ერთმან-ერთსა უშველდეთ-ო. ამა სიტყვასა ზედა გაიყარნეს და წავიდა იგი ინდო ჭაბუკი და ჩვენ-ცა წამოვედით იამანეთსა. და იყო ყოველი სამეფო იამანთა სიხარულსა შინა დიდსა და იტყოდეს ყოველნი უკეთესად ამბრის.

მაშინ დაჯდა იგი არაბთა მეფე და იამანთა მეფე და ყოველი დიდებული და დაისვეს დამართებით ამბრი არაბი. უბრძანა მან არაბთა მეფემან: შვილო ამბრი, მე დაბერებულ-ვარ. შენ და შვილი ჩემი ერთსა დღესა შობილ-ხართ და მე სიკვდილად მიახლებულ ვარ და თვით შენ-ცა იგი, თუ ვითა გვძლო მან არაბთა მეფემან, გამოგვასხნა მეფობისა ჩვენისაგან. აწ მოგცემ შვილსა ჩემსა კელთა შენთა და, რა-ცა გინდა, იგი ოდენ უყავ.

დაუჭირა კელი მას ძესა თვისსა მეფემან და მისცა. ამბრი ზე აღდა და მოაქსენა:

ცხოვნი, მეფეო უკუნისამდე! გრძლად საუბარი საწყინო არის მოქსენება ჩემი ესე-ოდენ არის: დღედ სიკვდილამდის ჩემადმდე არა შევიწყალო თავი ჩემი და სისხლნი ჩემნი მსახურებისათვის შენისა. და მას ჟამსა მოკვდა იგი არაბთა მეფე და დაუმძიმდა მწელად იამანთა მეფესა ამისთვის, რომელ სამეფოდა მისისაგან კიდევან იქმნა სიკვდილი მისი.

შემდგომად მცირედთა დღეთა მოაქსენა მას იამანთა მეფესა ამბრი არაბმან:

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! პატრონი ჩემი მეფე არაბთა მეფისისა სამეფოსაგან კიდევანად მოკვდა და ესე შვილი მისი დარჩომილა და არა-რა აკლია წინაშე თქვენსა, მაგრა სულისა-ცა დაღება ჩემგან შემლბებულ არს. აწ აქა იყოს პატრონისა ჩემისა არაბთა მეფისა მე წინაშე თქვენსა და მე ოდენ მარტო წავიდე. არიან ლომნი ჭაბუკნი არაბნი და მწელი არის მათსა ზედა ომი, მაგრა შევიწიო ღმერთი და არა შერჩენ სისხლნი პატრონისა ჩემისანი.

დაიმაღლა იამანთა მეფემან ამბრი არაბისაგან ესე სიტყვა და ეგრე უბრძანა: ჭაბუკობისა შენისაგან იმედი მაქვს. ეგეთი სიტყვა სთქვი და მე არა მშურან ლაშქარნი ჩემნი ძეგნისათვის მამულისა მისისა. დაუმძიმდა არაბთა მეფისა ძესა იმისი თქმა, ვითა: იყოს არაბთა მეფისა მე და მე მარტო წავიდე-ო. ლამოდა იამანთა მეფე, თუ-ცა არა წასულიყო არაბთა მეფისა მე და იგი-ვე ამბრი არაბი წასულიყო მარტო თვით ლაშქრითა იამანურითა. ესე არა ინება მან არაბთა მეფისა ძემან და დაასკვნეს წასლვა და დაეკაზმნეს.

არაბთა მეფისა მე იყო შვენიერი ნაყოფი და ერთობ კარგი ჭაბუკი. დაარჩიეს იამანთა მეფისა ლაშქართაგან სამი ათასი კაცი და წავიდეს არაბეთს. ცნა მან სხვამან არაბთა მეფემან, რომელ ესე მოუქდეს. შეკრბა იგი-ცა ურიცხვითა ლაშქრითა და წინა მოეგება. დადგა იგი არაბთა მეფე დიდსა მინდორსა შინა. დასცნეს

კარავნი და ამაზედა ჩვენ-ცა თავსა წავადეგით. გვედიდნეს იგი ლაშქარი და ვარჩევდით ომსა. ზოგმან ვინ-მე თქვა: დავესხნეთ ღამით და, რა ღმერთმან გამოგვირჩიოს, იგი იქმნას-ო; ზოგმა ზოგი თქვის და ზოგმან ზოგი.

ადგა იგი გამზდელი ამბრი არაბისა აბუტარ და ეგრე თქვა: დადევით თქვენ ერთსა გამორჩეულსა ადგილსა და მე მივიდე, ვიბეზღნე, მოგვკარნე სიმარჯვესა და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქმნას-ო. იამა ესე სიტყვა აბუტარისგან ამბრი არაბსა. ფიცხლა გამოვარჩიეთ ადგილი საომარი და დავდევით. ხვალისა დღე წავიდა იგი აბუტარ ასითა გამორჩეულითა მწედრითა. არქვა აბუტარს ამბრი არაბმან: აბა, ლომო ჩემო, ვითა შენგან იმედი მაქვს. ეგრე ჰქმენ-ო.

და მივიდა აბუტარ ლაშქართა პირსა. დაუწყო ომი ფიცხელი, ვითა ჰხედებოდა ჭაბუკობასა მისსა, რომელ არა ეგებოდა უკეთესობა. აჰკდა ვმა მათი ლაშქართა შიგან და გაჯდა ყოველი ლაშქარი და გამოვიდა იგი მეფე არაბთა და გამოუძღვა წინა ლაშქართა მისთა. და მათ გამოუძღვა აბუტარ ომითა და, რაჟამ-ცა დასწყდის ლაშქარი. მის მეფისა, შეიქვის აბუტარ და შეეზის. არა მიუშვა ლაშქარი დაწყევტად კიდის-კიდე და მოასხნა, სადა ჩვენ ვიყვენით. ფიცხლად შეჯდა ამბრი არაბი ზერდაგსა მისსა და იყივლა ფიცხლად. ეგრე თქვა: აბუტარ, შენ ღმერთო, შენი გიქმნია და, რა-ცა სთქვი, გაგისრულებია აწ კვლა მე მნახე შენი გაზრდილი-ო.

შეუტევა ცხენი და პირველსა მისლვასა ზედან აილო კაცი კინენითა ცხენითურთ და დასცა. ფიცხლად შეუტევეთ ყველამან. შეიქმნა ომი. რაზომ სჯობან ჭაბუკსა ყველასა არაბნი, ეგზომ ფიცხელი ომი იყო და იქმნა ჯოგა ცხენისა და კაცისა ურიცხვი. ვის მაშინ, ღმერთო, ამბრი არაბი არა უნახავს, იგი ჭაბუკთა უნახავი არის. გაფიცხდა მისებრად და მას ომსა შიგან კაცი ცხენითურთ აიღის და ქვეყანასა დაჰკრის. იყო ასი ათასი მწედარი სხვა. მერმე გამოიწოდა ჯრმალი და უფროსი დაჯოცნა. ამბრი არაბისაგან კიდე სხვათა ყოველთა ჯობდა იგი არაბთა მეფისა ძე. ველა-რა დაგვიდგნეს და გაგვექცნეს. და ვითარ-ცა მივეწვდით, ვჯოცდით. წავიდა იგი არაბთა მეფე მეოტად გარეს-გარე ხანთა მეფესა თანა თურქეთს და ჩვენ წავიღეთ ყოველნი ქალაქნი და ციხენი [არაბეთისანი].

მივიდა იგი არაბთა მეფე ხანთა მეფესა თანა. დაუმძიმდა ხანთა მეფესა მეოტობა არაბთა მეფისა. ეგონა, ვითა ისინი დაუჯოცნან და აწ ჩემ ზედა მოსულა ამბრი არაბი-ო. ჰრქვა: ნუ გემინიან, მე ვსძებნე სისხლი შენი-ო. გასცა ხანთა მეფემან ყოველთა ბრძანება სამეფოსა მისთა, ვითა: ვის-ცა გეწყალავი, აჰა ჟამი შევლისა ჩემისა-ო! მოვიდა ხანთა ლაშქარი ურიცხვი და სხვათა სამეფოთაგან-ცა. წამოემართა იგი ხანთა მეფე.

ვითა ცნეს ხანთა მეფისა მოსლვა, მიეგება ყოველი ლაშქარი არაბეთისა და ჩვენ მოგვადგეს. ესე მით იქმნეს, რომელ მეკეთილე იყო იგი არაბთა მეფე მათ ზედა. ჩვენ დავრჩით მცირედნი ლაშქარნი. ჩავარდა იგი ამბრი არაბი დიდსა შეჭირვებასა, მაგრა თავსა არ შეიძდა. ესე იყო ველი ამბრი არაბისა, რომელ მტერმან რა დამართის, ფიცხლა მიეგების წინა შვიდისა დღისა სავალსა. ვითა მიეახლნეს, იწყეს თურქთა კითხვად, რომელ მო-თურე-კვდა იგი ამბრი არაბი, რომელ აღარ-სად გამოჩნდა-ო?

ამა სიტყვასა ზედან მინდორსა შიგან გამოჩნდა ცხენოსანი ერთი. ვითა ნახეს, თქვეს: აჰა, ღმერთო, მოვიდა ამბრი არაბი-ო. შეიქმნა ზმა ლაშქართა შიგან. მოვიდა და დაუწყო ომი მისებრი და იამანისა მეფისა საომრად აღარა მოაცალა, ფიცხლად გააქცივნა და, ვირე არაბეთს მივიდოდეს, გზა-გზა მოკლა შვიდსა დღესა შიგან სამი ათასი კაცი მათ ორთა-ვე პატრონ-ყმათა ამბრი და აბუტარ. მიართვეს ხანთა მეფესა ამბავი ამბრი არაბის მოკლულისა კაცისა. დაეცა ზარი მათ ლაშქართა. მოვიდეს და ერთი-ღა ქალაქი დაგვრჩომოდა და მოგვადგეს ლაშქარნი გარე ეგზომნი, რომელ დღისა ერთისა სავალსა არა ეტყოდა. და იყვის ყოველთა დღეთა ომი ამბრი არაბისა და აბუტარისი არა საკვირველი იყო ომი, განა ეგრე იყო იგი არაბთა მეფისა ძე, რომელ უკეთესობა არა ეგებოდა, უფრო და უფრო გამლიერდებოდა.

მაშინ მიესმა ამბრი არაბისა ინდოსა ჭაბუკსა, ვითა: მოდგომილ

არინ გარე მძაღ-ფიცისა შენისა თურქნი და არაზნი და ძნელსა საქმესა შინა არს-ო. წამოვიდა შველად ინდო ჭაბუკი ამბრი არაზსა თანა.

დღესა ერთსა ვსხედით ზანთა ზედა და გაღმართ უჭვრეტდით. ლაშქართა შიგან შეიქმნა ომი ერთსა ადგილსა და ჟღივილი. დაიწყო ლაშქარმან მისლვა და ვერა ვცანით, თუ რა იყო. ადგა ზე ამბრი არაზი, ჩახედნა და თქვა: მო-თურე-ვიდა ძმა ჩემი იგი ინდო ჭაბუკი-ო? ითხოვა ცხენი და განვიდა. შეიქმნა ომი ეგეთი მათ დღელთა შინა, რომელ არა-ოდეს არ მინახავს ეგზომი ფიცხელი ომი. შეიყარნეს ამბრი არაზი და ინდო ჭაბუკი ერთგან და დაჯოცეს ურიცხვი სიმრავლე თურქთა და შემოვიდეს მშვიდობით. გაიხარნა ამბრი არაზმან მოსლვა ინდოსა ჭაბუკისა და ეგრე თქვა, ვითა: თუ-მცა მოსრულ იყო ყოველი ქვეყანა ჩვენდა შველად, მაშინ-ცა მე ესე მერჩივნა. გაეხარნეს მათ ორთა-ვე ერთმან-ერთისა ნახვა და მუნითგან გავიდოდნან ზოგ-ჯერ იგი და ზოგ-ჯერ იგი და, თავმან შენმან, არა შეეტყობოდა, თუ რომელი სჯობდა. ერთსა დღესა გავიდის ინდო ჭაბუკი, ერთსა დღესა -- ამბრი არაზი, ერთსა -- აბუტარ და ერთსა დღესა იგი არაზთა მეფისა ძე.

ამაზე დღესა ერთსა შეკრიბნა დიდებულნი ხანთა მეფემან და უბრძანა: ასი კაცი კაცობრივითა ძალითა არა იჯობნებიან; აწ გვინდა ღონე გამორჩევისა. ასი კაცი შეკაზმეს და თქვა მეფემან: ასი ესე კაცი მალულად დადგეს და სხვათა შეუტეონ და, რა იგი მათ შეებნეს, იგი ასი კაცი ზედა გარდაესხას და, რა ღმერთმან გამოარჩივოს, იგი იქმნას.

მას დღესა იყო გასლვა ინდო ჭაბუკისა. გავიდა და მოეგებნეს წინა ლაშქარნი და, რა ნახეს ინდო ჭაბუკი, ფიცხლად გაიქცნეს. გამოუდგა უკან და გამოუქდეს იგი დამალულნი კაცი. უყვილა ამბრი არაზმან: ხედავთ-ა, რომელ ღონე უცდია ძმისა ჩემისად? განა აწ ნახეთ ჭაბუკობა მისი! დარჩელი იყო თურე იგი ასი კაცი. თავმან თქვენიმან, ესეთი ომი შეიქმნა, რომელ ენითა, ვიცი, არა ითქმის. მის ასისა კაცისაგან სამოცი კაცი მოკლა და ორმოცი ძლივ გარდაიხვეწნეს. შემოვიდა იგი ინდო ჭაბუკი გამარჯვებული, ქება შეასხა ამბრი არაზმან და ეგრე არქვა: არა ნახულა ჭაბუკი შენებრი ქვეყანასა ზედა.

მეორესა დღესა გავიდა ამბრი არაზი. ვითა ჰხედებოდა ჭაბუკობასა მისსა, ეგრე იყო. მოკლა სამოცი კაცი და სხვანი გარდაიხვეწნეს. შემოვიდა შინა მშვიდობით. მესამესა დღესა გამოვიდა იგი არაზთა მეფისა ძე და ესრე იყო, რომელ უკეთესობა არა ეგებოდა. მეოთხესა დღესა აბუტარ გავიდა და კარგა შეება იგი-ცა.

მაშინ მოიგონეს მათ სხვა ღონე: გარეგანთა ლაშქართა დაიყენნეს საგდებლოსანნი კაცი და მას ომსა შინა გარდაიყარნეს კაცთა მათ საგდებელნი. ვითა ნახეს ამბრი არაზმან და ინდო ჭაბუკმან, ითხოვეს ცხენი, გავიდეს და ჩვენ-ცა გვიბრძანეს გასლვა. და გავედით და ვნახეთ, რომელ დაკაზმული იყო ყოველი კაცი საომრად. შევიბენით და შეიქმნა ომი. რომელ არა ითქმის კაცისა ენისაგან სიდიდე ომისა და სიფიცხე ეგეთი. შეიპყრეს მით საგდებელითა ძე არაზთა მეფისა. რა დაინახა ინდომან ჭაბუკმან, წაეწია მათ კაცთა, რომელთა ჰყვა იგი ძე არაზეთისა მეფისა შეპყრობილი მით საგდებელითა. აიყვანა იგი კაცი, დაჰკრა ქვეყანასა და მოკლა და იქსნა იგი არაზთა მეფისა ძე. გაგრძელდა ომი და ბოლოსა ჟამსა გაიქცა არაზთა და ხანთა მეფე და სპა მათი და, ვითა მივეწეოდით, ვჯოცდით მიეწია ამბრი არაზი მას ხანთა მეფესა და იცნა, არქვა: მეფეო, მოგეწიე ერთ-ხელ, შეგიპყარ და გაგიშვი. აწ კვლა მოხვედ პატრონისა ჩემისა სიკვდილად, აწ რა-ღა გიქსნის? ჰკრა ჯრმალი და მოკლა იგი მეფე ხანთა. მოეწია ინდო ჭაბუკი და მან არაზთა მეფე მოკლა.

დავყავით მუნ სამი დღე. აწყვიტეთ ლაშქარი და შემოვიქციეთ მშვიდობით. შეიქმნა დიდი სიხარული და დაიმკვიდრა ყოველი არაზეთი მან, არაზთა მეფისა ძემან, და დაყვნა დღენი მრავალნი არაზეთს ინდო ჭაბუკმან და უძღვნა დიადი ამბრი არაზმან და გაგზავნა ინდო ჭაბუკი და იამანთა ლაშქართა-ცა მისცა დიადი და იგინი-ცა წარვიდეს იამანეთსა.

და ესე რა-ცა მოგაკსენე, დარეჯანის ძეო, ყველა თვალითა მონახული მომიკსენებია, რომელსა თვით დამხდურ ვარ.

უბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან. ადრე წამოსულხარ არაბეთითა-ო?

მოაქსენა მან კაცმან: არს წელიწადი ერთ-ნახევარი-ო.

უბრძანა: რა დღეთა კაცი არის-ო?

მოაქსენა: მოყმე არს ოც-და-ათ-ხუთ-მეტისა წლისა-ო.

უბრძანა: შენ რომელ წამოხვედ, იგი არაბეთს დააგდე-ო?

Page: 330

მოაქსენა, ვითა არაბეთსა-ო.

მაშინ მაღლი უბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან და მე მიბრძანა და გამოვართვი შესამოსელი და შემოსა კაცი იგი და უბრძანა, ვითა: ზენა-არმან ღმრთისამან და ძემან პატრონისა ჩემისა ამირ-მუმლისა ბაღდადეღისამან, კარგი ამბავი მითხარ და კარგისა ჭაბუკისა და ჩემგან ესე მიუვალი არის, რომელ თუ-მცა მე იგი არა ვნახო. აწ წინა გაგვიძეღვ და წავიდეთ არაბეთს-ო.

ჩვენ ესე დიდად დაგვიძმძდა. ცოტა ხანი დაგვეყო შინა. არაბეთი ძნელი და საჭირო გზა იყო. მაშინ უბრძანა კაზმა საჭურველთა და აზჯართა, თანა-აღება ცხენთა, ტაიჭთა მრავალთა, კარავთა ტურფათა და შესამოსელთა მრავლად, წვევა ლაშქრისა ათი ათასისა დარჩეულისა. და ეგრე უბრძანა: ვინამთგან ესრეთ კარგი ჭაბუკი არის, დღეთა მრავალთა გვინდა მათ თანა ყოფა, ამხანაგობა, პატივი, ძღვნობა და სსახელოდ წავიდეთ-ო. გამოეთხოვა მას ბაღდადეღისა ამირ-მუმლსა. დავეკაზმენით და წავედით ამირან დარეჯანის ძე, აზან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ყამარ ყამრელი, ქაოზ ქოსის ძე, მე სავარსიმის ძე და სხვა ლაშქარი ათი ათასი კაცი. ვლეთ დღისა ერთისა სავალი და შეგვემთხვივნეს კაცნი ვინ-მე შემოსილნი შავითა. ჩვენ ვკითხეთ მიზეზი შავოსნობისა მათისა და მათ გვითხრეს, ვითა: იგი ლომთა ლომი, უსწორო ჭაბუკი ამბრი არაბი მოკვდა და მით შავითა არის ყოველი არაბეთი და იამანეთი-ო. მაშინ დაუძმძმდა ძნელად ამბრი არაბისა სიკვდილი ამირან დარეჯანის ძესა, შემოვიქცეთ და ბაღდადს-ვე მოვედით.

აქა დასრულდა კარი ამბრი არაბისა და მის ინდოსა ჭაბუკისა და არაბეთსა შესლვისა და დაუსრულებელ ყვნეს ღმერთმან სუფევა და გამარჯვება მეფობისა თქვენისა უკუნისამდე, ამინ.

7

კარი მეშვიდე

მნათობთა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

ბაღდადელი ამირ-მუმლი ნადიმად ჯდა და გვერდით უსხდეს აბრამ ვაზირთა-უხუცესი და აჯერ ეჯიბთა-უხუცესი. მას ყამსა შემოიარნეს მათ სამთა ძეთა ამირ-მუმლისათა, მათ შვენიერთა ნაყოფთა მოწიფულთა, და არა ესვა ერთსა-ცა მათგანსა ცოლი. შეხედნეს მათ კაცთა, რომელნი მას ნადიმსა სხდეს, და თქვეს, ვითა: არა შვილობითა მეფისათა ვაქნეთ, განა სამართალი სიტყვა ვთქვათ: ნაყოფნი ამათებრნი ბაღდადისა ქალაქსა შიგან არა-ოდეს ყოფილან და არ-ცა მამათა ჩვენთაგან გვანსია-ო.

შემოვიდეს და დასხდეს ნადიმად.

მაშინ ადგეს აბრამ ვაზირთა-უხუცესი და აჯერ ეჯიბთა-უხუცესი და მოაქსენეს ბაღდადელსა ამირ-მუმლსა: ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, ვიცით, რომელ დიდსა ვიკადრებთ წინაშე თქვენსა, განა რომელი-მე ბაღდადისა ქალაქისა მეფობისა თქვენისა დასაკლისი

იყოს, ვითა არა მოგაკსენოთ?

უბრძანა ამირ-მუმლმან: თქვი, აბრამ ვაზირთა-უხუცესო და აჯერ ეჯიბთა-უხუცეცესო, ვიცი, რომელ თქვენ ავსა არას იტყვიით-ო.

მათ მოაკსენეს, ვითა: მეფეთ-მეფეო, შვილნი თქვენნი ესეთნი ნაყოფნი არიან, რომელ მათებრნი არა-ვის უნახვან, მოწიფულნი არიან და ერთსა-ცა მათგანსა ცოლი არა უვის და ესე დიდად სამძიმარი არის სამეფოსა თქვენსა შიგან.

რა ესე მოისმინა ბაღდადეღმან ამირ-მუმლმან, უბრძანა:

დამიმაძღვებია თქვენისა ერთ-გულობისაგან, რომელ ყოველი საქმე ჩვენი შეგჭირდებისთ, და ესე მე-ცა ვიცი, რომელ დიდად სამძიმარი არის ამა ჩვენისა სამეფოდათვის და შემჭირდების მე-ცა. იცის ღმერთმან, განა ვერ მიპოვნებ სიკეთისა ამათისა შესატყვისნი ცოლნი. ვიცი, რომელ მექენებთან ბერძენთა მეფისა ასული, ინდოთ მეფისა ასული და ხაზართა მეფისა ასული და არა არიან შესატყვისნი შვილთა ჩემთანი.

მაშინ მოაკსენა აბრამ ვაზირთა-უხუცესმან და აჯერ ეჯიბთა-უხუცესმან:

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო! ამის საქმისათვის ჩვენი ღონე ამირან დარეჯანის ძე არის, გულითა ქველი და გონებითა ბრძენი და მეცნიერი, და მას უვლიან ყოველნი ქვეყანანი და კარგად იცის ამბავნი უცხოთა ქვეყანათანი და ანუ თუ მან იცოდეს და ანუ ასმიოდეს, თუ ქვეყანასა ზედა სადა არიან ქალნი შვენიერი, გვითხრას ვითა. თუ თხოვნითა მოიყვანებოდეს, მოვიყვანოთ და, თუ შორს ქვეყანასა ომითა მოსაყვანებნი იყვნენ, მაშა, მოყვანება მას-ვე უნდა-ო.

მაშინ ბრძანა მან ბაღდადეღმან ამირ-მუმლმან: წავიდეთ სახლსა მის ამირან დარეჯანის ძისასა და მუნ ვიურვოთ საქმე ესე.

უბრძანა სამთა ძეთა მისთა აბრამს და აჯერს და წამომართნეს ჩვენ კერძო.

მას ჟამსა ამირან დარეჯანის ძე ნადიმად ჯდა და ყმანი მისნი გვერდით უსხედით. მაშინ შემოვიდა კაცი და ეგრე მოაკსენა, ვითა:

ბაღდადეღი ამირ-მუმლი, სამნი ძენი მისნი, აბრამ ვაზირთა-უხუცესი და აჯერ ეჯიბთა-უხუცესი მოვლენ-ო. გაუკვირდა ესე ამირან დარეჯანის ძესა და ეგრე თქვა: ნეტარ რად მოვლენ? ნუ-თუ დაუმართებია მტერთა ჩვენად და ესე არის მიზეზი მათისა მოსლვისა-ო.

ფიცხლად გაეგება წინა, თაყვანი-სცა და მოაკსენა: ცხოვნი, ამირთა-ამირაო, მაღლისა გარდაჯდა ჯამს ჩემგან თქვენისა აქა ბრძანებისა და მოსლვისათვის; მაგრა ვინამთგან სახელი-ცა ეგეთი არის, მაღალი თავსა დაიმდაბლებს, ეს მისთვის გიკადრებიათ-ო?

ამაზედან ამირ-მუმლმან ეგრე უბრძანა, ვითა: შენსა ასრე მოვალ, ვითა-მცა მამისა ჩემისასა-ო. და შევიდა.

მოაკსენა ამირან დარეჯანის ძემან: ვინამთგან დაგიმაძღვებიათ თავი და მოსრულ ხართ მონისა კარავსა, ჯამს ესე, რომელ ნადიმი გარდაიკადოთ, და, თავმან მეფობისა თქვენისამან, ერთი ტურფა ესეთი რამ გიძღვნა, რომელ კაცისა თვალისაგან ეგეთი არა ნახულ-იყოს-ო.

დაუმაძღვა ამირ-მუმლმან და დავიდევიტ ნადიმი, რომელ თავმან თქვენმან, ნადიმად კმა იყო და განუსვენა ამირან დარეჯანის ძემან. და შემდგომად ნადიმისა გაყრისა უძღვნა დიადი, რომლისა არა ეგების მოთვლა: რა-ცა სტავრა არს, ყველასაგან ოც-ოცი უძღვნა და, რა-ცა ფერი ცხენი არის, ყველასაგან ას-ასი და თვალ-მარგალიტი ურიცხვი. და შემდგომად ამისსა წავიდა თვით ამირან დარეჯანის ძე და მოიხვნა მოთხენი, თვალითა და მარგალიტითა შეკაზმულნი, და კლიტენი იყენეს ზედა ოქროდსანი. გაახვნა და ამოიხვნა გვირგვინი და უძღვნა იგი-ცა. ამას გვირგვინსა ზედა რომელ სხდეს თვალნი, მას არა ვაკსენებ ამას გარეთად სამნი თვალნი იყენეს მას გვირგვინსა

ზედა -- ერთი თეთრი, ერთი მწვანე და ერთი წითელი. და მათ სამთა თვალთაგან რომელი-ცა უკუნსა ღამესა დასდვი, ესრე ნათობდის რომელ წიგნი დაიწერებოდის და ჳელთ-საქმარის იქმნებოდის. და ვინ-ცა ნახა, გაჰკვირდა ყოველი ქვეყანა მას ეგეთსა ტურფასა ზედა. და უძღვნა მრავლად აურაცხელი შვილთა-ცა და დიდებულთა-ცა ამირ-მუმლისათა ძღვენი ურიცხვი.

დაიმაღლა ამირ-მუმლმან და ეგრე უბრძანა, ვითა: ამირან დარეჯანის ძეო, კმაა, მაჯობე კაცობითა, განა სახლსა შენსა მიზეზი მოსლვისა ჩემისა ესე იყო: შენ ვითა-მცა ძმა ხარ ჩემი და მეორე ესე არის, რომელ ხედავ-ა ამა შვილთა ჩემთა? მე არა შვილობითა ჩემითა ვაქებ, განა კაცისა თვალისაგან ნაყოფნი ამათებრნი არა ნახულან და მე ესე მინდა, რომელ მათისა სიკეთისა შესაბამნი ცოლნი შევროთ. ესე არის აჯა ჩემი შენთანა და მერმე, რომელ მიძღვენ ძღვენი დიდი. და საკვირველი, მე მისთვის მადლსა არა გარდავიჭდი, მით რომელ, თუ ჳელმწიფე ვიყო, ნაცვალი გარდავიჭადო შენთანა-ო.

თაყვანი-სცა ამირან დარეჯანის ძემან და მოაჰსენა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! პირველ შვილთა შენთა ცოლისა შერთვა გითქვამს და პასუხი ესე იცოდე, რომელ ყოველი ქვეყანა მომივილია და. მათისა სიკეთისა შესატყვისნი ქალნი არ-ცა მე მინახავნ. ვიცი, რომელ გექნებთან ბერძენთა მეფისა ასული, ინდოთა მეფისა ასული და ხაზართა მეფისა ასული, განა ვითართა-ცა ჳლამით, ეგეთნი არა არიან. აწ ამასა ვიტყვი და მოვაჰსენებ მეფობასა თქვენსა: რომელსა-ცა ქვეყანასა შემოიჩინოთ, თავი ჩემი არა შევიწყალო, ანუ აღვისრულო საწადელი თქვენი და ანუ მოვიკლა თავი. ძღვისა კვლა მადლი რად გინდა? ყველა თქვენი ნაბომვარი-ა და თქვენითა ზედითა მოგებულნი არის-ო.

დაიმაღლა ამირ-მუმლმან და წავიდა.

თქვა აბან ქამანის ძემან: ისი კაცი ეგეთსა გზასა გიჩვენებენ, რომელ ჩვენ ჳირითა ავივსნეთ-ო.

მეორესა დღესა უჳმო ზაღდადელმან ამირ-მუმლმან ამირან დარეჯანის ძესა ნადიმად. ოდეს მივედით, დაესხნეს საჯდომნი მჯარსა მარჯვენასა. რა მივიდა ამირან დარეჯანის ძე, ადგა ზე, აწვია. გვიბრძანა და ჩვენ-ცა დავსხედით და დიდად გაგვისვენა და, ვითა გარდაცდა ნადიმი, უბოძა საბომვარი ურიცხვი და მის გვირგვინისათვის ოდეს მისცა ხუთასი სოფელი. გვიბოძა ჩვენ-ცა საბომვარი ურიცხვი და წავედით.

ემებდა ამირ-მუმლი კაცსა ეგეთსა, რომელ-მცა ესწავლა საცოლე შვილთა მისთათვის, და ვერა პოვა. მაშინ უბრძანა აბრამ ვაზირთაუხუცესსა და აჯერ ეჯიბთა-უხუცესსა, ვითა: თქვენ ხართ ორნი დიდებულნი ჩემნი და, ვითა კეთილი უფროსი არს თქვენ ზედა, წაედით და მებნეთ ძეთა ჩემთათვის ცოლნი შესატყვისნი სიკეთისა მათისანი. დამიც დროდ თვე ერთი. ზენა-არმან ღმრთისამან, თუ არ მოიძიოთ კაცი, ვინ-ცა იცოდეს, თავებსა დაგჳრით-ო.

მაშინ გამოვიდეს დაღრეჯილნი და მოვიდეს თავისსა სახლსა და დასკვნეს ესე პირი, ვითა: ერთი აღმოსავლეთით წავიდეთ და ერთი დასავლეთით და მეოც-და-ათესა დღესა შევიყარნეთ აქა მოედანსა შინა, ნუთუ კვლა ღმერთმან გაგვიმარჯოს.

წავიდეს და იკითხვიდეს და ვერა-ვინ გასცა გზა მის ამბისა, რომელ უნდოდა მათ. და მეოც-და-ათესა დღესა შეკრბეს მას-ვე მოედანსა შინა და უთხრეს ყოველი ყოფილი ერთმან-ერთსა და დაუმძიმდათ და ეგრე თქვეს, ვითა: არა გვეწვევის სხვა. მივიდეთ და გავაგოთ საქმე თავისა სახლისა და შვილთა, და მერმე მივიდეთ მას პატრონსა ჩვენსა ამირ-მუმლისა წინაშე და, რა უნდა, იგი გვიყოს.

ამაზედან წავიდეს, ვითა შეჳირვებულთა კაცთა მართებს. გამოდეს მას ქალაქსა. მიიხედნეს, მინდორსა შინა პილო ნახეს თეთრი, ზედა კუბო დგა შეკაზმული და შვენიერი. და მას კუბოსა შიგან კაცი ვინ-მე ჯდა შვენიერი მჳცე-შერეული. და მას გვერდით ქალი უჯდა, ვითა მზე ეგეთი, და წინა ღვინო ედგა და ცალ-კერძ პური ეგო შეკაზმული და მოწეულნი საჯდომნი ესხნეს. და თვით იგი ორნი-ვე მოწეულთა მოსილნი იყვნეს. და ტაიჳოსანნი ორნი ეგრე შეკაზმულნი მონანი უკანა მოუდგეს: ორნი იმიერ და ამიერ, და ესრე მოვიდოდა

კაცი იგი.

თქვეს ორთა-ვე, ვითა: ისი კაცი საკვირველი ვინ-მე არის და ჰგავს შორით მომავალსა. აწ წავიყვანოთ შინა და მუნ ვეუბნეთ, ნუ-თუ რა გაგვცეს გზა-ო.

მივიდეს და სალამი მისცეს და მან მათ მოსცა. იკითხეს მშვიდობა ერთმან-ერთისა, იუბნეს და წამოვიდეს სახლსა მათსა, დააყენეს და პატივი-სცეს და არა გამოუცხადეს მას დღესა. ვითა შედამდა, ნადიმად დასხდეს.

თქვა მან კაცმან უცხომან: უცხოდ დია ჰქმენით ჩემ ზედა. აწ მიბრძანეთ, თუ რა აჯა არს თქვენი ჩემთანა?

მათ მოაქსენეს: არა არს აჯა ჩვენი თქვენთანა. გნახეთ კარგი კაცი, მოგვეწონე და მით წამოგიყვანეთ, -- და უთხრეს ყოველი ყოფილი, მაგრა ესე ვერა უთხრეს: თუ გზა ვერა გავსცეთ, თავებსა დაგვჭრის-ო.

მან არქვა: მაგას ყოლე ნუ შეიჭირვებთ, რადგან ესე არა უბრძანებია, ვითა თქვენ მომგვარეთ-ო. თხრობისათვის ნუ შეიჭირვებთ. მე პირველ ჩემი ამბავი მოგაქსენო:

მე აბუტალიბ ვარ, ღარიბი, და ეგეთსა ეტლსა ზედა შობილ ვარ მშვიდობისასა, რომელ არას ვინ მავნებს დაბადებული კაცი. დიდებული ვიყავ და დიდებულთა შვილი, დავაგდე ყოველი და ვიარები ქვეყანასა ზედა. მომივლია ყოვლი ქვეყანა, სადა ოდენ უმელი არის, და მრავალი დღე ზღვათა შინა მივლია და, თუ კაცი ვინ-მე ჰყვეს პატრონსა შენსა, რომელ მოყვანება შეეძლოს, ეგეთნი დია, ღმერთო, ვასწავლნე, რომელ არ იყვენ პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ქალნი ეგეთნი. მაგრა აწვე გითხრობ, რომელ მოყვანება არა ეგების.

მათ ჰკითხეს: სად არს ქვეყანა აგეთი?

მან არქვა: არს ქვეყანა მეტად დიდი და მას ქვეყანასა მნათობთა ქვეყანა ჰქვიან. მუნ არს ასფან მეფე დიდი და არიან შვიდნი ასულნი მისნი შვიდთა მნათობთა სახელსა ზედა, რომელ არა გაიგონების მათი სიკეთე კაცისა ენითა, ვინ თვით არა ნახნეს, და კაცსა ყველასა მის ქვეყანისა კაცი სჯობს. მიმიყვანეთ მე ბაღდადელის ამირ-მუმლისთანა და მოვაქსენო.

მაშინ გაეხარნეს მათ ვაზირთა-უხუცესსა აბრამს და ეჯიბთა-უხუცესსა აჯერს და სწრაფად წავიდეს. და ვითა დარბაზს მივიდეს, უბრძანა ამირ-მუმლმან: მოხვედით-ო?

მოაქსენეს: წინაშე ვართ-ო!

აწ განა-ლა-მცა გეცნა ამბავი ყველაი?!

მათ მოაქსენეს: ცხოვნი, ამირთ-ამირაო! გვიპოვნია კაცი, რომელსა ჰქვიან სახელად აბუტალიბ ღარიბი და, თუ ბრძანოთ, მოვიყვანო წინაშე თქვენსა და მან მოგაქსენოს ყოველი-ვე.

და ბრძანა მოყვანება აბუტალიბისა.

მოიყვანეს და სწრაფად ჰკითხა მან ბაღდადელმან ამირ-მუმლმან: მითხარ, აბუტალიბ ღარიბო, ამბავი მნათობთა თემისა და ასფან მეფის ქვეყანისა-ო!

მან მოაქსენა სიკეთე და სიდიდე მის მნათობთა ქვეყანისა, სიმრავლე და ძალი მის მეფისა ლაშქარისა და სიშვენიერე მათ ქალაქთა და ბოლოსა ჟამსა ესე მოაქსენა, ვითა: კაცისაგან მუნ წასლვა არა ეგების და ნუ-მცა ვინ გიქადებს მოყვანებასა მათსა და, თუ არა ვინ-მე ორ-გული თქვენი, იგი გაგზავნე და დასტურად მოკვდების.

მაშინ უბოძა საბოძვარი აბუტალიბს და ითხოვა ცხენი ამირ-მუმლმან და ფიცხლად-ვე წავიდა ამირან დარეჯანის ძესთანა. და იგი ამბისა მცოდნე აბუტალიბ ღარიბი თანა წამოიტანა. გაეგება წინა ამირან დარეჯანის ძე, თავყანი-სცა და შემოვიდა ამირ-მუმლი ბაღდადელი და დავსხედით.

უბრძანა ამირ-მუმლმან: აჰა დღე გაბჭობისა შენისა, რომელ მიქადე შვილთა ჩემთათვის მოყვანება ცოლთა, გაიკითხე ესე კაცი.

ჰკითხა ამირან დარეჯანის ძემან. და უამბო ყოველი-ვე აბუტალიბ და ესე-ცა უთხრა, ვითა: ყოლა ნუ ეგების მუნ მისლვასა, ამად რომელ არა ეგების კაცისაგან მუნ შესლვა.

უბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: შენ ამბავი მითხარ და ვაზირობა აღარ გინდა, მე, თუ უნდა, წავიდე და, თუ უნდა, არა-ო.

მოაქსენა აბუტალიბ: მე ამბავი მათი ამის მეტი აღარ ვიცი და, თუ ვით გამოიყვან მათ ქალთა, კაცისა თვალისაგან ეგეთნი, ღმერთო, არ ნახულ არიან.

მოაქსენა ამირან დარეჯანის ძემან ბაღდადეღსა ამირ-მუმლსა: ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! ვითა მიქადებია ანუ გმსახურო, ანუ მოვიკლა კვლა თავი ჩემი.

მადლი უბრძანა ამირ-მუმლმან და უძღვნა კვლა-ცა ამირან დარეჯანის ძემან ძღვენი დიდი და წავიდა ამირ-მუმლი.

და დაიწყო კაზმა ამირან დარეჯანის ძემან და ჰკითხა მას აბუტალიბ ღარისსა, ვითა: ლაშქარნი მინდან-ო? მან მოაქსენა: არა, მცირედნი კაცნი გამოცდილნი წაიტანენ, მაგრა კვლა-ცა მოგაქსენებ: თუ ვით ეგების? დაეკსენ მაგა საქმესა.

უბრძანა, თუ: კვლა-ცა დამიმოწმებია: შენ ნუ მივაზიროებ! ესე მითხარ, თუ გზა როგორი არის. მოაქსენა აბუტალიბ: გზა კარგი არის და არ-ცა მტერი მიგხვედების მას გზასა ზედა, მაგრა, რა მათსა ქვეყანასა მიხვალ, მაშინ ომნი დიდნი გინდან-ო.

და ენუკვა [ამირან] მას კაცსა, ვითა: წამომყევ და მიმიყვანე მუნა-ო.

მოაქსენა მან კაცმან, ვითა: მე არ წამოგყვები, მაგრა მონა მოგცე ჩემი და მან იცის გზა კარგად-ო.

და რას-ღა ვაგრძელებდე, დავეკაზმენით და წავედით თვით ამირან დარეჯანის ძე, მე -- სავარსიმის ძე, აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ყამარ ყამრული, ქაოზ ქოსის ძე და იგი მონა აბუტალიბისა წინ წავიძღვანეთ, დაუტევეთ შშვიდობა ამირ-მუმლსა და სახელსა ზედა ღმრთისასა წავედით.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ვიარეთ დიდი ხანი და მოგხვედეს მინდორსა შიგან მრავალგან ლაშქარნი მეკობრენი არა მის ქვეყანისანი, რომელ მივიდოდით, განა თვით გამოსრულნი მეკობრედ. ღმერთმან ორ-გულთა თქვენთა დააპყრას ეგეთი ყოფა, სადა-ცა შევიბენით. თქვენი მან აბუტალიბისა მონამან. მე ვითარი ომი მინახავს თქვენი და ჰაბუტალიბისა რა გინდა ეგების-ო. მივიდოდით და, თუ სადა მწევი გარდაგვეკიდის, განაღ-მცა მოვკლით. ვიარეთ ორი თვე და ჩვენ ესე არა ვიცოდით, თუ სადა ვიარებოდით, და გზა-გზა რომელი ომნი გარდავიკადენით, თუ მოვსთვალავთ, ამბავი დია გაგრძელების. გაგვეპარა იგი აბუტალიბისა მონა. და ორი თვე ვიარეთ, ვითა მონა იგი წასულიყო. დაგვიმძიმდა დიდად და არ ვიცოდით, თუ სით-მცა წასულ-ვიყვენით. თქვა აბან ქამანის ძემან, ვითა: მე მაშინ-ვე ვთქვი, ოდეს-იგი წვერ-დიდი კაცი ვნახეთ, რომელ გზათა და კვალთა მოგვაცთუნებდა. და ყოველთა ვთქვით უბედური სიტყვა. და ვითა ვლამოდით გარე შექცევას, მაშინ გაწყრა დარეჯანის ძე და ერგე თქვა: რასა-ცა თქვენ იტყვით, იგი, ღმერთო, კარგთა ჰაბუტალიბისა არ არის. ზენა-არმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისა ბაღდადეღის ამირ-მუმლისამან, არ დავბრუნდები, ვირე გზა არა გავიღო.

წავედით. იყო მინდორსა შიგან ხე შვენიერი და გამოდიოდა ძირსა მისსა წყარო. და ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან მუნ ჰამა სადილისა. დავსხედით და ოდეს ვნახეთ -- მინდორსა შიგან კაცი ვინ-მე. მოვიდოდა, ჯამასა აქლემსა ზედა ჯდა, თოხარკისა, თეთრნი შესამოსელნი ტანსა ეცვენეს და თეთრი რიდე თავსა ეხვია. არა

გვენახა მათ მრავალთა დღეთა კაცი და გა-ცა-გვეხარნეს მის კაცისა ნახვა. უკმეთ მას კაცსა. მოვიდა, გარდაჯდა და თავყვანი-სცა ამირან დარეჯანის ძესა, უბრძანა დაჯდომა და დაჯდა. ვითა ვჰამეთ სადილი, უბრძანა დარეჯანის ძემან: ვინ ხარ, ძმაო, ანუ სით მიხვალ-ო? მან მოაჰსენა: პატრონო, თქვენ სადა წახვალთ, მიკვირს თქვენი მცირეთა კაცითა ამა ქვეყანასა მოსლვა, თვარა მე რასა მკითხავთ? ვიარები ქვეყანასა ზედა. გვიბრძანა დარეჯანის ძემან: თუ უნდა უთხარით ამას კაცსა ჩვენი ამბავი, ნუ-თუ კვლა რა-მე იცოდეს-ო. მოვაჰსენე: თქვენ უბრძანეთ-ო! მაშინ ამირან უბრძანა ყოველი-ვე. მან კაცმან გაიცინა და მოაჰსენა, ვითა: წელან-ვე შევიგენ, რომელ ჩემისა ძმისა აბუტალიბისაგან წამოსრულნი ხართ თქვენ, თვარა ამის ქვეყანისა საქმე ზადდადსა იმისგან კიდე სხვამან ვინ-ღა იცოდა? მე ძმა ვარ აბუტალიბისი და მე-ცა მისებურად ვიარები ქვეყანასა შინა. აწ შენ მხიარულითა პირითა მკითხე და, რადგან მე არა დამიმალე, აწ გაგცადო მის ქვეყანისა საქმე და მუნებურთა ჰაბუკთა, რომელ ვითა-მცა შენ თვალად გენახნეს. მე თვით თავითა ჩემითა წაგიძღვე წინა და მიგიყვანე მას ქვეყანასა.

უბრძანა მადლი ამირან დარეჯანის ძემან და გაგვეხარნეს მის ეგეთისა კაცისა პოვნა. და თქვა მან კაცმან, ვითა:

"გხედავ კაცთა კარგთა და ჰაბუკთა ლომთა, რომელ ვინ თქვენ მოგეროს, თავსა, ღმერთო, ველა-რა ერგოს. გინდოდა, ღმერთო, მოსლვა არა ამა ქვეყანასა. აწ ვინათგან მოსულ-ხართ, გარე შექცევა აღარა ვაძმ და არ-ცა ეგების. არს, ღმერთო, გზა ძნელი და საჭირო, განა მიანდვენით თავნი თქვენნი ღმერთსა და იყენენით გულნი თქვენნი თქვენთანა. გვალეთ და წავიდეთ, და გაგცადო მის ქვეყანისა საქმე და სიმრავლე ჰაბუკთა მის ქვეყანისათა". -- და იწყო ამბობდა და თქვა: "არს დაკაზმულნი ცხენოსანნი ოთხი ათასნი, რომელ არა დააკლდების. და არიან ზედა მათ ლაშქართა სპასალარნი გაჩენილნი ლომნი ჰაბუკნი და ათნი სხვანი ზუმბერაზნი არიან თვით მას ქალაქსა შინა, რომელ არა ეგების მათი დამართებითი კაცი. და იგი ზუმბერაზნი ეგეთნი არიან, რომელ, თუ უცხო ლაშქარნი ქალაქისა კართა არა მოვიდეს, გარე არა გამოგზავნის ომად. და არიან სხვა მათგანნი ოთხნი, რომელთა აქვსთ გაჩენილი დღესა შინა ათას-ათასი დრაჰკანი, და მათ ექვსთა აქვსთ ხუთას-ხუთასი დრაჰკანი. და იტყვიან მის ქვეყანისა კაცნი, ვითა: არა ეგების მათი შეზმა მტერისაგან, მაგრა ქალაქი იგი, რომელსა შიგან დგანან, დიდსა ჭირსა შინა არის მათგან და ყველასა მოსწყინებია და იტყვიან, ვითა: მოვლენ სიმან სინდთა მეფისა მე და ლასურ დელამთა მეფისა მე, ხვასრო ხაზართა მეფისა მე და იამან ჰაბუკი იამანთა მეფისა მე ძებნად მათ-ვე ქალთა მნათობთათვის-ო. და თქვა ასფან მეფემან. სამიძმარი მოჰდა დღეთა ჩემთა, რომელ არა დაეტკებნა მტერთა სამეფო ჩემი. აწ მოვლენ მტერნი ჩემნი, განა შევიწიო ღმერთი, რომელ შევანანო მათ, რომელთა მოუმართებია სამეფოდსა ჩემისად და ლამიან წაყვანებასა ქალთა მნათობთასა-ო. და ბრძანა მეფემან ასფან წვევა ლაშქარისა. გაგზავნა სპასალარნი და შეკრბა ყოველი სამეფო მისი და უბრძანა ორთა ერის-თავთა მისთა, რომელთა სახელები ესე იყო: ერთისა ლოსარ ლოსიმანის მე და მეორისა ქაზარ ქავის მე, ლომთა ჰაბუკთა და გამოცდილთა ბრძოლასა შინა, და მისცა ერთსა ორასი ათასი მჭედარი და უბრძანა სიმან სინდთა მეფისა მისა და ხვასრო ხაზართა მეფისა მისა დამართებად. წავიდეს და მოეგებნეს წინა და მოვიდეს იგინი-ცა. მუნ შეიბნეს და, თავმან თქვენმან, სამსა დღესა უწყვეტლად და დაუდგომლად ომი იყო. ბოლოსა ჟამსა გამოაქცივნეს ლაშქარნი ასფან მეფისანი და მოკლეს ლოსარ ლოსიმანის მე და დაჯოცნეს ლაშქარნი და გვითხრეს: ესე ყველასა სჯობდეს თვით სიმან და ხვასრო, რომელსა ლოსარ ლოსიმანის მე მოეკლა. მიეგება წინა ქაზარ ქავის მე იამანსა ჰაბუკსა, იამანთა მეფისა ძესა, და ლასურსა, დელამთა მეფისა ძესა. და შეზმულ იყვნეს და გამოაქცივნეს იგი-ცა და დაუჯოცნეს ლაშქარნი. ქაზარ ქავის მე მოეკლა თვით ლასურსა. რა მოგვესმა ამბავი ესე, დაუმძიმდა უზომოდ ასფან მეფესა. და მოარბიეს ყოველი სამეფო და დადგომილნი არიან ქალაქისა კართა ზედა ცალ-კერძ სიმან და ხვასრო და ცალ-კერძ იამან ჰაბუკი და დელამთა მეფისა მე, და არა არს რიცხვი სიმრავლისა ლაშქართა მათთაჲსა, და სთხოვენ ასფანსა ქალთა მნათობთა. და ამათ დღეთა მათი და ზუმბერაზთა ომი არის. თუ რა-ღა იქმნების, იგი ღმერთმან იცის. სიმან სინდთა მეფისა მე და ლასურ დელამთა მეფისა მე, ხვასრო ხაზართა მეფისა მე და იამანი ჰაბუკი,

ესე ოთხნი ჯელმწიფენი ჭაბუკნი, და კვლავ სხვანი მივიდეს აზნაურნი ჭაბუკნი და აქებენ დიდად ჯაზდან ფარსადანის ძეს; ქამარ ქერდი, ზოლოსორ ბასანელი, პარსან რაბიშინის ძე, ამრად რაზაგის ძე, ჯოჰარ ქანიმანის ძე -- ესენი წამოსრულან და ცალ-კერძ დგანან. იგინი-ცა მათ-ვე ქალთა მნათობთათვის მოსრულ არიან, და აწ თქვენ მიხვალთ და ომი, ღმერთო, დიდი და ფიცხელი შეიქმნების შიგნით მათგან და გარეგნით თქვენგან და, რა-ღა მოხდების, იგი ღმერთმან იცის".

ესე გვიამბო მან კაცმან. და თქვა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: ამან კაცმან გვითხრა ყველა კარგად და ესე-ცა გვიბრძანა, ვითა ჭაბუკნი მრავლად არიან, ომნი დიდნი და ფიცხელნი მგონიან-ო.

წავედით მუნით და წავიდა იგი კაცი წინა და აცნობა მისლვა ამირან დარეჯანის ძისა.

ამირან დარეჯანის ძე სახელოვანი კაცი იყო ყოველსა ქვეყანასა შინა. და ჰკითხეს მათ ჯელმწიფეთა და ჭაბუკთა უსენს, აბუტალიბის ძმასა, ვითა: იგი ამირან დარეჯანის ძე არის-ა მოზალდადე ჭაბუკი, რომლისა სახელი გვასმია ჭაბუკობისა მისისა-ო? მოაქსენა უსენ: იგი არს-ო. მაშინ შეეკაზმნეს და წინა მოეგებნეს და მოიკითხეს ერთმან-ერთი. და ვითა იგი ლაშქარნი მოკაზმულნი იყვნეს, რომელ, თავმან თქვენმან, უკეთესობა აღარა ეგებოდა. გაეხარნეს მათ ჯელმწიფეთ ნახვა ამირან დარეჯანის ძისა. და მოეგებნეს წინა იგი აზნაურნი-ცა და გაიხარნეს მათ-ცა უზომოდ ნახვითა ჩვენითა. წავედით და მივედით კართა მის ქალაქისათა და დავდეგით ცალ-კერძ ჩვენა და ცნა მან ასფან მეფემან მისლვა ჩვენი. მოეგზავნა კაცი და ესე შემოეთვალა, ვითა: ამირან დარეჯანის ძეო, მესმოდა სიკეთე და ჭაბუკობა შენი შორით და მიყვარდი ვითა ძმა და აწ ვაჟად მოხვედ და ბრძანე ომი და ღვინო წინა-ო. და შეუთვალა პასუხი ამირან: მეფეო, მე ომი მრავალი მინახავს, მაგრამ ესე მიმძიმს, რომელ ვითარი გასმი-ვარ, ეგეთსა ვერა მნახავ-ო.

წავიდა მოციქული იგი და კვლა მეორედ გამოვიდა. ებოძა შესამოსელი და სხვა დიადი საბოძვარი.

მეორესა დღესა გვიქმნა სიძან სინდთა მეფისა ძემან. დაედგა ძოწეული კარავი და ესხნეს იგი საჯდომნი. და დასხდეს იგი სიძან და ხვასრო და იამანი ჭაბუკი და ლასურ, ჯელმწიფეთა შვილნი. დამართებით დაისხნეს ჯაზდან ფარსადანის ძე, ქამარ ქერდი, ზოლოსორ ბასანელი, პარსან რაბიშინის ძე, ამრად რაზაგის ძე, ჯოჰარ ქანიმანის ძე. და ჩვენ მივედით: ამირან დარეჯანის ძე, მე -- სავარსიმის ძე, აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ყამარ ყამრელი, ქაოზ ქოსის ძე. ადგეს ოთხნი-ვე ჯელმწიფენი და გამოეგებნეს წინა და აწვიეს. ამირან დარეჯანის ძე დაისვეს თანა საჯდომთა. დავიდეგით ნადიმი და იყო მღერა და განსვენება. და მოეგზავნა კაცი ასფან მეფესა სიძან სინდთა მეფისა ძესა თანა და ხვასრო ხაზართა მეფისა ძესა თანა [და შემოეთვალა], ვითა: დავიგზოვით ლაშქარი ჩემი, აგიწყვეტით სამეფო ჩემი და ჰლამით ქალთა მნათობთა წაყვანებასა მკლავითა. გამოგზავნი ბუმბერაზთა ჩემთა და, რომელსა გწადიან, შეებენით-ო. დაასწრა სიძან ხვასროსა და ეგრე უთხრა მოციქულსა, ვითა: მე გამოვალ ხვალე და შენ-ცა გამოგზავნე ბუმბერაზი შენი და ნახე, თუ რა-ძი ჭაბუკი ვიყო, და ამას-ცა გითხრობ აქა, რომელ ჭაბუკნი მრავლად არიან და, თავმან შენმან, დასტურად მაგა ქალთა მნათობთა წაყვანებთ-ო. და წავიდა მოციქული და ჩვენ გარდავიკადეთ ნადიმი და სიძან სინდთა მეფისა ძემან გასცა ყოველთა ზედა დიადი და გავიყარენით მას დღესა.

და ვითა გათენდა, წამოდგეს ზედა მეზუკე-მედაბდაბენი და ყოველი ქალაქი ხედვად. და თვით მეფე ასფან დაჯდა მაღალთა ზანთა ზედა და დაისხნა გვერდით მნათობნი ქალნი მისნი და დიდებულნი მისნი და დაიდვა ნადიმი. ოდეს შევხედენით მათ მნათობთა ქალთა, ეგრე ვთქვით, ვითა: მათებრნი არა ნახულან ქვეყანასა ზედა-ო. გამოვიდა მუნით ბუმბერაზი ერთი შეკაზმული საომრად. გავიდა მოედანსა შიგან. დავსხედით ჩვენ-ცა. შეეკაზმა იგი სიძან სინდთა მეფისა ძე და გავიდა, მაგრამ კაცისა თვალსა ზედა, ღმერთო, კაცად კმა იყო. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. თავმან თქვენმან, ომად კმა იყო, და იბრძოლეს სიძან სინდთა მეფისა ძემან, ვითა: ასფან მეფეო, აწ ნახო ბუმბერაზი

შენი-ო! შემოუტევა, ჰკრა ჯრმალი ჩაბალახსა ზედა, ყელამდისი ჩაჰკვეთა და ფიცხლად მოკლა. ჩვენ გაგვეხარნეს დიდად და შევასხით ქება სიმან სინდთა მეფის ძესა. და დაუმძიმდა ასფანს, მაგრა მოქალაქეთა ერთობ გაეხარნეს.

გავიყარენით და წავედით თავის-თავისსა კარავსა.

მეორესა დღესა გვიკმო ხვასრო ხაზართა მეფისა ძემან და აგრე-ვე სხდეს იგი ჯელმწიფენი ნადიმად და იგი სხვანი ჭაბუკნი-ცა. ეგრე-ვე საჯდომთა დაისვენს ამირან დარეჯანის ძე. დავიდევით ნადიმი და ეგრე-ვე დაიწყეს მგოსანთა მღერა. მოეგზავნა იგი-ვე კაცი ასფანს და შემოეთვალა იგი-ვე პირი ხვასრო ხაზართა მეფისა ძესა თანა, ვითა ხვალე შენი და ჩემისა ბუმბერაზისა ომი არის-ო. გაიცინა ხვასრო და ეგრე თქვა, ვითა: მასა ერთსა-ცა ბუმბერაზსა კარგად გაემარჯვა. განა გა-თურე-ლადებულ-ხარ, რომელ კვლა-ვე მოდმა მუქარა გითხოვნია-ო. დაასკვნეს ხვალისა ომი და გავიყარენით. დიადი გასცა ხვასრო საბოძვარი ყოველთა ზედა.

და ვითა გათენდა, დაჯდა ასფან მეფე მათ-ვე ბანთა ზედა და დაისხნა გვერდით იგი მნათობნი ქალნი და დიდებულნი თვისნი. და ეგრე-ვე წამოდგეს ზედა მებუკე-მედაბდაბენი და ყოველი ქალაქი, ხედვად. ხვასრო მშვილდოსანი იყო, რომელ მისებრივ არა უნახავს კაცისა თვალსა. შეირტყა მშვილდ-კაპარჭი და გავიდა. და ი გ ბუმბერაზი ერთ-სახე შემოსილიყო, ცხენი და კაცი რკინითა. გამოვიდა ხვასრო. მისლვასა-ვე შესტყორცა ისარი, ჰკრა მკერდსა, გაჰკვეთნა რკინანი და გაავლო ვითა სამოსელსა და მოკლა. და ეგრე-ვე გაეხარნეს გარეგანთა მათ ლაშქართა და შეასხეს ქება. მაგრა აუგად დაუდგეს მშვილდითა შებმა მას ხვასროსა ხაზართა მეფისა ძესა. ამაზედა ერთობ დაუმძიმდა ასფან მეფესა და იტყოდა თავსა თვისსა უსვეოდ. გავიყარენით მას დღესა.

მესამესა დღესა გვიკმო იამანმან ჭაბუკმან და ეგრე-ვე სხდეს იგი ყოველნი და დაისხნეს საჯდომნი ამირან დარეჯანის მისათვის. მივედით ჩვენ-ცა. ადგეს, მოეგებნეს წინა. დავსხედით ნადიმად და იგი-ვე კაცი მოვიდა მას იამანსა ჭაბუკსა თანა და უთხრა შეთვლილობა ასფან მეფისა, ვითა: ვინამთგან ღმერთსა ძლევა თქვენ-და მოუცემია, ჩაშ თუ. ეგრე ჯამდა. აწ გამოვალს მესამე ბუმბერაზი ჩემი და ხვალე შენი და მისი ომი არის-ო. ჰრქვა მან იამანმან ჭაბუკმან, ვითა: ჩვენ-ცა გაგვიგონია, მეფეო, რომელ ეგე კაცნი მოგწყინებოდეს და გვაჯოცინებ. მე მზა ვარ ხვალისად-ო. გარდავიჯადეთ ნადიმი და გასცა მან-ცა ყოველთა ზედა საბოძვარი, მერმე გავიყარენით.

და ვითა ზედა გათენდა, კვლა დაჯდა იგი მეფე ასფან და დაისხნა დიდებულნი, და წამოდგეს ზედა მებუკე-მედაბდაბენი და წამოდგა ზედა ხედვად ყოველი ქალაქი. გამოვიდა ბუმბერაზი იგი ასფან მეფისა და ჰგვანდა, რომელ შეშინებულ-იყო და არა სწადდა ომი. გავიდა იამანი ჭაბუკი. შეიბნეს ფიცხლად, იბრძოლეს დიდი; და-თურე-იწუნა იამანმან ჭაბუკმან, ჯრმალი გასტყორცა, შეუტევა და აიღო უნაგირთაგან და დაჰკრა ქვეყანასა და მოკლა. გაგვიკვირდა ესოდენი სიავე მათ ბუმბერაზთა და გავიყარენით მას დღესა-ცა.

მეოთხესა დღესა გვიკმნა ლასურ და ეგრე-ვე დაესხნეს საჯდომნი. გამოეგება წინა ამირან დარეჯანის ძესა და დავსხედით და დავიდევით ნადიმი. მოკაზმულობა სახლისა ერთისა-ცა არა ჰგვანდა მისისასა. თავმან თქვენმან, რა-ცა კაცნი ვიყვენით, თვითო დასტი ოქროძსა წინა გვედვა. ვიყვენით ხუთ-ასი კაცი. გამოვიდა იგი-ვე კაცი და ლასურს მოაქსენა შეთვლილობა ასფან მეფისა, ვითა: ხვალე შენი და მეოთხისა ბუმბერაზისა ომი არის და შენ-ცა გაგვეჩვენე-ო. გაიცინა მან ლასურ და თქვა, ვითა: ვიცი, რა გიყოფია შენთა ბუმბერაზთათვის-ო. დაასკვნეს ომი ხვალისად. და ჩვენ დავიდევით ნადიმი და გასცა ლასურ დიდი ყოველთა ზედა. და გავიყარენით და წავედით თავის-თავისად კარავსა.

და ვითა გათენდა, დაჯდა ასფან მეფე მათ-ვე ბანთა ზედან და დაისხნა დიდებულნი მისნი და დაიდვა ნადიმი. წამოდგეს ზედა მებუკე-მედაბდაბენი და წამოდგა ყოველი ქალაქი ხედვად. გამოვიდა ბუმბერაზი და ფიცხლად რას-მე უზნობდა. და გავიდა ლასურ. ფიცხელი მეომარი იყო. აიხვნა [ლასურ] ოროლნი და ჰრქვა ამირან დარეჯანის ძესა, ვითა: აწ-ვე მისლვასა ნახო ჭაბუკობა ჩემი-ო! და ვითა შეუტევა, მისლვასა-ვე ჰკრნა ოროლნი მკერდსა. და აიღო უნაგირთაგან.

ეგზომ ფიცხლად აზიდნა, დაკრული თურე იყო ცხენსა ზედა, ასწყვიდა და დაჰკრა ქვეყანასა და მოკლა. და შეასხეს ქება ლასურს დელამთა მეფისა ძესა.

და დაუმძიდა ასფან მეფესა ესრე აწყვედა მისთა ბუმბერაზთა და გავიყარნით. გვიმძიდა ჩვენ და ვთქვით თუ, ნეტარ რამსათვის არ-ვის შეაბა ამირან დარეჯანის ძესა? თურე არა ჰლამის მოცემასა ქალთა მნათობთასა. თქვა ამირან დარეჯანის ძემან: ზენა-არმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისა ბაღდადეღის ამირ-მუმლისამან, სამთა უკეთესთა მე წავიყვანებ პატრონისა ჩემისა შვილთათვის-ო.

გამოკდეს დღენი მრავალნი და აღარა-ვინ გამოგზავნა ასფან მეფემან. მერმე შეკრბეს ერთგან იგი ოთხნი-ვე კელმწიფენი და მიუგზავნეს კაცი მას ასფან მეფესა ამა პირსა ზედან, ვითა: ნუ იჭირვი და ნურ-ცა-და ჩვენ გვაჭირვებ, მოგვეცინ ასულნი შენნი ცოლად. აგვიწყვედია სამეფო შენი, რომელ წავიდეთ და იყავ მშვიდობით. და თუ-ღა ვინ შემოსაბმელი გყავს, გამოგზავნე და შევებნეთ-ო.

მან გამოსცა პასუხი, ვითა: ჯერეთ დიდნი ჭირნი გისხენან და ბოროტნი თავისა თქვენისანი და დიდად ისწრაფით. ექვსნი ბუმბერაზნი სხვანი დამრჩომიან და მათ აზნაურთა ჭაბუკათვის გამოგზავნი, შეებნენ და გამოვსცდი მათ-ცა, თუ რა-ძი ჭაბუკნი არიან-ო. ხვალისა დღეს დაასკვნეს ომი.

ვითა ზედა გათენდა, დაჟდა მეფე ასფან მუნ-ვე და გამოვიდეს ექვსნი ბუმბერაზნი ქალაქთა და აქათა-ც გავიდეს ჯაზდან ფარსადანის ძე, ქამარ ქერდი, ბოლოსორ ბასანელი, პარსან რაზიშინის ძე, ამრად რაზაგის ძე და ჯოჰარ ქანიმანის ძე. ჩაშ თუ, თორმეტთა კაცთა ომი უფრო დიდი აჩნდებოდა-ო.

და უფიცხეს შეიბნეს პირველისა. იბრძოლეს დიდი ხანი. შემინდეს ბუმბერაზნი ასფან მეფისანი და გაიქცნეს და წაეწივნეს კართა მის ქალაქისათა და დაჯოცნეს ბუმბერაზნი იგი. თქვა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: ერთსა ადგილსა ესდენი ბუმბერაზნი ავნი არა-ვის უნახავს-ო. შეუგზავნა ამირან დარეჯანის ძემან კაცი ასფან მეფესა და მოაკუნა, ვითა: მეფეო, ომისა აჯება ჯამს, ღმერთო, განა რად არ-ვის შემაბი-ო? მან ეგრე შემოუთვალა, ვითა: ნუ ისწრაფვი, ამირან დარეჯანის ძეო, შენი-ცა მყავს შემბმელი, მაგრა ავად რას-მე უმარჯვედბის ჩემთა ბუმბერაზთა და მე ესე მიხარინ, რომელ როჭიკსა ეგზომ დიდსა ველა-რა სჭამენ-ო.

გამოკდეს დღენი მრავალნი და ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: ჯამსა ესე, რომელ მოვიდეს ჩვენსა-ცა ისი კელმწიფენი და აზნაურნი ჭაბუკნი? მე ეგრე მოვაკსენე: დია, ღმერთო, ჯამს-ო. გაგზავნა. ქაოზ ქოსის ძე და შეუთვალა, ვითა: დაიმდაბლეთ თავი და განისვენეთ მონისა კარავსა-ო. მათ შემოუთვალეს, ვითა: კარავსა მამისა ჩვენისასა ეგრე მოვალთ-ო. და უკმნეთ მათ-ცა აზნაურთა ჭაბუკთა. მოვიდეს, ჭამეს პური და გარდაიხადეს ნადიმი. ამაზედა გამოეგზავნა კაცი მას ასფან მეფესა და შემოეთვალა, ვითა: მოსულ ხართ კარსა ჩემსა ზედა დიდნი კელმწიფენი და გარდაგიჯდით დიდნი ომნი და გამარჯვებულნი ხართ. თუ-მცა არა მოსულ-იყვენით აქა და სახლით თქვენით გეთხოვნეს, ღმერთმან იცის, გამეხარდებოდა და მოგვემდით ასულთა ჩემთა ცოლად. აწ ვინაფთგან მოსულ ხართ აქა და მკლავითა ჰლამით წაყვანებასა პატრონისა შვილთათვის, ასე არის, აწ გამოცდა ჰელთა ჯამს. ვინ დააჯეროთ ერთმან-ერთი და აიღოთ სახელი? აწ შენ, სიმან სინდთა მეფისა ძეო, შეები ამირან დარეჯანის ძესა.

მაშინ ასწრა ამირან დარეჯანის ძემან და თქვა: მე ყოველთა მეფეთა ყმა და მონა ვარ, არა-ვის ვკადრებ ომსა და, თუ შენ გყავს ვინ-მე, გამოგზავნე და დია შევებმი-ო. ამისა შეთვლილობისათვის ეგონა სინდთა მეფისა ძესა შეშინება ამირან დარეჯანის ძისა. რა ესე შეატყო ამირან მას სინდთა მეფის ძესა, ეგრე არქვა: სიმან, ბრძანება თქვენი არს-ო. დაასკვნეს ომი ხვალისად. და არქვა მას ასფან მეფემან: ამირან ჩემი არის და მე გამოგზავნი-ო. და ვითა გათენდა, მოეგზავნა კაცი ამირან დარეჯანის ძესა თანა და გამოეცა შესამოსელი და საბოძვარი, ვითა: შენ ჩემთვის და ჩემ-კერძ გამოხვალ. აწ გაედ და შეები, ვითა მაქვს ჭაბუკობისა შენისაგან იმედი-ო.

დაჯდა ასფან მეფე მუნ-ვე და დაისხნა გვერდით მნათობნი ქალნი და დაიდვა ნადიმი, დაისხნა დიდებულნი. შეეკაზმა ამირან დარეჯანის ძე და გავიდა. თქვა ყოველმან კაცმან, ვითა: არა-ვის უნდა ომი მის კაცისა-ო. გამოვიდა სიმან სინდთა მეფისა ძე და ხედვიდა ყოვლი ქალაქი ზედან. შემოუვლეს ნავარდი და ერთმან-ერთსა შეუზახნეს და შეიბნეს. სიმან დიდად იბრძოდა და ფიცხლად. ამირან მას ეკრძალოდა. სიმანს არ ეგონა ეგ-დენი შეძლება ამირან დარეჯანის ძისა და დაუწყო ფიცხლად ომი. მაშინ გაიყვანა ცხენი ამირან და შეუზახნა: მეფეო, გამიფრთხილდი, რომელ მოვალ და აღარ გეკრძალვი ჩამოგდებისათვის, მაგრამ მოგკლავ არა-ო. ფიცხლად შემოუტევა ცხენი და ჰკრა ცხენისა თავსა ჯრმალი და მოჰკვეთა თავი და, ვითა ჩამოიჭრებოდა, მიჰყო ჯელი და, ვითა ცოტა ყმა, ჯელთა აიყვანა და თქვა: შემინდევე, მეფეო სიმან, არა გინდა ჩემი ომი-ო. გაიციან ასფან მეფემან და თქვა: სიმან, ჩემი თუ-რე ბუმბერაზი გეგონა ამირან დარეჯანის ძე-ო?!

დაუმძიმა დიდად სიმანს და მას დღესა გავიყარენით თავის-თავისად.

მეორესა დღესა კვლა მოეგზავნა კაცი ასფან მეფესა ხვასრო ხაზართა მეფისა ძესა თანა და ეგრე შემოეთვალა, ვითა: თუ გწადიან, შენ-ცა შეები და უშველე ამხანაგთა შენთა-ო. მას დაუმძიმა და თქვა: მე ორ-პირ-ვე შევებმი. შენ წვევა რად გინდა-ო? და თქვა კვლა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: ღმერთმან იცის, მე ნებითა ჩემითა არ ვებრძვი ჯელმწიფეთა, მით რომელ არა-მცა ფათერაკი წამეკიდოს და მოკვდეს რომელი-მე ჯელთა ჩემთაგან. არა კარგი არის აზნაურთაგან ჯელმწიფეთა სიკვდილი.

დაჰპატიჟა ხვასრო ხაზართა მეფისა ძემან ომი. ესე იყო წესი ხვასროსი, რომელ რასა-ც ღმრთისაგან დაბაღებულსა შეჰკრის ისარი, მოკლის. მიუგზავნა კაცი დარეჯანის ძემან [და შეუთვალა], ვითა: რითა შევიბნეთ? ისარსა და მშვილდსა აიღებ ანუ არა-ო? მან ეგრე არქვა: არა ავიღებ-ო.

და ვითა გათენდა, დაჯდა ასფან მეფე მას-ვე ადგილსა და გამოგზავნა კაცი ერთი მისთა დიდებულთაგანი ჩვენ თანა, შემოეთვალა: თავსა ჩემსა, კარგად და გულისად შეებას პატრონი თქვენი ამირან დარეჯანის ძე-ო. შეეკაზმა ამირან და თქვა: ნუ-თუ ჩვენ არა ვიცოდეთ, კაცი მუხთალი არის-ო. ითხოვნა პოლოტიკნი ჯაჭვი და აბჯარისა ქვეშე დაიპყრნა უჩინრად. გამოვიდა ხვასრო და არა ჰქონდა მშვილდი. დაემოწმა ყმისა-და, ვითა მშვილდი ჩემი ფარულად დაიჭირე და, რა ჯამი იყოს შებმისა, ფიცხლად მომართვი-ო. გავიდეს და შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და მიართვა ყმამან უცნაურად მშვილდი. შესტყორცა ისარი ხვასრო და ჰკრა მკერდსა, გაჰკვეთნა პოლოტიკნი რკინანი, ჯავშანი და ჯაჭვი, და მკერდსა დიდი შეჰკვეთა. მაშინ დაუმძიმა დარეჯანის ძესა და ეგრე არქვა, ვითა: მუტოლად ჰლამოდი ჩემსა სიკვდილსა-ო? წყეულ-მცა ხარ! არა არს კარგისა ჭაბუკისა ჯელი ეგე მუხთლობა. სით წახვალ აწ ჯელისა ჩემისაგან უსიკვდილოდ-ო?

გამოიგლიჯა ისარი მკერდიდან და შეუტევა გულ-მწყრალად, რომელ-მცა მოეკლა. გაექცა ხვასრო და მე მოვაჯსენე: ნუ, ამირან, ნუ გამწყრალ ხარ, ვერ წაუფა ნაკრავსა შენსა და მოჰკლავ. მან ჩემსა სიტყვასა ზედა გასტყორცა ჯრმალი, მიეწია, აიღო უნაგირთაგანს დასცა ქვეყანასა ზედა და შებნიდა და არქვა: ზენა-არმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისა ამირ-მუმლისამან, თუ-ცა ჯელმწიფე არ ყოფილიყავ, მო-მცა-მკვდარ იყავ ჯელითა ჩემითა! შეაქცია ზურგი და წამოვიდა. მივიდეს ყმანი მისნი და წაიყვანეს ხვასრო. და დაიმაძლა მეფემან ასფან არ-მოკლვა ხვასროსა და ებოძა საზოძვარი. და თქვა ყოველმან კაცმან: არა არს ჭაბუკი დარეჯანის ძისებრი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა!

გამოჰდა იგი დღე. და მესამესა დღესა გამოსთხოვა მუქარა იამანმან ჭაბუკმან და არქვა დარეჯანის ძემან: უფლისწულო ჩემო, ნუ ვინ დაგარწმუნებს ომსა ჩემსა. ღმერთმან იცის, მიმძიმს ომი თქვენი-ო. მან არქვა, ვითა: არა არს წამალი ომისაგან კიდე. ასფან მეფემან უბრძანა: გაუშვი ეგე, ამირან დარეჯანის ძეო ვირე ყოველთა არა შეებმი, სხვა ღონე არა არის-ო. მერე გამოვიდა იგი იამანი ჭაბუკი და აქეთ გავიდა ამირან დარეჯანის ძე. შეუტევეს

ერთმან-ერთსა და დიდი ხანი იბრძოლეს, მერმე გაიყვანა ცხენი იამან ჭაბუკმან, შემოუტევა ფიცხლად და დაჰკრა ცხენისა თავსა დარეჯანის ძისასა და მოჰკვეთა თავი და ჩამოაგდო. რა ესე მოინახა იამან ჭაბუკისაგან ამირან დარეჯანის ძემან, მიჰყო ჴელი გულ-მწყრალმან და უკანასა ფერჴსა მოეკიდა ცხენისა მისისასა, უკუ-ზიდნა და ქვეყანასა დაჰკრა ცხენი და კაცი. და ჩამოჰყვილა ასფან მეფემან: რას-ღა იკლებ ჩამოგდებულისა კაცისაგან, იამანო ჭაბუკო? გაგვიკვირდა, თავმან თქვენმან, ომად ფიცხლად კმა იყო. მეორესა დღესა ლასურ დელამთ მეფისა ძესა კაცი გამოეგზავნა მეფეთა შვილთა თანა და ამირან დარეჯანის ძისათვის [და შემოეთვალა], ვითა: დღესა ჩემსა ბრძანეთ-ო. მივედით და დაგვიდვა ნადიმი, რომელ, თავმან თქვენმან, ნადიმად კმა იყო. მერმე თქვა ლასურ დელამთა მეფისა ძემან. ამირან დარეჯანის ძეო, მრცხვენიან, ღმერთმან იცის, ამა სიტყვისა თქმა, განა ესე ჴელმწიფენი შეგზმინან და შენ და მე-ცა შევიბნეთ-ო. გასცა პასუხი ამირან, ვითა: ღმერთმან იცის, განა მოღან-ცა ვთქვი: არა მწადიან ჴელმწიფეთა ომი და, რადგან თქვენ გიბრძანებთ, მის მეტი ჩემგან რა ღონეა-ო?

დასკვენეს ომი. გაიყარა ნადიმი. რა დილა გათენდა, წამოდგეს ზედა მებუჴე-მედაბდაბენი, შეეკაზმა ლასურ და გავიდა. თქვენმან მზემან, კაცად კმა იყო. აქეთ გავიდა დარეჯანის ძე, შეიბნეს, ფიცხელი ომი გარდაიწადეს დილითგან ვიდრე მწუხრამდი. ფიცხლა გაიყვანა ცხენი ლასურ და თქვა: ასფან მეფეო, აწ ნახე გაგება დარეჯანის ძისა-ო. თავმან თქვენმან, გვეგონა გასწორება. ჴრმალი ჴკრა ჩაბალახსა ზედა და თავმან თქვენმან თავსა დიდი შეჰკვეთა. მერმე გაიყვანა ცხენი დარეჯანის ძემან და უყივლა. ლასურ დელამთა მეფისა ძეო, აწ ჩემგან ნახე სიფიცხე შენ ზედა, თუ რა მოვაწიო. აძგერა ცხენი და ცხენი და კაცი ესრეთ გამოაგორვა, რომელ თავისა გზა და კვალი ვეღა-რა შეიგნა. მაშინ გაიცინა ასფან მეფემან და თქვა: ვითა დამიყვივნენ მეფენი სიძენი, დარეჯანის ძეო! მას დღესა თავის-თავისად წავიდეს.

რა დილა გათენდა, კაცი გამოეგზავნა ასფან მეფესა და შემოეთვალა, ვითა: დარეჯანის ძეო, ვიცი რომელ არა არს პირსა ქვეყანისასა ჭაბუკი შენებრი. აწ პირიანი არს, რომელ ეგე აზნაურნი და თქვენნი ყმანი შეეზნენ-ო. მაშინ მოაჴსენა ამირან, ვითა: რა-ცა გიბრძანებთა, განალა-მცა მართალ ხარ-ო.

რა დილა გათენდა, წამოდგეს მეფე, დიდებულნი მისნი და ყოველი ქალაქი მით-ვე წესითა. გამოვიდეს აზნაურნი ჭაბუკნი ექვსნი-ვე დაკაზმულნი და აქეთ ჩვენ დავეკაზმენით. გავედით და შევიბნენით. კარგნი ჭაბუკნი იყვნეს ისინი-ცა. ბინდამდის ომი იყო. დასაჯერდეს მოქალაქენი-ცა და გარეგნით ყოველი ლაშქარი. გაგრძელდა ომი. იყივლა ასფან მეფემან: თუ ჴგავთ პატრონსა თქვენსა, ამირანის ყმანო, აწ ჟამი არის ჯობნისა-ო. ამა სიტყვასა ზედა თქვა ალი მოჴამადის ძემან: ჴამს კარგი ნაქმარი-ო. გავფიცხდით ესრე, რომელ ვითა-მცა ახლა დაგვეწყო ომი. ვიბრძოლეთ ცოტა-ღა ხანი და ჩამოვყარენით ექვსნი-ვე და ესე კარგად მოჴდა, რომე არა რომელი მოკვდა. შევედით და დავსხედით პატრონსა ჩვენსა ამირან დარეჯანის ძესა თანა გვერდით ნადიმსა. მათ ჴელმწიფეთა გვიბოძეს დიადი და გავიხარენით. მერმე გაიყარა ნადიმი და მეორესა დღესა მიუგზავნეს კაცი მათ ოთხთა-ვე ჴელმწიფეთა ასფან მეფესა, ვითა: აწ კვლა მიზეზი აღარა არს, მოგვეცინ ასულნი შენნი ცოლად და ამირან დარეჯანის ძესა-ცა მოსცენ პატრონისა მისისა შვილთათვის და, თუ-ღა არს ვინ-მე მეომარი სხვა, გამოგზავნე და მას-ცა შევეზნეთ. მან გამოსცა პასუხი, ვითა: გავიხვამ კართა ქალაქისასა და თვით გამოიყვანეთ-ო.

იყვნეს შვიდნი ქორნი შვიდთა-ვე ქალთანი და უდგა კართა ზედა სამ-ათას-სამ-ათასი მეომარი კაცი მცველად; ამა სამთა ქალთა უკეთესთათვის ოთხი-ათას-ოთხი-ათასი კაცი უდგა; უფრო მნელი და უფიცხესი ყოველთა ომთასა იგი იყო. გავვიხვნეს კარნი და შევედით მას ქალაქსა შინა, დაკაზმულ-იყვნეს იგი ჴელმწიფენი და ამირან საქვეითოდთა აბჯრითა შეჴურვილ-იყო. ყოველნი-ვე იგი მცველნი საომრად მოკაზმულ-იყვნეს. მაშინ დაგვიჭირნა ამირან დარეჯანის ძემან თვისსა თანა მე -- სავარსიმის ძე, აბან ქამანის ძე და ალი მოჴამადის ძე. გაგზავნა სიმან სინდთა მეფისა ძესა თანა ყამარ ყამრელი, გაგზავნა იამანსა ჭაბუკსა თანა ქაოზ ქოსის ძე,

გაგზავნა ლასურ დელამთა მეფისა ძესა თანა ასან ზადრის ძე [და უბრძანა მათ], ვითა: იახლენით და კარგად დადგებით-ო. დავეკაზმებით და შევებებით. მას დღესა გარდაჯდა ომი და ვერა შევედით. იგი ქალთა მცველნი კაცნი ყველა დარჩეულ იყვნეს.

მეორესა დღესა კვლა შევიბებით და დაიკოცეს მას დღესა შინა დიადნი ლაშქარნი. მოვერივენი და, ვირე იგინი ოთხნი თვითოსა გამოიყვანებდეს, მანამდის ჩვენ, რომელნი სჯობდეს, სამი ქალნი გამოიყვანებით, რომელთა უდგა ოთხ-ათას-ოთხ-ათასი კაცი მცველად. და გამოიყვანეს მათ-ცა და მივედით ასფან მეფესა წინაშე. და გამოგვეგება ასფან მეფე წინა და თქვა: კურთხეულ-მცა არს ჭაბუკობა თქვენი, რომელ არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი თქვენებრი-ო. მას დღესა აღარა ეგებოდა. მეორესა დღესა დაჯდა ასფან მეფე და შემოიკრიბნა დიდებულნი მისნი და ყოველი ქალაქი. და ქმნა ქორწილი და შერთნა ოთხთა-ვე კელმწიფეთა ოთხნი-ვე ქალნი, რომელნი მათ გამოიყვანეს და მისცა მზითვევი, რომელ არა იყო რიცხვი და შეგება. დავყვენით მრავალნი დღენი მუნ და მერმე წავიდეს იგი ოთხნი-ვე კელმწიფენი თავის თავისად და წაიყვანეს ცოლნი მათნი დიდითა მოკაზმულობითა და ჩვენ ვიყვენით მუნ-ვე. ეგრე გვიბრძანა მან ასფან მეფემან, ვითა: თქვენ ჯერეთ ვერ გაგიშვებთ და, რა ჟამი იყოს, თვით გაგზავნი-ო. მოაქსენა მეფესა ამირან: მეფეო, ისი კარგნი ჭაბუკნი მოსრულ არიან ახნაურნი კარსა შენსა ზედა და არა ჯამს მათი უპიროდ გაგზავნა, მით რომელ ჟამსა შინა გეკმარებთან. აწ უბრძანე შენთა დიდებულთა და მათნი ასულნი შერთნეს ცოლად. უბრძანა მეფემან დიდებულთა მისთა და მათნი ასულნი შერთნეს ცოლად. და უბოძა დიადი მათ-ცა და გაგზავნა მომადლებულნი. მაშინ მოაქსენა ამირან დარეჯანის ძემან: ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! მე თქვენსა წინაშე ყოფნა დიდად სიხარულად მიჩნს. დამიყოფია დიდი ხანი და ისწრაფის პატრონი ჩემი, ჟამი არს წასლვისა ჩემისა. უბრძანა: დია გაგზავნი-ო. გაახვნა კარნი საჭურჭლეთანი და შეკაზმა მზითვევი, სხვისა ყველასაგან კიდე ოქრო, მარგალიტი, თვალი და სტავრა. ორი ათასი აქლემი და ათასი ჯორი კიდებული მოსცა; ათასი საჯინიბო ცხენი და სამი ათასი საკედარი მისითა-ვე აკაზმულობითა ესე მზითვად წამოატანა. ამას გარეთად უბოძა ამირან დარეჯანის ძესა ურიცხვი ოქრო, მარგალიტი, სტავრა, კერული და უკერავი, ასი ჯორი კიდებული. და ჩვენ, ყმათა მისთა, ექვსთა-ვე, გვიბოძა დიადი. გამოგვევა თანა თვით მეფე და დიდებულნი მისნი.

წამოვედით და მოვედით ზადდადს და მოჰგვარნა პატრონისა შვილთათვის ცოლნი, ნაყოფნი ეგეთნი, რომელ არა ნახულ-იყვნეს კაცისა თვალითა. გაეხარნეს უზომოდ ზადდადელსა ამირ-მუმლსა და ქმნა ქორწილი მეორესა-ვე დღესა. მერმე უბოძა ამირან დარეჯანის ძესა საბომვარი ურიცხვი და ჩვენ ექვსნი-ვე დავემოსნეს ტანსა და გვიბოძეს დიადი.

აქა დასრულდა კარი მნათობთა. დაუსრულებელ-მცა არს დიდება მეფობისა თქვენისა უკუნისამდე, ჟამთა მრავალთა.

8

კარი მერვე

ტილისმათა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

ყმა მოვიდა მესაწოლე დილასა და ეგრე მითხრა, ვითა: გიბრძანებს ამირან დარეჯანის ძე -- ჩემსა მზესა, ადრე მოდი-ო. ავდეგ და წაველ, მეგონა, ამბავი რა-მე ასმია-ო. ოდეს მიველ, საგებელსა ზედან ჯდა. დაეღრიჯნეს და შუბლსა კელი მოედგა. დამიმძიმდა

მისი ეგრე დაღრეჯით ყოფა. ვითა შევედ, ეგრე მიბრძანა: მოხვედ, სავარსიმის ძეო? მე მოვაქსენე: წინაშე ვარ-მეთქი. მიბრძანა: მიღმართ მიხედენ-ო. ოდეს მივხედენ, ეტრატითა დაკრული ქალისა სახე კედელსა ზედა ეწერა, რომლისა უშვენიერესი არა ინახვოდა. მიბრძანა: მოგეწონა-ო? მოვაქსენე: მო-მეთქი. კვლად მიბრძანა: აქა მოედ და დაჯედ. ვიცი, ღმერთო, არ-ცა რა მე, გინა რომელი ვიცი, გითხრა-ო. წამოვიდგენ ოქროსა სელნი და დავჯედ.

ეგრე მიბრძანა: მოღან-ვე დიაცი ვინ-მე მომადგა ზედა მძინარესა და ეგრე მითხრა: ამირან დარეჯანის ძეო, შენისა ჭაბუკობისაგან პირი არ არის, თუ მზე ქვეყანასა ზედა იყოს და შენ იგი არა ნახო. მე გამედვიძნეს და გამიკვირდა. ვთქვი გულსა შინა, ეშმაური რა-მე არის და ყური არა მიუპყარ. დამე მრავალ-ჯერ მოვიდის და მითხრის და მე ეშმაური მეგონის. აწ კვლა წუხელის მოვიდა და ეგრე მარქვა მან-ვე დიაცმან: ამირან, ჩემი სიტყვა არა მოისმინე, აწ მის ქალისა სახე, რომელსა ვიტყოდი, კედელსა ზედა დამიწერია, გაიღვიძენ და ნახენ. თუ მეტყუვნოს სიკეკლუცე, იცოდი, ყველასა ვიტყვი-ო. ოდეს გამედვიძნეს, ისი კედელსა ზედა კვრა. ამის მეტი სხვა არა ვიცი-ო.

მე ეგრე მოვაქსენე, ვითა: ესე არა ჰკითხე, თუ რომელსა ქვეყანასა არის-ო.

კვლა მიბრძანა: ამის მეტი, რომელ შენდა მითხრობია, არა ვიცი და არ-ცა რა მიკითხავს-ო.

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! დამიმძიმდა დიდად და ვთქვი გულსა შინა: ეშმაური რა-მე არს და ფათერაკსა დავეპყრობით. მე ეგრე მოვაქსენე, თუ: რა მოვაქსენო, დაგიმძიმდების-ო. მან ეგრე მარქვა: თქვი, რა-ცა გწადიან-ო. მოვაქსენე: ბედითი რა-მე ეშმაური საჩმე მგონია და ბედითსა ჭირსა ჩავსცვივით და ბოლოსა ჟამსა კელთა აღარა დაგვრჩების რა-მეთქი. ეგრე მიბრძანა: გაუშვი ეგე, სავარსიმის ძეო, დასტურ ანუ გავიღებ გზასა და ანუ კვლა მისსა მებნასა შიგან მოვიკლავ თავსა-ო. მე ეგრე მოვაქსენე: არ-ცა ქვეყანა ვიცი და არ-ცა გზა, ღონე არა არის ამისი, თვარა მე წასლვასა არ გიშლი-მეთქი. ამაზედა შეიჭირვებდა და მჭმუნვარედ შეიქმნა.

გარდაჯდეს დღენი მრავალნი. ასპარეზითა გვემღერა და შინა წამოვიდოდით. ეგრე მიბრძანა: გვალე ვიარებოდით, რომელ სიგრილე მეცეს-ო. წამოვედით შინათ კერძო და ზედა შეღამდა. და კაცი ვინ-მე რაქსა ცხენსა ჯდა, წითელი შესამოსელი ეცვა და ჩაჩი ზარქაში თავსა ებურა. მოვიდა და ეგრე არქვა: ამირან დარეჯანის ძეო, ვიცი, რომელ შეჭირვება შეგქმნია მის ქალისა სახისათვის. აწ ინდოეთით კერძო დამართე, რომელ დიდი მინდორი არის, და მუნ გაიღებ გზასა-ო. იკრა მათრავი და წავიდა. გზა-კვალთ ველა-რა გამიღეთ. მე ეგრე მიბრძანა, ვითა: გესმის-ა მის კაცისა, სავარსიმის ძეო? მოვაქსენე: მესმის-მეთქი, მაგრა გზა, ღმერთო, არ-ცა რა ამას გაუცემია. ეგრე მიბრძანა: თუ გული არ გაკლებს, წასლვისაგან კიდე სხვასა ნუ-რა-სა იგონებ-ო.

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! დამიმძიმდა, ღმერთო, დიდად განა არა შევიდევ თავსა. მივედით შინა. მეორესა დღესა გააგო ყოველი საქმე ციხეთა და ქალაქთა და უჩინა ერთ-გულნი კაცნი და, რა-ცა ჯამდა, უბრძანა. ალი-მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე და ყამარ ყამრელი შინა არა იყვნეს. მე -- სავარსიმის ძე, აბან ქამანის ძე და ქაოზ ქოსის ძე მიგვასხნა და გვიბრძანა: აბა, მითხარით, -- ლაშქრითა სჯობს წასლვა ანუ ჩვენით ოდენ წავიდეთ-ო? აბან ქამანის ძემან მოაქსენა: ცხოვნი უკუნისამდე, ამირან დარეჯანის ძეო! თუ-ცა უკეთესსა ვიქმოდით, მაშინ-ცა ყველასა ესე სჯობს, რომელ თუ-ცა ყოლე არა წავიდოდით, ამით რომელ ეშმაური და ბედითი გზა არს და, თუ წავალთ, ლაშქარი არა მოგვინდების. მოვილოდინნეთ ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე და ყამარ ყამრელი, თუ -- არა, ჩვენ წავიდეთ ოთხნი-ვე.

გაციანა ამირან და ეგრე არქვა, რომელ: წასლვასა მიშლი, აკლე თურე-ო? მან ეგრე მოაქსენა, ვითა: თუ მეკლოს, ამას გზასა გაჩნდების-ო. ამაზედა დავეკაზმენით და წავედით ამირან დარეჯანის ძე, ქაოზ ქოსის ძე, აბან ქამანის ძე და მე, სავარსიმის

ძე. ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე და ყამარ ყამრელი შინ არა იყვნენ. მათ სამთა მოლოდინება ვაწვიეთ, ამით რომელ ეგეთსა გზასა საიმედოდ კმა იყვნენ.

ვაქსენეთ სახელი ღმრთისა და წავედით. დავმართეთ მას მინდორსა, რომელ მან კაცმან გვაწვია. მოგვხვდეს მრავალნი მკვინი. დავკოცნით და მივდიოდით. კაცი ვინ-მე ქედსა ზედა წამოდგა და იყვილა: ვინ ხართ, ცხენოსანო, მანდ წინა ლაშქარნი დგანან მეკობრენი, მაგას გზასა ნუ წახვალთ თვარა დაჯოცენ-ო. ქაოზ ქოსის ძემან ეგრე მოაქსენა: წავიდე და ვნახნე ისი ლაშქარნი-ო. წავიდა ქაოზ ქოსის ძე და ხუთ-ასსა ცხენოსანსა ზედა შეჰქდა და, თავმან თქვემან, ესრეთ მოერია, ვითა-მცა იგი ხუთ-ასი ყოფილიყო და მეკობრენი ერთი. დაიმაძღლა ამირან დარეჯანის ძემან და ეგრე უბრძანა: ვითა ჩემსა გაზრდილსა მართებდა, ეგრე იყავ-ო. წავედით მუნით. მოაქსენა აბან ქამანის ძემან: წინა-რე ვიარებოდე, ვამს, რომელ საქმე ზე არა შემოგვხვდეს. უბრძანა: დია, ღმერთო, წაეღ-ო. წავიდა და წინა იარებოდა. სამთა კაცთა ზედა შეჰქდა და ეგრე ჰკითხა: რა წაგვიდებიათ-ო? მათ ეგრე არქვეს: მეკობრენი ქარავანსა ზედა გარდაგვეხნეს და ჩვენგან კიდე ყველა დაჯოცეს. ჩვენ შეგვიპყრნეს და თანა წაგვიტანნეს და გზასა ზედან შეკრულნი დაგვეყარნეს და აგერა თქვენსა წინა მიდიან-ო. ჩვენ აღარა გვაცნობა აბან ქამანის ძემან. წავიდა და ათასსა კაცსა უკანა მიეწია მეკობრეთა და დაჯოცნა და რისხვა ღმრთისა დასცა მათ ზედა. ოდეს ჩვენ-ცა მივედით, იგი კაცნი ჩვენ შეკრულნი ვნახენით. ვკითხეთ და იგი-ვე გვიამბეს. კვლა ვკითხეთ: ერთი ცხენოსანი არა ნახეთ? მათ თქვეს: ვნახეთ. და მათ მეკობრეთა ომად წავიდა-ო. წავედით ჩვენ-ცა შველად აბან ქამანის ძისად. ველი რა-მე იყო და ზედან წავადეგით. ცხენი და კაცი აურაცხელი ჯოცილი ვნახეთ და აბან ქამანის ძე იქი არ იყო. დაუმძიმდა დარეჯანის ძესა და ბრძანა: მოვაკვლევინეთ ვითარი კაცი ბედითა-ო.

ცოტა ხანი გამოჰკდა. მოვიდა აბან ქამანის ძე და მრავალი კაცი შეპყრობილი თანა მოიყვანა და მას არა სჭირდა რა მის მეტი, რომელ ცოტად დაკოდილი იყო. მათ მოსხმულთა კაცთა ვკითხეთ: ვინ იყვენი-ო? მათ გვითხრეს: ბედითნი მეკობრენი შეყრილნი ვიყვენი-ო. მერმე ბრძანა მათ კაცთა გაშვება და მე ეგრე მიბრძანა, ვითა: მე და შენ უომრად ვართ და იმათ დიდი ომი გარდაიკადეს-ო. მე მოვაქსენე: სადა შენ მიხვალ, იქი, ღმერთო, ომი არა დაგველევის-ო.

წავედით და მივედით მას მინდორსა, სადა სულიერი არა იყო სიციხითა და უსაქმელობითა. მივდიოდით, ვითა უმცართა კაცთა ჰხვდებოდა, და ვერა ვნახეთ სულიერი და ვერ-ცა ფრინველი და ვერ-ცა კაცი. დაღრეჯილნი მივდიოდით. ამირან დარეჯანის ძე წინა მივიდოდა და უკანა ჩვენ მივდიოდით. შემოიქცა და ეგრე გვითხრა. ცხენისა კვივილი ვითარი-მე მესმა-ო. ჩვენ არა დაუჯერეთ და უკან ზრახვად დავდეგით და ვთქვით: ხედავ, ვითა გამოუკრეფიან ეშმაკსა ცნობანი და არა იცის, თუ რასა ზრახავს, თვარა ამა მინდორსა შინა ყოფა სულიერისა ვითა ეგების? მივდიოდით და კვლა ბრძანა იგი-ვე სიტყვა: დასტურ, ცხენისა კვივილი მესმის-ო.

ოდეს ვნახეთ, კაცი ვინ-მე ჭარმაგსა ცხენსა ჯდა და მოვიდოდა. ვითა მოეწურა, გარდაჰქდა და თავყანი-სცა ამირან დარეჯანის ძესა სახელდებით ვითა ვაშად მოხვედ ამირან დარეჯანის ძეო! მინდოდა თქვენი ნახვა და კარგსა ადგილსა ზედა გნახე-ო. გაჯდა და წავიდა სწრაფლად და უჩინარ იქმნა. ჩვენ თავსა ბრალობა დაუწყეთ გაშვებისათვის. მერმე თქვა ამირან დარეჯანის ძემან: ნუ გიმძიმს იმა კაცისა წასლვა, მით რომელ, თუ მტერი-ყო, გაქცევა ავი ქმნა და, თუ ეშმაური იყო, მაშა, ჩვენ ეშმაური ვერას გვავენებს-ო. დავდეგით მუნ. იგი ჭარმაგოსანი კაცი და სხვანი ბევრნი კაცნი ჭარმაგთა ჯოროთა სხდეს ყვითლითა აკაზმულობითა და თავსა მათსა პირ-ოქრო რიდე ეხვივათ. მოვიდეს და გარდაჰქდეს. თავყანი-სცეს და ქება შეასხეს ამირან დარეჯანის ძესა და ეგრე მოაქსენეს. ვითა: გვესმოდა ქება ჭაბუკობისა შენისა და გვინდოდა ნახვა შენი, და აქა უფრო გვინდოდა, სადა გნახეთ-ო. მერმე ჰკითხა ამირან დარეჯანის ძემან: ძმანო, ამა უკაცურთა ადგილსა ვითა ხართ-ო? მათ მოაქსენეს: ბრძანეთ ჩვენსა ლარსა და მერმე მუნ მოვაქსენოთ ჩვენი ამბავი-ო.

წავიძღვეს წინა ესე კაცნი და წავედით ჩვენ-ცა. ჰევი იყო მეტად ზედა წავადეგით, მას ჰევეს შინა ქარავანი დგა ურიცხვი, რომლისა უფროსი არა ეგებოდა. მივედით მას ქარავანსა თანა. მოგვეგებნეს იგი მოქარავნენი წინა, თაყვანის-გვეცეს და ქება შეგვასხეს და გაეხარნეს ჩვენი მისლვა და ყველამან მოიღეს დიდი ძღვენი და სანუკვარი და განვისვენეთ დია. მათ მოქარავნეთა კაცთა უხუცესსა აბრამ ერქვა. ჰკითხა ამირან დარეჯანის ძემან: ვინ ხარ შენ, აბრამ, ანუ ვისი არის ეს ქარავანი-ო? მან მოაქცენა, ვითა: ჩვენ ბასრელი ქარავანი ვართ, ინდოეთს ვიყვენით და მუნით მომავალნი ვართ. მერმე უჩვენა კაცი ვინ-მე და ეგრე არქვა. ისი მუნეჯიბი არის ბასრელი, რომელ არა არს მუნეჯიბი მისებრი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. ვაჭრობა ინდოეთს დიდად სასარგებლო-ა და გვემინოდა მეკობრეთაგან და მისთვის ვერ წამოვიდოდით და ვიყვენით მუნ მრავალთა ჟამთა. მერმე ამან მუნეჯიბმან თქვა, ვითა: გაგვიმარჯვდების-ო. ჩვენ დავიჯერეთ მისი სიტყვა და შევრბა იგი ქარავანი არა ბასრელი ოდენ, განა სხვათა-ცა ქალაქთათა. წავედით ინდოეთს. ვივაჭრეთ ურიცხვი და წამოვედით და აქა მოვედით. და ცნეს მათ სამთა ძმათა აშტრაბის ძეთა, მეკობრეთა, ლომთა ჰაბუკთა, და წინა გვიძხირიან სამ-ათ-ასითა კაცითა. აწ ამას ჰევეს შინა ჩამოწყვედულ ვართ. ჩვენ დაუწყეთ ამას მუნეჯიბსა ზრალობა. ამან დღეს სტროლაბსა ჩახედნა და ეგრე თქვა: ნუ გემინიანთ! კაცნი ვინ-მე მოვლენ სპარსნი ოთხნი და მათითა ჰელითა ვიქსნებით-ო. ჩვენ არა დაუჯერეთ. გამოჰდა ცოტა ხანი და კვლა-ვე ჩახედნა მას-ვე სტროლაბსა. გაიხარნა და ეგრე თქვა, ვითა: დღეს იგი მობაღდადე ჰაბუკი, რომელ არის ლომი ლომთა ამირან დარეჯანის ძე, დასტურად აქა ჩვენ თანა მოვალს და სამნი ყმანი მისნი მისთანა სხვისა რას-მე საქმისათვის, მაგრა ჩვენ მისითა ჰელითა ვიქსნებით-ო. ამაზედა შეგვექმნა სიხარული და ისი კაცი ჰარმაგოსანი, რომელი თქვენ წინა მოგეგებათ, ამისთვის გამოვგზავნეთ -- ნუ-თუ მოვიდოდეს, ნახენ-ო. რა თქვენ გნახნათ, ფიცხლავ ჩვენ გვაცნობა და წინა მოგეგებნით. აწ რა დააჯეროს ღმერთმან ჰაბუკობასა შესსა, იგი ქმენ ჩვენზედა და ესდენი, ღმერთო, გიძღვპ წი რომელ კაცისა თვალისაგან არ-ლა-რა ნახულიყოს მისგან უფროსი.

უბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: ვინაითგან ჩვენი მოსლვა ეგრე გაგებარნეს, ესე იცოდეთ, რომელ ვირემდის ჩვენ არ დავიჯოცნეთ, თქვენ მანამდის არა გვენოს რა-ო. ადგეს ყოველნი და თაყვანის-გვეცეს და ძღვენი მოიღეს აურაცხელი. ამაზედა ადგა კაცი ვინ-მე და ეგრე თქვა. აშტრაბის ძეთა უფრო ადვილი არის, მაგრა ესე უხმელესი გვჭირს, რომელ იგი წითლოსანი ჰაბუკი წინა გვითქს-ო. რა ისე მან კაცმან თქვა, შეიქმნა მას ქარავანსა შიგან ტირილი ეგზომი, რომელ რისხვა ღმერთისა იქმნებოდა მათ მოქარავნეთა კაცთა ზედა. ეგზომ მედგრად შეშინდეს, რომელ ველარ-ცა ჩვენ გვითხრეს. მერმე ქაოზ ქოსის ძემან თქვა: მე წითლოსნისა ჰაბუკისა სიკეთე და არ-ცა სიავე არა ვიცი რა, მაგრა ამა ბასრელთა ეგრე ეშინიან, რომელ უფროსი შიში არა ეგების-ო. ჰკითხა ამირან დარეჯანის ძემან: ძმაო აბრამ, რა წაგვიცდათ ეგზომი ბოროტი, რომელ ავი და კარგი ყველა სტირთ-ო? მოაქცენა აბრამ: წითლოსანი ჰაბუკი ესეთი არის, რომელ კაცისაგან ომი არა ეგების მისი და დღესამდის ვერ-ცა-ვინ შებმია და მერმე ყოვლისა ბასრელისა კაცისა მესისხლე არის, ამისთვის რომელ ცოტა ყმა ძმა მისი ბასრელსა ვის-მე მოუკლავს და მას აქათ მამაცსა მოიმწყვდევეს თუ დიაცსა, ყველასა მოჰკლავს. აწ ჩვენი აქა მოსლვა ოცნია და მოვალს დაჯოცად ჩვენად. აწ პირველ მისისა ჰაბუკობისაგან, მერმე მათ სამთა ძმათა აშტრაბის ძეთაგან ეშინიან ყველასა და მით ტირიან-ო.

რა ესე მოისმინა, უბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: თქვენ, ბასრელნი, კარგნი ჰაბუკნი ხართ, მაგრა ჰაბუკთა, ღმერთო, უნახავნი ხართ და მით მოგწონებიათ იგი წითლოსანი ჰაბუკი. აწ ნუ-თუ სხვა ვინ-მე გეგონნე? მე ვარ ამირან დარეჯანის ძე, მობაღდადე ჰაბუკი. ვინაითგან აწ თქვენთანა მოსრულ-ვარ, თქვენ უნებელად გაგზავნენ თქვენსა ქვეყანასა-ო.

დავყავით იგი დღე მუნ. მეორესა დღესა წავედით. ჩვენ წინათ მივიდოდით და უკანით იგი ქარავანი მოგვდედეს. ესმა სამთა ძმათა აშტრაბის ძეთა. მოგვეგებნეს წინა სამნი-ვე და ეგრე თქვა ამირან დარეჯანის ძემან. იგი სამნი-ვე მე და თვითო სხვანი თქვენ. შეუტევით, კარგნი ჰაბუკნი იყვნეს ისინი-ცა. ფიცხლად

შეგვებნეს. და, თავმან მეფობისა შენისამან, ვირემდის ჩვენ თვითოსა მოვკლევდით, მანამდის მან სამნი ძმანი იგი აშტრაბის ძენი დაჯოცნა. გვხედვიდა იგი ქარავანი. მოვიდეს იგი მკედარნი-ცა სამი ათ-ასი კაცი ცხენოსანი. შევებენით მათ-ცა და დავკოცენით, რომელ რისხვა ღმრთისა დავცვიით მათ ზედა. მცირედნი ვინ-მე გარდაგვხევეწნეს. შეიქმნა სიხარული მას ქარავანსა შინა და ეგრე თქვეს, ვითა. რომლისა მეშველი ამირან დარეჯანის ძე და ყმანი მისნი არიან, მათ კაცობრივი, ღმერთო, არა წაეკიდების რაო, მაგრა შიში მის წითლოსანისა ჭაბუკისა გულსა შინა არ-ცა ეგრე გაუქარდათ. დავყავით იგი დღე მუნ და გვიძღვნეს დიადი. რა ომი გაიყარა, მოვიდეს ექვსნი კაცნი მწვანოსანნი და ექვსნი წითლოსანნი მებუკე-მედაბდაბენი, ჰკრეს ბუკსა და დაბდაბსა. რა ომი გაგვიმარჯვდის, ჰკრიან ბუკსა და დაბდაბსა და ჩვენთანა აღარა მოვიდიან. და რა ომი გაიყარის, წავიდიან და უჩინო იქმნიან. ესე აშტრაბის ძენი, რომელნი დავკოცენით, მის წითლოსანისა ჭაბუკისა დის-წულნი თურე იყვნეს და, რომელნი წაგვივიდეს, მოვიდეს და მას წითლოსანსა ჭაბუკსა მოაქსენეს ყოველი ყოფილი და უამბეს ჭაბუკობა ამირან დარეჯანის ძისა. მას მოეგზავნა კაცი და შემოეთვალა. ვითა: დარეჯანის ძე ხარ, თუ სახელი ვისი-მე დავიც? მის ბედითისა თავისა შენისა საკლავსა საქმესა დაბმულ ხარ. ეგე კაცნი მესისხლენი არიან ჩემნი და აწ კვლა მაგათითა ბედითა შენ დაგიკოცინა სამნი ძმანი აშტრაბის ძენი, დისწულნი ჩემნი, და აგიწყვეტან ლაშქარნი მათნი და აწ დაექსენ მაგა ქარავნისა საქმესა და შემინდვია ეგე, თვარა შენ-ცა მაგათ-ვე თანა მოგკლავ-ო.

რა ესე მოისმინა ამირან დარეჯანის ძემან, შეუთვალა, ვითა: დისწულთა შენთა თვით მოიკლეს თავი თვისი, რომელ ომად მოვიდეს. აწ სხვა ესე არს საქმე ჩემი, რომელ რადგან მიხვდვი ამა ქარავანსა, ჩემგან არ-ცა ამათი დაყრა ეგების. კარგი ჭაბუკი ხარ და შენ მე პატივ-მეც და გაუშვი ესე ქარავანი.

ამა შეთვლილობასა ზედა გაწყრა იგი წითლოსანი ჭაბუკი და ფიცხელი პასუხი გამოსცა, ვითა. რადგან შენ მაგას მეტყვი შენ ხარ მესისხლე ჩემი და დღემსითგან შენზედა ვემებ სისხლსა დისწულთა ჩემთასა-ო.

ამაზედა დაასკვნეს ხვალისად ომი. რა გათენდა, დილასა მოვიდა იგი წითლოსანი ჭაბუკი ურიცხვითა ლაშქრითა. მივედით აქათ ჩვენ-ცა და შევიყვანეთ ქარავანი უკანა. და დადგეს იგინი-ცა და ჩვენ-ცა. მიუგზავნა მან წითლოსანმან ჭაბუკმან კაცი ამირან დარეჯანის ძესა მის ქარავნისა დაყრისათვის და არა ისმინა დარეჯანის ძემან შემოთვლილობა იგი ამაზედა. ოდეს-ცა ვნახეთ იგი წითლოსანი ჭაბუკი ცხენსა ზედა მჯდომი, ამას იტყოდა, ვითა: ერთი კაცი ამის უკეთესი არა ეგების-ო. რა ნახეს, შეიქმნა შიში დიდი მას ქარავანსა შიგან. დაიწყეს ტირილი და ზრუნვა. და იყო მის წითლოსანისა ჭაბუკისა ლაშქარი ყველა წითლოსანი და ყველასა კარავი წითელი ედგა. მოვიდა სპა მისი ყველა შეკაზმული. გავიდა სახელსა ზედა ღმრთისასა ამირან დარეჯანის ძე და გავედით ჩვენ-ცა. და იყო ლაშქრად ჩვენად იგი ქარავანი, მაგრა ჩვენ ოთხთა ზედა მოყარეს. ოდეს-მცა შეგებედნეს ამირან დარეჯანის ძისათვის და მის წითლოსანისა ჭაბუკისათვის, ამას ბრძანებდით, თუ: ჭაბუკად ერთად, ღმერთო, კმა არიან-ო.

შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა, შეუზახნეს და შეუტევეს. შეიქმნა ომი დიდი, ძგერება მათი ჰგვანდა ორთა გორათა ძგერებასა და აბჯართა ცემა ჰგვანდა ჭეხასა, ყივილი იყო ლაშქართა და უკანით ქარავნისა ზრუნვა, რომელ არა ისმოდა ყურთა კმა. გაგრძელდა ომი და ვერა შევიგენით ერთისა-ცა ჯობნა. ამაზედა იყივლა ამირან დარეჯანის ძემან და გაიყვანა ცხენი, შემოუტევა და შორსა-ვე აიღო ჯრმალი საკრავად. ჩაშ თუ, შეშინდა იგი წითლოსანი ჭაბუკი, ჯრმალი აიფარა, დაჰკრა ჯრმალსა აფარულსა, გააკვეთინა ჯრმალი, და ჩაბალახი ყიამდისინ ჩაჰკვეთა და ფიცხლად მოკლა წითლოსანი ჭაბუკი. მოვიდეს იგი მებუკე-მედაბდაბენი, ქება შეასხეს ამირან დარეჯანის ძესა და მოაქსენეს, ვითა: აქათგან მონანი ვართ შენნი, რასა-ცა გვიბრძანებ, წინაშე ვართ, დავემონებით ჯრმლითა წითლოსანსა ჭაბუკსა-ო. უბრძანა დარეჯანის ძემან: თქვენ, ძმანო, არას გავნებთ. მე არ-ცა წითლოსანისა ჭაბუკისა სიკვდილსა ვლამოდი, განა ფათერაკად მოხდა. აწ თუ გმარჯვიათ, ჩემთანა წამოედით და თუ არა, რა გინდა, იგი ქენით-ო. მათ თავყვანის-გვცეს

და წავიდეს.

შეიქმნა მას ქარავანსა შინა სიხარული დიდი, შეასხეს ქება ამირან დარეჯანის ძესა და თქვეს. კურთხეულ-მცა არს ჭაბუკობა შენი, რომელ არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი შენებრი და არ-ცა ვინ ყოფილ არს-ო. უძღვნეს ძღვენი დიადი, რომელ არა იყო რიცხვი მისი. დავდეგით მას ღამესა მუნ. ჰკითხა აბრამ ქარავანთ-უხუცესმან ამირან დარეჯანის ძესა: ვითა შევენოდა ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე შეჰკაზმე საქმე ჩვენი. აწ მე ვიკითხავ საქმესა შენსა: სად წახვალ, ანუ რად იარები ამა უკაცურსა მინდორსა შიგან-ო? გაიცინა ამირან დარეჯანის ძემან და არქვა: ძმაო აბრამ, შენ ვაჭრობისა რა-მე იურვე, მაგა საქმესა რად იურვი-ო? მან მოაქსენა: ნუ-თუ რა ვიცოდე მის გზისა საქმე და ამბავი, რომელსა გზასა აწ თქვენ მიხვალთ. გაეხარნეს ამირან დარეჯანის ძესა და თქვა გულსა მისსა შინა: ნუ-თუ რა იცოდეს-ო? მერმე უბრძანა ყველაი აბრამ მოაქსენა: მე კაცი მყავს აგეთი, რომელმან იცის ეგე თქვენი გზა-ო. მოიყვანა იგი კაცი აბრამ ქარავანთ-უხუცესმან და ჰკითხა ამირან: იგი-ა, ძმაო, მის გზისა საქმე-ო? მან კაცმან მოაქსენა: ცოტა ვიცი და, სადამდის ვიცი, ვიახლები და მერმე ნუ-ღარ დამპატიებთ-ო. მის კაცისა სიტყვასა ზედა შეგვექმნა სიხარული დიადი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! წავედით და იგი აბრამის ყმა თანა წავიყვანეთ. მოგვეწივა აბრამ უკანა და ოთხი ძოწეული და ოთხი მარგალიტი კვლა უძღვნა და ეგრე მოაქსენა: სადა თქვენ მიხვალთ, ნუ-თუ ესე მუნ გეკმარებოდეს-ო. დაუმაღლა ამირან დარეჯანის ძემან და აბრამ გარე შეიქცა. ჩვენ წავედით და მას სახლსა მივედით, რომელ თქვენ გინახავს. ოდეს შევედით, ქალისა სახე იყო დაწერილი აგეთი-ვე, რომელ კედელსა ზედა ეკრა. ამოიღო იგი ეტრატსა ზედა დაწერილი ამირან დარეჯანის ძემან. ოდეს-ცა ერთად ვნახეთ, ასე ვთქვით, თუ ერთნი არიან-ო. ზედა ეგრე ეწერა: ესე არს სახე მის ხვარაშან ქალისა-ო. ვკითხეთ მას კაცსა წინა-მძღვარსა ჩვენსა: სადამდის იგი გზა-ო? გვარქვა: აქა წინა არს კლდე დიდი და მას კლდესა შინა არს კაცი სპილენძისა, ტილისმითა შექმნილი. ქვაბსა შიგან გზა გავალს ქვეშე, რომელ მისგან კიდე სხვა გზა არა არს და, რა კაცი მას ქვეშე გაუვლიდეს, დასტურად მოკვდებობს, რომელ მის სპილენძისა კაცისა მოკვლისა ღონე არა არს და არ-ცა მისისა ომისა-ო. ამას გარეთად წადმართ კვლა სხვანი ტილისმანი არიან. ამისგან კიდე მე სხვა აღარა ვიცი და, რა-ც-ღა გზა ვიცოდი, მომიკსენებია-ო.

ისმენდი მეფეთ-მეფეო! წავედით და მას ადგილსა მივედით. სადა იგი კლდე და ტილისმა იყო. ქვაბი იყო დიდი და მას ქვაბსა შინა იყო ტილისმა. კვლა მოაქსენა მან კაცმან წინამძღვარმან, ვითა: თუ ჯამდეს, ესე ქმენით, რომელ აქლემი მყავს, მიუდევნეთ და გამოსცადეთ. რა-ცა მას აქლემსა უყოს, ისი თქვენ-ცა ნახოთ. უსმინეთ მას კაცსა და აქლემი მიუდევნეთ. გამოვიდა კაცი იგი სპილენძისა. ჯელთა ჳრმალი ჰქონდა, ჰკრა მას აქლემსა ზურგსა ზედა და წმიდად გაკვეთა. შეიქცა და მუნ-ვე შევიდა ქვაბსა შინა. გაგვიკვირდა ჩვენ და შე-ცა-გვეშინა. გვიბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან თუნდა შეეხენით იმას კაცსა სპილენძისასა და თუნდა თქვით, თუ შენებრნი არა ვართ-ო. ქაოზ ქოსის ძემან ეგრე თქვა: თუ დლით ათი ათ-ასსა-მცა კაცსა მოვკლავ, მაგას, ღმერთო, არ-ცა მაშინ ვიტყვი ეგრე. აწ გაუშვი ეგე, შენდა მოვარდნილ არს ომი და, რა უნდა, ქმენ-ო. გაიცინა ამირან და ეგრე თქვა: ოკერსა რა-ცა მიგჭირდვა რასა ხოლმე მაგასა იტყვი-ო? მაგრა აწ მითხარით, თუ ვითა ვქმნათ-ო? ქაოზ ქოსის ძემან მოაქსენა: თუ მე მომისმენთ, გარე შევიქცევი-ო, მაგრა იგი-ცა ლაღობდა. მე მოვაკსენე: რადგან ომი შენი არის, რა უნდა, ქმენ-ო.

ისმენდი მეფეთ-მეფეო! ცხენსა შეჯდა და ჳრმალი არა აიღო, კობალი აიღე. ერთი კვლა სხვა აქლემი წინა-წარქცია და, ვითა მივიდა მას-ვე ადგილსა, აქლემი ახლოს მიუდევნა. გამოვიდა იგი-ვე კაცი სპილენძისა, ჰკრა ჳრმალი და გაუკვეთა აქლემი იგი მეორე-ცა და შინათ კერძო წავიდა. მაშინ შეუტევა ამირან დარეჯანის ძემან, ჰკრა კობალი და ფიცხლად დაღეწა ესრე, რომელ ვითა ჳრილი ეგეთი შეიქმნა. მოდგეს იგი მეზუკე-მედაბდაბენი, შეასხეს ქება და წავიდეს.

შევედით მას ქვაბსა შინა. ოდეს შევხედენით, ეწერა კედელსა

ზედა კაცი შვენიერი ჭაბუკი ვინ-მე და ზედა ეგრე ეწერა, ვითა:
"მე, ბაქაჯარ ქველმან, ოდეს ომითა როდენ ქალი გამოვიყვანე,
მაშინ მუნეჯიბმან ჩემმან ჯამასარ აქა შექმნა ტილისმანი ამისათვის,
რომელ სხვამან კაცმან გარეგანმან აქამთ ქალი ვერა-ვინ გაიყვანოს".
ოდეს გარე მოვიხედენით, სხვა დაწერილი ვპოვეთ ბერი
კაცი და ეწერა მას კაცსა ზედა: "მე ვარ მუნეჯიბი ჯამასარ და მე
შემიქმნიან ტილისმანი ესე. აწ ვინ იყოს ჭაბუკი კარგი, მოვიდეს
აქა და, თუ დიდად ლომი არა იყოს, აქა-ცა ვერა მოვიდეს მით,
რომელ მინდორი ძნელი არს, და, თუ აქ მოვიდეს და ამა ტილისმასა
აჯობოს, აქათგან წაღმართ ნუ-ღა-რა ეცდების, თვარა მოიკლვის
თავსა და შე-ვერა-ვალს".

დავყავით იგი ღამე მუნ და იგი წინამძღვარი ჩვენი შეგვექცა და
წავიდა. რა გათენდა, დილასა წავედით ჩვენ-ცა ვლეთ იგი დღე.
მეორესა დღესა ლომისა ყვირილი შემოგვესმა და თვალითა ვერა
ვნახეთ. და რა მივახლენით, იყო ლომი სპილენძისა და ყვიროდა.
რა ჩვენ დაგვიანხა, უფრო დაიწყო ყვირილი და ჩვენკერძ მოსლვა
მან-ცა და ბევრმან ლომმან სხვამან-ცა, რომელ არა იყო რიცხვი
მათი. ვპოვდით და არა იყო ლევა. მერმე ქაოზ ქოსის ძემან შეუტევა
მას ლომსა სპილენძისასა და დალეწა. რა იგი დალეწა, გარდასწყდა
მოსლვა ლომთა. მას ომსა შიგან მოსრულ იყვნეს იგინი-ვე
მეზუკე-მედაბდაბენი, უცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა და, რა ომი
გარდასწყდა, წავიდეს იგინი-ცა. ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან:
ყოველთა გვეჯობდა ქაოზ ქოსის ძე-ო. დავყავით იგი ღამე მუნ.

დილასა წავედით და კლდენი იყვნეს იმიერ და ამიერ, რომელ
თვალნი არსით შესწვდებოდეს. მუნ გზა წავიდოდა. მას გზასა ზედა
შექმნილი ტილისმა იყო. ოდეს ვნახეთ, იყო სპილენძისა შექმნილი
მართ ვითა კალო, ვითა ხარისხი კიბედ-კიბედ. მას გზასა ზედა დგა
კაცი სპილენძისა დიდი, რომელ არა მინახავს სხვა კაცი ეგზომ
დიდი. და მას სხვა-ვე კაცი უდგა გვერდსა სპილენძისა-ვე და ბუკი
ჰქონდა ჳელთა და, რა ჩვენ დაგვიანხა, დაუწყო მას ბუკსა ცემა. და
თაიწყო ლაშქარმან მოდენა, რომლისა არა იყო რიცხვი. შევიბენით
და იყო დიდი ომი, რომელ არა-ვის უნახავს ეგეთი ფიცხელი ომი.
მოვიცხვი და ლაშქარი და გვებრძოდა. უცემდა ბუკსა იგი კაცი მეზუკე
და იგი დიდი კაცი ჳმა-მაღლად ყიოდა ჳძითა რაიმე საშინელითა და
არა დასწყდა მოსლვა ლაშქრისა და გაგრძელდა ომი. სიდიდემან
ლაშქრისამან გაგყარნა კიდის-კიდე. უფროსნი და უკეთესნი დარეჯანის
ძისად მიხვეულ იყვნეს და ჩვენ სამთა-ვე თავის-თავისად
გვებრძოდეს. დავშვრით ომითა და ღონე ვერა ავიგეთ, რომელმ-ცა
მორეულ ვიყვენით. ესე ჩვენ-კერძი მეზუკე-მედაბდაბენი უცემდეს
და ცალ-კერძ იგი სპილენძისა კაცი უცემდა. კვლა მოვიდა ლაშქარი
ურიცხვი და ჩვენი მეშველი აღარა-ვინ იყო. შეუტევა აზან ქამანის
ძემან, მივიდა მის კალოდ შექმნილსა სპილენძისასა, ქვეშე
დააგდო ცხენი, შეუჭდა და ჳკრა კობალი ფარსა ზედა მას სპილენძისა
კაცსა. მერმე მან კაცმან ჳკრა კობალი მას და ჩამოაგორვა იგი
აზან ქამანის ძე. მერმე იყივლა ქაოზ ქოსის ძემან: აწ მე მნახე,
აზან ქამანის ძეო! დააგდო ცხენი მანცა. შეუჭდა და ჳკრა კობალი
ფარსა ზედა კაცსა მას სპილენძისასა. მერმე მან ჳკრა მას და ჩამოაგორვა
იგი-ცა. მერმე მიყივლა ამირან დარეჯანის ძემან. მიედ შენ-ცა,
სავარსიმის ძეო! მივედ მე-ცა. დავაგდე ცხენი და შეუჭე. მომეგება
იგი-ვე კაცი, მკრა და მე მას ვკარ. მკრა სხვა-ცა და ჩამოაგორვა.
ვე-ღა-რა შევმართე შესლვა. მაშინ იყივლა ამირან დარეჯანის
ძემან: აბა, აწ ნახოთ სიმაგრე მკლავისა ჩემისა-ო! გარდაჭდა ცხენსა
და გამოიღო კობალი. კვლა ჩამოეგება იგივე კაცი, ჳკრა და მან მას
ჳკრა. შეუჭდა ზედა და შეიბნეს. თავმან მეფობისა შენისამან,
ეგზომი ფიცხელი ომი და მინახავს და არა მოჭდა ღონე დალევისა.
და იგი სპილენძისა კაცი უცემს ბუკსა და მოდის ლაშქარი და მიგვჭირდა
ომი. იყივლა ქაოზ ქოსის ძემან, თუ რასა იქმ? ჳამია, დარეჯანის
ძეო, თუ არა სიდიდემან ლაშქრისამან და ჳკმან მეტად შეგვაჭირვა-ო.
იყივლა ამირან დარეჯანის ძემან. აჳა, ქაოზ ქოსის ძეო!
დაიტყუბნა ფერწნი და ორითავე ჳელითა ჳკრა კობალიდა ფიცხლად
დალეწა კაცი იგი სპილენძისა და რა იგი დალეწა, დაეცა იგი მეზუკე-ცა
და გარდასწყდა მოსლვა ლაშქართა და იგი-ცა უჩინარ იქმნა,
რომელი-ცა გვეტოცა.

მაშინ-ღა მოვიდეს იგი მეზუკე-მედაბდაბენი, თავყანი-სცეს და
ქება შეასხეს ამირან დარეჯანის ძესა და მოაკსენეს, ვითა: გვესმოდა
ქება ჭაბუკობისა შენისა, განა ვითარი ვნახეთ, ეგეთი არ-ვისგან

გვასმია. კურთხეულ-მცა არს ღმერთი, რომელ გნახეთ. აქათგან წაღმართ გზა საჭირო აღარა არს. დავყავით იგი დღე. მუნ გვიბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: მე არა ოდეს მინახავს ეგზომ დიდი ომი და ფიცხელი და არც ოდეს მომხდომია-ო.

წავედით მეორესა დღესა, ვითა გათენდა. მოვიდა ურიცხვი სიმრავლე ლაშქართა -- მწვანოსანი და წითლოსანი, თაყვანი-სცეს და შეასხეს ქება ამირან დარეჯანის ძესა და არქვეს:

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე, პატრონო ყოვლისა ქვეყანისაო, რომელ ჭაბუკობითა შენითა წაგიღია ყოველი სამეფო. ესე არა-ვის ჰქონებია სხვასა ამის შემამულეთაგან კიდე და არ-ცა-ვის დაუტკეპნია გარეგანსა კაცსა ქვეყანა ესე ერთისა ბაქაჯარ ქველისაგან კიდე და განა არ-ცა მას უქმნია ეზდენ დიდი ნაქმარი-ო.

უძღვნეს დიადი ძღვენი.

წავედით მუნით და დაიწყო წინა მოგებებად ერმან, ცალ-კერძ წითლოსანმან და ცალ-კერძ მწვანოსანმან. მწვანოსანი ყველა დედოფლისა იყო და წითლოსანი მის ხვარაშან ქალისა. შეასხიან ქება და მორთვიან ძღვენი ამირან დარეჯანის ძესა. მოვიდინა მებუკე-მედაბლაბენი და მგოსანნი-ცა და იყო სახიობა.

ვკითხეთ მუნ კაცსა ვისმე: რა არის ისი, რომელ ნახევარი მწვანოსანი და ნახევარი წითლოსანი არის, ბერნი მწვანითა და ყრმანი წითლითა?

ეგრე მარქვა მან კაცმან, ვითა: ამა სამეფოსა ორნი-ღა დარჩომილ არიან: დედოფალი და ასული მისი იგი ხვარაშან ქალი, საცოლე ამის პატრონისა შენისა. აღარა-ვინ არს სხვა შემამულე ამის ქვეყანისა. მის ხვარაშან ქალისა მამა მეფე იყო დიადი ამის ქვეყანისა. სახელი მისი იყო ოსტარას. აწ მოუცემია ყოველი ესე სამეფო პატრონისა შენისათვის ღმერთსა. რაღას გაიმბობ? ამის ქვეყანისა სიკეთე არა ითქმის კაცისა ენისაგახ. აწ ნახეთ ქალაქი დიდი და სახლი ყველა წითლითა და მწვანითა ქვითა ნაგები. მწვანითა ქვითა ნაგები ყველა დედოფლისა არის და წითლითა ნაგები ხვარაშან ქალისა. რაღას გაიმბობ, ყველასა თვით თვალითა შენითა ნახავ-ო.

მივედით და დიაცი ვინმე მოვიდოდა. ორნი შვილინი ჰყვეს. გამოუტდეს ორნი ლომნი და ერთმან ერთი ყრმა მოსტაცა და მეორემან -- მეორე. იყილა მან დიაცმან და ატირდა. ამირან დარეჯანის ძემან შეუტევა ცხენი. მათ ლომთა რა ნახეს შეტევება, ფიცხლად ყრმანი იგი დაყარნეს და შემოუტევეს ამირან დარეჯანის ძესა. მაშინ მიჰყვნა ჯელნი ამირან დარეჯანის ძემან: ერთითა ჯელითა ერთი. აიღო და მეორითა მეორე, თავი თავსა შეუტაკა და ტვინი მკლავთა გარდაესხა. ხედვიდა ყოველი კაცი.

მაშინ კაცმან ვინმე ეგრე თქვა: ღმერთო, კარგსა ქმარსა შეირთავს პატრონისა ჩემისა ქალი-ო.

წავედით მუნით და გვეგონა-ამის სამეფოჲსა კაცი ყველა წინ მოგვეგების-ო. მივედით და ვნახეთ ქალაქი და ციხეები ყოველი, რომლისა სიმშენიერესა ჩვენ-ცა გავჰკვირდით. მოვიდინა მოქალაქენი, ქება შეასხიან და უძღვნინან ძღვენი დიადი ამირან დარეჯანის ძესა. და კვლა ვიარეთ ოცი დღე და [მივედით] სხვა მათ ეგეთთა ქვეყანათა შიგან, რომელ არა სადაურნი ჰგვანან სიმშენიერითა. მივეახლენით მას ქალაქსა. და იყო ღედოფალი და ხვარაშან ქალი დღისა ერთისა სავალსა. რა მივეწურენით, მოვიდა სიმრავლე ერისა და დიდებულთა, რომელ ეგეთნი მოკაზმულნი და შვენიერნი კცნი არა მინახვან. გარდაჯდინან, თაყვანი-სციან და შეასხიან ქება ამირან დარეჯანის ძესა. ეგრეთ-ვე წითლოსან-მწვანოსანნი ბერნი-კეკლუცნი თაყვანი-სცემდეს და არა ითქმის მათისა ზარისა და დიდებისა საზომი.

უბრძანა ქაოზ ქოსის ძესა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: რომელ გარე შექცევასა მაწვევდი, შექცევა სჯობდა-ო?

ეგრე მოაქენა: მაშინ შექცევა სჯობდა და აწ, ღმერთო, არა-ო.

მივედით და ვნახეთ ქალაქი. და მოგვეგება წინა კაცი, რომელი ეგრე გვეგონა, უწინ ნაოცალი-ცა კაცი არა გამოგებულა-ო. ვნახეთ

ქალაქი დიდი, რომელ კაცისა თვალსა ეგზომ დიდი არა უნახავს რა. ზღუდე და სახლი ყველაი მწვანითა და წითლითა ქვითა ნაგები იყო, რომელ კაცისა გაიგონების სიკეთე და სიშვენიერე კაცისა ენითა. ეგზომ დიდი იყო ქალაქი იგი, რომელ ცისკრად შევედით და სამეფოსა სახლამდის შუა-დღე მივედით. იყვნეს სამეფონი სახლნი მეტად დიდნი. პალატითა მოვლიდა იგი-ცა ერთობ დიდი და მაღალი, ნაგები მწვანითა ქვითა შვენიერითა. ეგრე-ვე კარნი მისნი იგი-ცა მწვანისა ქვისანი. ვთქვით-მცა, თუ ზურმუხტისანი არიან-ო? და მას კართა ზედა ქალაქისათა დგა ათასი კაცი, შემოსილი საკრამანგითა, პირ-ოქროთა რიდითა და ოქროსა სარტყლითა. თაყვანის-ცეს მათ-ცა დარეჯანის ძესა, შეასხეს ქება და შევედით შინა. გარდაცა ამირან დარეჯანის ძე ოქროთა მოჭედისა სახლსა შინა. მუნ იყო კუბო თვალითა და მარგალიტითა შეკაზმული მწვანისა ზურმუხტისა და საჯდომნი ისხნეს ოქრო-ქსოვილნი, რომელ ვითა მზე ელვიდის. მივიდა დარეჯანის ძე და ჩაჯდა. მას კუბოსა შინა დგას ოქროს სელები. მივედით და ჩვენ-ცა დავსხედით. გამოვიდოდა კარი მას სახლსა შინა. გააღეს იგი კარი და იჩქითად სინათლე გამოვიდა ასეთი, ვითა მზე ამოსულიყო. გვეგონა, ვითა იგი სინათლე იყო ხვარაშან ქალისა. იყო ორთა ტაბაკთა ზედა ოქროსათა ორნი თვალნი -- ერთი ძოწეული და ერთი თეთრი, და მათგან თუ-რე გამოვიდოდა სინათლე იგი. გამოიხვნეს საჯდომნი და გამოვიდეს დედანი მრავალნი და გამოდგა უკან დედოფალი -- დედა ხვარაშან ქალისა, მწვანე ოქრო-ქსოვილი ეცვა ტანსა, რომელ არა მინახავს ეგზომ შვენიერი, რომელ მცირედ სიბერე შეეტყობოდა. ადგა ამირან დარეჯანის ძე, თაყვანის-ცეს ერთმან-ერთსა და მოემშვიდობნეს.

ჰრქვა დედოფალმან. კურთხეულ არს ღმერთი, რომელ თვალთა ჩემთა გნახეს შვილისა ჩემისა ქმარი და შენ-ცა დიდად გიხაროდეს. დასაბამითგან არა-ვის გამარჯვებია, რომელ შენ პირველად მოგცა ღმერთმან ქვეყანა ესე და მერმე ჭაბუკობამან შენმან. გარდაიკადა მაღლი ამირან დარეჯანის ძემან, დასხდეს და მოიღეს შესამოსელი ორი -- ერთი მწვანე, თვალ-მარგალიტითა შეკაზმული, და ერთი თეთრი, იგი-ცა ეგრე-ვე შეკაზმული. მათ ორთა-ვე ფასი არა-ვინ იცოდა. შეჰმოსეს იგი შესამოსელი ორი-ვე ამირან დარეჯანის ძესა და შეგემოსეს ჩვენ-ცა. მუნ დაყო დედოფალმან ცოტა-ლა ხანი და ეგრე თქვა, ვითა: ნაომარნი ხართ და დამაშვრალნი, განისვენეთ, პური ბრძანეთ-ო.

წავიდა დედოფალი და დავყვენით მრავალნი დღენი. განსვენებისა რიცხვი არა იყო. გასცა დედოფალმან ბრძანება და დაწერა წიგნი ყოველსა საბრძანებელსა მისსა, ვითა: "მოვიდა დარეჯანის ძე ჭაბუკი, რომელმან თავისა ჭაბუკობითა შემოვლნა ძნელნი გზანი, რომელ არა-ვის უქმნია კაცთაგანსა ეგეთი საქმე და ნაქმარი. აწ მოედით, თაყვანი-ეცით ყოველთა და ნახეთ. უთქვენოდ არა შემირთავს ასული ჩემი. აწ თუ თქვენ მაწვიოთ და არა ძალი გიყოსთ თქვენ ზედა მეფედ, სიტყვითა ჩემითა შევრთო ასული ჩემი ცოლად და, თუ არა, გამო-ვინ-ირჩიეთ ჭაბუკი სხვა ამისგან უკეთესი. მე ბერი დიაცი ვარ და ველა-რა ვიქმ ამას, თუ-მცა უქმროდ დავარჩინე ასული ჩემი".

მაშინ შემოკრბეს დიდებულნი და მცირებულნი და თაყვანი-სცეს ამირან დარეჯანის ძესა. მოართვეს ძღვენი დიადი და თქვეს ყოველთა ერთ-პირად: ცხოვნიდი უკუნისამდე დღე-გრძელობითა, მეფეო!

მოაკსენეს დიდებულთა მის ქვეყანისათა დედოფალსა, ვითა: ჩვენ არსად გვინახავს ეგეთი კაცი და არ-ცა ვისგან გვასმია, დაბადებითგან ღმერთსა ესე სამეფო სვიანი დაეზადა და იმედ-გარდაწყვეტილთა უმეფოთა კაცთა გამოგვიჩინა ღმერთმან ერთი მეფე, რომელ არა ნახულ არს კაცი მისებრი. აწ, დედოფალო, ღირს არს ჩვენ ზედა მეფედ და ჩვენ ყოველნი ვმორჩილებთ და თაყვანსა ვცემთ ბრძანებასა მისსა.

ამა სიტყვასა ზედა გაიხარნა დედოფალმან და მაღლი მისცა ღმერთსა და დასკვნეს ხვალისად ქორწილი. და არა გვენახა ჯერეთ იგი ხვარაშან ქალი დილასა გამოიყვანეს ხვარაშან ქალი და თავმან მეფობისა შენისამან, მისებრი კაცისა თვალსა არა უნახავს. უკურთხეს გვირგვინი, რომელ არა იყო ფასი მისი. დალოცეს მეფედ ამირან დარეჯანის ძე და ქება შეასხეს და გამოვედით. იყო სიმრავლე ერისა ურიცხვი. არა მინახავს მოკაზმულობა ეგეთი დიდთა

და მცირეთა. იყო სიხარული დიდი. შეგვიყვანეს სხვასა სახლსა, რომელსა შინა დაეგო პური და ეგზომ სჯობდა იგი სახლი, რომელ პირველი ვითა ბედითი შემისა ყოფილიყო. ორი კუბო დგა, ერთი მოწეულისა. იტყოდეს იგი მოწეულისა იაგუნდისა არის-ო, შეკაზმული მარგალიტითა. ისხნეს მას კუბოსა შინა საჯდომნი მოწეულნი ოქრო-ქსოვილნი. იყო მეორე კუბო მწვანისა ზურმუხტისა, შეკაზმული მარგალიტითა, საჯდომნი იყვნეს მწვანისა ოქრო-ქსოვილისანი. სხვათა საჯდომნი დიდებულთა იყო ოქროსა სელეები.

დასხდეს პურად მას მოწეულისა კუბოსა შინა იგი ამირან დარეჯანის ძე და ხვარაშან ქალი. ორნი-ვე შემოსილნი მოწეულითა და ოქრო-ქსოვილითა ოდეს-მცა ნახე, ამას იტყოდი, ვითა: ერთი ყმა და ერთი ქალი ამათად არა ჯობნილან-ო. მეორესა კუბოსა მწვანესა დაჯდა დედოფალი მარტო. და მუნ სამეფოთა ტაბლათა თვალისა ჭიქითა და ჯამითა მეტი არა იმსახურებოდა. რომელი-მე იყო ჭიქა მოწეულისა და იაგუნდისა, და რომელი-მე მწვანისა ზურმუხტისა, და რომელი-მე იაგუნდისა ყვითლისა და რომელი-მე ბალახშისა. და რასა-და ვთვალვიდე! გაგვიკვირდა სიმრავლე ტურფათა. ტაბლათა ზედა ყველა ჯამი ოქროსა და ჭიქები ბროლისა [იყო]. და იყო განსვენება, რომელ არა-ოდენ მინახვან ეგეთი. გამოვიდოდა კარი მის სახლისა სახლსა-ვე შინა. გამოვიდა დიაცი ბერი შემოსილი სამოსლითა შვენიერი და კვლა გამოვიდა ქალი ეგრე-ვე. ბერსა აქენდა მწვანე და ქალსა მოწეული. იგი მწვანე შესამოსელი სადა იყო და მოწეული შეკაზმული თვალითა და მარგალიტითა. სამნი თვალნი იყვნეს მას ზედა: ორნი მჭართა და ერთი მკერდსა, მნათობნი ეგზომ, ვითა სანთელნი. გააღეს კვლა სხვა კარი და გამოვიდა მონა და გამოილო გვირგვინი ყვითლისა იაგუნდისა. ბრწყინვალეობა მისი ეგეთი იყო, რომელ დაფარა ბრწყინვალეობა შხისა და იგი, რომელი მას შესამოსელსა ზედა თვლები იყო, ესრე დაფარნა მან გვირგვინმან, ვითა-მცა ქვანი ბედითნი ყოფილ იყვნეს. შემოსეს მეფესა შესამოსელი და დაადგეს თავსა იგი გვირგვინი და შემოსეს ხვარაშან ქალსა-ცა და დაადგეს მას-ცა გვირგვინი და შემოსეს დედოფალსა-ცა. გამოვიდეს მეჭურჭლენი და გამოიღეს შესამოსელნი მის დიდებულთათვის და ჩვენთვისა-ცა შესამოსელი დიდფასისა. და განსვენებისა არა იყო საზომი. სამ-ჯერ გამოიღეს შესამოსელი ძვირ-ფასი მეფისათვის და დედოფლისათვის. თავმან თქვენმან, უკანანი სჯობდიან.

გაიყარა პურობა და გამოჭდა ცოტა ხანი. ნადიმად გვაწვიეს. არ-ცა სახლი სახლსა ჰგვანდა და არ-ცა საჯდომი საჯდომსა თავმან თქვენმან, მის პურობისა ჭიქა აღა-რა მოიღეს, ყველა უკეთესი იყო და გასცეს ურიცხვი დიდებულთა და მცირედთა ზედა და ნადიმობასა შინა ახლად დაგემოსნეს ტანსა ექვს-ექვსჯერ და გვიბომეს საბომპარი და თვით სამეფოთა შესამოსელთა ნუ-ლა-რა იკითხავ. იმღერდეს მგოსანნი და მოშაითნი აჯაბთა იქმოდეს, რომელ ეგეთნი არა-ვის უნახვან.

ერთი სახლი იყო ცოტა და კედელნი მოჭედნილნი თვალთა და მარგალიტითა და იატაკად იყო ფიცარი ოქროსა და იყო ნადიმი ხანამდის. მერმე აწვიეს გარე ერსა და გაიყარა ნადიმი და აღმი გარდავიხადეთ.

მაშინ მოაქსენა ამირან დარეჯანის ძესა დედოფალმან, ვითა: ბრძანეთ და საწოლსა ნადიმი გარდავიკადეთ. დიდებულნი თანა შემოიტანენ-ო.

შევედით სახლსა მას ცოტასა. თავმან თქვენმან, ეგრე ვთქვით, ვითა: ამას გვერდით იგი გარეგანნი სახლნი აღარა არიან-ო. ესრე სჯობდა იგი საწოლი. ბრძანა დედოფალმან, ვითა: თვით მწედნი აღარას კელისანი არიან-ო. დიდებულთა, რა უნდა, ბრძანონ. ჩვენ გაგვიკვირდა მისსა სიტყვასა ზედა და დაზიდნეს გარეგნით ჭახრაკთა. ოდეს გაიხვენეს ფიცარნი იგი ჭახრაკთანი, დავხედენით, -- ყოველთა დიდებულთა ოქროსა დასტი წინა ედგა. ჩვენ გაგვიკვირდა დიდად და გარდავიკადეთ ნადიმი. გვიბომეს ყოველთა-ვე საბომპარი და გავიყარენით და დავყავით ქორწილსა შინა ათი დღე ნადიმი. და გაცემა დღისა და დღისა სჯობდა. და უძღვნა დედოფალმან მან დარეჯანის ძესა დიადი.

მეთესა დღესა დედოფალმან მოაქსენა დარეჯანის ძესა, ვითა: ძღვენსა მეტსა აღარას შევეკვიდები-ო. უბრძანა მეჭურჭლეთა და

მოიღეს სამოციან საჭურჭლის კლიტე და ეგრე მოაქსენა, ვითა: საჭურჭლენი ყველა შუნდა მიძღვნია-ო. გარდიჯადა მაღლი დარეჯანის ძემან და ვიწყეთ მონახვად საჭურჭლეთა და გარდაენახეთ. თავმან თქვენმან, მე არსად-ა მინახავს ეგზომი სიმრავლე ტურფათა, სიკეთე და შვენირება. მერმე მოაქსენა დედოფალმან: ბრძანეთ და ნადირობასა გაედით-ო. ჩვენ გვეგონა -- ესე დედანი არიან და სანადირო არა უთქს-ო. ოდეს გავედით, მოსრულიყვნეს მეავაზენი და ბაზიარნი. იყო ავაზა სამოცი, თეთრი ქორი სამოცი და მწყაზარი ქორი ასი, შავარდნისა, ძაღლისა და სხვისა სანადირომსა რიცხვი არა იყო. გავედით და ვინადირეთ, მაგრა არა მინახავს ქვეყანასა ეგეთი სანადირო მუნ დავყავით დიდი ხანი და შემოვედით. გარდაცა პურობა. ნადიმსა ზედა თქვა დედოფალმან: ამირან, გკადრებ, დარეჯანის მეო, ნუ-თუ შენი ცოლი გამადლებდეს რას-მე? თუ კარგა გაგისვენებია თუ უბადოდ, ჩემგან მადრიელ-იყავ.

მაშინ ხვარაშან ქალმან მე მიბრძანა: სავარსიმის მეო, გესმის ბრძანება დედოფლის-ა? ესე ამისთვის ბრძანა, რომელ ჩვენი აქა ყოფნა მოსწყინებია. აწ ჩვენ წასლვისაგან კიდე არა გვეწყვის, მოაქსენე დედოფალსა და წავიდეთ ქალაქსა ჩემსა-ო.

მოაქსენა დარეჯანის ძემან დედოფალსა, ვითა: ვინადთგან წავალთ, წავიდეთ-ო.

დედოფალმან მოაქსენა: მე ბერი დიაცი ვარ და ვლა აღარა შემიძლია. თქვენ ყრმანი ხართ და ღმერთმან ათას წელს აცოცხლნეს მეფობა თქვენი, წაედით და განისვენეთ-ო.

დაჰპატიჟა დედოფალსა, ვითა: თუ შენ არ წამოხვალ, აღარ-ცა ჩვენ წავალთ-ო.

წამოვიდა დედოფალი-ცა და ვიარეთ ათი დღე. გავიარეთ ზღვარი დედოფლისა. მუნითგან ხვარაშან ქალისა იყო. თავმან თქვენმან, ქალაქი ქალაქსა სჯობდა. ციხენი ყველა წითლითა ქვითა ნაგებნი იყვნეს და ზღუდე შვენირი, და მაღალი სახლები დიდი და შვენირად ნაგები და, ნუ გიკვირს, წითელი ქვა დიადი იდვა მას ქვეყანასა.

ვიარეთ ათი დღე სხვა და მივედით მას ქალაქსა. გამოეგება ყოველი კაცი, თავყვანი-სციან და ქება შეასხიან ჩვენ გაგვიკვირდა ეგზომი მოკაზმულობა ქვეყანისა და კაცისა. შევედით და ვნახეთ ქალაქი იგი, რომლისა დარი არა გვენახა და დაგვავიწყდა სიკეთე მის დედოფლისა ქალაქისა. მაგრა უფრო დედოფლისა იყო სახლები და ყველა ჰგვანდა სამეფოთა სახლთა და იყო ფოლორცი დასხმული წითლითა ქვითა მოწეულითა იმიერ და ამიერ. ეგრე-ვე სამეფოთა სახლამდის ზღუდე შექმნილი იყო: სადგომი მებუკეთა და მედაბდაბეთა და მოშაითთა. ოდეს შევიდოდეს, წამოდგინა ზედა მებუკე-მედაბდაბენი და უცემდიან ბუქსა და დაბდაბსა. მას ადგილსა ერქვა გზა მეფისა. შევიარეთ და მივედით. კართა პალატისათა სხვა ზღუდე იყო მოწეულისა ქვისა, შვენირი და მაღალი კარნი იყვნეს მოწეულისანი დიდნი. გაახვინეს კარნი მის პალატისანი. იყო შვენირი სიმრავლე ერისა. ყველა მოსილი იყო მოწეულითა, ოქრო-ქსოვილითა და თავსა პირ-ოქრო რიდე ეხვიათ. თავყვანი-სცეს და შეასხეს ქება. მოეგებნეს დიდებულნი, აწვივეს მეფესა და შევედით. დედოფალი და იგი ხვარაშან ქალი სხვასა სახლსა დასხდეს და ჩვენ სხვასა სახლსა ვიყვენით შვენირად მოკაზმულსა, რომელ, თავმან თქვენმან, სხვათა სახლთა სიკეთე დაგვავიწყდა, რომელნი უწინა გვენახნეს. ვერა შევიგეთ, თუ ვითა აგებული იყო. ესე ვიცი, რომელ მოწეულნი იყვნეს კედელნი და ზედა-ცა თეთრი და ცისაგან თეთრი ელვა გამოკრთებოდა, ვითა ბრწყინვალეობა მზისა. ჩვენ დავიწყეთ ცილება, ვითა: ამისგან უკეთესი სახლი სხვა აღარა უთქს-ო, და ზოგთა ვთქვი: არა ეგების, თუ-ცა პირველ უკეთესსა სახლსა შემოგვიყვანებდეს. ქაოზ ქოსის ძემან ეგრე თქვა, ვითა თქვენმან მზემან, თუ ცად არა აგვიყვანებენ, ქვეყანასა ზედა ამის უკეთესი სახლი აღარა დგას-ო.

ამაზედა მოვიდეს მეჭურჭლეთა-უხუცესი და თვით მეჭურჭლენი. მოიღეს მეფისათვის შესამოსელი და გვირგვინი და ძღვენი და ჩვენთვის -- საბოძვარი, რომლისა არა იყო რიცხვი. და გვიკვირდა სიმდიდრე ესეთი და მოკაზმულობა. ჩაიცვა შესამოსელი მეფემან, რომელი მთართვეს, მოწეული ოქრო-ქსოვილი, თვალი ყველა მნათობი

სხდა და მარგალიტი ყველა დიდროვანი. დაიდგა თავსა გვირგვინი არა-ვის უნახავს სამი ეგეთი შესამოსელი და გვირგვინი.

მოვიდეს ეჯიბნი და აწვივს პურად. წავედით მას სახლსა, სადა პური ეგო. სიდიდე და სიშვენიერე ეგეთი არა მინახავს. კუბონი ვგრე-ვე მოწეულნი და ერთი მწვანე, ეგრე-ვე საჯდომნი. სახლი ტურფად აგებული იყო. სვეტი ყველა ბრწყინვალე შეკაზმული თვალთა და მარგალიტთა შემკული. სვეტისა თავნი ცეცხლისა ფერნი. ამას იტყობდი, რომელ ღამითა ამას სანთელი არად უნდა-ო. კედელნი მოჭედილნი, ოქრომთა მყარითა შეკაზმულნი იმღერდეს მგოსანნი. ჩვენ ვერა ვხედედით, მაგრა ჯმა ესრე გვესმოდა, ვითამცა ახლოს დგომილიყვნეს. კედელთა გარეთ სადგომი იყო და მგოსანნი მუნ იმღერდეს. საჯდომნი დიდებულთა, ეგრე-ვე სელები -- ოქრომსა. ასი დიდებული იყო. დავსხედით პურად. არა იმსახურებოდა საპურობოდ თვალისა ჯამთა და ჭიქათაგან კიდე. იყო სიხარული დიდი. მეჭურჭლეთა გამოილიან შესამოსელი და ძღვენი ყოველთათვის. თავმან თქვენმან, უკანის საჯობდა ყველა და ყველასა შესამოსელსა მეფისა გვირგვინი ფერად-ფერადი. მას პურობასა ზედა ათი შესამოსელი და ათი გვირგვინი გამოიღეს. ეგრე-ვე დედოფალთათვის ხუთ-ხუთი გამოიღეს. გაიყარა ნადიმი. მოჭკიდეს პურობა და მას-ვე სახლსა შინა მოიხვნეს სხვანი ჭიქანი. მოშაითნი მოვიდეს და გააგრძელეს ნადიმი. გამოილიან შესამოსლები და შემოსიან მეფესა და დიდებულთა, რომელ არა იყო რიცხვი მის ჯავარიანთა თვალთა მნათობთა. და უძღვნა ხვარაშან ქალმან მეფესა ძღვენი, რომელ არა იყო რიცხვი. და უბოძა დიდებულთა ყოველთა უთვალავი და ჩვენ ყოველთა დაგვმოსეს ტანთა, გვიბომეს დიადი და გავიყარენით.

მეორესა დღესა სხვასა სახლსა შევედით ნადიმად. კვლა დგეს. აგრე-ვე კუბონი ორნი და კედელნი მის სახლისანი, ვითა თოვლი მგრგლოვი მგოსანნი დგეს და იმღერდეს. დავსხედით ნადიმად. მეფესა წინა დასტი ედგა წითლისა იაგუნდისა, ეგრე-ვე საწდე იაგუნდისა. ჩვენ ყველასა დასტი ოქრომსა გვედგა. დავიწყეთ სმა და იმღერდეს მგოსანნი შევნიერად. მე ეგრე ვთქვი, ვითა: ისი მგოსანნი წინა-რე-მცა მოდგენ-მეთქი. მეტად რა-მე შევნიერად იმღერდეს. გაიცინა მეფემან და ეგრე მიბრძანა: მაშ, თუ გაიმების, ადეგ და თვით წამოაყენენ! მე ავდეგ, ვითა წამოვაყენენ-მეთქი. ვითა კელისა მოკიდებასა ვლამოდი, კელი კედელსა შევჭკარ. ოდეს ვნახენ, ეს თურე კედელსა გარეთა დგეს, გაგვიკვირდა, რომელ ზარი დაგვეცა. ჩვენ ვთქვით, ვითა: ეშმაური რა-მე არის. განა არა ეგრე იყო. ეგ ზომ რა-მე წმიდა ქვა იყო, რომელ ვითა სარკესა შინა ჩნდა და გაგვიკვირდა სიკეთე მის ქვისა და გავიყარენით მას დღესა.

დღესა სხვასა სახლსა შევედით ნადიმად ცოტასა. იგი სახლი ქაფურისა იყო არა ერთობით შექმნილი, განა რუკად შექმნილი, მულრაზარად თვალთა და მარგალიტთა შეკაზმული. გამოვიდოდა მის ქაფურისაგან სურნელება შევნიერი. ორნი კუბონი იყვნეს ქაფურითა შექმნილნი. იგი სახლი საზაფხულოდ შექმნილი იყო ხვარაშან ქალისა. გვიბომეს ურიცხვი და კვლა დაგვმოსნეს ტანსა. შელამდა ზედა და არა გაყარნეს ნადიმი. მოიხვნეს ოთხნი სანთელნი და ოთხთა-ვე ყურეთა დანათეს -- ორნი მოწეულნი და ორნი თეთრნი. ჩვენ გვეგონა ცვილი შეღებული. გამოვჯდა დიდი ხანი და არა იწოდეს. ჩვენ გაგვიკვირდა და ვერა შევიგენით, თუ რანი იყვნეს. ზოგმან ზოგი თქვის და ზოგმან ზოგი. ზე ადგა აბან ქამანის მე და ეგრე თქვა: ნუ იცილებით, მე თვით ვნახავ. ოდეს მივიდა, ნახა [ორნი თვალნი] იაგუნდისა და მოწეულისანი და ორნი ზურმუხტისანი, რომელნი ზედათ ნათობდეს. იყვნეს ოთხნი-ვე თვალნი ყვითლისა იაგუნდისანი და იგი ნათობდეს ვითა სანთელი. და იგი უფრო გაგვიკვირდა ყველასაგან და გავიყარენით.

და მეოთხესა დღესა გვაწვივნეს ნადიმად სხვასა სახლსა ცოტასა. იყო იგი სახლი ალვისა და თვალ-მარგალიტთა შეკაზმული. და იყვნეს ორნი კუბონი ალვისანი, ეგრე-ვე შეკაზმულნი. იყო იგი სახლი საზამთრო ხვარაშან ქალისა. დავსხედით და გარდავიცადეთ ნადიმი იქი-ცა და უძღვნეს უფროსი ყოვლისა ჭამისასა და გავიყარენით.

ბრძანა მეფემან, ნადირობასა გავიდეთ-ო. წავედით და ვინადირეთ. არა ყოფილა ქვეყანა ეგეთი სანადიროდ. მივედით შიგანა სანადირობოდ და განსვენებისა რიცხვი არა იყო. მოიყვანეს სანადირო ასი ავაზა, ასი

თეთრი ქორი და სხვისა სანადიროსა
რიცხვი არა იყო. ჩვენ შეგვიყვარდა ქვეყანა იგი სანადირო და ყოველთა
დღეთა ვნადირობდით.

დაუმძიმდა ამირან დარეჯანის ძესა მუნ არა ყოფნა ასან ბადრის
ძისა, ალი მოჰამადის ძისა და ყამარ ყამრელისა. გვითხა დედოფალმან:
რა უმძიმს ამირან დარეჯანის ძესა? ჩვენ მოვაკსენეთ:
არა-ყოფნა მათ სამთა ყმათა უმძიმს. გვიბრძანა დედოფალმან:
კარგნი თურე კაცნი არიან, რომელ ასრე უმძიმს-ო. ჩვენ მოვაკსენეთ:
ლომნი ჭაბუკნი და კარგნი კაცნი არიან-ო. ბრძანა დედოფალმან:
რადგან აქ არ არიან, ჯამს, რომელ მათთვისა დავდვათ-ო. მან-ცა და
ხვარაშან ქალმან-ცა მუნითგან წადმართ რა-ცა გვიბოძიან,
ყველასა სწორი მათთვისა-ცა დადვიან. ემდურვოდა დედოფალი მათ
კაცთა არა-მოყვანისათვის ამირან დარეჯანის ძესა. მან ეგრე
ბრძანა, ვითა: მეცა დია მწადდა ჩემთანა მათი ყოფნა, განა ოდეს
მე წამოვიდოდი, მაშინ იგინი შინ არ იყვნეს, ამირ-მუმლისა სამსახურად
იყვნეს.

დღითი-დღე მღვენი უფროსი იყვის. მოვიდა მეჭურჭლეთა
უხუცესი, მოიხვნა საჭურჭლისა კლიტენი ასნი და მოაკსენა: ასისა
საჭურჭლისა არს-ო. უბრძანეთ, ვისა-ცა გეპრიანების, მან აიხვნას-ო.
და მე მიბრძანა და ავიხვენ. დავიწყეთ ნახვა საჭურჭლეთა
და გარდავანახეთ მრავალთა დღეთა. ყველასა ნახვა არა ეგებოდა,
რომელ ტურფანი ოდენ გარდავანახეთ; და არა იყო რიცხვი ტურფათა
სიმრავლისა. გვითხრეს, ვითა: ასი საჭურჭლე თავისთვის დაუჭირავს
ხვარაშან ქალსა-ო.

და ეს იყო სიმრავლე საჭურჭლეთა მის ხვარაშან ქალისა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ნადიმად ვსხედით და უცხო რა-მე ხილი
მოიღეს, რომელ არსად გვენახა ეგეთი ხილი. ვკითხეთ, თუ
სადაური არის ესე ხილი? დედოფალმან ბრძანა: ამის ქვეყნისა
არის-ო. ესე შეეტყობოდა, რომელ ნადები იყო. თქვა მეფემან: მწადიან
ნახვა მის წალკოტისა-ო, რომელ ესე ხილი არის. დაუმძიმდა
ესე სიტყვა დედოფალსა და მას ხვარაშან ქალსა. და თქვა დედოფალმან:
არა არს ხილი ესე ამა ქვეყნისა. ვიტყუეთ. ვაჭარნი
მოვიდეს ინდოეთით და მათ მოიტანეს-ო. არ დაიჯერა მეფემან,
თქვა: მინახვან ვაჭარნი ბაღდადელნი, რომელთა ყოველი ინდოეთი
შიგან დაუარებია, მაგრა ესე ხილი მათ არა უნახავთ და არცა-სადა
მე მინახავს. აწ მითხარით მართალი-ო.

ამა სიტყვასა ზედა ოდეს შევხედენით ხვარაშან ქალსა, თვალთა
ცრემლი გარდმოედინა. შეხედნა მეფემან და დაუწყო ფიცება
და კითხვა დედოფალსა და არქვა: რა არს, რომელ ყველასა დაგიღრეჯიან და
ხვარაშან ქალი ტირის-ო? მიაშბეთ მართალი-ო.
ლამოდეს ტყუილსა, განა დაჰპატიჟა ფიცითა და ველა-რა უარყვეს:
უბრძანა დედოფალმან დიდებულთა მისთა: მოაკსენეთ-ო.

ალი ვის-მე ერქვა, დიდებული მათი იყო. ადგა ზე და ეგრე
მოაკსენა:

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! პირველ ჟამთა, ოდეს-იგი
ბაქაჯარ ქველი აქა შემოსულა, თანა ჰყოლია მუნეჯიბი მისი
ჯამასარ. რომელ თქვენ გზასა ზედა ტილისმანი გინახვან, მისნი
შექმნილნი არიან. ამას ქვეყანასა წალკოტი იყო, რომელ არა ყოფილა
მისებრი ქვეყანასა ზედა განსასვენებელი მეფეთა, რომელთა
შინა არიან ხილნი ესენი, რომელნი თქვენ გინახვან ნახა ხილი
იგი მან ბაქაჯარ ქველმან და შემურდა იგი სხვათა კაცთათვის
და უბრძანა ჯამასარს და შექმნა ტილისმანი და მუნითგან
იქი აღარა-ვინ შესრულ არს და ვერ-ცა ვინ შევალს. იგი ხილი რომელ
შენ გინახავს, მუნით წყალი გამოიტანს და ესრეთ ჰპოებენ.
ჩვენ ეს-რე გვასმია მამათა ჩვენთაგან. არ-ცა ვის წალკოტი უნახავს
და ვერ-ცა ვინ ნახავს-ო.

ჰკითხა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: ბოლოდ რა გასმია,
როგორი ტილისმა არის-ო. მან ეგრე მოაკსენა, ვითა: ვეშაპი გვასმია
დიდად დიდი-ო.

შეიქმნა შექირვება ყოველსა სამეფოსა შინა ამისთვის, რომელ
არ დასთმობს დარეჯანის ძე, წავალს ბრძოლად მის ვეშაპისად და

მოჰკლავს იგი ვეშაპი-ო.

გაიყარა ნადიმი და ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: ესე ჩემგან მოუვალი არის, რომელ-მცა არა წავიდეთ მის ვეშაპისა ნახვად-ო. ამისთვის გულ-მხიარულად იყვენით, რომელ ღმერთსა უბრძანებია ჯელითა ჩემითა მის წალკოტისა ჯსნა.

დაასკვნეს ხვალისად წასლვა. გავიდა ჯმა ყოველსა ქვეყანასა და სამეფოსა მათსა ამბავი, ვითა ამირან დარეჯანის ძე წავალს მის ვეშაპისა ბრძოლად-ო. შეკრბა ურიცხვი სიმრავლე დედათა და მამათა და თქვეს, თუ: წავიდეთ და ვნახოთ. მამ, მათ წინა დავიჯოცნეთ-ო. მოვიდა დედოფალი და ტირილითა არქვა, ვითა: პატივ-ეც სიბერესა ჩემსა და ნუ წახვალ. მან არა უსმინა და ვითა ვერა დაუშალა, აღარა დადგა არ-ცა დედოფალი შინა და აღარ-ცა ხვარაშან ქალი. და წაჰყვეს თანა მის ქვეყანისა კაცნი ყველანი, ზოგნი ომად და ზოგნი ნახვად.

წავედით და ვითა დღისა ერთისა სავალსა მივეწურენით, მუნ არა იპოებოდა სულიერი შიშითა მის ვეშაპისათა. მივედით და ვნახეთ შორით ზღუდე წალკოტისა მაღალი მილიონსა ერთსა. შორს გვეცა სული სურნელი მის წალკოტისაგან გამომავალი. ვერა ვნახეთ რა, ვერ-ცა ვეშაპნი და ვერ-ცა რა სხვა. ორნი კარნი იყვნეს მის წალკოტისანი: ერთსა კარსა მცველი იყო იგი საშინელი ვეშაპი და მეორესა იყო სხვა მისგან უმცროსი ვეშაპი და ორნი-ვე კარნი სპილენძისანი იყვნეს და ისროდეს ქვასა დიდროვანსა ესენი და, რომელ, რასა-ცა სულიერსა მათი ნასროლი ქვა ეცის, წამსა-ვე მოკლის. ვითა მივეახლენით, წამოდგა კაცი ზედა და შემოგვხედნა და, რა ჩვენ გვნახნა, იყვილა ფიცხლად და გამოვიდა იგი ვეშაპი საშინელი, რომელ მის ოდენი არა მინახავს. დაემკმო პირი და ცეცხლი გამოვიდოდა პირისა მისისაგან და ჯმა ჰქონდა საზარო, ვითა გრგვინვა ცისა. მეორესა კარსა გამოვიდა იგი უმცროსი ვეშაპი. წამოდგეს ზედა კაცი სპილენძისანი და მათ კაცთაგან გამოვიდოდა ჯმა რა-მე უცხო და საკვირველი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! თქვენმან მზემან, საზაროდ კმა იყო. აღარა ვის-თანა იყო სრული მის ქვეყანისა კაცი, რომელ ომად მოსრულიყვნეს დგეს მჭმუნვარენი. ომი, თავმან თქვენმან, ყოველთა დაავიწყდა. მაშინ მოაჯსენეს ამირან დარეჯანის ძესა, ვითა: იმა უმცროსსა ვეშაპსა შეები-ო. თქვა: არა კარგი განზრახვა არის. ვირე ისი დიდი ვეშაპი არა მოკვდების, უმცროსისა არა სარგებელი არის-ო. და უბრძანა მის სამეფოსა კაცთა, ვითა: ყველანი იმას უმცროსსა ვეშაპსა შეებნით-ო. და მათ არა გამოსცეს პასუხი.

მაშინ ითხოვა ცხენი უკეთესი ამირან დარეჯანის ძემან და შეიჭურვა ტანსა. ტიროდა ყოველი კაცი, ზოგი შიშითა მის ვეშაპისათა და ზოგთა უმძიმდა ომი მის ვეშაპისა დარეჯანის ძისგან. მაშინ მიუდგა წინა ამირან დარეჯანის ძე ხვარაშან ქალსა და ეგრე არქვა: ნუ სტირ, შუგი ჩემო, აწ ნახო ჭაბუკობა ჩემი-ო. მან ტირილისაგან პასუხი ველა-რა გამოსცა და მოევიდა კალთასა, თუ-მცა არა გაეშვა. გაიცინა ამირან დარეჯანის ძემან და ეგრე არქვა, ვითა: თუ შენ დამიჭირავ, მამა, ვეშაპისა შებმა ვით-ლა შემძლია-ო? ჩვენ გვიბრძანა, ვითა: თქვენ მიდით სამნი-ვე იმა უმცროსსა ვეშაპსა ზედა მე იმა კაცთა ვხედავ, რომელ არ მივლენ-ო. მე ეგრე მოვაჯსენე: თქვენსა წინაშე ვიყო-მეთქი კვლა მიბრძანა: მე არა მინდა მემგელი, წაედ შენ-ცა-ო. მე მას არა უსმინე, დავდეგ მასთან და წავიდეს აბან ქამანის ძე და ქაოჯ ქოსის ძე.

მაშინ ამირან დარეჯანის ძემან შეიბნა ორნი ჯრმალნი და აიხვნა ხიშტი და შეუტევა. ხედვენ დედოფალი და ყოველი ერი. წამოდგეს ზედა იგი კაცი სპილენძისანი. ისროდეს ქვასა და უცეს ცხენისა თავსა დარეჯანის ძისასა და მოუკლეს, მაგრა მას ვერა ავნეს. დაავდო ცხენი და ქვეითი მიუჭდა, ვითა ვეფხი. დასცეს ქვა მრავალი, განა ვერა ავნეს მოეგება წინ ვეშაპი, დაემკმო პირი ჩასანთქმელად. ჰკრა აშკობილსა პირსა ხიშტი და შეაღწა ზედა; გამოიწვავდა ჯრმალი და იგი-ცა დააღწა. მერმე მეორე ჰკრა და ტვინამდისი შეჰკვეთა. მოვიდა ვეშაპი იგი, შემოიღვლარჭნა, შემოუტევა და ორნი-ვე ფერჯნი ჩაუნთქნა. ამაზედა მივე, მე-ცა დავკარ და ზურგსა ვკვეთე დიდი და ვერა ვავნე. იბრძოდეს ვეშაპი და ამირან დარეჯანის ძე და ველარ ჩანთქა. ვცემდი და ვკვეთდი

დიდროვანსა, განა ვერა დავაგდებინე იგი ამირან დარეჯანის ძე.
იყო ზრუნვა და ტირილი დიდი. მაშინ ამოიღო დაშნა მოგვისაგან,
ჰკრა აშკომობილსა ყიასა, ჩამ თუ, მწვედ ეტკივნა და წამსა-ვე პირი-დაღმა
წამოაგდო და, რა გაუშვა, კვლა-ცა ვკარ ჳრმალი, შემომიტივა,
ჩამნთქა და გაიქცა. მოეწივა ამირან დარეჯანის ძე, ჰკრა ზურგსა
ჳრმალი და წმიდად გაკვეთა. ეგზომ დიდი იყო იგი ვეშაპი და
საშინელი, რომელ მე და ჩემი ცხენი ჳორჳსა მისა შიგან თავისუფლად ადევით და
კიდე გამოგვიყვანა ცხენი და კაცი ორნი-ვე ნათელნი.

მივიდეს აბან ქამანის ძე და ქაოზ ქოსის ძე მას მეორესა ვეშაპსა
ზედა და აბან ქამანის ძე შეიპყრა ცხენითურთ. ეგზომ დიდი არა
იყო, ვითა პირველი, რომელ-მცა ჩაენთქა აიხვნა ცხენი და კაცი
ორნი-ვე და გაიქცა. მიეწია ქაოზ ქოსის ძე, ჰკრა ჳრმალი და მოკლა
იგი-ცა რა იგი ვეშაპნი ორნი-ვე დაიჯოცნეს, ფიცხლა იგი კაცნი
სპილენძისანი დაილეწნეს. შეიქმნა სიხარული მეტად დიდი მას სამეფოსა
შინა და ამას იტყოდეს, ვითა არა-ვინ ყოფილა კაცთა ნათესავი
სწორი ამირან დარეჯანის ძისა და არ-ცა ვის ეგეთნი ყმანი ჰყოლებიან-ო.
მერმე დედოფალსა შესახმიდეს ქებასა, ამისთვის, რომელ
გამოაჩინე ესეთი კაცი მეფედ ჩვენზე-და-ო. შევედით წალკოტსა შინა
ეგეთსა, რომელ არა დგა ქვეყანასა ზედა წალკოტი სწორი მისი,
და ვნახენით ხენი საკვირველნი და სურნელნი და მას შინა წყალნი
შვენიერნი, რომელ რა-ცა ღმრთისა დაბადებული სურნელი იყო,
იგი და ყოველი ფერი ხილი შიგან იყო. ხენი ვნახენით ერთნი, შვენიერნი,
გარე-შემოზღუდვილნი და ამას იტყოდეს, ვითა: ჳეთი გამოვალს
მათ ხეთაგან ესეთი, რომელ სნეულსა შეასვან, გამრთელდების, თუ
ბრმასა თვალთა უწთონ, აეხილვიან და ყოველსა სენსა ჰკურნებს-ო.
და არა ითქმის სიკეთე მის წალკოტისა კაცისა ენისაგან. დავყვებით
მუნ მრავალნი დღენი. განვისვენეთ და ვინადირეთ. გარშემოსა
მის წალკოტისასა იყო სანადირო გამორჩეული. და წამოვედით მუნით
სიხარულითა დიდითა.

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! [ამირან] ცოლსა მისსა ვითა
გაჩვენა, უკეთ აღარ ეგებოდა და მოვედით ქალაქად სიხარულითა.
მაშინ ამირან დარეჯანის ძესა სიკეთისა მისისათვის ეგზომისა
მოარტუნეს მის სამეფოთა ციხეთა და ქალაქთა კლიტენი ყოველნი
და ვიყვებით სიხარულსა შინა ჳამთა მრავალთა. მერმე წამოვედით
ბაღდადსა გამარჯვებულნი -- პატრონი ჩემი და ჩვენ.

მაშინ მიესმა ამბავი მის წითლოსნისა ჳაბუკისა მოკვლა ამირან
დარეჯანის ძისაგან საბურ რაბაგის ძესა, მმასა მის წითლოსანისა
ჳაბუკისასა, მაგრა ჳაბუკობითა დიდად უკეთესსა. მოვიდა მმისა მისისა,
მის წითლოსნისა ჳაბუკისა, სისხლისა ძებნად და დადგა გზასა
ზედა ჩვენსა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! მოსრულიყვნეს შინა ალი მოჳამადის ძე,
ასან ბადრის ძე და ყამარ ყამრელი და ეკითხათ, თუ სად არის პატრონი
ჩვენი ამირან დარეჯანის ძეო? უთხრეს წამოსლვა ჩვენი
და წამოსულ-იყვნეს იგინი-ცა კვალსა ჩვენსა ძებნად ჩვენად და
საბურ რაბაგის ძე და იგინი ერთგან შეყრილ-იყვნეს. ჰყვა საბურს
ლაშქარი დიდი და ჰკითხა, თუ: ვინ ხართ, მმანო? მათ უთხრეს, ვითა:
ყმანი ვართ ამირან დარეჯანის ძისა-ო. რა ესე თქვეს, შეუზახნა
ლაშქართა და უბრძანა: დაჯოცენით-ო! მათ გამოიწვადნეს ჳრმალნი
და შეებნეს მას ყოვლისა ქვეყანისა ლაშქარსა იგი სამნი კაცნი.
კლდე იყო დიდი და მათ სამთა-ვე ბეჭნი მას კლდესა მიჰყუდნეს. გამოვიდის
და ერთი მეორესა ეცვალეზოდის. იბრძოლეს სამთა-ვე ამა
წესითა კვირა ერთი და ჳოცეს კაცი ურიცხვი, რომელ თვით იგინი-ვე
იტყოდეს: სამი ათასი კაცი მოკლეს-ო. იამპარტავანა საბურ რაბაგის
ძემან და თვით არა მივიდა მათად ომად და ჩვენ მივედით ომსა
ზედა.

შეხედნა ამირან დარეჯანის ძემან და ეგრე თქვა: ომსა ფიცხელსა
ვხედავ. განა ვინ არიან, არ ვიცი-ო. კვლა ცოტა-ლა წავლეთ და
ბრძანა: ისინი ყმანი ჩემნი არიან, სით-ცა მოდიან ალი მოჳამადის ძე,
ასან ბადრის ძე და ყამარ ყამრელი-ო. ჩვენად თურე ძებნად წამოსულ-იყვნეს,
წარვისწრაფეთ და ომსა ჳედა მივედით. იყივლა ამირან
დარეჯანის ძემან: მო-ღმერთო-ვედით-ო! შემოგვხედნეს და გაიცივნეს,
გაგულოვანდეს და სამთა-ვე შეუტევეს და მრავალი ცხენი და კაცი
მოკლეს. მივედით ჩვენ-ცა და შევებენით, მრავალი მოკვალით.
მიესმა საბურ რაბაგის ძესა, ვითა: მო-ვინ-მე-ვიდეს მეშველნი, მათთანა

ერთი კაცი არის ეგეთი, რომელ თვალთა ჩვენთა არა უნახავს კაცი მისებრი-ო. მან ცნა, ვითა: ისი კაცი ამირან დარეჯანის ძე არის-ო. უკუყარა ლაშქარი თვისი და ეგრე თქვა, ვითა აქა ომი ჯამს-ო მოეგზავნა კაცი და შემოეთვალა, ვითა: შენ მოგიკლავს ძმა ჩემი იგი წითლოსანი ჭაბუკი და აწ მე შენად ომად მოსრულ-ვარ. მე შენი ყმანი არა დავკოცენ; შენ ჩემნი რად დავკოცენ-ო? აწ ესე მტკიცედ იცოდე, რომელ ანუ სიკვდილი შენი მოსრულ არს და ანუ ჩემი. ხვალე არს ომი შენი და ჩემი-ო. არქა ამირან დარეჯანის ძემან, ვითა: ძმამან შენმან სიამპარტავენითა მოიკლა თავი თვისი და ფათერაკად მოკვდა და აწ კვლა შენ მეწყალვი, რომელ შენ-ცა მოჰკვდები ველითა ჩემითა. ლაშქარნი შენნი ამისთვის დავკოცენ, რომელ სამთა კაცთა ზედა ლაშქარნი დახვეულ-იყვნენ, ვითა-მცა არა უშველდი? აწ ისინე მოჰსენება ჩემი და ნუ დაიდგამ დღეთა ძმისა შენისათა და წაედ მშვიდობით. ამა სიტყვასა ზედა გაწყრა საბურ და მოუგზავნა მოციქული ფიცხელი და დაასკვნეს ხვალისად ომი.

ვითა გათენდა, შეეკაზმა საბურ რაბაგის ძე და შეჯდა შავსა ცხენსა შავითა ტანისამოსითა. იყო იგი ლაშქარი მისი ყველა შავითა, ძმისა მისისათვის. გამოვიდა იგი საბურ რაბაგის ძე და აქათ გავიდა ამირან დარეჯანის ძე. ფიცხლად შეუტევეს ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. გარდაცა ომი დიდი მწუხრამდის და ვერა რომელმან აჯობეს. აბჯართა ცემისაგან არა ისმოდა ყურთა ჯმა. მოუკლეს ერთმან-ერთსა მრავალი ცხენი და გარდააღწეეს ერთმან-ერთსა მრავალი ჯრმალი და ვერა აჯობა ერთმან-ცა. გაიყარნეს. რა გათენდა, კვლა შეიბნეს. სამი დღე იბრძოლეს და ვერა გარდასწყვიტეს. უფიცხესი და უფიცხესი იყო ომი ერთობ დაუმძიმდა გასწორება ამირან დარეჯანის ძესა და ესე დაასკვნა: თუ მოვერიო, მოველაგ-ო. მას ღამესა ლაშქარსა ყველასა მოეგზავნა კაცი ამირან დარეჯანის ძესა თანა, ვითა: პატივ-ეც ჭაბუკობასა შენსა. თუ მოერიო, ნუ მოჰკლავ, მით რომელ ესე მარტო დარჩომილა თავისა სახლსა შინ-ა-ო. უქადა ამირან დარეჯანის ძემან მათ ლაშქართა არ-მოკლვა საბურ რაბაგის ძისა. კვლა მოეგზავნა კაცი საბურს და ესე შემოეთვალა: ხვალე გარდაწყვედა არს შენი და ჩემი-ო მაშინ ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან თუ მომერევის საბურ რაბაგის ძე, მომკლავს, მით რომელ ძმისა მისისა მის წითლოსნის-ა ჭაბუკის სისხლსა ემებს, და უკვირდა ეგზომი სიკეთე რაბაგის ძისა. არქვა, თუ: ზენაარმან ღმრთისამან, რადგან ეგრე კარგი ჭაბუკი არის, თუ მოვერიო, არა მოველა-ო.

ხვალისად დღე შეეკაზმა საბურ რაბაგის ძე და გამოვიდა. ეკიდნეს პოლოტიკნი რკინანი სატკივართა ადგილთა და ეგრე იყივლა: გამოედ, დარეჯანის ძეო! ფიცხლა გავიდა დარეჯანის ძე. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და გაფიცხდა ომი უფრო ყოველთა ომთასა. ბოლოსა ჟამსა იყივლა დარეჯანის ძემან, გაიყვანა ცხენი და არქვა: გაფრთხილდი, საბურ რაბაგის ძეო, მოვალ შენზედა-ო. გაიყვანა ცხენი მან-ცა და უყივლა: აწ მოვიდა სიკვდილი შენი-ო. წამსა-ვე შეუტევეს ერთმან-ერთსა და ჩაშ თუ შეშინდეს საბურ რაბაგის ძისა ლაშქარნი მოკლვასა საბურისასა და იყივლეს ერთ-პირად და არქვეს: ამირან დარეჯანის ძეო, ზენაარსა ღმრთისასა, რა გიქადებია, გაგვისრულე-ო. მათ ლაშქართა სიტყვასა ზედა გასტყორცა ჯრმალი, შეუტევა, მიჰყო ჯელი, მოჰკადა უნაგირთაგან, დასცა ქვეყანასა ზედა და აღარა მოკლა.

გარდაცა ყოველი ლაშქარი საბურისა, თავიანი-სცეს და ქება შეასხეს ამირან დარეჯანის ძესა, თქვეს. კურთხეულ-მცა არს ჭაბუკობა შენი, რომელ არა-ვინ ნახულ არს ჭაბუკი კაცთა ნათესავი შენებრი-ო. დადგეს ერთგან საბურ რაბაგის ძე და ამირან დარეჯანის ძე. მას დღესა განისვენეს და დაემოყვრნეს. დილას წავიდა საბურ და ჩვენ-ცა წავედით. მოვედით ბაღდადსა მხიარულნი და გამარჯვებულნი.

აქა დასრულდა კარი ტილისმათა.

მეფეო, იგი სახლი, რომელ თქვენ გინახავს, მუნ მოვედით. მაშინ მოიყვანა მხატვარი და დაწერა თავი თვისი და ჩვენ-ცა დაუსრულებელ ყვნას ღმერთმან დიდება და გამარჯვება მეფობისა თქვენისა უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

კარი მეცხრე

სეფედავლე დარისპანის ძის ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

მინდორსა შიგან სახლნი იყვნეს სანადიროდ აგებულნი ბაღდადეღისა ამირ-მუმლისანი. ესე რა მომივლია ყოველი ინდოეთი და სპარსეთსა შინა გაზრდილ-ვარ, თვალთა ჩემთა ეგეთნი სახლნი არა მინახვან: სამნი ქვეყანანი დიდ-დიდნი მოკიდებულნი იყვნეს მათ სახლთა თანა. სამი თვე მუნ დაყვის და ნავროზი გარდაიჭადის. კაცისა თვალსა არ-ცა ეგეთნი სახლნი უნახვან და არ-ცა ეგეთნი სანადირონი. რჩეულნი დიდებულნი თანა წაიტანის და, ვის არა უბრძანის, ვერა წავიდის, ამით რომელ, ვინ-ცა მუნ იყვნიან, მდიდარნი წამოვიდიან საზომვრითა. იცოდის ყოველმან კაცმან იგი ჟამი. ვის-ცა კარგი ავაზა ჰყვის ანუ კარგი ქორი და ანუ, რა-ცა ვის კარგი სანადირო, მას. სახლსა მისლვის ჟამისათვის შეინახიან. სადა-ცა კარგი მგოსანი იყო და ანუ მოშაითი და რა-ცა ჯელოს-უფალი, ყველა მუნ მოვიდის. განსვენება და სიხარული იყვის და ნადირობა რომელ კაცისა ენისაგან არა ითქმის და არ-ცა გაიგონების.

ბრძანა ბაღდადეღმან ამირ-მუმლმან და წავიდა ამირან დარეჯანის ძე. განაღა-მცა უბრძანა სხვათა დიდებულთა, ჩვენ, ამირან დარეჯანის ძის ყმანი ვიყვენით, მუნ წავედით. იყო დიდი სიხარული და გამოსვენება. ზოგნი ნადირობდიან მშვილდითა, ზოგნი ქორითა. ზოგნი ავაზითა, ზოგნი ძაღლითა და, ვის-ცა ვის სწადდის, შეექცევოდინ. სახლნი იყვნის სანადიმონი, შვენიერნი, მოკაზმულნი ოქროდთა და ვეცხლითა. მუნ დაიდვის ნადიმი და იმღერდიან მოშაითნი და იქმოდინ აჯაბთა, ჰქედნიდიან რაინდნი ცხენთა, ზოგნი ჭადრაკთა იმღერდიან, ზოგნი ღვინოსა სმდიან.

აჰყარის გარეთ ნადიმი და საწოლსა შევიდის, დიდებულნი თან შეიტანის. უკეთესი და უშვენიერესი ნადიმი მუნ გარდაიჭადის. უბოძის ყოველთა საზომვარი და გაიყარინ. მას დიდებუასა და განსვენებასა შინა ვიყვენით, რომელ თავმან თქვენმან, ნახევარი ვერ მითქვამს, ვითარი სიხარული და შვება იყვის.

დღესა ერთსა ამირამან კელი გაიქსნა; არ-ცა ნადირობასა გავიდა, არ-ცა სერი-ნადიმი გარდაიჭადა. დიდებულნი იქმნა და ნადიმი საწოლს გარდაიჭადა ამირან დარეჯანის ძესა საკრამანგისა სასთაული დაუდვა, ახლოს დაისვა, რომელ კელი მისწვდებოდის. სხვანი დიდებულნი, ვითა ჯამდა, ეგრე დასხნეს. ნადიმობა იყო.

ეგრე ბრძანა ამირ-მუმლმან: შე-რასმე-მჭირდების, ჩემსა მზესა, ვინ-ცა რა ამბავი იცით, მითხარით-ო.

დარეჯანის ძემან მოაქსენა: რომელი მიქმნია და მასმიან, მომიკვენებია და ახალი არა ვიცი-ო.

ეგრე უბრძანა: შენ აღარ გტანჯავ, სხვამან ვინ-მე თქვას-ო.

ომად ვის-მე ერქვა მადის ძესა, დიდებული კაცი იყო, მოზადდადე, ზე აღდა და ეგრე მოაქსენა: ცხოვნი, ამირთა-ამირო! ამბავი გწადინ და თვალთა ჩემთა მონახული მოგაქსენო, რომელ ესე ბრძანო: ამის უკეთესი არა მასმია-ო, რომელი კარგი მიქმნია, იგი მოგაქსენო და, რომელი უბადო, -- იგი-ცა. ოდეს-იგი კარგი ნაქმარი მოგაქსენოთ, გაგიკვირდების და სიქადულად შემინახავ და ტყვილი ამად არა, რომელ ყოველსა მართალსა მოგაქსენებ-ო.

გაეხარნეს ამირ-მუმლსა. ბრძანა გაყრა ნადიმისა დიდებულთაგან კიდე. ყველა გაღმა აწვიეს, დიდებულნი სიხლესა სასთაულთასა დასხნა. უბრძანა ომად მადის ძესა. ჩემსა მზესა, ყველა უკლებლად მითხარ-ო!

მოაქსენა:

ცხოვნი, ამირთა-ამირო! ამბავი ჩემი ყველა სრულობით მოგაქსენო.

ოდეს ცოტა ყმა ვიყავ, სწორსა ჩემსა ყველასა მოვერეოდი და მღერასა შინა უზადოდ ვიქცეოდი. ბაღდადი ქალაქი ამიჩვილდა. მამა ჩემი და მამის მამა ჩემი ერთგან სხდეს. ეგრე უთხრა მამის ძმამან ჩემმან მამასა ჩემსა: იმა შენსა შვილსა ერთი პირი არ დასცდების. ის, რომელი ჭყირტად და უზადოდ მაქცე არის, ანუ შეიქმნების კარგი ჭაბუკი, რომელ მისებრი არ[ვინ] იყოს, და ანუ ხელი და არას კელისა.

მან ეგრე არქვა: მეცა კვლა აგრე მგონია-ო.

ოდეს მე ესე მესმა, გულსა ჩამიჭდა და ვთქვი: კარგი-მცა ჭაბუკი ვიყო-მეთქი. რა მოვიწიფე, ნადირობა დავიწყე. ნადირობა მიყვარდა საზომისაგან მეტად. სადა-ცა მწეცი ანუ ლომი გარდამეკიდის, ვითა კატა ეგრე მოვკლი. დავჯერდი თავსა ჩემსა და ვთქვი: დღეს ჩემებრივ ჭაბუკი არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. მერმე ეგრე ვთქვი: კაცი გამოვიცადო, თვარა მწეცთა სიკვდილი ცოტა უნდა-მეთქი.

მისრელი ქარავანი ბაღდადს იყო და წავიდოდა. უთხრეს: მეკობრენი წინა გიმზირიან-ო. შიშითა ვეღარ გავიდეს. მე ეგრე უთხარ: მომეცით საბადრაგო და თქვენს ქვეყანასა მშვიდობით მიგოყვანე. მათ მომცეს დიადი, შევეკაზმენით და წავედით. მონახული იყო იგი ქარავანი მათ ხუთასთა მწედართაგან. ერთგან წინა გვიმზირდეს, გამოგვიკედეს, ფიცხლად ცხენი შეუტვიე, შეუზახენ და შევები. თავმან მეფობისა შენისამან, გავაქცივენ და დავკოცენ, რომელ მცირედნი-და ვინ-მე გარდამეხვეწნეს. გავგზავნე მშვიდობით ქარავანი. და შემოვიქცე სახლსა ჩემსა. ესე იყო ომი ჩემი პირველი. დავჯერდი თავსა ჩემსა და ეგრე ვთქვი: უთუოდ დღეს ჭაბუკი ჩემებრი არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ეგრე ეთქვი, ვითა: შევება ამირან დარეჯანის ძესა, რომელი ხუთ-ასსა კაცსა შეეზმის. მას, ღმერთო: ეგეთისა კაცისა ომი შეუძლია? შევეკაზმე და მოვმართე, მუქარა გამოვთხო-ო-მეთქი. შემრცხვენდა და უთხარ თავსა ჩემსა: არა გრცხვენიან, ომად მადის ძეო, ჯერეთ დარეჯანის ძისა საომრად მიხვალ, მცირედნი ნაქმარნი გიქნია! სხვაგან წავიდე და კვლა თავი ჩემი გამოვცადო და, თუ კარგი ნაქმარი ვქმნა, უკანის მას შევება-ო.

ცხოვნდით, ამირთ-ამირო! გავაგე სახლისა საქმე და ვაჩინენ კარგნი კაცნი. წაველ და ბასრას მივმართე. მივიდოდი. გზასა ლაშქარი თუ მწეცი გარდამეკიდის, მოვერივი ყველასა. მივედ ბასრასა და ჩემსა მისლვასა ზედა შეიქმნა შუღლი ბასრეთსა. მოვიდა არაბთა მეფე და გარეგანნი ყველა წაიღო, ქალაქი მრავალი და ციხენი. მოვიდეს კართა ქალაქისათა. გავიდეს მოქალაქენი და შეიზნეს ფიცხლად და შემოლენეს შინა მით, რომელ გარეგანთა ლაშქართა რიცხვი არა იყო მოვიდა მეფე არაბთა. მის ქალაქისა კართა ზედა სამნი ბუმბერაზნი იყვნეს ბასრელისა ამირისანი, ლომნი ჭაბუკნი. გავიდეს და შეეზნეს. ომი დიდი და კარგი გარდაიჭადეს ესეთი, რომელ ფიცხლად ომად კმა იყო. თვითომან ასი კაცი მოკლა და შემოვიდეს გამარჯვებულნი. მიეგება ამირა და ყოველი ქალაქი და დიადი საბომვარი უბომა ამირამან და ყოველმან ქალაქმან.

მეორესა დღესა გამოვიდეს იგი-ვე კაცნი და კვლა უფროსნი და უკეთესნი ომნი გარდაიჭადეს. შემოვიდეს, ქება შეასხეს და დიადი საბომვარი უბომეს. არაბთა მეფისა ბუმბერაზი იყო ლომი ჭაბუკი და იქი არა იყო კაცი მეომარი მისა. გავგზავნა კაცი მოსწრაფებული. მოჰყვანდათ მათ კაცთა საომედ. მას დღესა მოვიდა იგი ბუმბერაზი. დილასა შეიჭურა იგი არაბთა მეფე და ყოველი ლაშქარი მისი, შესხდეს ცხენთა და წამოვიდეს. კაცი ვინ-მე ტიაჭსა ჯდა, წინა მოვილოდა და ზღუდეთა ქვეშეთ მოდგა. კინენი ჳელთა ჳქონდეს. ეგრე შემოგვიყოლა: გამოდით ერთი ერთისათვის, თუ ვინ ბუმბერაზნი იყვნეთ, და, თუ ერთი არ გამოხვალთ, მრავალნი გამოდით-ო! ამა სიტყვასა ზედა შევეკაზმენს სამნი-ვე და ეტყოდეს ერთმან-ერთსა: მე გავალ, არა, მე გავალ-ო. დაჯდა მაღალთა ბანთა ზედა იგი ამირა ბასრელი და მეზუკე-მედაზბენი ზედა წარმოდგეს და ეგრე-ვე გარეგანთანი მოდგეს და სცემდეს გარეგანნი და შინაგანნი და ჳმა იყო მეტად დიდი. გავიდა იგი კაცი და შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა მერმე არაბთა მეფემან შემოჰყვილა მას შინასა ბუმბერაზსა, ვითა გულმაგრა შეეგი, არავინ მოვალს აქა მეშველი-ო.

ფიცხლა შეუტყის ერთმან-ერთსა, შეუყარნა კინენი მან გარეგანმან კაცმან, აილო უნაგირთაგან და ქვეყანასა დაჰკრა და მოკლა. შეიქცა და წავიდა. მოეგება წინა იგი არაბთა მეფე, მისცა საბოძვარი დიადი და შესახა ქება და წავიდა სადგომსა-ვე. დაუმძიმდა მას ზასრელსა ამირასა და ყოველსა ქალაქსა და თქვეს, ვითა გაუწირავართ ღმერთსა, თვარა ესდენ კარგი ჭაბუკი ვითა იჯაბანა ესრე-ო?

მეორესა დღესა გაჯდა თვით იგი არაბთა მეფე და ყოველი ლაშქარი მისი დაკაზმული მოდგეს. გამოსწყდა იგივე კაცი, შემოდგა ზღუდისა ძირსა და იგივე სიტყვა თქვა. კინენი დაეყარნეს და ჯრმალი ერტყა. გავიდა იგი მეორე კაცი-ცა და ჩვენ წავადეგით ზედა ხედვად. შეუტყის ერთმან-ერთსა. და შინაგანმან კაცმან ჰკრა მარცხენასა მჯარსა ჯრმალი და შეჰკვეთა ცოტა. ჰკრა მან-ცა მარცხენასა მჯარსა და მარჯვენასა თემოსა თავსა დაასვა და მოკლა იგი-ცა და წავიდა. მოაგებეს შესამოსელი მრავალი და აკაზმულობითა ტაიჭი. შეასხეს ქება და უბოძეს საბოძვარი დიდი. დაუმძიმდა მას ზასრელსა ამირასა და ყოველსა ქალაქსა და გაწირეს ყოფა თავისა მათისა.

მესამესა დღესა მოვიდა იგი არაბთა მეფე, მეზუკე-მედაბდაბენი გამოვიდეს. გამოვიდა იგი-ვე კაცი და გამოსთხოვა მუქარა ესე მიკვირს, ამირთ-ამირო; იგი კაცნი ეგზომ ადვილად დაჯოცნა და მას მესამესა კაცსა არა შეეშინა. შეეკაზმა ჩვენი ზუმბერაზი და ეგრე უბრძანა ამირა ზასრელმან: მძაო, ნულარა გახვალ იმა კაცისთვის ღმერთსა ძლევა მიუცემია, შენ აღარა მოგკლას-ო. მან ეგრე მოაქსენა: მე თქვენი საკარგავი და ოქრო მიჭამია, ჩემი ჯელი ომი არის. აწ გავალ ომად მისად, ნულთუ მმათა ჩემთა სისხლი ვაზღვევინო.

გავიდა იგი კაცი და წაადგა ყოველი ერი ხედვად და თქვეს ყოველთა: სიკვდილი და ცხოვრება ჩვენი დღესა არის და, თუ იმათა-ც ეფათურაკების-ლა, წაჯდა ჩვენი ქალაქი-ო. მას გარეგანსა კაცსა მშვილდ-კაპარჭი შემოერტყა. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა. შემოუტევა მან კაცმან, ჰკრა ისარი მკერდსა და შიგა გაავლო და ფრთამდისინ მიწასა შიგან ჩაასო. შეიქცა გარე-ვე და წავიდა. მოაგებეს შესამოსელი და აკაზმულობითა ტაიჭნი მრავალნი. შეასხეს ქება და წავიდეს.

შეიქმნა ქალაქსა შიგან ტირილი და თქვეს, ვითა: ამა ორთა პირთაგანსა ქმნა გვინდა: ანუ გავიდეთ ყოველნი, დიდი და მცირე. შევებნეთ და დავიჯოცნეთ, ანუ კვლა ვთხოვთ ზენაარი და მივსცეთ ქალაქი. მაგრა ომსა ზენაარისა თხოვნა ამჯობინეს. დაასკვნეს მის ქალაქისა მიცემა.

მე გულსა შინა ეგრე ვთქვი, ვითა: ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად წამოსულვარ და ჭაბუკი, ღმერთო, არს. გავიდე და შევება.

მოველ ამირასა თანა. აბრამ ვისმე ერქვა, ვაზირთა-უხუცესი იყო ზასრელისა ამირასი. მას ეგრე მოეაქსენე, ვითა: მიედ, ამირას მოაქსენე, მე მოზაღდადე ჭაბუკი ვარ და ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად მოსულვარ და იმას კაცსა შევებმი. მან გაიხარნა, მივიდა და ამირას მოაქსენა. გაეხარნეს ამირასა და ეგრე მკითხა: ამირან ხარ, დარეჯანის მეო? მე მოვაქსენე: არა ამირან ვარ, ომად ვარ მადის ძე-მეთქი. დაუმძიმდა ამირასა. შეიქცა და დაჯდა ქვე. ჩაშ, თუ იმედი არა ჰქონდა ჩემგან. ეგრე მარქვა: მძაო, მე იმას კაცსა არა გაბრძოლებ, მით რომელ ჩემგან წყალობა არა გინახავს რა და არა მოგაკვლე-ო. ეგრე მოვაქსენე: მე მოზაღდადე ჭაბუკი ვარ, გავალ და შევებმი. თუ გამემარჯოს, ხომ კეთილი და, თუ მომკლას, სიკვდილსა მაშინ-ცა ვერსად წაუვალ.

ეგრე მოეგზავნა არაბთა მეფესა ამირას ზასრელსა თანა, ვითა: ღმერთსა ძლევა ჩემდა მოუცემია, აწ შენ ველა-რა დამიჭირავ მაგა ქალაქსა, მომეც და მოგცე ზენა-არი, რომელ მშვიდობითა გაგიშვა. მე მივმო ამირამან და ეგრე მარქვა: მქონდეს იმედი შენგან-ო? მე მოვაქსენე: შევიწიო ღმერთი ჩემი და ვაზღვევინო სისხლნი ზუმბერაზთა შენთან!

გაეხარნეს ამირასა და ეგრე გასცა პასუხი: არს ჩემი ერთი ზუმბერაზი, ხვალე იგი და ევე შეიბნენ და, თუ აჯობოს-ლა, აღარა გიჭირავ ქალაქსა, ჯელთა მოგცემ-ო. გავიდა მოციქული და უთხრა. გაეხარნეს არაბთა მეფესა, თქვა: მაგას პირსა ჯერ-ვარ-ო.

ზმა იყო ქალაქსა შინა, ლოცვა და ტირილი ჩემთვის. იტყოდეს მოქალაქენი. თუ ხვალე ისი იძლევის-და, სრულად თურე გაუწირავართ ღმერთსა-ო. მოვიდა ყოველი ქალაქი და მნახვიდიან.

დილასა გამოვიდა ამირა და დაჯდა ბანთა ზედა. წამოდგეს მეზუკე-მედაბდაბენი. ზმა იყო ქალაქსა შინა. ეგრე-ვე არაბთა მეფე მოვიდა და ზედა წამოდგეს მისი მეზუკე-მედაბდაბენი, სცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა და ზმა იყო. მუნით-ცა მოვიდა იგი კაცი, ზღუდისა ძირსა მოდგა და გვიყვილა: ვინ გამოხვალთ, ნუ-ღა-რა ჰყოფით-ო.

ოდეს იგი ომად მადის მე ამა ამბავსა ამბობდა, მეტად იამებოდა მას ზაღდადეღასა ამირ-მუმლსა. ადგა და ქვე ჩამოისხნა სასთაულნი, ნოხსა ზედა ჩამოჯდა და უბრძანა: ომად მადის ძეო, ჩემსა მზესა. ყველა მართლად მიაბზე და წვრილად მითხარ-ო.

9

კარი მეცხრე

სეფედავლე დარისჰანის ძისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

მინდორსა შიგან სახლნი იყვნეს სანადიროდ აგებულნი ზაღდადეღისა ამირ-მუმლისანი. ესე რა მომივლია ყოველი ინდოეთი და სპარსეთსა შინა გაზრდილ-ვარ, თვალითა ჩემითა ეგეთნი სახლნი არა მინახვან: სამნი ქვეყანანი დიდ-დიდნი მოკიდებულნი იყვნეს მათ სახლთა თანა. სამი თვე მუნ დაყვის და ნავროზი გარდაიჭადის. კაცისა თვალსა არ-ცა ეგეთნი სახლნი უნახვან და არ-ცა ეგეთნი სანადირონი. რჩეულნი დიდებულნი თანა წაიტანის და, ვის არა უბრძანის, ვერა წავიდის, ამით რომელ, ვინ-ცა მუნ იყვნიან, მდიდარნი წამოვიდიან საბომვრითა. იცოდის ყოველმან კაცმან იგი ჟამი. ვის-ცა კარგი ავაზა ჰყვის ანუ კარგი ქორი და ანუ, რა-ცა ვის კარგი სანადირო, მას. სახლსა მისლვის ჟამისათვის შეინახიან. სადა-ცა კარგი მგოსანი იყო და ანუ მოშაითი და რა-ცა ჯელის-უფალი, ყველა მუნ მოვიდის. განსვენება და სიხარული იყვის და ნადირობა რომელ კაცისა ენისაგან არა ითქმის და არ-ცა გაიგონების.

ბრძანა ზაღდადეღმან ამირ-მუმლმან და წავიდა ამირან დარეჯანის ძე. განაღ-მცა უბრძანა სხვათა დიდებულთა, ჩვენ, ამირან დარეჯანის ძის ყმანი ვიყვნით, მუნ წავედით. იყო დიდი სიხარული და გამოსვენება. ზოგნი ნადირობდიან მშვილითა, ზოგნი ქორითა. ზოგნი ავაზითა, ზოგნი ძაღლითა და, ვის-ცა ვის სწადდის, შეექცევოდინ. სახლნი იყვნის სანადიმონი, შვენთენი, მოკაზმულნი ოქროთა და ვეცხლითა. მუნ დაიდვის ნადიმი და იმდერდიან მოშაითნი და იქმოდინ აჯაბთა, ჰკედნიდიან რაინდნი ცხენთა, ზოგნი კადრაკთა იმდერდიან, ზოგნი ღვინოსა სმიდიან.

აჰყარის გარეთ ნადიმი და საწოლსა შევიდის, დიდებულნი თან შეიტანის. უკეთესი და უშვენთენის ნადიმი მუნ გარდაიჭადის. უბოდის ყოველთა საბომვარი და გაიყარინ. მას დიდებასა და განსვენებასა შინა ვიყვნით, რომელ თავმან თქვენმან, ნახევარი ვერ მითქვამს, ვითარი სიხარული და შვება იყვის.

დღესა ერთსა ამირამან ჯელი გაიჭნა; არ-ცა ნადირობასა გავიდა, არ-ცა სერი-ნადიმი გარდაიჭადა. დიდებულნი იჭმნა და ნადიმი საწოლს გარდაიჭადა ამირან დარეჯანის ძესა საკრამანგისა სასთაული დაუდგა, ახლოს დაისვა, რომელ ჯელი მისწვდებოდის. სხვანი დიდებულნი, ვითა ჯამდა, ეგრე დასხნეს. ნადიმობა იყო.

ეგრე ბრძანა ამირ-მუმლმან: შე-რასმე-მჭირდების, ჩემსა მზესა, ვინ-ცა რა ამბავი იცით, მითხარით-ო.

დარეჯანის ძემან მოაკუსენა: რომელი მიქმნია და მასმიან, მომიკსენებია და ახალი არა ვიცი-ო.

ეგრე უბრძანა: შენ აღარ გტანჯავ, სხვამან ვინ-მე თქვას-ო.

ომად ვის-მე ერქვა მადის ძესა, დიდებული კაცი იყო, მოზალდადე, ზე ადგა და ეგრე მოაქსენა: ცხოვნი, ამირთა-ამირო! ამზავი გწადიან და თვალითა ჩემითა მონახული მოგაქსენო, რომელ ესე ბრძანო: ამის უკეთესი არა მასმია-ო, რომელი კარგი მიქმნია, იგი მოგაქსენო და, რომელი უბადო, -- იგი-ცა. ოდეს-იგი კარგი ნაქმარი მოგაქსენოთ, გაგიკვირდების და სიქადულად შემინახავ და ტყვილი ამად არა, რომელ ყოველსა მართალსა მოგაქსენებ-ო.

გაეხარნეს ამირ-მუმლსა. ბრძანა გაყრა ნადიმისა დიდებულთაგან კიდე. ყველა გაღმა აწვიეს, დიდებულნი სიხლესა სასთაულთასა დასხნა. უბრძანა ომად მადის ძესა. ჩემსა მზესა, ყველა უკლებლად მითხარ-ო!

მოაქსენა:

ცხოვნი, ამირთა-ამირო! ამზავი ჩემი ყველა სრულობით მოგაქსენო. ოდეს ცოტა ყმა ვიყავ, სწორსა ჩემსა ყველასა მოვერეოდი და მღერასა შინა უბადოდ ვიქცეოდი. ბაღდადი ქალაქი ამიჩვილდა. მამა ჩემი და მამის ძმა ჩემი ერთგან სხდეს. ეგრე უთხრა მამის ძმამან ჩემმან მამასა ჩემსა: იმა შენსა შვილსა ერთი პირი არ დასცდების. ის, რომელი ჭყირტად და უბადოდ მაქცე არის, ანუ შეიქმნების კარგი ჭაბუკი, რომელ მისებრი არ[ვინ] იყოს, და ანუ ხელი და არას კელისა.

მან ეგრე არქვა: მეცა კვლა აგრე მგონია-ო.

ოდეს მე ესე მესმა, გულსა ჩამიჭდა და ვთქვი: კარგი-მცა ჭაბუკი ვიყო-მეთქი. რა მოვიწიფე, ნადირობა დავიწყე. ნადირობა მიყვარდა საზოიისაგან მეტად. სადა-ცა მჭეცი ანუ ლომი გარდამეკიდის, ვითა კატა ეგრე მოვკლი. დავჯერდი თავსა ჩემსა და ვთქვი: დღეს ჩემებრივ ჭაბუკი არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. მერმე ეგრე ვთქვი: კაცი გამოვიცადო, თვარა მჭეცთა სიკვდილი ცოტა უნდა-მეთქი.

მისრელი ქარავანი ბაღდადს იყო და წავიდოდა. უთხრეს: მეკობრენი წინა გიშორიან-ო. შიშითა ველარ გავიდეს. მე ეგრე უთხარ: მომეცით საბადრაგო და თქვენს ქვეყანასა მშვიდობით მიგიყვანე. მათ მომცეს დიადი, შევეკაზმენით და წავედით. მონახული იყო იგი ქარავანი მათ ხუთასთა მჭედართაგან. ერთგან წინა გვიშორდეს, გამოვიკვდეს, ფიცხლად ცხენი შეუტვივე, შეუზახენ და შევები. თავმან მეფობისა შენისამან, გავაქცივენ და დავკოცენ, რომელ მცირედნი-და ვინ-მე გარდამეხვეწეს. გავგზავნე მშვიდობით ქარავანი. და შემოვიქეც სახლსა ჩემსა. ესე იყო ომი ჩემი პირველი. დავჯერდი თავსა ჩემსა და ეგრე ვთქვი: უთუოდ დღეს ჭაბუკი ჩემებრი არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ეგრე ეთქვი, ვითა: შევება ამირან დარეჯანის ძესა, რომელი ხუთ-ასსა კაცსა შეეხმის. მას, ღმერთო: ეგეთისა კაცისა ომი შეუძლია? შევეკაზმე და მოვმართე, მუქარა გამოვთხო-ო-მეთქი. შემრცხვენდა და უთხარ თავსა ჩემსა: არა გრცხვენთან, ომად მადის ძეო, ჯერეთ დარეჯანის ძისა საომრად მიხვალ, მცირედნი ნაქმარნი გიქნია! სხვაგან წავიდე და კვლა თავი ჩემი გამოვცადო და, თუ კარგი ნაქმარი ვქმნა, უკანის მას შევება-ო.

ცხოვნი, ამირთა-ამირო! გავაგე სახლისა საქმე და ვაჩინენ კარგნი კაცნი. წაველ და ბასრას მივმართე. მივიდოდი. გზასა ლაშქარი თუ მჭეცი გარდამეკიდის, მოვერივი ყველასა. მივედ ბასრასა და ჩემსა მისლვასა ზედა შეიქმნა შუღლი ბასრეთსა. მოვიდა არაბთა მეფე და გარეგანნი ყველა წაიღო, ქალაქი მრავალი და ციხენი. მოვიდეს კართა ქალაქისათა. გავიდეს მოქალაქენი და შეიბნეს ფიცხლად და შემოლუწნეს შინა მით, რომელ გარეგანთა ლაშქართა რიცხვი არა იყო მოვიდა მეფე არაბთა. მის ქალაქისა კართა ზედა სამნი ბუმბერაზნი იყვნეს ბასრელისა ამირისანი, ლომნი ჭაბუკნი. გავიდეს და შეეხნეს. ომი დიდი და კარგი გარდაიჭადეს ესეთი, რომელ ფიცხლად ომად კმა იყო. თვითომან ასი კაცი მოკლა და შემოვიდეს გამარჯვებულნი. მიეგება ამირა და ყოველი ქალაქი და დიადი საბოძვარი უბოძა ამირამან და ყოველმან ქალაქმან.

მეორესა დღესა გამოვიდეს იგი-ვე კაცი და კვლა უფროსნი და უკეთესნი ომნი გარდაიჭადეს. შემოვიდეს, ქება შეასხეს და დიადი საბომძვარი უბოძეს. არაბთა მეფისა ბუმბერაზი იყო ლომი ჭაბუკი და იქი არა იყო კაცი მეომარი მისა. გაგზავნა კაცი მოსწრაფებულნი. მოჰყვანდათ მათ კაცთა საომედ. მას დღესა მოვიდა იგი ბუმბერაზი. დილასა შეიჭურა იგი არაბთა მეფე და ყოველი ლაშქარი მისი, შესხდეს ცხენთა და წამოვიდეს. კაცი ვინ-მე ტიაჰსა ჯდა, წინა მოვილოდა და ზღუდეთა ქვეშეთ მოდგა. კინენი ჯელთა ჰქონდეს. ეგრე შემოგვივილა: გამოდით ერთი ერთისათვის, თუ ვინ ბუმბერაზნი იყვნეთ, და, თუ ერთი არ გამოხვალთ, მრავალნი გამოდით-ო! ამა სიტყვასა ზედა შეეკაზმნეს სამნი-ვე და ეტყოდეს ერთმან-ერთსა: მე გავალ, არა, მე გავალ-ო. დაჯდა მალალთა ბანთა ზედა იგი ამირა ბასრელი და მებუკე-მედაბდაბენი ზედა წარმოდგეს და ეგრე-ვე გარეგანთანი მოდგეს და სცემდეს გარეგანნი და შინაგანნი და ზმა იყო მეტად დიდი. გავიდა იგი კაცი და შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა მერმე არაბთა მეფემან შემოჰყვილა მას შინასა ბუმბერაზსა, ვითა გულმაგრა შეეხი, არავინ მოვალს აქა მეშველი-ო.

ფიცხლა შეუტყვის ერთმან-ერთსა, შეუყარნა კინენი მან გარეგანმან კაცმან, აილო უნაგირთაგან და ქვეყანასა დაჰკრა და მოკლა. შეიქცა და წავიდა. მოეგება წინა იგი არაბთა მეფე, მისცა საბომძვარი დიადი და შეასხა ქება და წავიდა სადგომსა-ვე. დაუმძიმდა მას ბასრელსა ამირასა და ყოველსა ქალაქსა და თქვეს, ვითა გაუწირავართ ღმერთსა, თვარა ესდენ კარგი ჭაბუკი ვითა იჯაბანა ესრე-ო?

მეორესა დღესა გაჯდა თვით იგი არაბთა მეფე და ყოველი ლაშქარი მისი დაკაზმული მოდგეს. გამოსწყდა იგივე კაცი, შემოდგა ზღუდისა ძირსა და იგივე სიტყვა თქვა. კინენი დაეყარნეს და ჯრმალი ერტყა. გავიდა იგი მეორე კაცი-ცა და ჩვენ წავადეგით ზედა ხედვად. შეუტყვის ერთმან-ერთსა. და შინაგანმან კაცმან ჰკრა მარცხენასა მკარსა ჯრმალი და შეჰკვეთა ცოტა. ჰკრა მან-ცა მარცხენასა მკარსა და მარჯვენასა თემოსა თავსა დაასვა და მოკლა იგი-ცა და წავიდა. მოაგებეს შესამოსელი მრავალი და აკაზმულობითა ტაიჭი. შეასხეს ქება და უბოძეს საბომძვარი დიდი. დაუმძიმდა მას ბასრელსა ამირასა და ყოველსა ქალაქსა და გაწირეს ყოფა თავისა მათისა.

მესამესა დღესა მოვიდა იგი არაბთა მეფე, მებუკე-მედაბდაბენი გამოვიდეს. გამოვიდა იგი-ვე კაცი და გამოსთხოვა მუქარა ესე მიკვირს, ამირთ-ამირო: იგი კაცი ეგზომ ადვილად დაჯოცნა და მას მესამესა კაცსა არა შეეშინა. შეეკაზმა ჩვენი ბუმბერაზი და ეგრე უბრძანა ამირა ბასრელმან: ძმაო, ნულარა გახვალ იმა კაცისთვის ღმერთსა ძლევა მიუცემია, შენ აღარა მოგკლას-ო. მან ეგრე მოაჰსენა: მე თქვენი საკარგავი და ოქრო მიჭამია, ჩემი ჯელი ომი არის. აწ გავალ ომად მისად, ნულთუ ძმათა ჩემთა სისხლი ვაზღვევინო.

გავიდა იგი კაცი და წაადგა ყოველი ერი ხედვად და თქვეს ყოველთა: სიკვდილი და ცხოვრება ჩვენი დღესა არის და, თუ იმათა-ც ეფათერაკების-და, წაჯდა ჩვენი ქალაქი-ო. მას გარეგანსა კაცსა მშვილდ-კაპარჭი შემოერტყა. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა. შემოუტყვა მან კაცმან, ჰკრა ისარი მკერდსა და შიგა გაავლო და ფრთამდისინ მიწასა შიგან ჩაასო. შეიქცა გარე-ვე და წავიდა. მოაგებეს შესამოსელი და აკაზმულობითა ტაიჭნი მრავალნი. შეასხეს ქება და წავიდეს.

შეიქმნა ქალაქსა შიგან ტირილი და თქვეს, ვითა: ამა ორთა პირთაგანსა ქმნა გვინდა: ანუ გავიდეთ ყოველნი, დიდი და მცირე. შევებნეთ და დავიჯოცნეთ, ანუ კვლა ვთხოვთ ზენაარი და მივსცეთ ქალაქი. მაგრა ომსა ზენაარისა თხოვნა ამჯობინეს. დაასკვნეს მის ქალაქისა მიცემა.

მე გულსა შინა ეგრე ვთქვი, ვითა: ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად წამოსულვარ და ჭაბუკი, ღმერთო, არს. გავიდე და შევება.

მოველ ამირასა თანა. აბრამ ვისმე ერქვა, ვაზირთა-უხუცესი იყო ბასრელისა ამირასი. მას ეგრე მოეაჰსენე, ვითა: მიედ, ამირას მოაჰსენე, მე მობაღდადე ჭაბუკი ვარ და ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად მოსულვარ და იმას კაცსა შევებმი. მან გაიხარნა, მივიდა და ამირას მოაჰსენა. გაეხარნეს ამირასა და ეგრე მკითხა: ამირან ხარ, დარეჯანის ძეო? მე მოვაჰსენე: არა ამირან ვარ, ომად ვარ მადის

მე-მეთქი. დაუმძიმდა ამირასა. შეიქცა და დაჯდა ქვე. ჩაშ, თუ იმედი არა ჰქონდა ჩემგან. ეგრე მარქვა: ძმაო, მე იმას კაცს არა გაბრძოლებ, მით რომელ ჩემგან წყალობა არა გინახავს რა და არა მოგაკვლე-ო. ეგრე მოვაქსენე: მე მოზადდადე ჭაბუკი ვარ, გავალ და შევებმი. თუ გამემარჯოს, ხომ კეთილი და, თუ მომკლას, სიკვდილსა მაშინ-ცა ვერსად წაუვალ.

ეგრე მოეგზავნა არაბთა მეფესა ამირას ბასრელსა თანა, ვითა: ღმერთსა ძლევა ჩემდა მოუცემია, აწ შენ ველა-რა დამიჭირავ მაგა ქალაქსა, მომეც და მოგცე ზენა-არი, რომელ მშვიდობით გაგიშვა. მე მივმო ამირამან და ეგრე მარქვა: მქონდეს იმედი შენგან-ო? მე მოვაქსენე: შევიწიო ღმერთი ჩემი და ვაზღვევინო სისხლნი ბუმბერაზთა შენთან!

გაეხარნეს ამირასა და ეგრე გასცა პასუხი: არს ჩემი ერთი ბუმბერაზი, ხვალე იგი და ეგე შეიბნენ და, თუ აჯობოს-და, აღარა გიჭირავ ქალაქსა, კელთა მოგცემ-ო. გავიდა მოციქული და უთხრა. გაეხარნეს არაბთა მეფესა, თქვა: მაგას პირსა ჯერ-ვარ-ო.

ზმა იყო ქალაქსა შინა, ლოცვა და ტირილი ჩემთვის. იტყოდეს მოქალაქენი. თუ ხვალე ისი იძლევის-და, სრულად თურე გაუწირავართ ღმერთსა-ო. მოვიდა ყოველი ქალაქი და მნახვიდიან.

დილასა გამოვიდა ამირა და დაჯდა ბანთა ზედა. წამოდგეს მეზუკე-მედაბდაბენი. ზმა იყო ქალაქსა შინა. ეგრე-ვე არაბთა მეფე მოვიდა და ზედა წამოდგეს მისი მეზუკე-მედაბდაბენი, სცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა და ზმა იყო. მუნით-ცა მოვიდა იგი კაცი, ზღუდისა ძირსა მოდგა და გვიყვილა: ვინ გამოხვალთ, ნუ-ღარა ჰყოვნით-ო.

ოდეს იგი ომად მადის მე ამა ამბავსა ამბობდა, მეტად იამებოდა მას ზადდადელსა ამირ-მუმლსა. ადგა და ქვე ჩამოსხნა სასთაულნი, ნოხსა ზედა ჩამოჯდა და უბრძანა: ომად მადის მეო, ჩემსა მხესა. ყველა მართლად მიაბე და წვრილად მითხარ-ო.

მან მოაქსენა: ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! გაველ მე და ვნახე იგი კაცი მშვილდი არა ჰქონდა. გამეხარნეს, ამით რომელ ამასა ბუმბერაზსა ფიცხელი ჰკრა. კინენი ჰქონდეს. გაველ მე და მოვიდა მუნით იგი. შემოუვლეთ ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეუტევეთ. შემომიყარან კინენი ქვეშე და ვერა ამძრა. ფიცხელი თურე ამზინდა, და კინენი გაუტყდეს. [მაშინ] შეუტევე, შეუზახენ, ჩაბალახსა ზედა ჯრმალი ვკარ და, თავმან მეფობისა შენისამან, მკერდამდის ჩავკვეთე და მოვკალ. შინა აღარა შეველ, ფიცხლად შეუტევე ლაშქართა არაბთა მეფისათა. მას დღესა ხუთასი კაცი მოვკალ, შემოვიქეც და მოველ ქალაქად გამარჯვებული.

მოვიდეს ამირა და ყოველი ქალაქი, მომცეს აურაცხელი ყოველმან, ზოგნი კელსა მემთხვიენეს, ზოგნი მაკოცებდეს.

ჩემსა მაშინდელსა გამარჯვებასა არა სჭირდა რა! ღამით უთხარ მოქალაქეთა: შეეკაზმენით-მეთქი. დილასა გავიტანენ თანა, დავესხენით, დავკოცენით, გავაქცივენით და ვიონავრენით, რომელ ცოტანი-ღა გარდაგვხვეწნეს, და შემოველ შინა-ვე. მომცა ამირამან ურიცხვი და ყოველმან ქალაქმან: მქსნელად მათად მივმოზდეს.

თუ ესე ტყუილი გეგონოს ჩემგან, ზადდადელი ქარავანი მაშინ მუნ იყო და მათ ჰკითხეთ.

მომიგზავნა კაცი ამირამან, ვითა: დადევ ჩემთანა და საჭურჭლეთა სამად გავყოფ და მესამედსა შენ მოგცემ-ო. მე მოვაქსენე, ვითა: არა დავდგები, წავალ პატრონსა ჩემსა წინაშე. მაშინ დიადი მომცა და წამოველ. ზადდადსა-ვე მოვედ და ვთქვი, ვითა: არა არს ჭაბუკი ჩემებრი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. აწ დასტურად შევებმი ამირან დარეჯანის ძესა-მეთქი.

შევეკაზმე და მიველ კარსა ამირან დარეჯანის ძისასა. შემრცხვენდა და ვთქვი: მას დიდნი და სახელოვანი საქმენი უქმნიან, აწ კვლა წავიდე და ვქმნა კარგი რა-მე ნაქმარნი და მერმე დავესწრები მისსა ომსა-მეთქი.

ამირან დარეჯანის ძემან გაიცინა და ეგრე არქვა: ძმაო, რადა გრცხვნიან? კარგი ყმა და კარგი ჭაბუკი ხარ, ამირ-მუმლისა მზემან.

მერმე თქვა ომად მადის ძემან-ვე: დავაყენენ კარგნი კაცნი სახლსა ჩემსა ზედა და, რა-ცა-ლა ჯამდა, ყველა უთხარ და ვთქვი: ანუ მოვიკლა თავი და ანუ ვცნა ჭაბუკობისა ჩემისა ძალი!

გავიარე ქვეყანა ჩვენი და მივხვდი მინდორსა ეგეთსა, რომელ სამისა დღისა სავალსა არ-ცა კაცი მინახავს და არ-ცა სხვა სულიერი. მომეწყინა და ვლამოდი გარე შექცევასა, წაველ ცოტა-ლა ხანი. ოდეს დავხედენ, მინდორსა შინა დგა კარავი. ცხენი ება ერთი კარსა ზედა და კინენი-ცა ესვენეს. ვთქვი: აჰა, ჭაბუკი, რომელ იცნობის ჭაბუკობისა ჩემისა ძალი-მეთქი. მიველ და შევდეგ კარსა და, ოდეს ვნახე, პერანგითა კაცი წვა ტახტსა ზედა და გვერდით ქალი უჯდა ეგეთი, ვითა მზე. მე ეგრე ვარქვი: შევნიერო ჭაბუკო-მეთქი! მან ეგრე მარქვა: ვინ ხარ, ძმაო? მე ვარქვი: მოზადდადე ჭაბუკი ვარ, ძალსა ჭაბუკობისასა ვემებ, რომელ-მცა ვის შევება. მან თქვა: ზე უკუ-დევ, რომელ შევეკაზმო! მე გამეხარნეს, ამირთა-ამირო! შორს უკუ-ვდეგ და მეცა შევეკაზმე. გამოვიდა შეჭურვილი, ცხენსა შეეჯდა, შემომიტევა, შიშითა შუბი ველარ შემომცა, შეამალნა და გარდმომკრა კინენი და ზედა დამალენა და გამექცა ეგზომ ფიცხლა, რომელ გზა და კვალი ვერა შევიგენ. დამიმძიმა და გამიკვირდა ეგზომი სიჯაზნე მისი. შემოვიქეცე და მას ქალსა, თვალად ტურფასა, კარსა მივადეგ და ეგრე უთხარ: დაო ჩემო, ღმერთმან იცის, ჯაბანი ქმარი გვიის-მეთქი. სხვა არა დავაკლე და არ-ცა რა წავიდე. პური ავიღე და წავედ.

ვიარე ორი დღე სხვა ეგეთსა უკაცურსა ადგილსა, შემჭირდებოდა და ვლამოდი გარე შექცევასა. ვიგონებდი გულსა შინა ოდეს, ვნახე: კაცი ვინ-მე მოვიდოდა, შავსა ცხენსა ჯდა დიდსა და იყო დიდი კაცი, შავი. და ეგრე ვთქვი: აჰა, ისი კაცი მაცნობინებს ძალსა ჭაბუკობისასა-მეთქი. შევყვივლე: ჭაბუკო, მე ვარ მოზადდადე ომად მადის ძე, ჭაბუკობისა ჩემისა ძალისა ცნობად ვიარები-მეთქი. რა-ცა მექმნა, ყველა უთხარ; სიტყვითა შეშინებასა ვლამოდი. მან ეგრე მითხრა: შენი და ჩემი საბრძოლველი რა არის-ო? მე ეგრე უთხარ: კარგი ვინ-მე ჭაბუკი ხარ, მე და შენ ომისაგან კიდე სხვა არა გვეწევსი რა-მეთქი. მან ეგრე მითხრა: გულისად ხარ-ო? მე ცხენი გავაფიცხე და ეგრე უთხარ: ამისგან უფრო გულისობა აღარა ეგების-მეთქი. ვითა შეუტევე, მოგვსა შიგან დაშნა ეპყრა, ამოიღო და გულსა დაიცა და ეგრე მითხრა: შენ ამისგან უფროსსა ველა-რას მიზამ-ო. გადაიჭრა ცხენისაგან და ფიცხლად მოკვდა. მე დამიმძიმა, ამირთა-ამირო.

წაველ მუნით და ვიარე დაღრეჯილმან კვლა დღე ერთი. კაცი ვინ-მე მოვიდოდა, ცხენსა ჯდა, მე მათ კაცთათვის ვწყრებოდი და მით არა უთხარ, ცხენი ვამგერე და ცხენითურთ ქვე დავდეგ და ზედა ცხენი გარდავახტუნვე. ვაგინე და ეგრე უთხარ: რა ღმერთი გრისხავსთ? ზოგნი გაიქცევით და ზოგნი თავსა მოიკლავთ! რა ჯაბანთა ქვეყანასა მოველ-მეთქი?!

მან ქვე მწოლმან კაცმან ეგრე მარქვა: ძმაო, რა შეგცოდე, რად მიყავ, რა იყო შენი და ჩემი-ო?

მე ეგრე ვარქვი: ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად ვიარები და თქვენ ყველანი ჯაბანნი ხართ. ავნი დამხვდებით, ეგრე მისთვის გიყავ-მეთქი.

მან ეგრე მარქვა: მუნ არა არიან ჭაბუკნი, სით შენ მოხვალ, რომელ შებმოდი-ო?

მე ეგრე უთხარ: ჩემი შემზმელი კაცი ქვეყანასა ზედა არა არის-ო.

მან ეგრე მითხრა: მაშა, ვლამოდი არა თხრობასა მით, რომელ უკაცრავად შემრივე. განა გითხრა, ნუ-თუ მან გამომართვას სამართალი შენგან! წავლე ცოტა-ლა და სეფედავლე არს დარისპანის ძე, მას შეები და ჭაბუკობისა შენისა ძალსა უღონოდ გაცნობინებს.

რა ესე მითხრა, გამეხარნეს, გარდავკედ ცხენისაგან, მივედ მას კაცსა თანა და ეგრე უთხარ: ძმაო. შემინდეგ და მითხარ სეფედავლესა ამბავი ყველა.

მან ეგრე თქვა, რომელ ამის მეტი რა-ღა ვიამზო? ესე რა მისსა სამეფოსა მიწურვილ-ხარ და მიედ. ორჯელ-ვე ჭაბუკობისათვის იარები და ჭაბუკი, ღმერთო, გიპოვნია-ო. გაჯდა იგი და წავიდა.

წავიარე ცოტა ხანი და კარავთა მივხვდი მრავალთა. მეგონა, რომელ მუნ არს იგი სეფედავლე დარისპანის ძე. და ღვინოსა სმიდეს მრავალგან და ყველანი სეფედავლესა მზესა ფიცვედეს და ლოცვიდეს.

მე ვკითხე მათ კაცთა, თუ ვინ ხართ-მეთქი?

მათ ეგრე მითხრეს: ძმაო, არა თურე იგი, მით რომელ ღარიბი და შორიელი კაცი ხარ. ჩვენ სეფედავლეს მეცხოვრენი ვართ და ასი თავადი მეცხოვრეთა უხუცესი არის.

ღვინო ვსვი მათთანა და ვიწონე, რომელ იყო სამასი ოდენ კარავი.

წაველ მუნით და მივხვდი სხვათა კარავთა დიდთა. მუნ-ცა ეგრე იმღერდეს, სმიდეს ღვინოსა და ლოცვიდეს მზესა სეფედავლესასა. მე კვლა ვკითხე, თუ: ძმანო, ვინ ხართ? მათ თქვეს: მერემეთა-უხუცესი არის და თვით მერემენი-ო.

მივიდოდი და მომხვდიან ჯელისად და ჯელისად კარავნი. ორისა დღისა სავალი მეცხოვრეთა და მეხვასტაგეთა შიგან ვიარე. მეტად გამიკვირდა სეფედავლესი იგი დიდება.

წაველ მუნით-ცა კაცი ვინ-მე ორნი ერთგან სხდეს და ღვინოსა სმიდეს და მე ღარიბად კაცად აღმიარეს. მიჭმეს. მივედ და პური ვჭამეთ და ღვინო ვსვით. მაშინ აავსო ჭიქა ერთმან, ზე ადგა და ეგრე თქვა: ადიდნეს ღმერთმან სეფედავლე იგი დარისპანის ძე, რომელ არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი ეგეთი-ო. შესვა ღვინო და მუნ-ვე დაჯდა. კვლა აავსო იგი-ვე ჭიქა და მომცა მე და ეგრე მითხრა: დალოცე შენ-ცა სეფედავლე დარისპანის ძე და მაშინ შესვი-ო. მე ეგრე უთხარ: მე ომად მისად მოსულ-ვარ და, ვირე არა მაჯობებს, ანუ მე არა ვაჯობებ, მანამდის არა დავლოცავ მისსა მზესა-მეთქი.

ამას სიტყვასა ზედა გაიცინეს მათ კაცთა და გამეციხეს. ერთმან მათ კაცთაგანმან ეგრე მითხრა: ოდეს ერთგან ვინ განახნეს შენ და სეფედავლე. ამას, ღმერთო, ვერ იტყვის, თუ ისი მისი მეომარი არის-ო. დამიმძიმდა მათგან ესე სიტყვა და ვლამოდი დაჯოცასა მათ კაცთასა, განა აღარა უყავ რა.

წაველ მწყრალი და ვლე იგი დღე. კვლა სხვანი ვინ-მე მოდიოდეს. და რა მე მნახეს, მიჭმეს. მივედ და მკითხეს: ვინ ხარ, ძმაო? მე უთხარ: მოზადდადე ვარ. კვლა მითხრა: მაშა, რას იარები აქა-ო? მე უთხარ ჩემი ამბავი ყველა და, ვითა ამა სიტყვასა ზედა მიველ, თუ სეფედავლეს ომად მოსულ-ვარ-მეთქი, ფიცხლად გამეციხეს მათ-ცა. გარდაჯდა მათგან ერთი კაცი, მუჯლნი მომიყარნა და ეგრე მარქვა: ვიცი, მოერევი, მაგრა ჩვენ შეგვიწყალენ და ნუ მოჰკლავ, მით რომელ მამასა მისსა ის ოდენ შვილი უვის. თვით უსუარი და ობოლი არის-ო.

დამიმძიმდა, ამირთა-ამირო და წაველ მუნით-ცა.

კაცი ვინ-მე მოვიდოდა ყვითლითა აკაზმულობითა და ჯორსა ჯდა. მიიმე ოქრო-ქსოვილი ტანსა ეცვენეს და პირ-ოქრო რიდე თავსა ეხვია, სამნი მონანი თანა ჰყვებოდეს. მე მათ კაცთა გავეწყრე და არა მივედ მათთანა. კვლა მოეზავნა კაცი და არ-ცა მაშინ მივედ. მერმე თვით მოვიდა და ეგრე მარქვა: ღარიბი ვინ-მე კაცი ხარ და შორიელი. რად სწყრები? ნუ-თუ წინა უზადონი კაცი ვინ-მე მოგხვდნეს და მათ გაუწყრვი-ხარ-ო? ვითა დავხედენ საუბარსა მისა, კარგ კაცად ამიჩნდა თავყანის-ვეც და მან მე თავყანის-მცა. ერთმან-ერთი მოვიკითხეთ და მკითხა ამბავი ჩემი: ვინ ხარ და ანუ სად წახვალ-ო? მე ჩემი ამბავი ყველა უთხარ. მან ეგრე მითხრა: ვიცი, რომელ მოზადდადენი კარგნი ჭაბუკნი ხართ, არა საკვირველია. ბრძანე და ჩემთანა წავიდეთ-ო.

ხენი იყვნეს შვენიერნი და წყარო გამოდიოდა მირსა მათსა და იყო მუნ გრილი მათ გრილთა შინა შეეკაზმა პური და მონანი მრავალნი იყვნეს. დიდებული კაცი ვინ-მე იყო. დავსხედით, პური ვჭამეთ და ღვინო ვსვით, დავწევით და დავიძინენით. ვითა მიმწუხრ იქმნა, კვლა დავსხედით ნადიმად. მაშინ მკითხა: მითხრენ ჭაბუკობისა შენისა ამბავნი და ნაქმარნი-ო. მე უთხარ ყოველი, რა-ცა მექმნა. მან ეგრე მითხრა: ხარ, ღმერთო, კარგი ჭაბუკი და სათვალო კაცი, მაგრამ ისმინე: პირველად ესე გითხრა, რომელ თვით სეფედავლე-ებრი ჭაბუკი არა არს ქვეყანასა ზედა სახითა, ნაკვითთა და გამარჯვებულობითა; მერმე -- მას რომელ საქმენი და ომნი გარდაუქდიან, ყველასა მოთვლა არა ეგების, მაგრამ სამნი მისნი ნაქმარნი მინახვან, გითხრენ და, თუ შეგედლოს მისი ომი, მაშინ შეეგი, თუ არა შეგედლოს მისი ომი, შეიქცე და წაედ სახლსა შენსა. თუ შექცევა გაუგების, ზენაარმან ღმრთისამან, მე არსად-ა ვთქვა შენი ამბავი-ო.

მე დაუმაღლე და ვარქვი: მიბრძანე მისნი ნაქმარნი-მეთქი.

მითხრობდა კაცი იგი და თქვა:

ესე პატრონნი ჩვენნი არა ძველითგან ველმწიფენი არიან. აზნაურნი იყვნეს და ჭაბუკობითა გამეფდეს. მამა სეფედავლესი, დარისპან, იყო ჭაბუკი ესეთი, რომელ, აწ ბერნი და მაცხოვარ-მონახულნი კაცნი იტყვიან, იგი სჯობდა ამას შვილსა მისსა სეფედავლესა-ო. მაგრამ ტყუილი მგონია, მით რომელ ამისი მჯობნი არა ეგების. გარეშემონი მრავალნი ველმწიფენი გაასხნა და გამეფდა. ბოლო ჟამ მოკვდა იგი დარისპან და შვილი მისი სეფედავლე ცოტა ყმა დარჩა. გარეგანთა მტერთა დაიწუნეს და ერთისა დარისპანისა ქალაქისაგან კიდე სხვა სამეფო ყველა წაიღეს. იგი ქალაქი დიდი და კეკელა დაიჭირეს მამისა მისისა გაზრდილთა. ვითა სეფედავლე მოიწიფა და ომი შეეძლო, ეგრე ჰკითხა დედასა მისსა: დედოფალო, ესე ქალაქი დიდი და კარგი არის, ამას გარეთნი სხვა რად არა ვვაქვს-ო? იგი ატირდა და ეგრე უთხრა: შვილო, დიადი ქალაქი და ქვეყანანი იყვნეს ჩვენნი, განა მამისა შენისა სიკვდილსა ზედა ყველა წაგვიღეს მტერთა-ო. მაშინ დედოფალსა ეგრე აცნობეს; მაგას ყრმასა შვილსა შენსა უმზირიან: ანუ მუხთლად მოგიკლვენ ომითა და ანუ წამლითა-ო. რა ესე ესმა დედოფალსა, მიერთგან საქმელსა თვისითა ველითა უქმოდის დედოფალი და კარნი მის ქალაქისანი თვით დაკლიტნის და კლიტენი თვით დაიჭირნის.

ადრამურის ძე ვის-მე ერქვა და პარსან რაბიშინის ძე. იგინი იყვნეს უფროსნი მტერნი ლომნი ჭაბუკნი. ამათ ვითა ცნეს, თუ სეფედავლეს სიარული დაუწყია-ო, ფიცხლად შეიყარნეს სამი ათასითა ჭურვილითა კაცითა და წამოვიდეს, მალულსა ჩაუდგეს. ასი ცხენოსანი კაცი ქალაქისა კართა გამოგზავნეს. ვითა ხვასტაგი გაუშვეს, წაიღეს ყველა. ჯმა დავარდა. დედოფალი მივიდა და კარნი ქალაქისანი დაკლიტნა. მაშინ შეეკაზმა სეფედავლე და კართა ზედა მის ქალაქისათა მივიდა, კლიტენი გატეხნა და გავიდა მარტო, ასთა მწედართაგან ცოტანი-ღა წაუვიდეს. მიიყვანეს და მას დიდთა ლაშქართა ზედა შეჰკდა. გამოუქდეს, ჩაიგდეს მარტო შუა. ზენა-არმან ღმრთისამან, მის ყველასაგან მცირედნი-ღა გარდაეხვეწნეს, გააქარგნა და დაკოცნა.

ესე იყო პირველი ომი მისი.

წაიღო ყოველი ქალაქი მათი და ციხენი, რომელ ერთი ქალაქი იყო მაგარი. გარეშემო ერთისა ადგილისაგან კიდე კლდე იყო და მუნ შეიხვეწნეს იგი ჭაბუკნი, სეფედავლეს მტერნი, და გამოღმართ არბევდეს სოფელსა და ქვეყანასა.

მერმე წავედით და გარე მოვაღვეით. ომისა ღონე არა იყო. ქალაქისა კართა ზედა, სადა საქვეითო გზა შევიდოდა, გამოიყვანინან პილო, დაუყენიან წინა და არა ეგებოდა მის პილოსა შეშმა. ღონე ვერა მოვაღვინეთ. ერთსა დღესა შეეკაზმა იგი სეფედავლე დარისპანის ძე საქვეითოდთა აბჯრითა. აიღო ფარი და მიმართა პილოსა და მივიდა ომად. მოაგებეს პილო წინა. ფიცხლად კელი სტაცა ხორტუმსა. პილოსა ზედა თორმეტი კაცი დგა. აიღო იგი პილო კაცებითურთ, ქვეყანასა დაჰკრა და მოკლა. მერმე მის ქალაქისა კართა მიუქდა, კარნი შელენა და შინა შევიდა. მოეგებნეს იგი

ორნი ჭაბუკნი და მოქალაქენი. მუნ-ცა დიდი ომი გარდაიჭადა. მოკლნა იგი ორნი ჭაბუკნი-ცა და წაულო ქალაქი.

ნადირობას ვიყვენით. კაცნი ვინ-მე მოვიდოდეს ინდოეთისა ნაპირისანი. თაყვანი-სცეს, ქება შეასხეს. ჩვენ ვკითხეთ: ვინ ხართ-ო? მათ გვითხრეს: ინდოეთისა პირისანი ვართ, სეფედავლეს სიკეთე გვესმა და მისად ნახვად მოსრულვართ-ო.

წამოვედით შინა და ნადიმსა ზედა ესე კაცნი მივიყვანენით, ჰკითხა მათისა ქვეყანისა ამბავი. მათ უთხრეს სიკეთე ქვეყანისა მათისა, ეგრე მოაჭენეს:

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! ჩვენ ამისთვის მოსრულ-ვართ თქვენსა წინაშე, რომელ სიკეთე და ჭაბუკობა გვასმია შენი. ქვეყანასა ჩვენსა მარტო-რქა მოსრულა და ქვეყანა ჩვენი აუოჭრებია ეგრე, რომელ კართა ქალაქისათა ველა-რა გამოვალთ. ამისთვის მოსრულ-ვართ და ესე არის აჯა ჩვენი შენსა წინაშე, რომელ-მცა ვნახეთ ჭაბუკობა შენი-ო.

ეგრე უბრძანა სეფედავლე: ღმერთმან კეთილად მოავლინოს.

ველა-რა მოუშალეთ. წავედით. მათ ქვეყანამდის სამი თვე ვიარეთ. გაისმა ყოველგან, ვითა მოვიდა სეფედავლე-ო. ყოველი ქვეყანა წინა მოეგება და ქებასა შეასხმიდეს. მივედით მას ქალაქსა დიდსა და შვენიერსა შინა, გვიძღვნეს დიადი. დავეყენით მუნ მცირედნი დღენი.

ეგრე უბრძანა სეფედავლე: მიჩვენეთ იგი მკეცი, რომლისათვის მოსრულ-ვარ.

ფიცხლად წაგვიძღვეს წინა და წავედით. წამოგვეყენეს თანა ყოველი ქალაქი, მამაცი და დიაცი, ნახვად. ქედი იყო დიდი მუნ და მას ქედსა ზედა გარდავდეგით. ოდეს ჩახეხედენით, მარტო-რქა იყო ესეთი, რომელ სამისა პილომსა ოდენი იყო. ჩვენ რა იგი ვნახეთ, მეტად დაგვიძმძიდა და ვეცადენით წასლვასა, განა არა ეგებოდა. შეეკაზმა სეფედავლე, გაჯდა ცხენსა, ხიშტნი აიხვნა და ეგრე თქვა: ისრითა მოკლვა მარტო-რქისა არა ჭაბუკთა კელი არის-ო.

მივიდა და, რა ნახა მან მარტო-რქამან, წამსა-ვე მომართა. შეუტევა სეფედავლემან-ცა ცხენი, ჰკრა ხიშტი მკერდსა და ნახევრამდის დაასვა. მერმე ჳრმალი ჰკრა ზურგსა და, ვითა კატა, ეგრე შუა-ზედან გაწყვიდა. მოეგება წინა ყოველი ქვეყანა, შეასხეს ქება და უძღვნეს ურიცხვი. დავეყავით მუნ თვე ერთი. ქვეყანა იგი ერთობ მოგვეწონა. ვინადირეთ, გავისვენეთ და წამოვედით.

აჰა, ძმაო, ისე სამნი ნაქმარნი მითხრობიან მისნი. აწ შენნი ნაქმარნი და მისნი შეაწონენ ერთმან-ერთსა და, თუ ომი შეგიძლია, წამოდი და შეები. ესე ნაქმარნი ნუ-თუ გაგიკვირდენ და, რა თვალად ნახავ, ამას იტყვი, თუ: ამას კაცსა რა-ც უნდა, შეუძლია და ამ ამბავსა კაცი სჯობს-ო.

ესე დავიმაღლე მის კაცისაგან და ეგრე უთხარ: თუ-ცა წელიწადისა სავალსა იყოს, ეგრე-ცა ნახვა მინდა.

წავედით მუნით და დარისპან-შაჰარს მივედით. მუნ ვნახეთ ქალაქი დიდი და შვენიერი ესეთი, რომელ მეტი აღარა ეგებოდა. კაცითა და სავაჭროდთა ტურფითა ყოვლისა ფერთა სავსე იყო. მერმე მან კაცმან თავისსა სახლსა მიმიყვანა, პატივ-მცა დიდად და მომცა დიადი მოსაცემელი.

ეგრე მითხრა: მე შენი მასპინძელი ვარ და ესე ჩემი საქონელი შენთვის ნუ გშურს, უშურველი იყოს. თვით დარბაზს წავიდა და მოაწესნა ჩემი ამბავი ყველა სეფედავლეს. მას ეგრე ებრძანა: ჰკითხე, ამირან არს დარეჯანის ძეო? მოვიდა და მკითხა. შენი სახელი რა არს-ო? მე ეგრე უთხარ: ომად ვარ, მადის ძე-მეთქი.

ისმენდი მეფეთ-მეფეო! იგი ღამე მუნ დავეყავი. რა გათენდა, იგი ჩემი მოყვარე კაცი მოვიდა, დარბაზს მიწმო. წაველ და, ოდეს მის პალატისა კართა ზედა მიველ, შესავალსა მისსა დგა კაცი ხუთასი, ყველანი შემოსილნი სტავრითა და სარტყლებითა ვეცხლისადათა.

შევიარეთ და დარბაზისა კართა მივედით, ათასი მონა მუნ დგა, საკრამანგით მოსილნი და ოქროსა სარტყლებითა წელ-შემორტყმულნი. ჩვენ ველ-მოჭდობით შევედით, სახლი იდო შვენიერი, ყურენი სახლისანი და სვეტნი მოჭედნი ვეცხლითა და მგრგვიც დიდებულნი სხდეს. ყველანი ადგეს და მე თაყვანის-ვეც და მათ-ცა თაყვანის-მცეს.

შევიარეთ. სხვა სახლი იყო კვლა უკეთესი, მუნ-ცა ეგრე-ვე დიდებულნი სხდეს. გავიარეთ და მოგვხვდეს კვლა სხვა სახლი შედმართ და შედმართ უკეთესნი და უკეთესნი სხვანი კაცი. შევედით, სახლი იყო სრულ გარდაჭედილი ოქროთა და კუბო იყო თვალითა და მარგალიტითა მოჭედილი. საჯდომნი ისხნეს კუბოსა შინა ოქრო-ქსოვილისანი. სეფედავლეს ოქრო-ქსოვილი ტანსა ეცვა, პირ-ოქრო რიდე თავსა ეხვია. კაცისა თვალსა ეგზომ შვენიერი კაცი არა უნახავს: დასტურად ამზავსა კაცი სჯობდა. სამნი დიდებულნი დამართებით გვერცა უსხდეს ქვეშე ოქროსა სელეებითა. თაყვანის-ვეც და მიჯმო: მოედ, მაკოცე-ო.

მან მოაწენა: ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! გაველ მე და ვნახე იგი კაცი შვილდი არა ჰქონდა. გამეხარნეს, ამით რომელ ამასა ბუმბერაზსა ფიცხელი ჰკრა. კინენი ჰქონდეს. გაველ მე და მოვიდა მუნით იგი. შემოუვლეთ ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეუტევეთ. შემომიყარნა კინენი ქვეშე და ვერა ამძრა. ფიცხელი თურე ამზიდნა, და კინენი გაუტყდეს. [მაშინ] შეუტევე, შეუზახენ, ჩაბლახსა ზედა ჯრმალი ვკარ და, თავმან მეფობისა შენისამან, მკერდამდის ჩავკვეთე და მოვკალ. შინა აღარა შეველ, ფიცხლად შეუტევე ლაშქართა არაბთა მეფისათა. მას დღესა ხუთასი კაცი მოვკალ, შემოვიქეც და მოველ ქალაქად გამარჯვებული.

მოვიდეს ამირა და ყოველი ქალაქი, მომცეს აურაცხელი ყოველმან, ზოგნი კელსა მემთხვივნეს, ზოგნი მაკოცებდეს.

ჩემსა მაშინდელსა გამარჯვებასა არა სჭირდა რა! დამით უთხარ მოქალაქეთა: შეეკაზმენით-მეთქი. დილასა გავიტანენ თანა, დავესხენით, დავტოცენით, გავაქცივენით და ვიონავრენით, რომელ ცოტანი-და გარდაგვხვეწნეს, და შემოველ შინა-ვე. მომცა ამირამან ურიცხვი და ყოველმან ქალაქმან: მქსნელად მათად მივმოხდეს.

თუ ესე ტყუილი გეგონოს ჩემგან, ბაღდადელი ქარავანი მაშინ მუნ იყო და მათ ჰკითხეთ.

მომიგზავნა კაცი ამირამან, ვითა: დადევ ჩემთანა და საჭურჭლეთა სამად გავყოფ და მესამედსა შენ მოგცემ-ო. მე მოვაკსენე, ვითა: არა დავდგები, წავალ პატრონსა ჩემსა წინაშე. მაშინ დიადი მომცა და წამოველ. ბაღდადსა-ვე მოვედ და ვთქვი, ვითა: არა არს ჭაბუკი ჩემებრი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. აწ დასტურად შევებმი ამირან დარეჯანის ძესა-მეთქი.

შევეკაზმე და მიველ კარსა ამირან დარეჯანის ძისასა. შემრცხვენდა და ვთქვი: მას დიდნი და სახელოვანნი საქმენი უქმნიან, აწ კვლა წავიდე და ვქმნა კარგი რა-მე ნაქმარნი და მერმე დავესწრები მისსა ომსა-მეთქი.

ამირან დარეჯანის ძემან გაიცინა და ეგრე არქვა: ძმაო, რადა გრცხვენია? კარგი ყმა და კარგი ჭაბუკი ხარ, ამირ-მუმლისა მზემან.

მერმე თქვა ომად მადის ძემან-ვე: დავაყენენ კარგნი კაცი სახლსა ჩემსა ზედა და, რა-ცა-ღა ჯამდა, ყველა უთხარ და ვთქვი: ანუ მოვიკლა თავი და ანუ ვცნა ჭაბუკობისა ჩემისა ძალი!

გავიარე ქვეყანა ჩვენი და მივხვდი მინდორსა ეგეთსა, რომელ სამისა დღისა სავალსა არ-ცა კაცი მინახავს და არ-ცა სხვა სულიერი. მომეწყინა და ვლამოდი გარე შექცევასა, წაველ ცოტა-ღა ხანი. ოდეს დავხედენ, მინდორსა შინა დგა კარავი, ცხენი ება ერთი კარსა ზედა და კინენი-ცა ესვენეს. ვთქვი: აჰა, ჭაბუკი, რომელ იცნობის ჭაბუკობისა ჩემისა ძალი-მეთქი. მიველ და შევედევ კარსა და, ოდეს ვნახე, პერანგითა კაცი წვა ტახტსა ზედა და გვერდით ძალი უჯდა ეგეთი, ვითა მზე. მე ეგრე ვარქვი: შვენიერო ჭაბუკო-მეთქი! მან ეგრე მარქვა: ვინ ხარ, ძმაო? მე ვარქვი: მობაღდადე ჭაბუკი ვარ, ძალსა

ჭაბუკობისას ვემებ, რომელ-მცა ვის შევება. მან თქვა: ზე უკუ-დეგ, რომელ შევეკაზმო! მე გამეხარნეს, ამირთა-ამირო! შორს უკუ-დეგ და მეცა შევეკაზმე. გამოვიდა შეჭურვილი, ცხენსა შეჯდა, შემომიტევა, შიშითა შუბი ვედარ შემომცა, შეამაღლნა და გარდმომკრა კინენი და ზედა დამალეწნა და გამექცა ეგზომ ფიცხლა, რომელ გზა და კვალი ვერა შევიგენ. დამიმძიმა და გამიკვირდა ეგზომი სიჯაბნე მისი. შემოვიქეც და მას ქალსა, თვალად ტურფასა, კარსა მივადეგ და ეგრე უთხარ: დაო ჩემო, ღმერთმან იცის, ჯაბანი ქმარი გივის-მეთქი. სხვა არა დავაკლე და არ-ცა რა წავიდე. პური ავიდე და წავედ.

ვიარე ორი დღე სხვა ეგეთსა უკაცურსა ადგილსა, შემჭირდებოდა და ვლამოდი გარე შექცევასა. ვიგონებდი გულსა შინა ოდეს, ვნახე: კაცი ვინ-მე მოვიდოდა, შავსა ცხენსა ჯდა დიდსა და იყო დიდი კაცი, შავი. და ეგრე ვთქვი: აბა, ისი კაცი მაცნობინებს ძალსა ჭაბუკობისასა-მეთქი. შევევილე: ჭაბუკო, მე ვარ მოზადდადე ომად მადის ძე, ჭაბუკობისა ჩემისა ძალისა ცნობად ვიარები-მეთქი. რა-ცა მექმნა, ყველა უთხარ; სიტყვითა შეშინებასა ვლამოდი. მან ეგრე მითხრა: შენი და ჩემი საბრძოლველი რა არის-ო? მე ეგრე უთხარ: კარგი ვინ-მე ჭაბუკი ხარ, მე და შენ ომისაგან კიდე სხვა არა გვეწევის რა-მეთქი. მან ეგრე მითხრა: გულისად ხარ-ო? მე ცხენი გავაფიცხე და ეგრე უთხარ: ამისგან უფრო გულისობა აღარა ეგების-მეთქი. ვითა შეუტევე, მოგვსა შიგან დაშნა ეპყრა, ამოილო და გულსა დაიცა და ეგრე მითხრა: შენ ამისგან უფროსსა ველა-რას მიზამ-ო. გადაიჭრა ცხენისაგან და ფიცხლად მოკვდა. მე დამიმძიმა, ამირთა-ამირო.

წაველ მუნით და ვიარე დაღრეჯილმან კვლა დღე ერთი. კაცი ვინ-მე მოვიდოდა, ცხენსა ჯდა, მე მათ კაცთათვის ვწყრებოდი და მით არა უთხარ, ცხენი ვამგერე და ცხენითურთ ქვე დავდეგ და ზედა ცხენი გარდავახტუნვე. ვაგინე და ეგრე უთხარ: რა ღმერთი გრისხავსთ? ზოგნი გაიქცევით და ზოგნი თავსა მოიკლავთ! რა ჯაბანთა ქვეყანასა მოველ-მეთქი?!

მან ქვე მწოლმან კაცმან ეგრე მარქვა: ძმაო, რა შეგცოდე, რად მიყავ, რა იყო შენი და ჩემი-ო?

მე ეგრე ვარქვი: ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად ვიარები და თქვენ ყველანი ჯაბანნი ხართ. ავნი დამხვდებით, ეგრე მისთვის გიყავ-მეთქი.

მან ეგრე მარქვა: მუნ არა არიან ჭაბუკნი, სით შენ მოხვალ, რომელ შებმოდი-ო?

მე ეგრე უთხარ: ჩემი შემბმელი კაცი ქვეყანასა ზედა არა არის-ო.

მან ეგრე მითხრა: მამა, ვლამოდი არა თხრობასა მით, რომელ უკაცრავად შემრივე. განა გითხრა, ნუ-თუ მან გამომართვას სამართალი შენგან! წავლე ცოტა-და და სეფედავლე არს დარისპანის ძე, მას შეები და ჭაბუკობისა შენისა ძალსა უღონოდ გაცნობინებს.

რა ესე მითხრა, გამეხარნეს, გარდავკედ ცხენისაგან, მივედ მას კაცსა თანა და ეგრე უთხარ: ძმაო, შემინდეგ და მითხარ სეფედავლესა ამბავი ყველა.

მან ეგრე თქვა, რომელ ამის მეტი რა-ლა გიამზო? ესე რა მისსა სამეფოსა მიწურვილ-ხარ და მიედ. ორჯელ-ვე ჭაბუკობისათვის იარები და ჭაბუკი, ღმერთო, გიპოვნია-ო. გაჯდა იგი და წავიდა.

წავიარე ცოტა ხანი და კარავთა მივხვდი მრავალთა. მეგონა, რომელ მუნ არს იგი სეფედავლე დარისპანის ძე. და ღვინოსა სმიდეს მრავალგან და ყველანი სეფედავლესა მზესა ფიცეცდეს და ლოცვიდეს.

მე ვკითხე მათ კაცთა, თუ ვინ ხართ-მეთქი?

მათ ეგრე მითხრეს: ძმაო, არა თურე იგი, მით რომელ ღარიბი და შორიელი კაცი ხარ. ჩვენ სეფედავლეს მეცხოვრენი ვართ და ასი თავადი მეცხოვრეთა უხუცესი არის.

ღვინო ვსვი მათთანა და ვიწონე, რომელ იყო სამასი ოდენ

კარავი.

წაველ მუნით და მივხვდი სხვათა კარავთა დიდთა. მუნ-ცა ეგრე იმღერდეს, სმიდეს ღვინოსა და ლოცვიდეს მზესა სეფედავლესასა. მე კვლა ვკითხე, თუ: ძმანო, ვინ ხართ? მათ თქვეს: მერემეთა-უხუცესი არის და თვით მერემენი-ო.

მივიდოდი და მომხვდიან კელისად და კელისად კარავნი. ორისა დღისა სავალი მეცხოვრეთა და მეხვასტაგეთა შიგან ვიარე. მეტად გამიკვირდა სეფედავლესი იგი დიდება.

წაველ მუნით-ცა კაცი ვინ-მე ორნი ერთგან სხდეს და ღვინოსა სმიდეს და მე ღარიბად კაცად აღმიარეს. მივმეს. მივედ და პური ვჭამეთ და ღვინო ვსვით. მაშინ აავსო ჭიქა ერთმან, ზე ადგა და ეგრე თქვა: ადიდნეს ღმერთმან სეფედავლე იგი დარისპანის ძე, რომელ არა არს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ჭაბუკი ეგეთი-ო. შესვა ღვინო და მუნ-ვე დაჯდა. კვლა აავსო იგი-ვე ჭიქა და მომცა მე და ეგრე მითხრა: დალოცე შენ-ცა სეფედავლე დარისპანის ძე და მაშინ შესვი-ო. მე ეგრე უთხარ: მე ომად მისად მოსულ-ვარ და, ვირე არა მაჯობებს, ანუ მე არა ვაჯობებ, მანამდის არა დავლოცავ მისსა მზესა-მეთქი.

ამას სიტყვასა ზედა გაიცინეს მათ კაცთა და გამკიცხეს. ერთმან მათ კაცთაგანმან ეგრე მითხრა: ოდეს ერთგან ვინ განხნეს შენ და სეფედავლე, ამას, ღმერთო, ვერ იტყვის, თუ ისი მისი მეომარი არის-ო. დამიმძიმა მათგან ესე სიტყვა და ვლამოდი დაჯოცასა მათ კაცთასა, განა აღარა უყავ რა.

წაველ მწყრალი და ვლე იგი დლე. კვლა სხვანი ვინ-მე მოდიოდეს. და რა მე მნახეს, მივმეს. მივედ და მკითხეს: ვინ ხარ, ძმანო? მე უთხარ: მოზადდადე ვარ. კვლა მითხრა: მაშა, რას იარები აქა-ო? მე უთხარ ჩემი ამბავი ყველა და, ვითა ამა სიტყვასა ზედა მიველ, თუ სეფედავლეს ომად მოსულ-ვარ-მეთქი, ფიცხლად გამკიცხეს მათ-ცა. გარდაჰდა მათგან ერთი კაცი, მუკლნი მომიყარნა და ეგრე მარქვა: ვიცი, მოერევი, მაგრა ჩვენ შეგვიწყალენ და ნუ მოჰკლავ, მით რომელ მამასა მისსა ის ოდენ შვილი უვის. თვით უსუარი და ობოლი არის-ო.

დამიმძიმა, ამირთა-ამირო და წაველ მუნით-ცა.

კაცი ვინ-მე მოვიდოდა ყვითლითა აკაზმულობითა და ჯორსა ჯდა. მძიმე ოქრო-ქსოვილი ტანსა ეცვნეს და პირ-ოქრო რიდე თავსა ეხვია, სამნი მონანი თანა ჰყვებოდეს. მე მათ კაცთა გავწყურე და არა მივედ მათთანა. კვლა მოეგზავნა კაცი და არ-ცა მაშინ მივედ. მერმე თვით მოვიდა და ეგრე მარქვა: ღარიბი ვინ-მე კაცი ხარ და შორიელი. რად სწყრები? ნუ-თუ წინა უზადონი კაცი ვინ-მე მოგხვდნეს და მათ გაუწყრვი-ხარ-ო? ვითა დავხედენ საუბარსა მისა, კარგ კაცად ამიჩნდა თავყანის-ვეც და მან მე თავყანის-მცა. ერთმან-ერთი მოვიკითხეთ და მკითხა ამბავი ჩემი: ვინ ხარ და ანუ სად წახვალ-ო? მე ჩემი ამბავი ყველა უთხარ. მან ეგრე მითხრა: ვიცი, რომელ მოზადდადენი კარგნი ჭაბუკნი ხართ, არა საკვირველია. ბრძანე და ჩემთანა წავიდეთ-ო.

ხენი იყვნეს შვენიერნი და წყარო გამოდიოდა მირსა მათსა და იყო მუნ გრილი მათ გრილთა შინა შეეკაზმა პური და მონანი მრავალნი იყვნეს. დიდებული კაცი ვინ-მე იყო. დავსხედით, პური ვჭამეთ და ღვინო ვსვით, დავწევით და დავიძინენით. ვითა მიმწუხრ იქმნა, კვლა დავსხედით ნადიმად. მაშინ მკითხა: მითხრენ ჭაბუკობისა შენისა ამბავნი და ნაქმარნი-ო. მე უთხარ ყოველი, რა-ცა მექმნა. მან ეგრე მითხრა: ხარ, ღმერთო, კარგი ჭაბუკი და სათვალო კაცი, მაგრა ისმინე: პირველად ესე გითხრა, რომელ თვით სეფედავლე-ებრი ჭაბუკი არა არს ქვეყანასა ზედა სახითა, ნაკვითთა და გამარჯვებულობითა; მერმე -- მას რომელ საქმენი და ომნი გარდაუტყდიან, ყველასა მოთვლა არა ეგების, მაგრა სამნი მისნი ნაქმარნი მინახვან, გითხრენ და, თუ შეგემლოს მისი ომი, მაშინ შეევი, თუ არა შეგემლოს მისი ომი, შეიქეც და წაედ სახლსა შენსა. თუ შექცევა გაუაუგების, ზენაარმან ღმრთისამან, მე არსად-ა ვთქვა შენი ამბავი-ო.

მე დაუმაღლე და ვარქვი: მიბრძანე მისნი ნაქმარნი-მეთქი.

მიტხრობდა კაცი იგი და თქვა:

ესე პატრონი ჩვენი არა ძველითგან ჯელშიფენი არიან. ახნაურნი იყენეს და ჭაბუკობითა გამეფდეს. მამა სეფედავლესი, დარისპან, იყო ჭაბუკი ესეთი, რომელ, აწ ბერნი და მაქსოვარ-მონახულნი კაცნი იტყვიან, იგი სჯობდა ამას შვილსა მისსა სეფედავლესა-ო. მაგრა ტყუილი მგონია, მით რომელ ამისი მჯობნი არა ეგების. გარეშემონი მრავალნი ჯელშიფენი გაასხნა და გამეფდა. ბოლო ჟამ მოკვდა იგი დარისპან და შვილი მისი სეფედავლე ცოტა ყმა დარჩა. გარეგანთა მტერთა დაიწუნეს და ერთისა დარისპანისა ქალაქისაგან კიდე სხვა სამეფო ყველა წაიღეს. იგი ქალაქი დიდი და კვეკელა დაიჭირეს მამისა მისისა გაზრდილთა. ვითა სეფედავლე მოიწიფა და ომი შეეძლო, ეგრე ჰკითხა დედასა მისსა: დედოფალო, ესე ქალაქი დიდი და კარგი არის, ამას გარეთნი სხვა რად არა გვაქვს-ო? იგი ატირდა და ეგრე უთხრა: შვილო, დიადი ქალაქი და ქვეყანანი იყენეს ჩვენი, განა მამისა შენისა სიკვდილსა ზედა ყველა წაგვიღეს მტერთა-ო. მამინ დედოფალსა ეგრე აცნობეს; მაგას ყრმასა შვილსა შენსა უმზირიან: ანუ მუხთლად მოგიკლვენ ომითა და ანუ წამლითა-ო. რა ესე ესმა დედოფალსა, მიერთგან საჭმელსა თვისითა ჯელითა უქმოდის დედოფალი და კარნი მის ქალაქისანი თვით დაკლიტნის და კლიტენი თვით დაიჭირნის.

ადრაშურის ძე ვის-მე ერქვა და პარსან რაბიშინის ძე. იგინი იყენეს უფროსნი მტერნი ლომნი ჭაბუკნი. ამათ ვითა ცნეს, თუ სეფედავლეს სიარული დაუწყია-ო, ფიცხლად შეიყარნეს სამი ათასითა ჭურვილითა კაცითა და წამოვიდეს, მალულსა ჩაუდგეს. ასი ცხენოსანი კაცი ქალაქისა კართა გამოგზავნეს. ვითა ხვასტაგი გაუშვეს, წაიღეს ყველა. ჯმა დავარდა. დედოფალი მივიდა და კარნი ქალაქისანი დაკლიტნა. მამინ შეეკაზმა სეფედავლე და კართა ზედა მის ქალაქისათა მივიდა, კლიტენი გატეხნა და გავიდა მარტო, ასთა მწედართაგან ცოტანი-ღა წაუვიდეს. მიიყვანეს და მას დიდთა ლაშქართა ზედა შეჰკდა. გამოუტდეს, ჩაიგდეს მარტო შუა. ზენა-არმან ღმრთისამან, მის ყველასაგან მცირედნი-ღა გარდაეხეწნეს, გააქარვნა და დაჯოცნა.

ესე იყო პირველი ომი მისი.

წაიღო ყოველი ქალაქი მათი და ციხენი, რომელ ერთი ქალაქი იყო მაგარი. გარეშემო ერთისა ადგილისაგან კიდე კლდე იყო და მუნ შეიხევეწნეს იგი ჭაბუკნი, სეფედავლეს მტერნი, და გამოღმართ არბევდეს სოფელსა და ქვეყანასა.

მერმე წავედით და გარე მოვადეგით. ომისა ღონე არა იყო. ქალაქისა კართა ზედა, სადა საქვეითო გზა შევიდოდა, გამოიყვანიათ პილო, დაუყენიან წინა და არა ეგებოდა მის პილოსა შებმა. ღონე ვერა მოვავლინეთ. ერთსა დღესა შეეკაზმა იგი სეფედავლე დარისპანის ძე საქვეითოდთა აბჯრითა. აიღო ფარი და მიმართა პილოსა და მივიდა ომად. მოაგებეს პილო წინა. ფიცხლად ჯელი სტაცა ხორტუმსა. პილოსა ზედა თორმეტი კაცი დგა. აიღო იგი პილო კაცებითურთ, ქვეყანასა დაჰკრა და მოკლა. მერმე მის ქალაქისა კართა მიუტდა, კარნი შელუწნა და შინა შევიდა. მოეგებნეს იგი ორნი ჭაბუკნი და მოქალაქენი. მუნ-ცა დიდი ომი გარდაიჭადა. მოკლნა იგი ორნი ჭაბუკნი-ცა და წაუღო ქალაქი.

ნადირობასა ვიყვენით. კაცნი ვინ-მე მოვიდოდეს ინდოეთისა ნაპირისანი. თაყვანი-სცეს, ქება შეასხეს. ჩვენ ვკითხეთ: ვინ ხართ-ო? მათ გვითხრეს: ინდოეთისა პირისანი ვართ, სეფედავლეს სიკეთე გვესმა და მისად ნახვად მოსრულვართ-ო.

წამოვედით შინა და ნადიმსა ზედა ესე კაცნი მივიყვანენით, ჰკითხა მათისა ქვეყანისა ამბავი. მათ უთხრეს სიკეთე ქვეყანისა მათისა, ეგრე მოაქსენეს:

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! ჩვენ ამისთვის მოსრულ-ვართ თქვენსა წინაშე, რომელ სიკეთე და ჭაბუკობა გვასმია შენი. ქვეყანასა ჩვენსა მარტო-რქა მოსრულა და ქვეყანა ჩვენი აუოჯრებია ეგრე, რომელ კართა ქალაქისათა ველა-რა გამოვალთ. ამისთვის მოსრულ-ვართ და ესე არის აჯა ჩვენი შენსა წინაშე, რომელ-მცა ვნახეთ

ჭაბუკობა შენი-ო.

ეგრე უბრძანა სეფედავლე: ღმერთმან კეთილად მოავლინოს.

ველა-რა მოუშალეთ. წავედით. მათ ქვეყანამდის სამი თვე ვიარეთ. გაისმა ყოველგან, ვითა მოვიდა სეფედავლე-ო. ყოველი ქვეყანა წინა მოეგება და ქებასა შესახმიდეს. მივედით მას ქალაქსა დიდსა და შვენიერსა შინა, გვიძღვნეს დიადი. დავყვევით მუნ მცირედნი დღენი.

ეგრე უბრძანა სეფედავლე: მიჩვენეთ იგი მკვეცი, რომლისათვის მოსრულ-ვარ.

ფიცხლად წაგვიძღვეს წინა და წავედით. წამოგვეყენეს თანა ყოველი ქალაქი, მამაცი და დიაცი, ნახვად. ქედი იყო დიდი მუნ და მას ქედსა ზედა გარდავდეგით. ოდეს ჩავხედენით, მარტო-რქა იყო ესეთი, რომელ სამისა პილომსა ოდენი იყო. ჩვენ რა იგი ვნახეთ, მეტად დავვიმძიმდა და ვეცადენით წასლვასა, განა არა ეგებოდა. შეეკაზმა სეფედავლე, გაჯდა ცხენსა, ხიშტნი აიხვნა და ეგრე თქვა: ისრითა მოკლვა მარტო-რქისა არა ჭაბუკთა კელი არის-ო.

მივიდა და, რა ნახა მან მარტო-რქამან, წამსა-ვე მომართა. შეუტევა სეფედავლემან-ცა ცხენი, ჰკრა ხიშტი მკერდსა და ნახევრამდის დაასვა. მერმე ზრმალი ჰკრა ზურგსა და, ვითა კატა, ეგრე შუა-ზედან გაწყვიდა. მოეგება წინა ყოველი ქვეყანა, შესახეს ქება და უძღვნეს ურიცხვი. დავყავით მუნ თვე ერთი. ქვეყანა იგი ერთობ მოგვეწონა. ვინადირეთ, გავისვენეთ და წამოვედით.

აჰა, ძმაო, ისე სამნი ნაქმარნი მითხრობიან მისნი. აწ შენნი ნაქმარნი და მისნი შეაწონენ ერთმან-ერთსა და, თუ ომი შეგიძლია, წამოდი და შეები. ესე ნაქმარნი ნუ-თუ გაგიკვირდენ და, რა თვალად ნახავ, ამას იტყვი, თუ: ამას კაცსა რა-ც უნდა, შეუძლია და ამ ამბავსა კაცი სჯობს-ო.

ესე დავიმაღლე მის კაცისაგან და ეგრე უთხარ: თუ-ცა წელიწადისა სავალსა იყოს, ეგრე-ცა ნახვა მიწნდა.

წავედით მუნით და დარისპან-შაჰარს მივედით. მუნ ვნახეთ ქალაქი დიდი და შვენიერი ესეთი, რომელ მეტი აღარა ეგებოდა. კაცითა და სავაჭროთა ტურფითა ყოვლისა ფერთა სავსე იყო. მერმე მან კაცმან თავისსა სახლსა მიმიყვანა, პატივ-მცა დიდად და მომცა დიადი მოსაცემელი.

ეგრე მითხრა: მე შენი მასპინძელი ვარ და ესე ჩემი საქონელი შენთვის ნუ გშურს, უშურველი იყოს. თვით დარბაზს წავიდა და მოაქსენა ჩემი ამბავი ყველაი სეფედავლეს. მას ეგრე ებრძანა: ჰკითხე, ამირან არს დარეჯანის ძეო? მოვიდა და მკითხა. შენი სახელი რა არს-ო? მე ეგრე უთხარ: ომად ვარ, მადის ძე-მეთუი.

ისმენდი მეფეთ-მეფეო! იგი ღამე მუნ დავყავი. რა გათენდა, იგი ჩემი მოყვარე კაცი მოვიდა, დარბაზს მიწმო. წაველ და, ოდეს მის პალატისა კართა ზედა მიველ, შესავალსა მისსა დგა კაცი ხუთასი, ყველანი შემოსილნი სტავრითა და სარტყლებითა ვეცხლისადათა. შევიარეთ და დარბაზისა კართა მივედით, ათასი მონა მუნ დგა, საკრამანგით მოსილნი და ოქრომსა სარტყლებითა წელ-შემორტყმულნი. ჩვენ ველ-მოჭდობით შევედით, სახლი იდო შვენიერი, ყურენი სახლისანი და სვეტნი მოჭედნი ვეცხლითა და მგრავლივ დიდებულნი სხდეს. ყველანი ადგეს და მე თავიანის-ვეც და მათ-ცა თავიანის-მცეს.

შევიარეთ. სხვა სახლი იყო კვლა უკეთესი, მუნ-ცა ეგრე-ვე დიდებულნი სხდეს. გავიარეთ და მოგვხვდეს კვლა სხვა სახლი შედმართ და შედმართ უკეთესნი და უკეთესნი სხვანი კაცნი. შევედით, სახლი იყო სრულ გარდაქედელი ოქროთა და კუბო იყო თვალითა და მარგალიტითა მოჭედელი. საჯდომნი ისხნეს კუბოსა შინა ოქრო-ქსოვილისანი. სეფედავლეს ოქრო-ქსოვილი ტანსა ეცვა, პირ-ოქრო რიდე თავსა ეხვია. კაცისა თვალსა ეგზომ შვენიერი კაცი არა უნახავს: დასტურად ამბავსა კაცი სჯობდა. სამნი დიდებულნი დამართებით გვერცა უსხდეს ქვეშე ოქრომსა სელებითა. თავიანის-ვეც და მიწმო: მოედ, მაკოცე-ო.

მე ეგრე უთხარ. არ გკადრებ-მეთქი.

მან გაიცინა და ეგრე მითხრა: მმაო, ომსა იკადრებ და მშვიდობასა არაო?

მივედ და ჯელსა ვაკოცე. არ გამიშვა. მან პირსა მაკოცა. მოიხვნეს ოქროსა სელნი, ქვეშე დამიდგეს. დავჯედ და მკითხვიდა ამბავსა ბაღდადისასა და ბაღდადელისა ამირ-მუმლისასა და ყმისა მისისა ამირან დარეჯანის მისასა. უამზე ამბავი ყველაი მათ პატრონ-ყმათა. მერმე ჩემი ამბავი მკითხა და მე მოვაჯსენე ამბავი ჩემი-ცა ყველა უკლებლად.

მერმე ეგრე მკითხა: აქა რას-ლა იარებოდი, რად არა შეები ამირან დარეჯანის ძესა-ო?

მე ეგრე მოვაჯსენე: მას ომსა არა ვკადრებდი-მეთქი.

მან გაიცინა და ეგრე თქვა: მე თურე დაგიწუნები-ვარ-ო?

ამაზედა კვლა-ცა ეგრე მიბრძანა: წუხელის-ა ავად გაგისვენებია-ო. ბრძანა პურისა დაგება, მაგრა თვალსა ჩემსა არა უნახავან ეგეთნი ჯამ-ჭიქანი, რომელ მის ტაბლასა ზედან ვნახენ. ვჭამეთ პური და მიბომეს საბომეგარი ურიცხვი და შემოსეს შესამოსლითა მრავლითა და ფურად-ფურადითა. ნადიმი კარგი გარდავიჯადეთ, განვისვენეთ და თვე ერთი მუნ დაყავი. ყოველსა პურობასა მას წინაშე ვიყავ. ზენაარმან ღმრთისამან, ერთისა პურობისა ჭიქანი და ჯამნი კვლადისა პურობასა შინა არა მინახავან. მმოსდის და მიბომებდის დიადსა.

ერთსა დილასა კაცი გამოეგზავნა და ვეჯმე. ოდეს შეველ, ტახტსა ზედა პერანგითა ჯდა. ორთა შიკრიკთა მუჯლები მოეგდო და ეუბნებოდეს. ჯერ შევედეგ, ეგრე მიბრძანა: ომად მადის ძეო, ჭაბუკობისა ძებნად და ძალისა ცნობად წამოსულხარ? ამა შიკრიკთა ხედავ? ესე რა ჯმობად მოსულ-არიან, წა-სადმე-ვალ, თანა წამომყევ და მუნ გამოიცდები დასტურად თუ გმარჯვია, შევიბნეთ-ო.

მე ეგრე მოვაჯსენე: თავმან შენმან, თანა წამოგყვები-მეთქი, განა უწინ შებმა მწადიან.

გაიცინა და ეგრე თქვა: წაედ და შეეკაზმე-ო.

მე გამეხარნეს. ვიცოდი, რომელ არა მომკლვიდა. წაველ, შევეკაზმე და გამოველ. გამოვიდა იგი-ცა კაბითა. ცხენსა ჯდა, ორნი მონანი თანა ჰყვეს და გამიკვირდა აბჯარისა ტანსა უცმელობა. წავედით უჩინარსა ალაგსა მინდორსა შინა. ეგრე მიბრძანა: მოედ, შევიბნეთ-ო. მე ეგრე მოვაჯსენე: აბჯარი ტანს ჩაიცვი-მეთქი. მან ეგრე მითხრა: რა გაგვა შენა ჩემისა ტანსა აბჯარისა უცმელობისა-ო!

რა მისგან ესე გავიგონე, დამიმძიმდა მეტად და კიცხვად შევირაცხე. ვთქვი გულსა ჩემსა შინა: მოვკლა ანუ ჩამოვაგდო, სახელი დამრჩების-მეთქი. შეუტევე ცხენი და თავსა ჯრმალი ვკარ. რა მკლავი მოვიქნიე, მომყო ჯელი და ჯრმლიანი ჯელი შემტაცა. ამილო უნაგირთაგან და ქვეყანასა დამკრა და მჯარი მომტეხა. მაგინა და ეგრე მითხრა: თავსა შიშველსა ჯრმალსა რად მკრვიდი-ო? მერმე მკითხა: გჭირს-ცა რამე-ო? მე მოვაჯსენე: მგონია, მჯარი მომტეხე-მეთქი.

დაუმძიმდა და ეგრე თქვა: ღმერთო, ავი კაცი ვარ. აბა, რად გიყა-ო?

წამიყვანა, მკურნალნი დამაყენნა ზედა და გამამთელეს.

მერმე დარბაზსა მიველ და ეგრე მიბრძანა: მმაო, დიდად მრცხვენიან შენგანა-ო. დიადი საბომეგარი მიბომა და კვლა მიბრძანა: წამომყვები თანა-ო?

მე ეგრე მოვაჯსენე: დასტურ წამოგყვები-მეთქი.

კვლა-ვე მიბრძანა. დამიმაღლებია, ღმერთმან იცის, კარგი და გულოვანი ჭაბუკი ხარ, მაგრა დია საჭირო გზა არის და ნუ წამოხვალ, მომელოდე აქა-ო.

მე ეგრე მოვაკსენე, რომელ მას დღესა-ცა ვინ-მე მო-ცა-მკლას,
არა მგამა, მეცა წამოვალ უღონოდ-მეთქი.

დაიმაღლა დიდად და გააგო სამეფო საქმე. უჩინა კარგნი კაცნი
და, რა-ცა ჳამდა, ყველა უბრძანა. წავედით და შიკრიკნი იგი წინა
წავიძღვანენით -- სეფედავლე და ომარ აბრამის ძე. ყმა მისი ლომი
ჭაბუკი. და მე.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! კარგი ამბავი აწყა დაიწყების.

ამირ-მუმლი წადიერად ისმენდა ამა ამბავსა და ამირან დარეჯანის
ძესა ეგეთნი ქება სეფედავლესი არა უხაროდა.

წავედით და გავიარეთ ქვეყანა მისი და იგი შიკრიკნი წინა წავიძღვანენით.
ერთსა მინდორსა შიგან გავიდოდით და ქარავანსა მეკობრენი
მარცვიდეს. რა მათი ეგრე უბადოდ ქცევა ნახა, ეგრე
ბრძანა: ძმაო, არა ჳამს, თუ-ცა ჩვენთა თვალთა წინა უბადოთა მეკობრეთა
ქარავანი გატეხონ და ჩვენ-ცა არა უშველოთ.

თავმან შენმან! ცხენი შეუტევა სეფედავლე და კრმალი არა ამოუღია.
სამნი მტედარნი მათრავითა ჩამოყარნა და გააქცივნა. მის ქარავნისა
უფროსი ჳენთა მეფისა იყო და ცნა, ვითა სეფედავლე არის-ო,
მოვიდა, თავყვანი-სცა, ქება შეასხა და თქვა: კურთხეულ-მცა არს
ჭაბუკობა შენი და მამა იგი, რომელსა შენ შეუქმნი-ხარ! შენითა ბედითა
დავრჩით-ო. დავდეგით მას ღამესა მუნ. იგი ქარავანი-ცა ჩვენ
თანა დადგა. დიადი უძღვნეს მის ქარავანისა უხუცესმან და ეგრე
მოაქსენა: ვიცი, სადა წახვალ, მე ნუ დამიმაღავ, ნუ-თუ რა-მე
ვიცოდე-ო.

არა დაუმალა სეფედავლე, უთხრა: საცოლისა ჩემისა, ჳენთა მეფისა
ასულისა, გამოსაყვანებლად წავალ-ო. მან ეგრე მოაქსენა: მე
მაგა გზისა მეცნიერი ვარ და ეგე საქმე გაგაცადო. თქვენ გამოარჩივეთ
და, ვითა სჯობდეს, ეგრე-ცა ვქმნათ-ო. ორნი გზანი არიან შესავალნი:
ერთსა გზასა ზედა დგანან ჳაბუკნი, მცველნი მის გზისანი,
ჳენნი, კარგნი ჳაბუკნი. ერთი ახალი მოსრული არს, დორაზ
ჳიან სახელი და ამას იტყვის თვით: ჩემი დამართებითი კაცი არა
არს ქვეყანასა ზედა-ო. სამნი ლაშქარნი დგანან ერთგან -- ათას-ათასი
კაცი, მაგრა შენ რომელ ჳაბუკსა გხედავ, მას გზასა შესლვა
და მათი დაჯოცა ადვილად შეგიძლია, მაგრა ამითა არა კარგი გიქმნია,
რომელ მას გზასა გამყლავნდები. იგი ასული მისი ციხესა
წაჳყავს. ზღვასა შიგან კუნძული არის და მას კუნძულსა ზედა კლდე
არს და კლდესა ზედა ციხე, რომელსა კაცობრივი ძალი ვერა
ებრძვის. ერთსა ადგილსა გზასა მორისა ქვეყანა ჳჳიან და არს,
ღმერთო, იგი-ცა კლდე მაღალი, თუ ვით შეხვალ, არა
გამყლავნდები.

ამა რჩევასა შინა ვიყვენით. მან-ვე კაცმან კვლა-ვე ეგრე თქვა:
თუ მას საგრძნეულოსა გზასა წახვალ, უცილოდ დიაცი იგი მოგხვდების
ერთი, რომელი არს შაოსანი, მან იცის ყველა მის გზისა ამბავი,
და თვით გითხრობს-ო.

დავასკვნით მას ძნელსა გზასა წასლვა. იგი მოქარავნენი შინათ
წავიდეს და იგი შიკრიკნი გავგზავნენით ჳენთა მეფისა ასულსა თანა.
და შეუთვალეთ, ვითა ჩვენ-ცა ასე-რა მოვალთ-ო.

წავედით ჩვენ და დავმართეთ მას ძნელსა გზასა. ვლეთ ათისა
დღისა სავალი მას უბადოთა ქვეყანათა, რომელ არა იპოვებოდა
ღმრთისაგან დაზადებული. მიგჳჭირდა დიდად. მეთერთმეტესა დღესა
მივხვდით შვენიერსა ქვეყანასა, ყოვლითა კეთილითა სახესესა,
ვენაჳიან-ხილიანსა, წყაროებსა და გრილსა. გაგვეხარნეს. განაღა-მცა
წალკოტი იყო შვენიერი და მუნ შიგან დავდეგით. იგი დღე მწუხრამდე
მუნ დავყავით. ოდეს მივიხედენით, დიაცი დავინახეთ, რომელ
მოვიდოდა, შაოსანი, შვენიერი. მოვიდა, თავყვანი-სცა სეფედავლესა
და დაჯდა გვერდით. ეგრე მოაქსენა: კეთილად მოხველ, ჳაბუკო,
მჯობო ყოველთა ჳაბუკთა-ო!

მერმე სეფედავლე უბრძანა: შენ-ცა კეთილად დამხვდი, დედაო.
გვკითხა მან დიაცმან: რად მოსულ-ხართ ამა საჭიროსა გზასა და
ქვეყანასა-ო?

ეგრე უთხრა სეფედავლე: საცოლისა ჩემისა ჭენთა მეფისა ასულისა გამოსაყვანებად მივალ და გამეხარნეს, რომელ შენ განახე-ო.

მან ეგრე არქვა: გრძელსა და საჭიროსა გზასა დაგიმართებია, მით რომელ, ვინ-ცა აქა მოსრულა, მშვიდობითა ვერა წასრულა.

სეფედავლე ეგრე არქვა: ჩვენი სიკვდილი კაცობრივისა ძალისაგან მიუვალი არის და ჩემებრივი ჭაბუკი აქა არა-ვინ მოსრულ არს-ო.

მან დიაცმან ეგრე არქვა: ამბავი მესმოდა შენი, მაგრამ ამბისაგან შენ უკეთესი განახე. აწ აჯა არს ჩემი შენთანა, იგი მიქმენ და დია გამსახურო ამა გზობასა შინა-ო.

არქვა სეფედავლე: მითხარ, დედაო, და, რა-ცა მითხრა, განალა-მცა ვქმნა-ო.

მან ეგრე არქვა: ქმარი ჩემი და ძმა ჩემი რაზიმან დევმან დაჯოცა. აწ ამაზედა მიშველე და ნახე, თუ ვითა გამსახურო.

უთხრა სეფედავლე: მიჩვენენ და ნახო ჭაბუკობა ჩემი-ო.

ამა სიტყვასა ზედა წაგვიძღვა დიაცი იგი და მიგვიყვანა ქვეყანასა შვენიერსა. ციხე იდგა მაგარი. მისსა ძირსა რა მივედით, კაცნი წამოდგეს მას ციხესა ზედა და გვეკითხეს, თუ ვინ ხართ-ო? ჩვენ არა უთხარით რა. მერმე იგი დიაცი იცნეს, რომელი ჩვენ წინა გვიძღვებოდა. შევიდეს და უთხრეს. ვითა ცოტა ხანი გამოვდა, გაახვენეს კარნი მის ციხისანი და გამოვიდა შეჭურვილი იგი რაზიმან დევი, ფიცხლად მოიგინებოდა და ეგრე არქვა მას დიაცსა წინამძღვარსა ჩვენსა: როსკიპო, ვითა ვერ გაძედ სისხლითა უცხოთა კაცთაძთა? მერმე მან დიაცმან ეგრე უყვილა: უკანასი შენი მწყემსი აწყა მომიყვანია-ო.

შეუტევა ცხენი სეფედავლე. ფიცხლად შეიბნეს. ომი გარდაცა დიდი და ვერა რომელმან აჯობა. მერმე ცხენი გაიყვანა სეფედავლე და ეგრე შეჰყვილა: ამით ჭაბუკობითა ვლამი ჭენთა მეფისა ქვეყანასა შესლვასა?! ჯრმალი ჰკრა თავსა ზედა, ორად გაჰკვეთა ეგრე, რომელ ნახევარი აქათ დაეცა და ნახევარი იქით, და განალა-მცა მოკვდა იგი რაზიმან დევი. მერმე რა ეგეთი ნაქმარი დაინახა მან დიაცმან, ფიცხელნი გაიცივნნ და ეგრე თქვა: კურთხეულ-მცა არს მარჯვენა სეფედავლე დარისპანის ძისა-ო!

შევედით მას ციხესა შინა და იყო განძი, რომლისა არა იყო რიცხვი. დავეყვით მუნ ორი დღე. მერმე წავიდა იგი დიაცი და თვისნი შვილნი მოასხნა იგი ციხე მას დიაცსა მივეცით ყოვლითა საქონლითა სავეს მისგან კიდე, რომელ ცოლისათვის მისატანლად ტურფანი რა-მე გამოარჩინა.

მერმე ამან დიაცმან ეგრე მოაქსენა: სეფედავლე, რასა-ცა აქათგან ჩემნი შვილნი ცოცხალან, შენითა ზედითა არიან. მადლი რა-მე დიდი წარმოთქვა.

კვლა-ვე ეგრე მოაქსენა მან-ვე დიაცმან:

შენ ძნელისა გზისად დაგიმართებია და კარგად ყური მომიპყარ, რომელ მოგაქსენო, და ესე ქმენ: რა აქა-დაღმან წახვიდეთ და სამი დღე იაროთ, ადგილი რა-მე მოგხვდების ეგეთი, რომელ ამას იტყვი -- ძველად წყალი დენილა-ო. დღისა ერთისა სავალსა რა შეხვიდეთ, ორნი კაცნი მოვლენ, ორნი-ვე ფრთოსანნი და ფიცხელსა იყვილებენ. მერმე მათსა ყივილსა ზედა ანაზდად წყალი მოვა ეგეთი, ვითა ზღვა, და მას წყალსა ცურვითა გასლვა არ ეგების მე წამალი მოგცე ეგეთი, რომელ ფერჯთა მოისვით, და უცილოდ გახვალთ ადვილად, მაგრამ წამალი ცოტა მაქვს და ერთსა კაცსა ეყოფის. რა იგი წყალი გაიაროთ, ქვეყანა მოგხვდების კარგი და დღისა ერთისა სავალი. მერმე ზნელსა ადგილსა მიხვდებით ეგეთსა, რომელ თავისა გზასა ველა-რასა შეიგებთ. მოგცე წამალი მისთვის-ცა, ანქრევით იგი და განათლდების. კაცი მოგხვდების მას ზნელსა შინა და, თუ ვით იგი მოჰკლათ, ზნელი აღარა შეგექმნების, მაგრამ მისი სიკვდილი ძნელი არის კაცისაგან. მერმე კვლა სხვა რა-მე მოგხვდების

გრძნობითა შექმნილი, მაგრამ მისი არა ვიცი რა, თუ რა არის. ესე წამალი, მე რომელი შენ მოგცე, ჯელთა დაიჭირე, ამათ ნუ მისცემ რომელ შენ დარჩე ამათ უფრო არა ერგების რა იგი-ცა გაიაროთ, აღარა არს წინათ გზა საჭირო ამისგან კიდე, რომელ ამირისა ქვეყანასა შეხვალთ. ქალაქსა შესლვასა არა-ვინ გაყენებს. ციხე არს, რომელსა შიგან იგი ჭენთა მეფისა ასული ზის და კართა ზედა ციხისათა ხუთასი არაბი დგას და რა იგინი-ცა ნახო აღარა არს საჭირო. ჯელი მიჰყავ და ცოლი შენი წამოიყვანე.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! მან დიაცმან მოგცნა იგი წამალნი და წავედით. ეგრე შემოგყვილა მან დიაცმან. იგი მესამე რომელ მე არა ვიცი, იმას კარგად გაუფრთხილდით, დიდად სამწელო გზა არის თუ ვით ერთ-ხელ დასცდეთ, წლამდის ველა-რას შეიგებთ.

მივედით მას ადგილსა, სადა იგი ნადინები წყალი იყო. ეგრე გვიბრძანა: შეიქცით და იმას ციხესა შიგან მელოდენით-ო. ჩვენ ეგრე მოვაქსენეთ: შენთანა სიკვდილი სჯობს, ვირე აწ გარე შექცევა. იგი წამალი, რომელი ფერჯთა მოსასმელად მოსცა მან დიაცმან, მეცა მიბოძა და ეგრე მიბრძანა: მოიცხე ესე წამალი შენ-ცა-ო.

მოვიცხე ფერჯთა და, რა შუა მივედით, მოვიდეს იგი კაცნი ფრთოსანნი და ფიცხლად იყვილეს. მათსა ყივილსა ზედა ანაზდად მოვიდა წყალი ეგეთი, ვითა ზღვა. ჯელი მიჰყო სეფედავლე და ყმა მისი ომარ ღლიასა შემოიგდო. დაუწყო ცურვა და მე მის წამლისაგან ქვე ვერ დამძირედა. სამხრამდისინ სავალსა ცურვითა გავიდა და კაცი იგი ომარ თანა გაიტანა. მე გამიკვირდა ზომისაგან მეტად ეგზომი მოჭირებდა მისი, რომელ კაცისაგან ნაქმარად დაუჯერებელი იყო. კვლა ვიარეთ და მივხვდით ქვეყანასა შვენიერსა და იგი დღე მუნ გავისვენეთ. წავედით მუნითა-ცა და მივხვდით ქვეყანასა ეგეთსა, რომელ სიბნელისაგან თავისა გზა ველა-რა გავიღეთ. კვლა-ვე ვანჭრით იგი-ვე წამალი და ზედა გათენდა. ოდეს დავხედენით, კაცი ჯდა, დიდი ჯრმალი ჰქონდა ჯელთა. ეგზომ საზარელი იყო, რომელ შეხედვა მისი ჭირად კმა იყო ფიცხელნი დაიზახნა, ზე ადგა და შემოგვიტია. ეგრე გვითხრა: მო-ვისმე-უცთუნებხართ თქვენად საკლავად-ო!

რა ეგრე ჰყირტად და ამყად მოუბარი ნახა, აქათ შეუტევა სეფედავლე დარისპანის ძემან და ეგრე უთხრა: შენ ვის-მე მოუცთუნებხარ, ღმერთო, რომელ ეგრე გაუზრახებხარ -- სეფედავლეს წინა უმზირე-ო. აბა, აწყა მოვიდა აღსასრული შენი-ო. და ჩვენ გვიბრძანა: აწ ნახოთ ჰაბუკობა და ძალი ჩემი-ო! ფიცხლად შეუტევა და შეიბნეს. ღმერთო, ძნელი და ფიცხელი ომი გარდაჯდა. მაშინ გაიყვანა ცხენი მან სეფედავლე დარისპანის ძემან და ეგრე შეჰყივლა: მე გავანათლო შენგან დაბნელებული ქვეყანა-ო. ჰკრა ჯრმალი და ფიცხლად თავი და ბეჭითურთ მჯარი გააგდებინა. ჩვენ მეტად გაგვეხარნეს მისი მოკვლა და კიდეცა გაგვიკვირდა ეგზომი სიკეთე სეფედავლესი.

წავედით მუნით. გავიარენით ქვეყანანი შვენიერნი, რომელ არა ითქმის კაცისა ენისაგან მათ ქვეყანათა სიკეთე და სიტურფე. მივედით წალკოტსა ერთსა შვენიერსა და შვენიერად მოზღლდვილსა, შვენიერითა ქვითა ნაგებსა. ხილნარნი იყვნეს შვენიერნი ეგეთნი, რომელ ყოველი ფერი ხილი მუნ იპოვებოდა. იყვნეს წყალნი შვენიერნი და გრილნი. გამოგვეგებნეს კაცნი მუნებურნი წინა, თაყვანის-გვცეს და ქება შეგვასხეს. მოვიდიან კაცნი მრავალნი. ჩვენ ეგრე ვთქვით: გა-თურე-ვედით კაცთა სამყოფოსა-ო.

შევედით წალკოტსა მას. მო-ვინმე-ვიდა კაცი შესამოსლითა კარგითა. პირ-ოქრო რიდე თავსა ეხვია და მონანი მრავალნი მოჰყვებოდეს. რა გვნახნა, თაყვანი-სცა სეფედავლეს და. ქება შეასხა. აწვია იგი კაცი სეფედავლე და დაჯდა. იგი წამალი, რომელ მას დიაცსა მიეცა, სეფედავლესა ჯელთა ჰქონდა. მერმე მან კაცმან უბრძანა მონათა მისთა: მოიღეთ ხილი ამის წალკოტისა. წამსვე წავიდეს მონანი მის კაცისანი და მოიღეს ხილი მრავლითა ვეცხლისა ფარჩითა. ვჰამეთ ხილი იგი, რომელ არა უნახავს პირსა კაცისასა, ეგზომ ამო იყო. კვლა [სხვა ხილი] მოიღეს ოქროდსა ტაბაკითა, ზედან მანდილი პირ-ოქრო ეხურა. თვით ჯელითა თვისითა მოართვა და ეგრე მოაქსენა: ეგეთი ხილი სადა-ცა გენახოს, არა თურე მონა ვარ შენი-ო. თვალად კეკლუცი იყო. ნესვსა ჰგვანდა, მაგრამ ცოტა იყო. ერთი სეფედავლე აიღო და სხვა ჩვენ გვიბოძა. ვჰამეთ, მაგრამ ამის მეტი ვერა

შევიგენით რა. ძალი წაგვიღო ესრე, რომელ ჩვენთანა სამფშინველისაგან კიდე სხვა ღონე არა იყო სეფედავლეს ვერა წაულო ძალი მის წამლისაგან, რომელი მას დიაცსა მოეცა; კელთა ჰქონდა და მით ვერა წაულო ძალი. მერმე ანაზდად იყვილა მან კაცმან და დაიწყო ლაშქარმან ფიცხლად მოდენა. მე და ომარ ქვე დავეცენით. და ჩვენ დაცემულნი გვანახნა, მოვიდა სეფედავლე და ორთა-ვე ზედა დაგვადგა. ყოვლისა ქვეყანისა ლაშქარი მოვიდოდა. სამსა დღესა ომი იყო და სრული ქვეყანა მას სეფედავლესა მარტოსა ებრძოდა. ჩვენთანა ძალი არა იყო. სამსა დღესა და დამესა დაჯოცნა ურიცხვნი ლაშქარნი და განქარდეს ყოველნი. მოვედით ჩვენ სულად-ვე და, სეფედავლეს რომელ კაცი მოეკლა, ვიწონეთ, იყო ათი ათასი კაცი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! მუნ დავყავით სამი დღე. დია განვისვენეთ მას წალკოტსა შინა მაგრა ერთობ გვიკვირდა მის ხილისა საქმე. ვმებნეთ მის ხილისთანა ხილი და ვერა-სადა ვპოვეთ. ჩამ თუ, გრძნებთა შექმნილი იყო! თუ-ცა არა გვექონებოდა შეწევნა ღმრთისა და იგი წამალი, მამა, იგი ლომთა-ლომი სეფედავლე დარისპანის ძე უზადოდ მოკვდებოდა. წავედით მუნითა-ცა და აღარა მოგვხვდა მას გზას ზედა ჭირი. მივედით ჭენტა მეფისა ქვეყანასა შინა. ოდეს შევხედენით, ქალაქი იყო დიდი და შუა მის ქალაქისასა ციხე იყო. შევედით მას ქალაქსა შინა და მოვნახეთ ადგილი გამოსაყვანელი მის ქალისა, მაგრა პარვითა გამოყვანა არა ეგებოდა.

იგი-ვე შიკრიკნი მოვიდეს და ეგრე უთხრეს სეფედავლეს: ამა ჭენტა მეფესა ხვალე იგი ასული მისი რომლისა მიზეზსა მოუყვანიხარ ამას ძნელსა და სასიკვდილოსა გზასა და ადგილსა, წაჰყავს და არაბთა მეფისა შვილსა ცოლად შერთავს-ო. ეგრე შეუგზავნა იგი შიკრიკნი: ამას დამე გამოგიყვან და მზასა დამხვდით, კუბო და აქლემნი დაჰკაზმენით ქალისა შესასმელად-ო.

ვითა შედამდა, ადგილი გვიჩვენა: იქი მელოდენით შუა-დამემდის. თუ მომკლან, თქვენ წაედით და, თუ დავრჩე, ქალითურთ შუა-დამემდის მე-ცა თქვენთანა მოვალ-ო.

შეიჭურა და შეუჭდა მათ არაბთა, შეუზახნა და შეიბნეს. თავმან მეფობისა შენისამან, ეგ ზომ ადვილად დაჯოცნა იგინი, რომელ მოქალაქეთა-ცა ვერა შეიგნეს, და, რომელნი მორჩეს, იქით და აქათ წამერეს. შევლნა კიბენი და ზედა არაბთა გაუჭდა. მოეგებნეს, მაგრა, ღმერთო, საჭირო ომი გარდაჭდა და მან-ვე დაჯოცნა იგინი-ცა და მათგან-ცა ზოგნი დაიძალნეს. მერმე მოეგება ქალი მნათობი წინა და ეგრე უთხრა: პირველსა ნახვასა ზედა, ღმერთო, კარგად გამეჩვენე-ო.

წამოიყვანა ქალი და შუა-დამემდის ჩვენთანა-ვე მოვიდა. მოიყვანა ქალი, კუბოსა შევსვით და წამოვიყვანეთ. ჳმა შეიქმნა, ოდეს ნახეს მოქალაქეთა იგი ლაშქარი დაჯოცნილი. შიშითა ერთი კაცი-ცა ჳმასა არა ამოიღებდა მით, რომელ არა-მცა დაგვიბრუნდა და დაგვკოცნა ჩვენცა-ო.

წამოვედით და ეგრე მოვაქსენეთ: გვალე, იგი-ვე გზა უკუ-ვიაროთ-ო. მან ეგრე გვიბრძანა: არა, მმანო, სიჯაბნე რა-მე არის მაგა საქმესა შინა-ო. წამოვედით. მეორესა დღესა, სადა ლაშქარნი და ჳაბუკნი დგეს და სადა იგი სამი ათასნი კაცი დგეს, მუნ მოვედით. მათ ჩვენი მისლვა უწინ-ვე ეცნა და შეკაზმულიყვნეს და სეფედავლეს წინა მოეგებნეს. ჩვენ ეგრე გვიბრძანა: აბა, თვალი დამიგეთ, თუ ვითა გაგეჩვენო-ო.

შეუტევა ცხენი და მისლვასა-ვე გააქცივნა, მიეწივნა და დაჯოცნა. თავმან მეფობისა შენისამან, სიმაშვრალე ყოლე არ შეეტყობოდა. მუნით წამოვედით და, სადა იგი ორი-ათასი კაცი დგა, მუნ მოვედით. ეგრე მოვაქსენე: მე მიბომენ ისი კაცნი-მეთქი. მიბრძანა: მივედ და შეებო-ო.

ფიცხლად ცხენი შეუტევე, გავაქცივენ და დაჯოცნენ, რომელ მცირედნი-და ვინ-მე გარდამეხვეწნეს. დაიმაძლნა დიდად სეფედავლე ჩემგან ნაქმარნი იგი. წავედით მუნით-ცა და მივედით მუნ, სადა ათასი კაცი დგა. ომარ ეგრე მოაქსენა: ღმერთო, ომისა რიგი აწ ჩემგან არის-ო. ცხენი შეუტევა და ეგრე იყო იგი-ცა, ვითა მისსა ჳაბუკობასა ჳხვდებოდა, დაჯოცნა და გააქცივნა.

მადლი უბრძანა სეფედავლე მას-ცა. წამოვედით მუნით-ცა და მოვედით მუნ, სადა იყო იგი დორაზ ჭაბუკი, რომელი მან ქარავანთა წინამძღვარმან გვიამბო, იგი ეგრე იტყვის, ვითა: მე ერთი ჭაბუკი ვერა-ვინ შემეზმის-ო. მოვიდოდა დორაზ და ამას ეტყოდა, თუ: ვის გიკადრებია ჭენტა მეფისა ასულისა გამოყვანება? სისხლნი თქვენნი თავსა-ვე თქვენსა-ო! მე რა ეგრე ზედითად მოუზარი ვნახე, ეგრე მოვაკსენე სეფედავლეს: მე მიმიშვი იმას კაცსა ზედა და ნახო ნაქმარი ჩემი-ო. მან ეგრე მიბრძანა: ნუ-თუ საჩემო იყოს და მოგაკვლევინ-ო? განა გიშველი, თუ ვერა მოერევი-ო.

შეუტევე და შევიბენით. დიდი ომი გარდავიკადეთ, მერმე ცხენი გავიყვანე, ვიყივე და ვთქვი: ცხოვნი, მეფეო სეფედავლე, აბა, აწ ნახო მონაქნევი მონისა შენისა ომად მადის მისაო! კვლა შეუტევე, ვკარ ჩაბალახსა ზედა ჭრმალი და ტვინამდისი ჩავკვეთე და მოვკალ. ფიცხელი გაიცინა სეფედავლემ და ეგრე თქვა: ზენაარმან ღმრთისამან, არა ავად იყო-ო. დაიმაძლა დია.

წავედით მუნით და, იგი ჭაბუკნი რომელ დგეს, გაგვექცნეს შიშითა. მაშინ მივიდა ჯმა ჭენტა მეფესა თანა, ვითა: ასული შენი წაიყვანა სეფედავლე დარისპანის ძემან, ლაშქარნი დაჯოცნა და არაზნი ასწყვიტნა-ო. გამოუზახა ლაშქარსა და მოვიდოდა, ვითა ვის ძალ-ედვა. მოგვეწვიან ოდეს, დიდნი და მრავალნი იყვნინ. თვით სეფედავლე შეეცის ომად მათად. და ოდეს უმცროსნი მოგვეწვიან, მე და ომარ შევექცოდით და დავჯოცდით. ათსა დღესა ომი იყო და ერთ-სახე შედგომით თავი, ღმერთო, მოვაწონე სეფედავლეს, თუ-ცა, ღმერთო, კვლა უფრო მან მოგვაწონა თავი თვისი.

მერმე მოვიდა იგი ჭენტა მეფე ლაშქრითა საშინელითა, რომლისა არა იყო რიცხვი. რა ეგეთი სიმრავლე ლაშქრისა გაიცადა, ეგრე გვიბრძანა სეფედავლე: ღმერთო, არა სალაღობელი ომი არს-ო. აქათგან თქვენ ამას ჩემსა ცოლსა გვერდით დადევით, აწ ჩემსა ზედა მოყრილა ომი-ო. ჩვენ დავდევით ერთსა ადგილსა გვერდით ცოლისა მისისა და კვლა-ვე ამა წესითა ვიბრძოლეთ, რომელ რა ლაშქარნი დიდნი მოვიდიან, თვით სეფედავლე გავიდის, შეების, დაჯოცნის და გააქცივნის და, რა ცოტანი მოვიდიან, მე და ომარს გვიბრძანის და ცოლსა მისსა გვერდით თვით დადგის და ეპატრონის.

ამასობაში იყვის ყოველთა დღეთა ომი ფიცხელი. დავყავით ამამიგან დღე თხუთმეტი და, თავმან შენმან, ჩვენ სეფედავლეს კლება ვერა შევატყვევით რა, უფიცხე და უფიცხე იბრძოდა.

მაშინ ჭენტა მეფემან უბრძანა უკუ-ყრა ლაშქრისა. ვითა უკუ-იყარნეს ლაშქარნი, მოდგა იგი ჭენტა მეფე და ეგრე უთხრა: სეფედავლე, რად დამიჯოცენ ლაშქარნი და რად გამიტეხენ ქვეყანანი და ციხე-ქალაქნი ამიფორაქენ? ესე არა იცოდი, რომელ ასულისა ჩემისა მკლავითა წაყვანა არა ეგების და მოუვალი-ცა არის კაცთაგან?

მაშინ სეფედავლე ეგრე უთხრა: მეფეო, ასული შენი ცოლი არის ჩემი და მე შვილი ვიყავ შენი. შენ ცოლისა ჩემისა განშორებასა ჰლამოდი და სხვისა შერთვასა. ესე ვითა არ იცოდი, რომელ შენ ცოლსა ვერ წამგვრიდი? და თუ ძალი გიც, მოუშვენ ომად ჩემად ლაშქარნი შენნი და ანუ ეგე ახალი სიძე შენი და წამგვაროს ცოლი ჩემი.

ამა სიტყვასა ზედა არაბთა მეფისა ძემან ცხენი გამოიგდო, რომელ სიძედ მოეყვანა. ეგრე იყივლა: გამოედ, სეფედავლე, რომელ მე გაგაჩვენო მაგა ცოლსა შენსა, რომელი გამოგყვა და ჩემსას შენ გირჩივა.

ამაზედან ჭენტა მეფემან უბრძანა ლაშქართა: აბა, მიუშვენით-ო.

მერმე სეფედავლემ ეგრე უთხრა ცოლსა მისსა: ჭენტა მეფისა ასულო, მოიქეც და ნახე საქმრო შენი-ო. ფიცხლად შეუტევა სეფედავლე, ჭრმალი არა ამოიწვავდა. რა სიახლესა მივიდა, მან არაბთა მეფისა ძემან ჭრმალი ამოიღო, ჰკრა სეფედავლეს და ვერა აკვეთინა. მიჰყო კელი სეფედავლე, მოჰკადა უნაგირთაგან და ქვეყანასა დაჰკრა ჭენტა მეფისა კერძ და მოკლა. მაშინ ეგრე თქვა. რომელსა კაცსა ისი ჩემსა ურჩევნია, იგი ჯელმწიფე არა არს-ო.

დაუმძიდა მას ჭენტა მეფესა და შეუზახნა ლაშქარნი თვისნი.

შეიქმნა ომი დიდი და უფიცხესი ყოველთა ომთასა. მივეშველენით ჩვენ-ცა სეფედავლეს, მით რომელ მას ლაშქარსა შიგან დაიკარგა, თვარა განაღა-მცა არა გვეგონა უზადოდ ქცევა მისი.

როსაზ ერქვა ერთსა მას ჭენთა მეფისა ბუმბერაზსა და იგი მუნ არა იყო. კაცი გაეგზავნა მეფესა და სწრაფით ეწმო. თურე როსაზს მარტო-რქა გაეზარდა და მასთანა-ვე მოეწვართა მეომრად და ნიადაგ თანა ჰყვის ომსა შიგან. ჳმა აჯდა, ბუკსა ჰკრეს. მოვიდა როსაზ და მოჰყვა მას იგი მარტო-რქა და ლაშქარი შიგან ბამოაპეს. რა მოვიდა, ფიცხლად დაიცივლა მეფემან, ვითა მიუშვენით და მათ გარდაიწყვიტონ-ო.

ამირთა-ამირო! ოდეს-მცა გენახა სეფედავლე, ამას იტყოდი, კაცი ამას ველა-რა სჯობს-ო. მაგრა შეგვეშინა ჩვენ-ცა ამით, რომელ სეფედავლე მამურალი იყო და ნაომარი მრავალთა დღეთა. ეგრე უყვილა სეფედავლეს როსაზ: რად გამოიპარე ვითა მპარავი და ლაშქარნი დაჯოცენ? აწ სით-და წახვალ ჳელისა ჩემისაგან-ო? ამა სიტყვასა ჳედა მომართა მარტო-რქამან სეფედავლეს ცოლსა და როსაზ ცხენი შეუტევა სეფედავლეს. სეფედავლე ცოლსა უშველა, როსაზს ჳურგი შეაქცია და მარტო-რქასა ჳედა მივიდა და ეგრე უყვილა როსაზს: მოვიცალო მარტო-რქისაგან და მერმე გიშველი შენ-ცა და მაშინ ნახო მონაქნევი მკლავისა ჩემისა შენ-ცა-ო! მარტო-რქამან თავი ქვე მოიღო, თუ-ცა იგი აქლემი, რომელ ქალი კუბოსა მას ჳედა კიდებულსა ჯდა, კუბოთურთ რქასა ჳედან აეცვა. გაფიცებულმან და როსაზ ჳედა მისლვისა მოსწრაფემან ჳკრა ჳრმალი მარტო-რქასა ჳურგსა ჳედა და, თავმან მეფობისა შენისამან, შუა გაკვეთა, ნახევარი იქით დაეცა და ნახევარი აქათ და განაღა-მცა მოკლა. რა სეფედავლე პირველად-ვე მარტორქასა მიუჯდა, მე და ომარ როსაზს შეუტევეთ. მან-ცა შემოგვიზახნა და ცხენი შემოგვიტევა.

ამირთა-ამირო! ტყუილის თქმა და უზადოდ კვება არა ჳაბუკთა ჳელი არის. შეგვეშინა და გავექცენით. მომეწია. მე ჳრმალი არა მკრა, ამიღო უნაგირთაგან და ომარს შემტყორცა და ცხენთაგან ორნი-ვე ჩამოგვეყარნა. რა ჩვენი ეგეთი უზადოდ ყოფა ნახა, განაღა-მცა შევეწყალებით და ეგრე უყვილა როსაზს. ძმაო, მაგათი არა ჳრალია. თუ კაცი ხარ, ჩემზედ წამოედ, მოვიცალე ამის შენისა გაზრდილისა და საომრად გაწვრთნილისა მარტო-რქისაგან-ცა-ო. ამაზედა შეუზახნეს ერთმან-ერთსა, შეუტევეს, შეიქმნა ომი ეგზომ საკვირველი, რომელ აზჯართა ჳედა ცემა ჳეხასა ჳგვანდა. იბრძოლეს დიდი ხანი. ყოველი ჳენთა მეფისა ლაშქარი და თვით მეფე-ცა უყვიდა, ვითა აზღვევინე სისხლნი ეგზომისა კაცისანი-ო. იყო ჳმა დიდი მას ლაშქართა შიგან და ომი იყო მეტად დიდი და ფიცხელი. უყვილა მას როსაზს ჳენთა მეფემან. თუ შენ სეფედავლეს აჯობო, შენ მოგვე იგი პირ-მზე ასული ჩემი ცოლად-ო. მერმე სეფედავლე უყვილა მას ჳენთა მეფესა: თუ ჩემსა ნაკრავსა და-ღა-ურჩეს, თუნდა, ღმერთო, შენი ცოლი-ც მიეც-ო. ამაზედა დედოფალმან უბრძანა აღება კარისა. ვითა აიღეს კარი მის კუბოსი, ნახა დედოფალი, ცოლი მისი, სეფედავლე. და გაიყვანა ცხენი, და უყვილა მას ცოლსა მისსა: ჳენთა მეფისა ასულო, აწ ნახო ბუმბერაზი მამისა შენისა-ო! ფიცხლად შეუტევა ცხენი და ჳკრა ჩაბალახსა მისსა ჳედა ჳრმალი და, თავმან მეფობისა შენისამან, მკერდამდის ჩაჳკვეთა და მოკლა.

რა იგი მოინახა ჳენთა მეფემან, უბრძანა ლაშქართა მისთა: უკმორიდენით, ნუ-ღა-რა-ვინ რას ჳკადრებთ-ო, და ეგრე არქვა სეფედავლეს: შენ დღეისითგან შვილი ხარ ჩემი და მე მშობელი შენი, მით რომელ ესეთი ჳაბუკობა მოგცა ღმერთმან. შენ ხარ დღეისითგან მკვიდრი სამეფოსა ჩემისა-ო.

გარდაჯდა ყოველი ლაშქარი და თავყანი-სცეს სეფედავლე დარისპანის ძესა და ქება შეასხეს მერმე სეფედავლე ეგრე არქვა მას ჳენთა მეფესა: მეფეო, თუ ავი-ცა რა გიქმნია შენ ჩემზედა, მე აღარა ვაჳსურებ. აწ აქადგან მე მონა ვარ შენი, მაგრა მე ამასა გკითხავ, რომელ შენ ჩემსა უკეთესსა სიძესა სით შეიყვანებდი-ო. ამაზედან აწვია ჳენთა მეფემან სეფედავლე სამეფოსა მისსა, მაგრა სეფედავლე არა დამორჩილდა და ეგრე არქვა: ჳერეთ სახლსა ჩემსა მიმყავს ცოლი ჩემი-ო. მან ეგრე უბრძანა: იგი-ცა და ესე-ცა ორი-ვე სამეფო შენი არს და, სადა-ცა გიჯობდეს, მუნ-ცა იყავ.

დაიმაღლა სიტყვა იგი სეფედავლე და გაისვენეს იგი დღე მუნ.

ქენტა მეფემან სეფედავლეს უძღვნა ურიცხვი და მე და ომარს ორთა-ვე დაგვმოსნა ტანსა.

მერმე წამოვედით მხიარულნი და გამარჯვებულნი გზასა და იგი შაოსანი დიაცი მოგვეგება წინა, რომელ უწინა-ვე მოგაქსენე, და ორნი ძენი თანა ჰყვეს შვენიერნი. მაშინ ვითა გვენახა, აღარა ეგრე იყო, ოქრო-ქსოვილი ეცვა ტანსა. მოვიდა და ეგრე მოაქსენა: მე არა ამას გზასა მოგელოდი, მუნ-ვე მეგონა ამოვლა თქვენი. აწ მე მკვეალი ვარ შენი და შენგან დარჩენილი-ო. ქება დიდი შეასხა და იგი დღე მუნ დავყავით და მეორესა დღესა წამოვედით. მან დიაცმან უძღვნა ერთი შესამოსელი ეგეთი, რომლისა მსგავსი მისი კაცისა თვალისაგან არა ნახულა რა. ერთი თვალი მკერდსა ზედა ჯდა და ერთი ბეჭთა ზედა ეგეთი, რომელ ღამით ნათობდეს, ვითა სანთელი. და სრულად თვალითა და მარგალიტით შემკობილი იყო. ერთი გვირგვინი უძღვნა, რომელ ეგეთნი-ვე თვალნი სხდეს ზედა, და ერთი ცხენი უძღვნა, რომელ არა ნახულა კაცისა თვალითა ცხენი მისებრი. მადლი უბრძანა სეფედავლე. ერთი შესამოსელი დედოფალსა უძღვნა ეგეთი, რომელ მას სეფედავლეს შესამოსელსა ათისა ზომით სჯობდა და უკეთესნი თვალნი სხდეს. ფარღულნი უძღვნა თვალისა და მარგალიტისანი. ვინ-ცა ნახა, ეგრე თქვა: არა-ვინ იცის ფასი ამათი-ო. მათ ცოლ-ქმართა ორთა-ვე მადლი უბრძანეს დიდი და თანა წამოიტანეს იგი დიაცი და წამოვედით.

დარისპან-შაჰარს მოვედით. მოეგება ყოველი ქვეყანა და სამეფო მისი -- დიდებულნი და მცირებულნი. სიხარული იყო, მღერა და განსვენება. მეორესა დღესა იგი დიაცისა ძღვნობილი შესამოსელი ჩაიცვა სეფედავლე და გვირგვინი თავსა დაიდგა. დედოფალმან-ცა მისი-ვე დიაცისა ძღვნობილი კუბასტი დაიხურა და ორნი-ვე ერთგან დასხდეს. ოდეს-მცა გენახა, ამას იტყოდი: არა ნახულან ნაყოფნი ამათებრნი-ო. იგი დიაცი დობილად დაისვეს საჯდომთა და ეგრე უბრძანა: დედაო, ესე ყოველი კეთილი შენგან იქმნა-ო.

ამირთა-ამირო! განსვენებისა და სიხარულისა რიცხვი არა იყო და გასცა საბოძვარი დიადი დიდთა და მცირედთა ზედა ყოველთა. დავყენით ამას შინა დღენი მრავალნი. მაშინ მე გამოვეთხოვე და ეგრე მიბრძანა: დადეგ ჩემთანა-ო. დიადი მიქადა, განა არა დავდეგ და ეგრე მოვაქსენე: ჩემი თქვენსა წინაშე ყოფა ყოველთა სიხარულთა უფროსი არის, მაგრა არა დავდგები, წავალ პატრონსა ჩემსა თანა-მეთქი.

და იგი დიაცი წავიდა და უბოძა მას საბოძვარი საკვირველი და დიადი და ეგრე უბრძანა: იგი ქვეყანა შენდა მომიცემია და შენთა შვილთათვის. თუ სად-მე ლაშქრად მინდეს, მილაშქრებდენ და შენ ვითა დედა დაგიჭირო.

ამაზედა მეცა წამოვედ. მიბოძა ურიცხვი საბოძვარი და ტურფანი, ვითა მისსა ველმწიფობასა ჰფერობდა მიბოძა მრავალნი აქლემნი, ჯორნი და მონანი. ავკიდენ ლარნი ყოვლისა ქვეყანისანი და წამოვედ. აწ ესე რა მოსრულვარ და წინაშე ვარ მეფობისა თქვენისა.

მადლი უბრძანა ამირ-მუმლმან ომად მადის ძესა ამბისა თხრობისათვის.

ამირან დარეჯანის ძესა დაუმძიმდა ეგზომი ქება სეფედავლესი, მაგრა არა თქვა რა. ამაზედა გავიყარენით. მერმე გვიბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: ვინაძთგან ესეთი კაცი ქვეყანასა ზედა არის, რომელ-მცა მე არა ვნახე, არა ეგების-ო. ჩვენ უშლიდით და ეგრე მოვაქსენეთ: შენ ჰაბუკი ხარ ეგეთი, რომელ პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა არა არს ჰაბუკი შენებრი, რა-ღად გინდა წასლვა? მან ეგრე ბრძანა: არა, ძმაო, ოდეს კაცნი ორნი ერთად შეიყარნენ, ვინ ჩემნი მოყვარენი არიან, მე მაჯობინებენ და მტერი ჩემნი მას აჯობინებენ. ესე საქმე საცილობლად გავა და ბოლოდ შეზმა-ვე-ა. ველა-რა დაუშალებთ და პატრონი მისი ამირ-მუმლი-ცა უშლიდა, განა ვერ-ცა მან დააშლევიანა. გააგო სახლისა რიგი და საქმე, კაცნი უჩინნა და, რა-ცა ჰამდა, ყველა დაჰვედრა ალი მოჰამადის ძესა და ჩვენ ყველასა გვიბრძანა მზაობა, და უბრძანა ომად მადის ძეს: წამიძელ წინა და წავიდეთ-ო.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო; წავედით იგი ამირან დარეჯანის ძე, მე -- სავარსიმის ძე, აზან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ქაოზ ქოსის ძე და ყამარ ყამრელი და ომად მადის ძე. წავედით

და ვლეთ თვისა ერთისა სავალი და მივეწურენით მისსა სამეფოსა.
წავიდა წინა ომად მადის ძე და მოაქსენა სეფედავლეს ჩვენი
მისლვა. და გაეხარნეს მას ზომისაგან მეტად. დღისა ერთისა სავალსა
წინ მოგვეგება და დიდებულნი მისნი თანა მოჰყვეს, დიდითა
ზარითა და ზეიმითა მოვიდეს. ოდეს ვნახეთ, ეგზომ მოგვეწონა,
რომელ ამბავსა კაცი სჯობდა. გაიხარნა უზომოდ მან ჩვენი მისლვა.
ამირან ზეგარდასულითა ლამოდა მოკითხვასა და იგი არა მოეშვა,
ცხენზედა-ვე მოემშვიდობნეს ერთმან-ერთსა. ჩვენ ყოველნი მოგვიკითხნა
მდაბლად, ვითა მისსა სიკეთესა ჰშვენოდა. წავედით და მივედით
დარისპან-შაჰარს ომად მადის ძე რომ ამბობდა პალატისა და
დიდებულთა მოკაზმულობასა, რაზომ დარეჯანის ძე სჯობდა
ომად მადის ძესა, ეგზომ უკეთ მოეკაზმნა ყოველნი ჩვენსა მისლვასა
ზედა -- ქალაქნი, მონანი და დიდებულნი, რომელ არა ნახულა კაცისა
თვალისაგან მოკაზმულობისა სიკეთე ეგეთი და სიმდიდრე გაგვიკვირდა.
პალატი შეეკაზმა ჩვენთვის და ეგრე-ვ გამგენი და მზარეულნი
გამოეზავნა ჩვენთვის და ეჯიბნი-ცა. ეგრე უბრძანა: ვითარსა
პურსა ჩვენთვისა ჰკაზმიდეთ, ეგეთსა -- დარეჯანის ძისათვის-ო.
და საჭურჭლენი ორად გაუყვნა, ნახევარი ვის-ცა დარეჯანის ძესა.
და ნახევარი თვით დაიჭირა. ეგრე-ვე დედოფალმან მიუგზავნა ჯელის-უფალნი
და იგინი კიდე უკაზმიდიან პურსა. ეგრე მოეზავნა
კაცი, ვითა ჩემსა საჭურჭლესა და ჩემსა წასაგებელსა ნუ სწყალობ,
ერთსა დღესა შენსა პურად ვიყვნეთ და მეორესა დღესა ჩემსა-ო.

გაყვნა ორად მგოსანნი, მოშაითნი და მეზუკე-მედაბდაბენი, და
ზახტნი. ნახევარნი ჩვენთანა იყვნეს და ნახევარნი მათთანა. ვიყვენით
ერთსა დღესა ჩვენსა და მეორესა მათსა და მისციან ერთმან-ერთსა
მისაცემელი. ნადიმი გარდავიჯადით. მღერა იყო და განსვენება
და სიხარული ეგეთი, რომელ არა ითქმის კაცისა ენისაგან.
მესამესა დღესა დედოფლისასა ვიყვენით და მან-ცა დიადი გვიბოძის.
ამა განსვენებასა შიგან ვიყვენით, დღეისასა ხვალისა სჯობდის.

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, რომე ტაბლასა ზედა საჭმარნი ჯამნი
და ჭიქანი მინახვან თვალისანი: ანუ თქვენ, ინდოთა მეფესა, და ანუ
ზაღდადელსა ამირ-მუმლსა თვარა, სხვასა ჯელმწიფესა, ამა ორისაგან
კიდე, არა-ვის შეეძლო.

ამა განსვენებასა შინა ვიყვენით ორსა თვესა. სწადდა მას-ცა და
ამას-ცა ომი ერთმან-ერთისა. ამირან დარეჯანის ძემან ეგრე თქვა:
ჩემგან არა ეგების პირველად შეზრახვა, მით რომელ ეგზომი განუსვენებია,
ჩემდა მოგებულა და წასაგებელი წაუგია. მერმე სეფედავლე
ეგრე თქვა: ომი, ღმერთო, მწადიან ამირან დარეჯანის
ძისა-ო, მაგრა თუ შებმა ვთქვა, ნუ-თუ ეგრე თქვას: წასაგებელი გასდიდებია-ო.
არცა-რა მან თქვის და არ-ცა მან. კვლა დაეყავით ამაშიგან
თვე ერთი და სხვა უკეთესი და უკეთესი განსვენება იყვის.
მერმე ეგრე თქვა ქაოზ ქოსის ძემან: მე შევაბნე ესე კაცნი და ერთმან-ერთსა
აღ-რა ერთდებოდენ. ამა სიტყვასა ზედა ზრძანა ამირან
დარეჯანის ძემან: ქაოზ ქოსის ძეო, ჩემსა მზესა, უთხარ რაო!

ნადიმობა იყო და მღერა. იგი ქაოზ ქოსის ძე მლაღობელი კაცი
იყო და სეფედავლეს დიდად უყვარდა. ერთგან სხდეს ამირან დარეჯანის
ძე და სეფედავლე დარისპანის ძე ადგა ქაოზ ქოსის ძე,
და ორნი ჭიქანი აავსნა, ერთი მას მისცა და ერთი მას და ეგრე მოაქსენა:
ესე ღვინო შესვით და, რადგან ორთა-ვე გწადიან, ომი თქვენნი
არს-ო. გაიცინა სეფედავლე და ეგრე უთხრა: შენ თურე სპასალარი
ხარ-ო, და გაიცინა დარეჯანის ძემან-ცა. სეფედავლე ეგრე
თქვა: დარეჯანის ძეო, განაღა ისი კაცი შენ მოგიბირებია-ო. მან
თქვა: არა, შენმან მზემან, თვით მომზრახი კაცი არს-ო.

ამაზედა დაასვენეს ომი ხვალისად.

სეფედავლე ეგრე უთხრა: ვითა მე მოგაკსენო, ეგრე შევიბნეთ-ო.

მოაქსენა ამირან: დია, ვითა-ცა თქვენ ზრძანოთ-ო.

რა ესმა, დაუმძიმდა დედოფალსა მათი ომი და გაუწყრა ქაოზ
ქოსის ძესა.

რა გათენდა, დილასა გამოიხვნეს საკრამანგნი კარავნი ოთხნი, -- ორნი
დიდ-დიდნი და ორნი შედეგნი. ორნი ერთ-კერძ დადგეს, და

ორნი ერთ-კერძი, ერთი საპურობოდ და სანადიმოდ და ერთი საწოლად. დადგნეს ტურფას რას-მე ველსა შინა. გაყვნეს დიდებულნი და ნახევარი ჩვენთანა დააყენა და ჩვენ-ცა გაგვეყენა: ალი მოჰამადის ძე, ყამარ ყამრელი და ქაოზ ქოსის ძე მან წაიყვანა. მე -- სავარსიმის ძე, აზან ქამანის ძე და ასან ზადრის ძე -- ესენი დარეჯანის-მესთან დაგვეყარნა. ომად მადის ძე-ცა მან წაიყვანა და ომარ -- იგი კარგი ჭაბუკი, ყმა მისი -- ჩვენთანა მოიყვანა. მეზუკენი და მედაბდაბენი პირველად-ვე გაყოფილნი იყვნეს. ესე დადვა წესად სეფედავლე, რომელ: თუ მაჯობო, ჩემსა მოგიყვანო პურად და ნადიმსა-ცა მუნ-ვე გარდაგაგდე-ო და ძღვენსა გიძღვნი და, თუ მე გაჯობო, ამას-ვე შენ იქმოდი-ო. წავედით და დედოფალი თანა ვერ წავიტანეთ, მით რომელ უმძიმდა მათი ომი და ჩვენ-ცა ყოველთა გვიმძიმდა, მაგრა ამისთვის ოდენ გვიხაროდა, რომელ მათ უსწოროთა ორთა ჭაბუკთა ომსა ვნახევდით.

ამაზედა დაარჩია ასი ტაიჭი და მოსცა დარეჯანის ძესა და ასი თვით დაიჭირა და ეგრე შეუთვალა: ხვალე ოროლითა შევიბნეთ-ო. შეიკაზმეს ოც-ოცი ტაიჭი, გავიდეს და შეიბნეს. რა სეფედავლე ჩამოაგდის და მოუკლის ცხენი, მისთა კერძთა კაცთა დაუწყებლად ცემა ზარსა და ჰკრვიან ბუკსა და დაბდაბსა. რა დარეჯანის ძემან ჩამოაგდის და ცხენი მოუკლის, ეგრე-ვე ჩვენ დავსვით ზარი და ვჰკრით ბუკსა და დაბდაბსა. მას დღესა ოცი-ვე ცხენი მოუკლა სეფედავლე ამირან დარეჯანის ძესა და თხუთმეტი ცხენი დარეჯანის ძემან მოუკლა სეფედავლესა. დარჩომოდა ჯობნა მის დღისა სეფედავლეს. იცოდა ომი, ღმერთო, კარგად ოროლითა ამირან, მაგრა სეფედავლე თურე უკეთ იცოდა.

მას დღესა პურად ჩვენსა მოვიდა ნადიმი ჩვენსა გარდავიკადეთ. უძღვევით დიადი და გავიყარენით.

მეორესა დღესა შეიკაზმა ორმოცი ცხენი მან და ორმოცი მან. და მას დღესა მოუკლა სეფედავლეს ორმოცი-ვე ცხენი და ოცდაათი სეფედავლე დარჩა მას დღესა ჯობნა ამირან დარეჯანის ძისა კერძ. მერმე მივედით საპურობოდ სეფედავლესასა და ნადიმი-ცა მუნ-ვე გარდავიკადეთ. გვიძღვნა ურიცხვი.

რას-და ვაგრძელებდე, ვირე ას-ასი ტაიჭი დაეღოდა, მანამდის ზოგ-ჯერ მან აჯობის და ზოგ-ჯერ მან. წინასა-ვე თქვეს მშვილდისა არა აღება, ყველასა კრმლითა, ლახტითა და ხიშტითა იბრძოდეს. ვერა შევატყვევით ერთსა-ცა ჯობნა.

მეფეთ-მეფეო, ნახეთ მოწვრთნილობა დიდებულთა მისთა! თავმან მეფობისა შენისამან, ოდეს-ცა დარეჯანის ძემან აჯობის, გულსა შინა განაღდა-მცა უმძიმდა და ზეპირ სიხარული უგვანდის. ჩამოგზავნის კაცი დედოფალმან, ვითა კმარის, დაუშალეთ ომი-ო. ჩვენ-ცა ვლამოდით გაყარასა, განა ვითა მათ ჰხვდებოდა, ეგრე ფიცხლად არა შემბულიყვნენ. იბრძოდიან და განა ესე უნდოდა, თუ-ცა ერთმან-ერთი დაეჯერა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! შეიქმნა ცილობა: ზოგმან იგი აჯობინა და ზოგმან იგი. შეიქმნა ერთმან-ერთისა მედგრობა და გაგულისება. ბოლოსა ჟამსა ნადიმსა ზედა სასიტყველი შეიქმნა და ეგრე თქვა დარეჯანის ძემან: მე შენსა სახლსა დიდი ხანი დამიყოფია და შინა წასლვა მინდა. ესე აქამდის ჩვენი ომი ყმა-წვილობა იყო და ბედითი ცხენთა ჯოცა. აწ ჯამს, რომელ გარდავიწყვიტოთ-ო. სეფედავლე ეგრე უთხრა: მმაო, შენ ჩემსა სახლსა ყოფილხარ და გაგისვენებია და აქათგან თუ-ცა შენ არა გეთქვა, მე არა ვიტყოდი, ამაღ რომელ ეგრე იტყოდი: მოვსწყინებვიარ-ო. აწ ნათქვამი შენი ვქმნათ, რომელ გარდავიწყვიდა ჯამს, და, რომელ-მცა დავსლბებით, არა ჭაბუკთა ჯელი არს-ო.

ამაზედა დაასვენეს ომი ფიცხელი ხვალისად და გაიყარნეს. შეგვექმნა ჩვენ შეჭირვება ამისთვის, რომელ ანუ მოკვდების რომელი-მე და ანუ ერთი რომელი-მე იჯობინების და გულ-კლებულ იქმნების. და ესე ჩვენი სიხარული, რა-ცა აქამდისი მოგვინახავს, ყველა გაგვიმწარდების-ო, მაგრა დაშლისა ღონე არა იყო.

დილასა ბინდასა ჰკრეს ბუკსა და დაბდაბსა სეფედავლეს კარსა. გამოვიდა სეფედავლე, თეთრსა ტაიჭსა ზედა ჯდა. პოლოტიკნი რკინანი დაეკიდნეს სატკივართა ადგილთა ცხენისად და თვით-ცა ჩაბალახსა გარდაეკიდნეს, ეგრე-ვე ცხენისა მკერდსა, თავსა და ფერდთა.

და სამნი ჳრმალნი დაეკიდნეს: ერთი აღმედად, ერთი წელთა შემოერტყა და მესამე ტახტსა ჩამოეკიდა. ოდეს-მცა ნახე, ამას იტყოდი, არა ნახულა ამისებრი კაცო შეგვეშინა ჩვენ ჯობნისაგან მისისა. ვითა გამოვიდა და აულო მებუკეთა სული, ბრძანა: მოაწსენეთ დარეჯანის ძესა -- ჳაბუკეთათვის სჯობს, რასა-ცა ადრე შეიბმიან-ო, და ნებასა მოიარა. მაშინ ჳკრეს ბუკი დარეჯანის ძისასა კარსა. გამოვიდა ეგრე-ვე შეკაზმული იგი-ცა, ვითა სეფედავლე. ოდეს-მცა ნახე, ბრძანებდი: ღმერთსა ორნი კაცნი ამათებრნი არა დაუბადებია-ო. თავმან მეფობისა შენისამან, ვერა შევატყვევით რა, თუ რომელი სჯობდა.

შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა, შეუტივეს და შეიბნეს. დიდთა კლდეთა ჯაჭებასა ჳგვანდა მათი ომი და ჯაჭება. ჳრმალთა ცემა ჳებასა ჳგვანდა. იბრძოლეს დიდი ხანი და ორთა-ვე გაუტყდეს ჳრმალნი. მეორენი გამოიწვადნეს და კვლა-ვე შეუტივეს ერთმან-ერთსა და ვერა შევატყვევით დასლობა ერთსა-ცა.

მეფეთ-მეფეო მე მრავალ-ჯერ მინახვან მრავალნი ომნი დარეჯანის ძისანი, მაგრა ეგეთი ომი დღეთა ჩემთა შიგან არა მინახავს და არ-ცა ოდეს ეგრე მედგრად გაფიცებულნი დარეჯანის ძე! იგი სეფედავლეს ყმა ომარ იტყოდა: არ-ცა მე მინახავს-ო. გაგრძელდა ომი და გაუტყდეს მეორენი ჳრმალნი-ცა. მესამენი გამოიწვადნეს. თავმან შენმან, უფიცხე შეიბნეს. ჩვენ ერთობ გაგვიკვირდა ეგზომი სიკეთე ცხენთა და კაცთა, რომელ არა დასლობს. გაიყვანა ცხენი სეფედავლე და ეგრე იყივლა: ამირან დარეჯანის ძეო, აწ გამოგცადო, თუ რა-ძი ჳაბუკი ხარ-ო. შემოიქცა ფიცხლად, შეუზახნა, ჳკრა მჯარსა მარცხენასა ჳრმალი, გააკვეთინა პოლოტიკნი რკინანი, ჯავმანი და ჯაჭვი და მჯარსა დიდი შეჳკვეთა. სისხლი ზე ამოიჳრა. მერმე ჳმა-მალლად უყივლა: ჩამოიჳერ-ო. მაგრა ჩვენ ესეთი ჳმა გვესმა ნაკრავისა მისისა, რომელ ვითა ჳება. არა თქვა რა დარეჯანის ძემან. დაგვიძმიდა ჩვენ და გვეგონა ჯობნა სეფედავლესი. ამაზედან ანაზად გაიყვანა ცხენი დარეჯანის ძემან, შემოიქცა და შემოუტყვა სასტიკითა შემოტევებითა. აიდგნა ფერჳნი აჳჳანდათა ზედა, ჳკრა ჳრმალი ჩაბალახსა ზედა, გააკვეთინა ორნი პოლოტიკნი რკინანი, გაკვეთა ჩაბალახი და თავსა დიდი შეჳკვეთა. ეგრე-ვე ამოიჳრა მისგან-ცა სისხლი და დააღუწა ჳრმალი ზედა მედგრად.

მეფეთ-მეფეო! ესე ავი ქმნა სეფედავლე, რომელ, რა დარეჯანის ძესა ჳრმალი გაუტყდა, მან ჳრმალი არა დააგდო და არ-ცა-ლა სხვისა ჳრმლისა აღება აცალა. ცხენი გაიყვანა და შემოუტყვა კვლა-ცა ფიცხლად. ვითა სიახლესა მოვიდა და ჳელი აიღო საკრავად, მიჳყო ჳელი დარეჯანის ძემან და ჳრმლიანი ჳელი შესტავა, მაგრად დაუჳირა, მოზიდა და ჳრმალი გააგდებინა. გაიზიდნეს ცხენზედა და ვერა რომელმან ჩამოაგდო.

მერმე მივედით და ეგრე მოვაწსენეთ: რა გიცთ ეგზომი საბრძოლველი ერთმან-ერთსა თანა? თურე ღმერთსა ორნი-ვე კარგნი ჳაბუკნი დაუბადებინართ ამისთვის ერთმან-ერთსა რად დასწყევტ-ო? გვისმინეს, გაიყარნეს. ჩვენ გაგვეხარნეს მშვიდობით დარჩომა ორთავესი და მერმე ვერ-ც ერთისაგან მორევნა, თუ-ცა ჯობნა დარეჯანის ძისა კერძ დარჩა, მით რომელ მოქნეული ჳრმალი დააგდებინა. თუ-ცა სეფედავლე იტყოდა: ჳრმალი თვით დავაგდე, თვარა, ოდეს-ცა უკანის მოვიზიდენით, მაშინ რად არ ჩამომოაგდო-ო? მაგრა ტყუოდა: ჳრმალი დაჳირვითა გააგდებინა.

გაიყარნეს და შემოვიდეს ქალაქსა. სიხარული იყო დიდი. გარდაიწადეს ჳურობა და ნადიმი. შეიყვარეს ერთმან-ერთი ჳომისაგან მეტად. ამას იტყოდა დარეჯანის ძე: არა მინახავს ჳაბუკი სეფედავლესებრი-ო, და სეფედავლე მას აქებდა და ამას იტყოდა: მაღლი ღმერთსა, რომელ ჳაბუკისა უნახავი არა მომკლა-ო. იგინი ძმად იფიცნეს და დედოფალმან მაღლი შესწირა ღმერთსა მათისა მშვიდობითა დარჩომისათვის. დიდი გასაცემელი გასცა და დიადი შესწირა მიზგითთა და გლახათა-ცა გაუყო დიადი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ჩვენ არა გაგვიშვა სეფედავლე. თვე ერთი სხვა დავყავით. მაგრა განსვენება, ნადიმობა და ნადირობა მაშინ-ლა იყო, ოდეს ომსა აღარა მოელოდეს. ენა ვერა იტყვის მაშინდელსა განსვენებასა წელიწადამდის ჳლამოდა დაჳირვასა და ჩვენ არა დავდევით. მოგვეცეს დიადი მოსაცემელი მან-ცა და დედოფალმან-ცა.

იგი შესამოსელი, რომელსა ომად მადის ძე აქებდა მის დიაცისაგან მოცემულსა, ამირან დარეჯანის ძესა მოსცა, რომელ არა ნახულა იგეთი შესამოსელი. რომელი მას-ვე დიაცსა დედოფლისად ეძღვნა, იგი დედოფალმან მოსცა ხვარაშან ქალისათვის და ეგრე შეუთვალა: ჩვენნი პატრონნი ძმანი არიან ერთმან-ერთისანი და ჩვენ დანი ვიყვნეთ-ო. გვიბოძეს ჩვენ-ცა ურიცხვი საბოძვარი მეფემან და დედოფალმან. მოგვცნა აქლემნი, ჯორნი და მონანი. აჰკიდეს იგი ყველაი და წამოგატანეს თანა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! წამოვედით დარისპან-შაჰრით. გამოგვეყვა სეფედავლე დღისა ერთისა სავალსა მისცეს ფიცი ერთმან-ერთსა ეგეთი, რომელ: თუ ეგებოდეს, ერთმან-ერთსა ზედა-ზედა ვნახვიდეთ და, თუ რა გვიჭირდეს, ერთმან-ერთსა ზედა უშველდეთო. შეიქცა სეფედავლე ჩვენისა წამოსლვისათვის მომძიმარი. დაგვიძმძიდა ჩვენ-ცა გაყრა სეფედავლესი. არა იყო ჩვენთანა საუბარი სეფედავლეს ქებისაგან კიდე. ვირემდის გამოვიარდით სამეფოსა მისსა, გვეყვს თანა დიდებულნი სეფედავლესანი. სადა-ცა დავდეგით, ვითა პატრონსა მათსა, ეგრე მოგვეგებოდეს. განსვენების რიცხვი არა იყო, ეგრე-ვე ძღვნისა. გამოვიარეთ სამეფო მისი. შეიქცეს დიდებულნი სეფედავლესნი. უბომა მათ ამირან საბოძვარი დიდი და წამოვედით.

შორს იყო ბაღდადი დარისპან-შაჰრით. ვითა მოვედით მას მინდორსა დიდსა შიგან ოდენ, ვნახეთ კაცი ვინ-მე მოვიდოდა ფიცხლად და მკრთლად. მოვიდა ჩვენთანა და ეგრე უთხრა დარეჯანის ძესა:

გხედავ თქვენ მცირედთა კაცთა, სიკეთისა მინდობილნი ხართ, მაგრა მაგა გზასა ნუ წახვალთ, თვარე დაგვოცენ. ესე-რა აქა წინა დგას ანთარქავის ძე, ლომი ჭაბუკი, ეგზომ დიდითა ლაშქრითა, რომელ რიცხვი არა არის. თვით ანთარქავის ძე ეგზომ ლომი ჭაბუკი არის, რომელ ჯერეთ მისად ვერა-ვინ შებმულა, და ფიცხლად-რე წავლა გინდათ-ო.

ჩვენ ვჰკითხეთ ამბავი მისი, თუ ვინ არის და ანუ სადაური არის.

მან ეგრე თქვა. ამბად მასშია მისი სიკეთე და ლაშქართა სიმრავლე, თვალად არ მინახავს და არ-ცა ამის მეტი ვიცი. მაგა გზასა ნუ წახვალთ, სხვა გზა არის მშვიდობისა, მას გზასა წადით-ო.

წავიდა იგი კაცი და ჩვენ დაგვიძმძიდა. სხვასა გზასა წასლვა სიჯაზნე იყო და მათზედა მისლვა საშიში იყო ლაშქართა სიდიდისა და მათ კაცთა სიკეთისაგან. ღონე არა იყო, მივმართეთ. რა წავიარეთ ცოტა ხანი, ქარავანსა დაცრცილსა ზედა შევჰვედით და ჯოცისა, რომელ რისხვა ღმრთისა ეწეოდა. რა ჩვენ მიმავალი გვნახეს მოქარავენეთა, ყივილი დაიწყეს: ვინ ხართ მანდა? წინა ანთარქავის ძე დგას და მისნი ლაშქარნი. თუ მათგანნი არა ხართ, დაგვოცენ-ო. მაშინ ქაოზ ქოსის ძემან ეგრე უთხრა: თქვენებრი, ღმერთო, ვერა დაგვკოცენ, თუ არა, უკანა მოგვიდეგით, ჩვენ ასე-რა მათად ომად მივალთ და ნახეთ, თუ ვითა დაგვკოცონ-ო. და ქაოზ ქოსის ძემან ესე თქვა, იზრიალნა ერთობით მან ქარავანმან და უკანა წამოგვიდგა. ოდეს ზედა წავადეგით, იდგა ლაშქარი, რომლისა რიცხვი არა იყო. რა ჩვენ მიმავალნი გვნახეს, ჩვენ და იგი მოქარავენნი ლაშქარი ვეგონენით ომად მოსრულნი. აჰკადა კმა მათ ლაშქართა შიგან და გამოვიდეს. ჩვენ-ცა საბრძოლოდ შევიმოსენით აბჯარნი და შეუტივეთ ცხენები. სიდიდითა მათითა და სიკეთითა ჩვენითა ესეთი ომი შეიქმნა, რომელ ფიცხლად ომად კმა იყო.

მეფეთ-მეფეო! თუ-ცა გენახა დარეჯანის ძე, ამას ბრძანებდი: ერთი კაცი ამას, ღმერთო, ვერა სჯობს-ო. ვითა გაძლიერდა ომი და ლაშქარმან მეოტმან წასლვა დაიწყო, მოაკსენეს მას ლომსა ჭაბუკსა ანთარქავის ძესა, ვითა მცირედნი ვინ-მე ჭაბუკნი არიან-ო. გაჯდა ცხენსა და მოვიდა ფიცხლად. არგანი ჯელთა ჰქონდა. ლაშქართა გაუწყრა, ზე უკუ-ყარა და ეგრე უთხრა: მცირედთა კაცთა ზედა მისლვა ესდენსა ლაშქარსა არა გრცხვენთან? გამოდგა და გვიყვილა: ვინ ხართ, ძმანო, რომლისა ქვეყანისანი ხართ-ო? ჩვენ უთხარით: მოზადდადენი ვართ და ომად ესდენ ცოტანი არ მოვიდოდით. ამაზედა უბრძანა ანთარქავის ძემან ლაშქართა მისთა შინა წასლვა და თვით მცირედითა კაცითა ჩვენთანა უბნობდა. კარგსა ჭაბუკსა ჰგვანდა. მას ომსა შინა ლაშქარი დაგვეკოცა დია და ეგრე თქვა: ჩემი

ლაშქარი დაგიტოვიათ, განა არა გაბრალებთ, მგზავრნი მოხვიდოდით და ჩემთა ლაშქართა არ გაგიკითხეს, ომი დაგიწყეს და თქვენ-მცა განა დაჰყოცნით. აწ გამიშვიხართ. წაედით-ო. ამაზედა შეხედნა დარეჯანის ძესა, თვალად თურე შეუყვარდა და ეგრე უთხრა. შენ, დიდო კაციო, თვალად რას-მე კარგსა ჰგავ და მე ომისა მძებნელი ვარ. ინდოთა მეფისა ასული წამომიყვანია და ჩემთვის ომი ვერა-ვის გაუსწორებია. აწ მინდა ესე, რომელ-მცა ვინ-მე შემეზა და ომი გამისწორა. აწ, თუ შეგიძლია, შემეზი, თუ არა, წაედ. ხარ, ღმერთო, დიდი და საჭაბუკოდ შექმნილი. განა სიდიდე სიჯაზნესა არას აყენებს-ო.

ამირან დარეჯანის ძემან გაიცინა და ეგრე თქვა: ესე რა მრავალნი ჟამნი დამიყოფიან და აწისგან კიდე ომი თვალითა არა მინახავს. განა ვინადთგან თქვენ გწადიან, გამოვიცადო მე-ცა თავი ჩემი, ნუ-თუ-მცა კარგი ვიყო და უსახელოდ არ მოგვკვდე-ო.

მან ეგრე თქვა: მაშა, უღონოდ ჯაზანი ხარ, თუ ჯერ ომი არა გარდაგიტვია. თუ-ცა გულოვანი იყავ, მრავალი-მცა ომი გარდაგიტვია-ო.

ამაზედა ზურგი შემოაქცია და წავიდა.

ეგრე უთხრა დარეჯანის ძემან: რად წახვედ? რად არ შემეზი? რაზომ-ცა ჯაზანი ვარ, შეზმასა, დაკოდასა და ჩამოგდებასა აღარა ღირს ვარ-ო?

ანთარქავის ძემან ეგრე უთხრა სიცილითა: უბადლო, ნუ-თუ გასწილდე და ვერა შეგეძლოს ნაკრავისა ჩემისა დადგომა და მოგკლა, მებრალეზი-ო.

ეგრე უთხრა ამირან: მე ესე და იგი არა ვიცი! ესე ქარავანი ჩემი არის და გაბიძრვია და, თუ ყველასა ჳელთა არა მომცემ, ზენარმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისამან, რა-ცა ქარავნისათვის შენ და შენთა ლაშქართა გიყოფია, მას-ვე თქვენ გიზამთ. ამა სიტყვასა ზედა გაწყრა იგი ანთარქავის ძე. გვერდით კაცნი ვინ-მე უდგეს ჳაბუკნი, მათ უბრძანა: ეგე-რა ცხენისაგან ჩამოყარენით და ქვეითნი მომიხეხით-ო. მათ კაცთა ცხენი შემოგვიტივეს. მერმე ამირან ჩვენ გვიბრძანა: ჩემსა მზესა, ერთსა-ცა ნუ დაარჩენთ-ო. ჩვენ განაღა-მცა შეუტივეთ და მისლვასა-ვე ჩამოყარენით და დაგვოცნით.

ამაზედა კვლა უფრო გაწყრა იგი ანთარქავის ძე, ცხენი გამოიყვანა და წბილად აგინა დარეჯანის ძესა: გამოედ, შევიბნეთ-ო! გავიდა დარეჯანის ძე. ამაზედა მოვიდა ლაშქარი და ჳმა გაისმა: შეიბმიან-ო. მოდგა ლაშქარი ურიცხვი. მერმე უბრძანა ლაშქართა ანთარქავის ძემან: ზე უკუდეგით, მე და ისი კაცი ოდენ შევიბნეთ. თვალად რა-მე კარგსა ჳგავს-ო. ცხენი შეუტივეს ერთმან-ერთსა და იბრძოდეს დიდი ხანი.

მერმე ალი მოჰამადის ძემან მოაჰსენა დარეჯანის ძესა: მართლად დაგიწუნა მაგა კაცმან, ვერა რა-მე შენებურად გხედა-ო.

ამა სიტყვასა ზედა გაიყვანა ცხენი და ეგრე უთხრა: აჰა, ალი მოჰამადის ძეო, ამისი სისხლი შენსა თავსა-ო. ჳკრა ჳრმალი ჩაბალახსა ზედა და, თავმან მეფობისა შენისამან, წელთამდის ჩაჰკვეთა და მოკლა. მისნი ლაშქარნი გაიქცნეს. ჩვენ დევნად მათად აღარა გაგვიშვნა. ეგრე გვიბრძანა: ამათი არა ბრალია-ო. ვითა ჩვენ უჳანა აღარა გაუდეგით, ზოგნი დაიფანჩნეს და წავიდეს, ზოგნი მოვიდეს და თავყვანის-გვეცეს. მივედით კარავთა მათთა და ლარისა სიმრავლისა რიცხვი არა იყო ვნახეთ იგი ინდოთა მეფისა ასული ეგეთი, ვითა მზე. გაეხარნეს დარეჯანის ძესა. მუნ-ვე მაჰრი გაუკვეთა და ცოლად შეირთო.

დავეყვით იგი დღე მათ კარავთა შიგან. ზოგნი ყმად შემოგვეწყნარნეს და უფროსნი გამოგვეთხოვნეს და ლართა გაუშვენი. მერმე მოქარავნენი მოვიდეს, ქება შეასხეს და ეგრე თქვეს: ზედმან ჩვენმან მოგიყვანა და, რომელი ჩვენი წაუღია, გვიბოძეთ-ო. რა-ცა მათ იჩემეს, უკლებლად მისცა მცირედთა ტურფათაგან კიდე. თვალი და მარგალიტი დავიჭირეთ და სხვა ყველა ჳელთა მივეცით. წავიდეს

და ჩვენ-ცა წამოვედით ბაღდადსა. ცნა ბაღდადეღმან ამირმუმლმან და წინა მოგვეგება, დიდად გაიხარნა ჩვენი მისლვა. მერმე ამირან დარეჯანის ძემან უძღვნა მუნებურნი ტურფანი და მათ უბოძეს დიდი საბოძვარი.

აქა დასრულდა კარი სეფედავლე დარისპანის ძისა. დაუსრულებელ ყვნას ღმერთმან დიდება მეფობისა თქვენისა, ამინ.

10

კარი მეათე

მზისა ჭაბუკისა ამზავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

ზრძანა ამირან დარეჯანის ძემან და ნადირობად გავიდა. თეთრი ქორი მკლავსა უჯდა. ჯოჯობი ამოფრინდა და მან ქორი მოუტევა. ქორმან იგი ჯოჯობი ჩამოიღო. და იგი ქორი მეტად უყვარდა. ზე გარდაჰდა და მას ქორსა თვით უშველა. ქვე დგა ჯერეთ შამზისა პირსა. ორნი ლომნი გამოვიდეს შამზითა და შემოუტევე. ერთი წინა-რე მოვიდოდა. ჰკრა ჯრძალი და მოკლა. კვლა მეორემან შემოუტევა. ჯელი მიყო მას-ცა და ყია შეუპყრა და იგი-ცა მოკლა. თავმან მეფობისა შენისამან, ეგზომ უჭირველად დაჰკონა იგი ლომნი, ვითამცა კატანი ყოფილიყვნეს. ჩვენ მოგვეწონა დიდად.

ამაზედა კაცი ვინ-მე მოვიდოდა ეგეთი, ვითა კუპრი. არა თუ შაოსანი ოდენ იყო, განა თვით ჯორცადა-ცა შაოსანი იყო. რა ლომნი მომკვდარნი ნახნა მან კაცმან, ფიცხლად ცხენისაგან ჩამოიჭრა და ტირილი დაიწყო. იგლეჯდა თმასა და წვერსა და ნაცარსა თავსა ზედა იყრიდა, რომელ რისხვა ღმრთისა ეწეოდა.

ჩვენ, რა ეგეთი ბედითი საქციელი მოვინახეთ მის კაცისგან, გაგვიკვირდა, ხელი ვინ-მე გვეგონა. მივადევით და ვკითხეთ: ვინ ხარ, ძმაო, ანუ უადგილოსა აქა ტირილად რად დასჯედ? ანუ ისი ლომნი რას გეყოდენ, რომელ მათისა სიკვდილისათვის სტირ?

მან კაცმან ეგრე გვითხრა. არა ლომთა დაჯოცისათვის ვტირ. ასეთი კაცი მინახავს და მისი ყმობა გარდამიჰდია რომელმან ესრე-ვე ლომნი დაჰკონა ნადირობასა შინა. სიკეთე მისი მომეგონა და სიყმე და მისთვის ვტირ-ო. მაგრა ტირილისაგან სიტყვასა ძლივ გამოაგებდა.

შეგვეწყალა და ცხენსა მისსა გავსვით. გვიმძიმდა ჩვენ ტირილი მისი.

წავედით შინა და ესე კაცი თანა წავიტანეთ.

ვითა ნადიმი გაიყარა, ამირან დარეჯანის ძემან ზრძანა მის კაცისა მოყვანა. რა მოვიყვანეთ, ეგრე უზრძანა: დაჯედ ქვე და მის კაცისა ამზავი მიაგებე. თვით ვინ იყო, ანუ რა ნაქმარნი გარდაუჰდია და ანუ რა წაეკიდა-ო?

ეგრე მოაჰსენა. ამზავი მისი გრძელია და ნაქმარნი მისნი დიდნი. თუ არ გეწყინებთ და მოისმენ ამზავსა მისსა და ნაქმარსა, ყველასა მოგაჰსენებ, თუ არა და ნუ მათქმევინებ.

ეგრე უზრძანა: ჩემსა მზესა, თავითგან ბოლომდი ყველა უკლებლად თქვი-ო.

დასხდომა გვიზრძანა. ჩვენ დავსხედით. ესე კაცი დაჯდა და მზობა დაიწყო.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! პირველად ესე მოგაჰსენო: მე სახელად რაიბ მქვიან და ნობა ვარ. ცოტა ყმა ტყვედ წამომიყვანეს არაბთა და მუნ არაბეთს გაზრდილი ვარ. რა მოვიწიფე და შულლი შემეძლო, მეკობრობა დავიწყე. ჩემგვარი კაცი მე ჭაბუკად ვერა მჯობდა. სამნი ვინ-მე კაცნი გამოჩნდეს სამი ათასითა კაცითა, არაბნი ლომნი

ჭაბუკნი. თუ-ცა ძმანი არ იყვნეს, ეგზომ მოყვარულნი იყვნეს, რომელ არ-ცა ძმანი და არ-ცა სხვანი მოყვარენი არა ყოფილან ეგზომ მოყვარულნი, ვითა იგინი იყვნეს. აოჯრებდიან ქვეყანასა. მრავალნი სოფელნი წაეხვნეს არაბეთსა შინა ოდენ, განა სადა-ცა მივიდიან, აოჯრებდიან. მე-ცა მათთანა მიველ, ყმად შევეწყნარე. ვმეკობრობდით და, სადა-ცა ლაშქარნი შეგებდოდნენ, დავჯოცნით და გავაქცივით. დიდად ლომნი და კარგნი ჭაბუკნი იყვნეს. მე ესე მეგონა, რომელ ამათებრი ჭაბუკნი ქვეყანასა ზედა არა არიან-მეთქი. მოეწყინა ქვეყანასა ჩვენი ჭირი შეკრბა თურქი თორმეტი ათასი კაცი და ზედა მოგვიკადა. ესე მინახავს, რომელ მათ ჩემთა პატრონთა სამთა-ვე ას-ასი კაცი მოკლეს და მო-ესრე-კლიან, რომელ უნაგირთაგან აილიან, ქვეყანასა დასციან და მოკლიან. ომი გარდაკდა დიდი და ბოლოსა ჟამსა გავაქცივით. დავჯოცნით ესრე, რომელ რისხვა ღმრთისა დავეციე მათ ზედა. ქვეყანასა შინა მათი ომი გაისმა და სიკეთე ჭაბუკობისა მათისა. ეგზომ დიდთა ლაშქართა გააქცევდიან, ვერა-ვინ იკადრა ომი მათი და არ-ცა-ვინ შემომართა. ამაზედა გამმდიდრდით ეგზომ, რომელ არ-ცა რიცხვი იყო და არ-ცა შეგება. ვინადირებდით და განვისვენებდით. მათათა ზედა ვდგით ზაფხულ და ზამთრის ბარსა ჩავიდით. ვინ-ცა შეგებდნენ, ყოველთა ვაჯობით.

დღესა ერთსა კაცი ვინ-მე მოვიდა და ეგრე გვარქვა: მოვა ქარავანი დიდი. ინდოეთსა და სპარსეთს მიდიან, მალვით მოვლენ თქვენგან ეშინიანთ და, თუ ვითა გასცრცვით, რა დაბადებულ იყვნეთ, ეგზომი არა აგელოსთ, მაგრა აწ-ვე გითხრობ: ბადრაგა ჰყავს ოთხასი ცხენოსანი.

წავედით. ესე კაცი თანა წავიტანეთ. რა მის ქარავნისა სიახლოესა მივედით, დავესხენით ზედა. იგრძნეს მათ ბადრაგათა და წინა მოგვეგებნეს. შევებნით გავაქცივით, დავჯოცნით, ქარავანი დავიონავრენით და ავიღეთ ლარი რომლისა არა იყო რიცხვი და შეგება. ზენარმან ღმრთისამან, ეგზომი იყო, რომელ თვალ-მარგალიტმან და სტავრამან დაადლო იგი ლაშქარი. სხვა არა აიღეს.

სამნი ვინ-მე კაცნი მის ქარავნისანი გაგვექცნეს. მეტად კარგთა ტაიჭათა სხდეს, რომელ ეგეთნი არა მინახვან და არ-ცა ნახულან. თვით სამნი-ვე პატრონნი და მათთანა ასი კაცი მათ კაცთა უკანა შერჩეს არა თუ იგი კაცნი გვინდეს, განა იგი ცხენნი გვინდეს, მაგრა ვერ მივეწივით. ამაზედა იმა სამთა კაცთაგან ორთა ჳრმალი გამოიწვადეს, შემოიქცეს და ერთი მოყვასი მათი შუა ჩაიგდეს და ცემა დაუწყეს ჳრმლითა. ისი კაცი, რომელსა სცემდეს, ჩვენ კერძ გამოიქცა -- მიშველეთ-ო. ჩვენ რა შეგვეძლო, ცხენი შეუტყვეთ. რა მოგვეწურნეს, იგი-ვე კაცი, ჳრმლითა ნაცემი, ცხენისაგან ჩამოიჭრა და მათ ორთა მისთა მოყვასთა კაცთა მისი ცხენი შეიპყრეს და გაგვექცნეს გზა და კვალი ველა-რა გავიღეთ მათი. მას კაცსა დაკოდილსა ზედა მივადეგით და გავიკვირდა. ვთქვით, თუ რად უყვეს ამას კაცსა? ზოგმან ზოგი თქვის და ზოგმან ზოგი, ვითა: მტერნი იყვნეს, მარტო დარჩა და მით უყვეს-ო.

იგი კაცი დაზნედილი იყო და მით ვერა-რა გვითხრა. ცხენსა გავსვით, იმიერ და ამიერ კაცნი დაუყენით და თანა წამოვიტანეთ. გვიხაროდა ეგზომ დიდისა ქარავნისა გატეხა და ეგზომისა აღება.

ეგრე ბრძანეს პატრონთა ჩვენთა. ზედა დაადეგით და ეგე კაცი გაამთელეთ-ო.

დაკოდილი იყო, მაგრა სასიკვდილო არა სჭირდა რა. ჩვენ გვიმძიმდა მათ კაცთა წასლვა და ცხენთა უფრო, რომელ ეგეთნი ცხენნი არა-ვის უნახვან. ამას კაცსა ენა მოედგა და ჩვენ კითხვა დაუწყევით: რად გიყვეს მოყვასთა შენთა, რომელ დაგკაფეს და დაგაგდეს?

მან ეგრე თქვა: ვიერ მე სრულად არა გამამრთელებთ, არა ვიტყვი-ო. ზედა დავადეგით და გამრთელდა. იგი კაცი მოიყვანეს და ჳკითხეს.

მან ეგრე მოაჳსენა: ამისგან კიდე არა ვიცი, რომელ მე მის ქარავნისა ეტიკი ვიყავ და ეგრე ვთქვი, ოდეს ინდოეთით წამოვიდოდით: ესეთსა გზასა წავიყვანნე-მეთქი, რომელ ვერა-ვინ რა გავნოს. რომელთა დამკოდეს, ისინი მის ქარავნისა უფროსნი და თავადნი იყვნეს და ისი ცხენი, რომელ წამგვარეს, მათი-ვე იყო და ნათხოებად

მყვა. რა თქვენ მოხვედით, დაგვიონაზრენით, ჩვენ გავიქეცით.
ღმერთი შემრისხდა და იმით მეოტა თანა გავიქეცე. ეგრე მარქვეს:
საქონელი საქონლად აღა-რა გვაქეს და ლაშქარნი დაგვიჯოცნეს, ესე
ყველა განზრახვით შენ გვიყავ. აწ მრთელსა აღარა გავიშვებთ, რომელ-მცა
წახვიდე შინა, წამოუძღვე და რემა ჩვენი წამოასხმევინ-ო.
ჯრმლები გამოიწვადეს და, ვითა მხედავთ, ესრე გამაქადეს. რემისა
მათისა ესე იცოდეთ, რომელ ესეთი ცხენები გამოვა, ვითა გინახვან.
თვით ისინი არა კარგნი იყვნეს და არს ასი ათასი ჯრდალი-ო.

ესე მის კაცისაგან დავიჯერეთ და ეგრე ვარქვით: უბადლო, ვერა
წამოგვასხმევა-?

მან ეგრე გვარქვა: ამათ კაცთა ჩემი სიკვდილი ჰგონია და მით
აღარ გაუფრთხილდებიან, დასტურად წამოგასხმევ, თუ არ გეშორებისთ.
მაგრა ორმოცისა დღისა სავალი არის.

ჩვენ მათ ცხენთა სიკეთემან და რემათა სიდიდემან ეგრე შეგვახარბა,
რომელ სხვა ველა-რა გავიგევიტ რა. ამას კაცსა კარგად ქცევა
დაუწყეთ, მოჯობდა და დავემზადენით. ჩვენ-ცა წინა წაგვიძღვა იგი
კაცი. ციხე იყო მაგარი და ჩვენ ლარი მუნ დავდევით.

წავედით და ვლეთ ორმოცი დღე. ქედი იყო დიდი და ზედა წავადევით.
სძოვდა რემა, რომელ არა იყო რიცხვი და არ-ცა შეგება.

ეგრე თქვა მან კაცმან წინამძღვარმან: აჰა, რემა მისი. და წამოსხმა
მით ძნელი იყო, რომელ გზა შორი იყო, თვარა არ-ცა ვინ მექმე
გამოვალს და ვერ-ცა ვინ იკადრებს-ო. გაიცინა მან-ვე კაცმან და ეგრე
თქვა: ვერა-მცა შევსცოდე ჩემისა დაკოდისა ფასი და ნაცვალი-ო.

ჩავგზავნეთ ათასი კაცი და მოექცა რემასა უკანა უკაცურსა
ალაგსა სძოვდა. წამოასხეს იგი რემა და წამოვედით. არა-ვინ გვინახავს
კაცი, მაგრა რემისა სიდიდისაგან გვიანად ვიარებოდით. გვიხაროდა
მის რემისა სიკეთე. რომელ ვიწონეთ, იყო ოცი ათასი ცხენი
ამა ჩვენსა ეტიკსა უხაროდის და იცინოდის, გადგის ქედსა ზედა
და უკულმართ იხედვიდის, ეგ-რე თქვის: მდევარი არა-ვინ მოვა და,
ვირემდის სცნობდენ რემისა წასხმასა, ჩვენ სადა-ც გვინდა, მივალთ-ო,
და ხშირად იხედვიდის უკულმართ.

ერთი ბერი-კაცი ვინ-მე იყო ჩვენთანა, ლაშქართა შინა, და ეგრე
გვითხრა: მე ბერი-კაცი ვარ, მეკობრობათა და ომთა შიგან გაზრდილი.
თუ ისი კაცი, ჩვენი ეტიკი, არა ჩვენსა მუხთლობასა შინა იყოს,
მაშა, მე თურე არა ვიცი-ო?!

ზოგთა გაკიცხეს და ზოგთა არა უსმინეს. სამი დღე ვიარეთ.
[კვლა] იხედვიდის იგი ეტიკი უკულმართ. ამაზედან ოთხნი ცხენოსანნი
ნახნა და ეგრე თქვა: აგე-რა შორს ოთხნი ცხენოსანნი მოვლენ,
განა სხვა არა მგონია რა, ამზვისა მცნობელნი არიან-ო. გაეხარნეს
მას ჩვენსა ეტიკსა მეტად. მოგვეწივნეს. ერთი დიდი კაცი დიდსა
ტაიქსა ზედა ჯდა, დიდად შვენიერი, და ყველასაგან უფრო წინათ
იგი მოვიდოდა. იგი სამნი კაცნი უკან მოდიოდეს. ამა ეტიკმან ჩვენმან
იცნა და ფიცხელნი გაიცინნა, ეგრე თქვა: გამო-ღმერთო-გცდის,
თუ რა-ძი ჭაბუკნი იყვნეთ-ო.

ჩვენ დაგვიმძიდა მეტად ესე სიტყვა მისგან, მაგრა არად გავიკვირვებით.
ჩვენ სამი ათასი ცხენოსანი ვიყვენით და იგინი ოთხნი. წამოვლო
მან კაცმან წინა და გარდაგვიდგა მუნ, სადა ჩვენი გზა იყო,
და ეგრე გვითხრა. ვინ ხართ, ძმანი" ეგე რემა ჩემი არის მე ვარ
მზე-ჭაბუკი. მაგა ჩემისა რემისა წამოსხმა უბადოდ გიქმნიათ. აწ თუ
მოისმენთ ნათქვამსა ჩემსა, დაყარეთ ეგე რემა ჩემი და მშვიდობით
წადით, მით რომელ მოცთუნებულ ხართ და ამას გზასა წამოსულხართ.

ჩვენ პასუხი არა გავეცით და კვლა იგი-ვე სიტყვა გვითხრა. ვაგინეთ
ჩვენ. მერმე მას, ჩვენსა ეტიკსა, ჰკითხა: ვინ არიან-ო? მან ეტიკმან
ეგრე უთხრა: არაზნი-ო. ჯელი მიჰყო, ყმასა ოროლნი გამოუხვნა
და ეგრე უთხრა: რადგან არა ისმინეთ, თქვენნი სისხლნი თქვენსა-ვე
თავსა იყვნენ-ო.

ფიცხლად შემოუტევა. გამოეგებნეს სამნი-ვე წინა. პირველად რომელი
მივიდოდა სიახლესა, აიღო, ოროლითა დასცა და მოკლა. მერმე
ოროლნი დაყარნა. ჯრმალი გამოიღო, ჰკრა მეორესა და მოკლა იგი-ცა.
მას მესამესა ჯრმალი არა ჰკრა და ეგრე თქვა: ხედავ. ვითართა

კაცთა აბჯრითა ვებრძვი-ო? ფიცხლა ჳრმალი ჩაიგო, ჳელი მიჰყო, უნაგირთაგან მოჰჳადა და ქვეყანასა ზედა დაჰკრა და მოკლა. ამაზედა გავიქცენით. მოგვეწვივნეს და აგვეწყვიდნეს; რომელ რისხვა ღმრთისა დაგვეცეს.

მე დაკოდილი ვიყავ და ცხენი-ცა დაკოდილი მყვა. ზედა მომადგა მზე-ჰაბუკი და ეგრე მიბრძანა: ბედშაო, რამ მოგაგონათ ამა ჩემისა რემისა წამოსხმა?

მე ეგრე მოვაჳსენე: ამან ჩვენმან ეტიკმან მოგვაცთუნნა.

იგი ეტიკი დგა და იცინოდა, ეგრე თქვა: ნეტარ მზისა ჰაბუკისა რემა ქარავანი გეგონათ-ო?

ოდეს ვცანით უკანის, მის ეტიკისა დაკოდა ყველა ხრიკი ყოფილიყო, და მოგვალორნეს და რემა წამოგვალეზინეს მის მზის ჰაბუკისა და დაგვაჳოცინეს.

ჰკითხა მზემან ჰაბუკმან მას ეტიკსა: ვითა იყო, მითხარ-ო.

მან თავითგან ყველა მოაჳსენა და კვლა-ვე ეგრე თქვა: თუ-ცა ესე ხრიკი არა გვექმნა, იგინი აქა არა წამოვიდოდეს და სხვაებრ ვერა-ვინ მოერეოდა თქვენგან კიდე. ამით მოვაცთუნვენი და თქვენი რემა წამოვასხმევინეთ და თქვენ, ვითა შეჰგვანდა, სისხლნი ჩვენნი სძებნენით-ო.

ამას სიტყვასა ზედა გაიცინა მზემან ჰაბუკმან და ეგრე ბრძანა: დიდად, ღმერთო, კარგი ხრიკი მოგიგონებიათ-ო.

წავედით და მე თანა წამიტანა. ესე იყო ჰირველი ომი მზისა ჰაბუკისა, რომელ მე ვნახე, თვარა ომნი მრავალნი და საკვირველნი გარდაეჳადნეს. მე გავმრთელდი წყლულეზისაგან და მიბოძა საბოძვარი დიადი და ეგრე მიბრძანა: წაედ შენსა სახლსა-ო. მე ეგრე მოვაჳსენე: სახლი ჩემი არსად არის, მე იმათი ყმა ვიყავ. აწ რადგან იგინი აღარა არიან, ვირემდის ცოცხალ ვარ, თქვენი ყმა ვიქმნები, მე თქვენებრი პატრონი სადა ვპოვო?

საუბარი შეიქმნა და ეგრე ბრძანა: მიმძიმს მეცა, იმა კაცთა დაჯოჯვასა არა ვლამოდი, რბილად ვეუბნებოდი და იგინი გაფიცხდეს, განა არაბნი დიდად ამპარტავანნი არიან და რბილად უბნობა ყოლ არა მოუქდების.

ვნახე სახლი და დიდება, რომელ არა ითქმის კაცისა ენისაგან.

მის მზისა ჰაბუკისა ესე მოვაჳსენო, რომელ, რა მე დაბადებულვარ, ჩემითა თვალითა მე იმისი უშვენიერესი არა მინახავს რა, და ჰაბუკობასა თვით მოისმენ:

მონადირე იყო და ხშირად ნადირობდის და ყოლა მტერად არა-ვინ უჩნდა, ვერ-ცა ვინ რას ჰკადრებდის. დღესა ერთსა ნადირობასა ვიყვენიით. მშვილდოსანი იყო ეგეთი, რომელ არა ნახულა მისებრი. ინადირა დიადი. კაცი ვინ-მე მოვიდა მას ნადირობასა შინა და ეგრე მოაჳსენა: ვინაძთგან ნადირობა ესრე გიყვარს, მე წაგიყვან სანადიროსა ეგეთსა, რომელ მისებრი არა გენახოს, მაგრა შორი არის. თუ სიშორესა არა ერიდები, სანადირო მისებრი არა ნახულა. გაეხარნეს მზესა ჰაბუკსა და წამოვედით შინა. იგი კაცი თანა წამოვიტანეთ.

ეგრე უბრძანა: ვინ ხარ და ანუ სადაური ხარ-ო?

მან ეგრე მოაჳსენა: ღარიბი ვინ-მე კაცი ვარ, არ-ცა მე მიცნობ და არ-ცა ჩემსა ქვეყანასა-ო.

კვლა-ვე უბრძანა: რაზომ გვმორავს იგი სანადირო-ო?

მან ეგრე მოაჳსენა: არს თხუთმეტისა დღისა სავალი-ო.

მერმე ეგრე ბრძანა: ზენაარმან ღმრთისამან, თუ ორმოცისა დღისა სავალი-ც არის, მაშინ-ცა წავალ-ო.

შევეკაზმენით და წავედით. წაგვიძღვა იგი კაცი წინა და ვიარეთ თორმეტისა დღისა სავალნი ადგილნი ძნელნი და უბადონი. ჩვენ

გვიმომიდა პირველ სიმორე გზათა და მერმე სიმძელე. მზესა ჭაბუკსა არა ჰგაოდის. მივედით მას ადგილსა. დაგვხვდა ქვეყანა დიდად. შვენიერი და სანადირო კარგი ვინადირეთ დიადი. ამისაგან კიდე არა იყო აუღი მის სანადიროსი, რომელ მჯეცთა სიმრავლე დიდად იყო, განა მზესა ჭაბუკსა არა ჰგაოდის, ვითა კაცთა, ეგრე ჰჯოცდა ლომსა. თავმან მეფობისა შენისამან! მრავალ-ჯერ მათრავითა-ცა მოკლული ლომი მინახავს მე მისგან, თვარა ჯრმლითა არა საკვირველი-ა.

დღესა ერთსა ნადირობასა ვიყვენით და ქორი ასკატასა მოუტევა. ფიცხლა ჩამოიღო. გარდაცდა ცხენისაგან და თვით უშველა. ამაზედა ორნი ლომნი გამოვიდეს შამბიდალმან და შეუტევეს. ფიცხლად კელი მიჰყო, ყია შეუპყრა, შესტყორცა მას მეორესა და ორნი-ვე და ჯოცნა.

აწ თქვენგან ოდეს ლომთა მოკლვა ვნახე, ამისთვის ავტირდი, რომელ მაშინდელი მისი ნაქმარი მომეგონა, ეგრე-ვე ადვილად დაჯოცა ლომთა.

დავყავით მუნ ხანი რა-მე და დიადი ვინადირეთ. დიდად მოეწონა იგი ადგილი მზესა ჭაბუკსა, მაგრა ესე გაუკვირდა, რომელ ეგრე კარგსა ქვეყანასა სამისა დღისა სავალსა არ-ცა სოფელი და არ-ცა ქალაქი არა იახლა. განა ამას ვაგონებდით, რომელ ეგზომისა მჯეცისა სიმრავლისაგან ვერა მივიდოდა კაცი.

უბრძანა მაღლი წინამძღვარსა მას კაცსა, რომელ ეგზომ კარგსა სანადიროსა მომიყვანე-ო.

მან ქება შეასხა და ეგრე მოაჯსენა: ამას ქვეყანასა, ღმერთო, შენგან კიდე ნადირობად ვერა-ვინ მოსრულა, განა შენ რაზომ ლომი ხარ და ჭაბუკობისა შენისაგან ყველა ადგილი არს, მაგრა ვინათგან ეგეთი ჭაბუკი ხარ, და აქა სიახლესა სხვა ვიცი ქვეყანა და სანადირო ეგეთი, რომელ ესე აეჯადა ჰგავს მას, ვითა თქვენ ერთსა უზადოსა კაცსა არა ჰგავთ, მაგრა აწ-ვე მოგაჯსენებ, რომელ მჯეცთა სიმრავლე საშინელი არის ამას გარეთად სხვა ადგილი არის დღისა ერთის სავალსა ეგეთი, რომელ სულიერი ვერა მიეხლების. მჯეცი არის ესეთი საკვირველი მისი სახელი არა-ვინ იცის ვერ-ცა ვის გაუცდია. დიდი არის უზომოდ, პილოს ოდენი, მსგავსი ლომისა და პირი კაცისა ათქს, მაგრა შეგმა მისი მოუვალი არის კაცისაგან ამაღ, რომელ მარტორქა იყო მას ქვეყანასა უზომოდ დიდი, აილო იგი, დასცა ქვეყანასა ზედა და მოკლა. მას მჯეცსა ლომ-კაცი ჰქვიან. კაცთაგან გვასმია ამბად, თუ ესეთი არის-ო, თვარა სხვად არა-ვინ იცის-ო.

ჩვენ დაგვიმომიდა მის ამბისა თხრობა და მის კაცისათვის გული გავიწყრევით და მზე-ჭაბუკი ჩვენ გაგვიწყრა, ვითა: ამბავსა გვითხრობს, რად უწყრებით-ო.

უბრძანა მას კაცსა: წინა წაგვიძედ და მიგვიყვანენ მას სანადიროსა.

მან კაცმან ეგრე მოაჯსენა: ამისთვის საფიცი მომეც, რომელ მუნ აღარა წაგიტან, სადა იგი მჯეცი არის-ო.

მერმე ეგრე უბრძანა: მტკიცედ იცოდე, რომელ შენ დასტურად არა წაგიტან, მაგრა გვიჩვენე შორით-ო.

წავედით მას ქვეყანასა სანადიროდ დიდად უკეთესსა მის პირველისასა. დავდევით მუნ და ვნადირობდით. მჯეცისა სიმრავლე დიადი იყო. მართლად თქვა მან კაცმან ეგეთთა მჯეცთა სიმრავლე ჩვენ ვერას გვავენებდა ვჯოცდით ჩვენ-ცა, რომელნი მუნ ვიყვენით, მაგრა მზე-ჭაბუკი ვითა კატათა [ეგრე] ჰჯოცდა ლომთა. გვექონდა შიშად მას მჯეცსა ზედა მისლვა მზისა ჭაბუკისაგან. ვითა ვინადირეთ და დავყავით მუნ დიადი დღე, ეგრე უბრძანა მას კაცსა: გვალე და მიჩვენე იგი ადგილი, სადა იგი მჯეცი არის-ო. ატირდა იგი კაცი და ეგრე მოაჯსენა: შეიწყალე ჭაბუკობა შენი და ნუ წახვალ მის მჯეცისათვის.

ეგრე უბრძანა მას კაცსა: ვინათგან აქა მოსრულვარ, წასლვისაგან კიდე სხვა ღონე არა არის-ო.

უმომიდა მას კაცსა, განა ღონე არა იყო. ჩვენ ვერას ვკადრებდით. წავედით და ზედა წავადევით. ქვეყანა იყო შვენიერი. თქვა მან

კაცმან: აჰა იგი ადგილი და ქვეყანა, სადა იგი მკვცი არს-ო. წავედით და ნადირობა დავიწყეთ. მას თუ-რე არესა არ იყო.

უბრძანა მას კაცსა წინამძღვარსა: სტყუვე, სად არის იგი მკვცი-ო?

მან მოაჰსენა: იყო დასტურად, არა მიმტყუვნია, მაგრა წა-თუ-რე-სადა-ვიდა-ო.

ამა საუბარსა ზედა სული თურე იცა კაცთა და მოვიდოდა იგი მკვცი, შამბსა გამოლოწდა. ფერჯთა მისთა ჳმა კლდეთა რღვევასა ჳგვანდა. იყივლა მან კაცმან და გაიქცა. მზემან ჳაბუკმან აბჯარი ჩაიცვა, ცხენსა შეჯდა და ხიშტნი ჳელთა აიხვნა გენახა, ამას ბრძანებდი, თუ ერთი კაცი ამისებრი არა-ვის უნახავს-ო.

გამოვიდა იგი მკვცი შამბით და მიხედვიდა მზისა ჳაბუკისაკენ. იბრდღვინვა და შემოუტევენა. მზემან ჳაბუკმან ცხენი გააფიცხა, მან-ცა შეუტევე. პირველსა-ვე მისლვასა ჳედა ხიშტნი ჳკრნა პირსა მისსა და ყიამდისინ ჩაჳკვეთა და შიგან ჩასვენა. მუწლნი დაუცნა ცხენსა მზისა ჳაბუკისასა. მზე-ჳაბუკი ქვე ჩამოიჳრა, ჳე ადგა და ჳრმალი გამოიწვდა, ქვეითად შეუტევე, მაგრა არა ნახულა კაცისა თვალთა ომი მისი მსგავსი მზე-ჳაბუკი ჳრმლითა სცემდა და იგი მკვცი თათითა. ოდეს-ცა აბჯართა ჳედა თათი ჳკრის, ჳმა გამოჳკდის ეგეთი, ვითა ჳეხა, და ოდეს-ცა მზემან ჳაბუკმან ჳკრის ძვალთა მისთა, ეგეთი-ვე მას გამოჳკდის. იბრმოლეს დიდი ხანი, მაგრა იგი მკვცი პირველსა-ვე ნაკრავსა ჳედა შეავებულ-იყო. თავმან თქვენმან, ესრე არა დამაშვრალიყო, ვითა-მცა ნადიმად ჳდომილიყო იყივლა მზე-ჳაბუკმან და თქვა, ვითა: აწ ნახოთ ჳაბუკობა და მკლავისა ძალი და ნაკრავისა ნაკვეთი ამა მზისა ჳაბუკისა-ო. შეუწახნა და ჳურგსა ჳრმალი ჳკრა, შუა-ზედა ორად გაკვეთა და დაეცა იგი მკვცი. მისსა დაცემასა ჳედა ქვეყანა შეიძრა. ოდეს დაეხედენით, ყოვლისა ქვეყანისა კაცი ჳედა მოადგა. რა იგი მკვცი მკვდარი ნახეს, მოვიდეს და ყოველთა ქება შეასხეს და თქვეს. არა ნახულა ჳაბუკი მენებრი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა. გაეხარნეს მის ქვეყანისა კაცთა ამისთვის, რომელ იგი კეკელა ქვეყანა მას მკვცესა აეოჯრა. უძღვნეს ურიცხვი და ჩვენ შეგვექმნა სიხარული.

დავყავით მუნ დღენი მრავალნი. ოდეს უკანის ვცანით, იგი ეტიკი მის ქვეყანისა იყო და თვით განზრახვით მზისა ჳაბუკისა წასაყვანად მოსრულიყო. ასმიოდა ქება ჳაბუკობისა მისისა. ვინადირებდით და განვისვენებდით, სიხარული იყვის დიდი. მათ უკაცურთა ადგილთა მას ქვეყანისათა შენება დაიწყეს.

მო-ვინმე-ვიდა დიდებული კაცი მის ქვეყანისა მზისა ჳაბუკისა ნახვად, ქება შეასხა და ეგრე მოაჰსენა: კურთხეულ-მცა არს იგი, რომელსა შეუქმნიხარ, და მიწა იგი, რომელსა გაუზრდიხარ, რომელ არა არს მენებრი კაცი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა, და დიდი ძღვენი უძღვნა. დაყვნა მან კაცმან ჩვენთანა დღენი მრავალნი, ინადირა და განისვენა და ეგრე არქვა მზესა ჳაბუკსა: საუბარი მიც შენთანა-ო. უბრძანა: მითხარ-ო.

იგი ქვეყანა და იგი კაცი ხაზართა მეფისა იყო.

ეგრე მოაჰსენა მან კაცმან: იდუმალ მოგაჰსენებ, რა-ცა ვიცი, და თქვენ რა უნდა, იგი ქმენით. თვალად და ჳაბუკად დღეს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა მენებრი არა არს და მე ამას საქმესა შენთანა არა დავმალავ. ხაზართა მეფე არის ყოვლისა ქვეყანისა პატრონი და თვითმპყრობელი. მე არა უვის, ასული უვის ეგეთი, რომელ ქალი მისებრი ჳერეთ დღესამდის არა-ვის უნახავს. ჳენაართა მამასა მისსა ხაზართა მეფესა უთქვამს, ვითა: სანამდის ეგეთი ჳაბუკი არა ვპოვო, რომელ მისებრი ყოველსა ქვეყანასა ჳედა არა იყოს, მანამდის ამას ასულსა ჩემსა არა-ვის მივსცემ ცოლად-ო. აწ შენ მინახავხარ და ქება შენი მასმიოდა, მაგრა, ვითარი შენ ხარ, ვერა-ვის ეგო ქება შენი. ხაზართა მეფესა-ც ასმია ქება და სიკეთე შენი და ისი კაცი მას გამოეგზავნა, რომელმან მის მკვცისათვის მოგიყვანა და შენ გაგიმარჯვა ღმერთმან და მოჳკალ მკვცი იგი, რომელი მოუგონებელი იყო კაცისაგან, რა-ცა შენ ჳქმენ აწ ასმია სიკეთე და სიშვენიერი პატრონისა ჩემისა ასულისა და მოსრულ არიან წაყვანებად მისად ქველნი და გოლიათნი. დამარ დაზნელი და ორდავარელი და

მოსორ ნადირის ძე. ესე სამნი მოსულან და ქალაქისა კართა ზედა დგანან და იმარინდოს მოელოდეს, მაგრა იმარინდოს ეგრე იტყვიან, ვითა მისებრი ჭაბუკი არა არს პირსა მიწისასა-ო. აწ მათგან რომელი-ცა სჯობდეს, ასულსა მისსა ცოლად შერთავს იგი ხაზართა მეფე და სამეფოსა მისსა მისცემს. ესე მე ვიცოდი და შენდა მომიკვსენებია. და შენ, ვითა-მცა გწადიან, იგი-ცა ქმენ-ო.

დაიმაძღლა მზემან ჭაბუკმან და ეგრე არქვა: შენ კარგი კაცი ხარ და ჩემთვის კარგსა იტყვი ყველასა. აწ წამიმედ წინა და წავიდეთ-ო.

მან ეგრე მოაქსენა: შენ აქა ნადირობად მოსრულხარ, მაგა ცოტათა ლაშქრითა, გაგზავნე კაცი და შენი ლაშქარი [<a id=mxmg16 href="javascript:ci\(47621,'D](#)

11

კარი მეთერთმეტე

სისხლთა ძებნისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცნვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

გაგზავნა კაცი სეფედავლეს თანა ამირან დარეჯანის ძემან და წაატანა თანა რაიბ ნობა და ეგრე შეუთვალა.

"გაიკითხე ესე კაცი და გაიმბოს ამბავი მზისა-ჭაბუკისა და სცნა სიკეთე და ჭაბუკობა, სიშვენიერე და ბოლოდ მუხთლად სიკვდილი უზადოთა კაცთაგან და ამბავი დიდად დასამძიმებელი და მოგაწსენოს ანდერძი მისი. ესე უთქვამს, ვითა: ვინ-ცა კარგი ჭაბუკი იყოს, მან ძებნოს სისხლი ჩემი. რა ცნას ჭაბუკობა ჩემი და სიკეთე, შევეწყალები და სისხლთა ჩემთა ეძებს-ო. აწ მოვიდეს სახლსა ჩემსა დედა მზისა ჭაბუკისა და დიდებულნი მისნი, დორათ დილამი, ყმა მისი, და შვილი მზისა ჭაბუკისა ამისთვის, რომელ ვძებნნეთ სისხლნი მისნი. მოვიდოდეს თქვენთანა-ცა და მე აღარა გამოუშვენ ამისთვის, რომელ ბერი დიაცი არის და გზანი შორნი და მნელნი იყვნეს. მე შენ მაგიერ და ჩემ მაგიერ მიქადებია ესე პირი, რომელ ანუ ვძებნნეთ სისხლნი მზისა ჭაბუკისანი და ანუ ჩვენ-ცა დავიკოცნეთ".

მას-ვე თანა წავიდეს მოციქულნი სეფედავლესა თანა და შემდგომად მრავალთა დღეთა მივიდეს. ასმიოდა ამბავი მზისა ჭაბუკისა. სიკეთე და მუხთლად სიკვდილი. დამძიმებოდა დიდად და ეგრე შემოეთვალა: ვითა ჰხედების ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე გიბრძანებია. წამოვალ და დაგხედები რომელსა-მე გზასა ღაზანისასა. არის დიდი და მაგარი ქვეყანა, ლაშქარი დიდი და მნელი. და ჩვენ-ცა ლაშქრითა წავიდეთ-ო. ადგილი დაესახელა, ვითა: მუნ შევიყარნეთ-ო.

შევეკაზმენით [ჩვენ] და იგი დორათ დილამი, ხაზართა ლაშქრითა ორმოცი ათასითა კაცითა წავედით. მივედით მას ადგილსა, სადა მოსლვა ეთქვა სეფედავლეს მას-ვე ადგილსა მოსრულიყო იგი-ცა და ჩვენ-ცა მივედით ლაშქრითა ორმოცი ათასითა. მეტად გაეხარნეს სეფედავლეს მისლვა ამირან დარეჯანის ძისა. მოიკითხეს ერთმან-ერთი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! წავედით და ვიარეთ მრავალი დღე. მოვიდეს კაცი ჯაშუშნი დორათ დილამისანი. გვითხრეს ღაზნელთა ამბავი, ვითა: უცნია მისლვა თქვენი და ჰკრეფენ ლაშქარსა ღაზანსა შიგან. მათად შველად მოსრულ არიან სორაზან რასელი, უსტარაზან ასურასტნელი, კარგნი ჭაბუკნი და დიდისა ლაშქრისა პატრონნი, მაგრა თქვენ, ვინაითგან ორნი-ვე მოსულხართ და ყმანი ესე თქვენნი, ომისა თქვენისა გასწორება არა ეგების-ო.

წავედით. აქათით ესენი ვიყვენით: ამირან დარეჯანის ძე, სეფედავლე დარისპანის ძე, მე სავარსიმის ძე აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ყამარ ყამრელი, ქაოზ ქოსის ძე, სეფედავლეს ყმა ომარ და დორათ დილამი.

მუნით იყვნეს მოხოსტან ღაზნელი, სორაზან რასელი, უსტარაზან ასურასტნელი, ფირუზენ ბიერელი, საბურ მისრელი, აბირ არაბი, ალი ნადაზის ძე და შვიდნი ყმანი მათნი ლომნი ჭაბუკნი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! დიდსა და ფიცხელსა ომსა გაიმბობ:

იყო ლაშქარი ჩვენი ორმოცი ათასი და მათი განა-ლა-მცა უფროსი. ვითა მივეწურენით ათისა დღისა სავალსა, მოვიდა მარტო სორაზან რასელი ნახვად და ვნებად ჩვენდა დიდი ავნო ლაშქართა ჩვენთა. მას დღესა მოგვიკლა ხუთასი ოდენ კაცი და წავიდა.

მეორესა დღესა მოვიდა უსტარაზან ასურასტნელი ვნებად ჩვენდა და გვავნო მან-ცა კვლა უფროსი. რასა-ლა ვაგრძელებდე, თავის თავისად იგინი ყველანი მოვიდეს და ყოველთა დღეთა ავნეს ლაშქართა ჩვენთა დიდი და ჩვენ არა გამოგვიჩნდიან. მივეწურენით ღაზანს დღისა ერთისა სავალსა. დილასა მივედით კართა ქალაქისათა. მას დღესა შეეკაზმნეს ამირან დარეჯანის ძე და სეფედავლე დარისპანის ძე და ჩვენ-ცა ყოველთა გვიბრძანეს და დავეკაზმენით. ლაშქარი ყოველი რაზმად დააწყვეს, თვით ორნი-ვე, ამირან დარეჯანის ძე და სეფედავლე დარისპანის ძე, წინა წავგიძღვეს. მივედით. მას დღესა ომსა მოველოდით. ვითა აგვიჩნდა ქალაქი, ჰკრეს ზუკსა და ზმა შეიქმნა. დავხედენით, რომელ ეკაზმებოდეს ქალაქსა შიგან იგი ლაშქარი. მივედით კართა ქალაქისათა და გამოვიდა ლაშქარი მეტად დიდი. ერთი-ცა მათ ჭაბუკთაგანი არა გამოვიდა მას დღესა, ლაშქარი ოდენ გამოუშვეს. რა იგინი არა გამოვიდეს, არ-ცა ამირან და სეფედავლე გავიდეს და არ-ცა ჩვენ მიგვიშვეს, მაგრა ლაშქარსა შეუზახნეს მივიდა ჩვენი ლაშქარი, დაერივნეს ერთმან-ერთსა. იგი დღე მწუხრამდის იბრძოლეს. დაიჯოცა ორგნით-ვე ურიცხვი ლაშქარი და სილამემან გაყარნა. თავმან თქვენმან, ფიცხლად ომად კმა იყო, თუ-ცა იგი სახელოვანნი ჭაბუკნი არა იყვნეს მუნ. დავდეგით ჩვენ კართა მის ქალაქისათა და გარეგანნი ყველანი მოვარბივნით და დავწვიით. ყოველთა დღეთა ლაშქარი გამოვიდის და თვით იგინი არა გამოვიდიან. დიადი კაცი იჯოცებოდა მუნითა-ცა და ჩვენი-ცა.

მაშინ ეგრე ბრძანა სეფედავლე: მიკვირს, რომელ ეგზომ კარგნი ჭაბუკნი არიან და არა გამოვლენ! რა ღონე არს-ო?

ამირან დარეჯანის ძემან ეგრე არქვა: არ-ცა ჩვენ გასრულვართ ომად და ხან-გრძელი ჰგონიათ ჩვენი აქა დგომა და მართლად-ცა ჰგონიათ. ვირე ქალაქს არა წაუღებთ და ანუ არა დავიჯოცებთ, აქათ არა წავალთ. ამით არა გამოვლენ ჯერეთ-ო.

ამაზედან ლაშქარი გამოვიდა ქალაქით მეტად დიდი და აქათ ჩვენი ლაშქარი მივიდა. ომი შეიქმნა ფიცხელი.

დორათ დილამმან ეგრე თქვა: ხედავთ მუხთლობასა ამათსა, რომელ თვით არა გამოვლენ და ლაშქარსა გამოუშვებენ? ამას მით იქმენ, რომელ ჩვენი ლაშქარი დაილიოს და მათი არა დაილევის მით, რომელ მათსა ქვეყანასა შინა ვართ-ო. და რა ჩვენი ლაშქარი დაილევის, ცოტათა კაცთა ზედა დაგვესხმიან, მზისა ჭაბუკისაებრ ჩვენსა-ცა ჰლამიან მუხთლად სიკვდილსა, მაგრა ჩვენ ამასა ნუ მოუსმენთ-ო.

რა ესე თქვა დორათ, ფიცხლად ცხენი შეუტევა. რა იგი ნახეს, ჩვენ-ცა გვიბრძანეს ამირან და სეფედავლე. ჩვენ-ცა შეუტევეთ, დავჯოცენით, რომელ რისხვა ღმრთისა დავეცით და ქალაქსა შევახვეწენით.

ეგრე შეჰყვილა დორათ დილამმან: თქვენ მუხთლობასა დაჩვეულ ხართ და ესე არა იცით, რომელ ამათ მუხთლობითა ვერასა ავნებთ. თუ ჭაბუკნი ხართ, თქვენად ომად მოსრულ არიან, გამოდით და შეებით-ო. ლაშქართა ერთმან-ერთსა რად აბრძოლებთ? ამას უკანით, როდეს-ცა ლაშქართა გამოგზავნით, ამას უზამთ, რა-ცა აწ გვიყოფია-ო.

ზედათ ავად და ეუბნეს იგინი დორათ დილამსა ეგრე ჩამოჰყვილა ალი ნადიბის ძემან: შენ წამოსძლოხიხარ წინა და მოგიცთუნებთან ეგე ჭაბუკნი, თვარა მაგათი საქმე რა იყო აქა? აწ თუ დიაცი არა ხარ, გამოდი ხვალე, მე და შენ შევიბნეთ-ო.

გამოსთხოვეს მუქარა ერთმან-ერთსა და ხვალისად დაასკვნეს ომი.

გათენდა ზედა. გამოვიდა იგი ალი ნადიბის ძე შეკაზმული და

ზედა წამოდგეს იგი ჭაბუკნი და წამოდგა ყოველი ქალაქი. ეგრე-ვე გავიდა დორათ დილაში შეკაზმული.

ეგრე შემოჰყვილა მოხოსტან დაზნელმან ალი ნადიბის ძესა: მალე აჯობე და შინა მშვიდობით შემოვედ-ო.

ეგრე შეჰყვილა დორათ დილამმან: მტერი-მცა ჩემი ეგრე შემოვა, ვითა ეს შემო-ლა-ვიდეს.

ფიცხლად შეუტევეს ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. დიდი ომი გარდაიჭადეს შეეტყობოდა, რომელ დორათ აჯობებდა. ეგრე თქვა: აბა, აწ გეწყალოდეს პატრონი ჩემი მზე-ჭაბუკი, რომელ ვითართა კაცთა მუხთლად მოჰკალით-ო. შეუტევა, ჰკრა ჯრმალი ჩაბალახსა ზედა და მკერდამდის ჩაჰკვეთა და მოკლა. ჩვენ შევქმენით სიხარული და მათ დაუძმობდათ მოვიდა დორათ და თავყანი-სცა ამირანს და სეფედავლეს. მათ მადლი უბრძანეს. ვითა ჰშვენის სიკეთესა და ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე იყავ-ო.

მით დღითგან ლაშქარსა აღარა გამოუშვებდეს. ეგრე მოუგზავნეს კაცი სორაზან რასელმან და უსტარაზან ასურასტნელმან ამირანს და სეფედავლეს. არ-ცა, ღმერთო, საქმე თქვენნი-ა და არ-ცა ჩვენი. აწ ვინაფთგან მზისა ჭაბუკისა სისხლის ძებნად მოსრულხართ და ჩვენ ამათად -- მეშვლად, უომრობა არა ეგების ჩვენგან. ბრძანეთ და ხვალე გამოედით.

ამათ ეგრე არქვეს: ომი, ღმერთო, ადრე-ვე ჰამდა, მით რომელ არა ჭაბუკთა კელია უომრობა. აწ დიდად, ღმერთო, ბრძანეთ და ჩვენ მზანი ვართ-ო.

დილასა გამოვიდეს იგი სორაზან რასელი და უსტარაზან ასურასტნელი შეკაზმულნი და წამოდგეს ზედა ყოველი ქალაქი. ეგრე-ვე გავიდეს ამირან და სეფედავლე. შეუტივეს და შეიბნეს, ვითა ჰხედებოდა ჭაბუკობასა მათსა. იბრძოდეს დილითგან მწუხრამდის და სილამემან გაყარნა. შევიდეს ქალაქსა და შეიქმნა სიხარული ვერა ჯოშნისათვის. ჩვენ დაგვიძმობდა მათგან ომისა გასწორება. და ეგრე ბრძანეს: არა თუ იმათი დაჯოცა არა შეგვეძლო, განა თუ-ცა დაგვეკოცნეს, მზისა-ჭაბუკისა მკლველნი აღარა გამოვიდოდეს. ამათი არა ბრალია, მემშველნი კაცნი არიან.

დილასა გამოვიდეს შვიდნი ყმანი მათნი და ჩვენ გამოგვთხოვეს მუქარა. გავედით ჩვენ-ცა: მე -- სავარსიმის ძე, აზან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ქაოზ ქოსის ძე, ყამარ ყამრელი და ომარ, სეფედავლეს ყმა. შევიბენით და დიდი ომი გარდაჭდა. ველარ დაგვიდგნეს, გაგვექცნეს, ქალაქისა კართა მივეწივენი და შიგნით ლაშქარი გამოვიდა მათად შველად. ოთხნი დავკოცენით და სხვანი დავგაყრევინეს. შემოვიქეციეთ გამარჯვებულნი. მადლი გვიბრძანეს.

დავყვენით დღენი მრავალნი და ომი აღარა შეიქმნა მერმე მათ-ვე კაცი მოეგზავნა, ვითა: ყოვნა ომისა აღარა ჰამს-ო. აწ ხვალე ჩვენ-ვე გამოვალთ. მოღან ვერა რომელმან დავაჯერეთ ერთმან-ერთი. გამოდით და აწ მუნამდის ვიბრძოლოთ, ვირე ერთმან-ერთსა დავაჯერებდეთ. თქვენნი ლაშქარნი შორსა უკუ-ყარენით, რომელ ვერა გიშველონ და, თუ თქვენ მოგვერივნეთ, კარნი ქალაქისანი დავჭმნეთ, რომელ ჩვენ ვერა-ვინ გვიშველოს.

დაასკვნეს ომი ხვალისად.

დორათ დილამმან ეგრე თქვა: მუხთალი არის ისი, რომელ ეგრე თქვეს: ლაშქარი შორს უკუ-ყარეთ-ო.

სეფედავლე ეგრე უთხრა: დორათ დილაში, ნუ შეიჭირვებ, ჩემსა მზესა აწ ნახო ჭაბუკობა ჩვენი-ო.

ვითა ზედა გათენდა, გამოვიდეს სორაზან რასელი და უსტარაზან ასურასტნელი. თავმან თქვენმან, დიდად მოგვეწონეს, კაცად კმა იყვნეს. წამოდგეს ზედა მეტუკე-მედაბდაბენი და მოდგა ჩვენი ლაშქარი და ზმა იყო. გავიდეს ამირან დარეჯანის ძე და სეფედავლე დარისპანის ძე შეკაზმულნი. რად-მცა ინახოდეს ჭაბუკნი

მათებრნი? დორათ დილამმან ეგრე თქვა: თვალად, ღმერთო, ჩვენნი სჯობან და გამარჯვება ღმრთისაგან არს-ო. კაცი მოგზავნეს: ვირემდის ლაშქართა ზე არა უკუ-ჰყრით, ჩვენ მანდა არა მოვალთ-ო. გვიბრძანეს შორს უკუ-დგომა და ნახოთ ჭაბუკობა ამირანისი და სეფედავლესი! შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა, შეუტყვეს და შეიბნეს. გარდაცდა დიდი ომი. ნახეთ მუხთლობა მათი! ანაზდად ომსა შიგან კარნი ქალაქისანი გაახვნეს და იჩქითად გამოვიდეს მოხოსტან ღაზნელი, საბურ მისრელი, ფირუზენ ბივრელი და აბირ არაბი. სამნი დარეჯანის ძესა ზედა მივიდეს და სამნი სეფედავლესა ზედა.

თქვა ამირან დარეჯანის ძემან: გამო-ღმერთო-ვიდეს, რომელთა გამოველოდით-ო.

სეფედავლე ეგრე თქვა: გამო-ღმერთო-ვიდეს! რომელმან-ცა უწინ დავკოცნეთ, იგი-ცა ვჯობდეთ-ო!

ფიცხლა შეუტყვეს.

დორათ ეგრე თქვა: ამას ვიტყოდი: სიმუხთლესა შინა იყვნეს-ო.

წავედით ფიცხლად ჩვენ-ცა შველად და, თავმან მეფობისა შენისამან, ვირე ჩვენ მივესწრებოდით, მათ ორთა იგინი ექცნო-ვე დაეკოცნეს. ამაზედა მოვიდა ლაშქარი ჩვენი. რა მოქალაქეთა იგი ნახეს, გაიქცეს. შევედით ქალაქსა შინა, დავკოცნით, ქალაქი იგი წაუღეთ და რისხვა ღმრთისა დავეცით. არ-ცა დიაცი დავარჩინეთ და არ-ცა მამაცი სისხლთათვის მზისა ჭაბუკისათა. დავწვით ქალაქი მათი და წამოვიხვენით საჭურჭლენი: თვალი, მარგალიტი და სტავრა, რომლისა არა იყო რიცხვი. ავკიდეთ აქლემებსა და ჯორებსა, წამოვედით გამარჯვებულნი და მხიარულნი.

ესე იყო ძებნა სისხლთა მზისა ჭაბუკისათა ამირანისა და სეფედავლესაგან. გაგზავნეს მახარობელი დედოფალს თანა, დედასა მზისა ჭაბუკისასა. მან შეასხა ქება და წარმოთქვა მადლი და უბოძა დიადი საბომავარი დორათ დილამსა, გაეთაყვანა და წავიდა. მოვედით ბაღდადსა და არა გაუშვა სეფედავლე ამირან დარეჯანის ძემან. წელიწადსა ერთსა ერთგან იყვნეს, განისვენებდეს, ნადირობდეს და ნადიმობდეს. ეგზომ უყვარდათ ერთმან-ერთი, რომელ არა-ვის უნახავს ეგრე მოყვარულნი კაცნი ორნი მათებრნი ღმერთსა არა დაეზადნეს. ლაღობდიან, იცინოდიან და შეექცეოდინ.

რა წელიწადი ერთი გამოცდა, დაჰპატიჟა ამირან დარეჯანის ძემან და სეფედავლე ვერა დაიჭირა. მერმე მან გვიკმნა მისსა სახლსა დარისპან-შაჰარსა. წავედით და დავყვენით წელიწადი ერთი მუნ პატივსა, ძღვნობისა და განსვენებისა არა იყო რიცხვი, შეიყვარეს ერთმან-ერთი. რა წელიწადი გამოცდა, წამოვედით ძღვნითა და ნიჭითა დიდითა გამდიდრებულნი დარისპან-შაჰრით და მოვედით ბაღდადსა.

აქ დასრულდა კარი სისხლთა ძებნისა. ნუ-მცა დაესრულების სუფევა მეფობისა თქვენისა უკუნისამდე, ამინ.

11

კარი მეთერთმეტე

სისხლთა ძებნისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცნვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

გაგზავნა კაცი სეფედავლეს თანა ამირან დარეჯანის ძემან და წაატანა თანა რაიბ ნოზა და ეგრე შეუთვალა.

"გაიკითხე ესე კაცი და გაიმზოს ამბავი მზისა-ჭაბუკისა და სცნა სიკეთე და ჭაბუკობა, სიშვენიერე და ბოლოდ მუხთლად სიკვდილი უზადოთა კაცთაგან და ამბავი დიდად დასამძიმებელი და მოგაქსენოს ანდერძი მისი. ესე უთქვამს, ვითა: ვინ-ცა კარგი ჭაბუკი

იყოს, მან ძებნოს სისხლი ჩემი. რა ცნას ჭაბუკობა ჩემი და სიკეთე, შევეწყალები და სისხლთა ჩემთა ემეზს-ო. აწ მოვიდეს სახლსა ჩემსა დედა მზისა ჭაბუკისა და დიდებულნი მისნი, დორათ დილაში, ყმა მისი, და შვილი მზისა ჭაბუკისა ამისთვის, რომელ ვძებნნეთ სისხლნი მისნი. მოვიდოდეს თქვენთანა-ცა და მე აღარა გამოუშვენი ამისთვის, რომელ ბერი დიაცი არის და გზანი შორნი და მნელნი იყვნეს. მე შენ მაგიერ და ჩემ მაგიერ მიქადებია ესე პირი, რომელ ანუ ვძებნნეთ სისხლნი მზისა ჭაბუკისანი და ანუ ჩვენ-ცა დავიკოცნეთ".

მას-ვე თანა წავიდეს მოციქულნი სეფედავლესა თანა და შემდგომად მრავალთა დღეთა მივიდეს. ასმიოდა ამბავი მზისა ჭაბუკისა. სიკეთე და მუხთლად სიკვდილი. დამძიმებოდა დიდად და ეგრე შემოეთვალა: ვითა ჰხედების ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე გიბრძანებია. წამოვალ და დაგხედები რომელსა-მე გზასა ლაზანისასა. არის დიდი და მაგარი ქვეყანა, ლაშქარი დიდი და მნელი. და ჩვენ-ცა ლაშქრითა წავიდეთ-ო. ადგილი დაესახელა, ვითა: მუნ შევიყარნეთ-ო.

შევეკაზმენით [ჩვენ] და იგი დორათ დილაში, ხაზართა ლაშქრითა ორმოცი ათასითა კაცითა წავედით. მივედით მას ადგილსა, სადა მოსლვა ეთქვა სეფედავლეს მას-ვე ადგილსა მოსრულიყო იგი-ცა და ჩვენ-ცა მივედით ლაშქრითა ორმოცი ათასითა. მეტად გაეხარნეს სეფედავლეს მისლვა ამირან დარეჯანის ძისა. მოიკითხეს ერთმან-ერთი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! წავედით და ვიარეთ მრავალი დღე. მოვიდეს კაცინი ჯაშუშნი დორათ დილამისანი. გვითხრეს ლაზნელთა ამბავი, ვითა: უცნია მისლვა თქვენი და ჰკრეფენ ლაშქარსა ლაზანსა შიგან. მათად შველად მოსრულ არიან სორაზან რასელი, უსტარაზან ასურასტნელი, კარგნი ჭაბუკნი და დიდისა ლაშქრისა პატრონნი, მაგრა თქვენ, ვინათგან ორნი-ვე მოსულხართ და ყმანი ესე თქვენნი, ომისა თქვენისა გასწორება არა ეგების-ო.

წავედით. აქათით ესენი ვიყვნით: ამირან დარეჯანის ძე, სეფედავლე დარისპანის ძე, მე სავარსიმის ძე აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ყამარ ყამრელი, ქაოზ ქოსის ძე, სეფედავლეს ყმა ომარ და დორათ დილაში.

მუნით იყვნეს მოხოსტან ლაზნელი, სორაზან რასელი, უსტარაზან ასურასტნელი, ფირუზენ ბივრელი, საბურ მისრელი, აბირ არაბი, ალი ნადაბის ძე და შვიდნი ყმანი მათნი ლომნი ჭაბუკნი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! დიდსა და ფიცხელსა ომსა გაიმბობ:

იყო ლაშქარი ჩვენი ორმოცი ათასი და მათი განა-ლა-მცა უფროსი. ვითა მივეწურენით ათისა დღისა სავალსა, მოვიდა მარტო სორაზან რასელი ნახვად და ვნებად ჩვენდა დიდი ავნო ლაშქართა ჩვენთა. მას დღესა მოგვიკლა ხუთასი ოდენ კაცი და წავიდა.

მეორესა დღესა მოვიდა უსტარაზან ასურასტნელი ვნებად ჩვენდა და გვავნო მან-ცა კვლა უფროსი. რასა-ლა ვაგრძელებდე, თავის თავისად იგინი ყველანი მოვიდეს და ყოველთა დღეთა ავნეს ლაშქართა ჩვენთა დიდი და ჩვენ არა გამოგვიჩნდიან. მივეწურენით ლაზანს დღისა ერთისა სავალსა. დილასა მივედით კართა ქალაქისათა. მას დღესა შევეკაზმნეს ამირან დარეჯანის ძე და სეფედავლე დარისპანის ძე და ჩვენ-ცა ყოველთა გვიბრძანეს და დავეკაზმენით. ლაშქარი ყოველი რაზმად დააწყვეს, თვით ორნი-ვე, ამირან დარეჯანის ძე და სეფედავლე დარისპანის ძე, წინა წაგვიძღვეს. მივედით. მას დღესა ომსა მოველოდით. ვითა აგვიჩნდა ქალაქი, ჰკრეს ზუკსა და ზმა შეიქმნა. დავხედენით, რომელ ეკაზმებოდეს ქალაქსა შიგან იგი ლაშქარი. მივედით კართა ქალაქისათა და გამოვიდა ლაშქარი მეტად დიდი. ერთი-ცა მათ ჭაბუკთაგანი არა გამოვიდა მას დღესა, ლაშქარნი ოდენ გამოუშვეს. რა იგინი არა გამოვიდეს, არ-ცა ამირან და სეფედავლე გავიდეს და არ-ცა ჩვენ მიგვიშვეს, მაგრა ლაშქარსა შეუზახნეს მივიდა ჩვენი ლაშქარი, დაერივნეს ერთმან-ერთსა. იგი დღე მწუხრამდისი იბრძოლეს. დაიჯოცა ორგნით-ვე ურიცხვი ლაშქარი და სილაქმან გაყარნა. თავმან თქვენმან, ფიცხლად ომად კმა იყო, თუ-ცა იგი სახელოვანნი ჭაბუკნი არა იყვნეს მუნ. დავდეგით ჩვენ კართა მის ქალაქისათა და გარეგანნი ყველანი მოვარბივენით და დავწვით. ყოველთა დღეთა ლაშქარი გამოვიდის და თვით იგინი არა გამოვიდით. დიადი კაცი ივოცებოდა მუნითა-ცა და ჩვენი-ცა.

მაშინ ეგრე ბრძანა სეფედავლე: მიკვირს, რომელ ეგზომ კარგნი ჭაბუკნი არიან და არა გამოვლენ! რა ღონე არს-ო?

ამირან დარეჯანის ძემან ეგრე არქვა: არ-ცა ჩვენ გასრულვართ ომად და ხან-გრძელი ჰგონიათ ჩვენი აქა დგომა და მართლად-ცა ჰგონიათ ვირე ქალაქს არა წაუღებთ და ანუ არა დავიჯოცებით, აქათ არა წავალთ. ამით არა გამოვლენ ჯერეთ-ო.

ამაზედან ლაშქარი გამოვიდა ქალაქით მეტად დიდი და აქათ ჩვენი ლაშქარი მივიდა. ომი შეიქმნა ფიცხელი.

დორათ დილამმან ეგრე თქვა: ხედავთ მუხთლობასა ამათსა, რომელ თვით არა გამოვლენ და ლაშქარსა გამოუშვებენ? ამას მით იქმენ, რომელ ჩვენი ლაშქარი დაილიოს და მათი არა დაილევს მით, რომელ მათსა ქვეყანასა შინა ვართ-ო. და რა ჩვენი ლაშქარი დაილევს, ცოტათა კაცთა ზედა დაგვესხმიან, მზისა ჭაბუკისაებრ ჩვენსა-ცა ჰლამიან მუხთლად სიკვდილსა, მაგრა ჩვენ ამასა ნუ მოუსმენთ-ო.

რა ესე თქვა დორათ, ფიცხლად ცხენი შეუტევა. რა იგი ნახეს, ჩვენ-ცა გვიბრძანეს ამირან და სეფედავლე. ჩვენ-ცა შეუტევეთ, დაგვოცენით, რომელ რისხვა ღმრთისა დავეცით და ქალაქსა შევახვეწენით.

ეგრე შეჰყვილა დორათ დილამმან: თქვენ მუხთლობასა დაჩვეულ ხართ და ესე არა იცით, რომელ ამათ მუხთლობითა ვერასა ავენებთ. თუ ჭაბუკნი ხართ, თქვენად ომად მოსრულ არიან, გამოდით და შეებით-ო. ლაშქართა ერთმან-ერთსა რად აზრძოლებთ? ამას უკანით, როდეს-ცა ლაშქართა გამოგზავნით, ამას უზამთ, რა-ცა აწ გვიყოფია-ო.

ზედათ ავად და ეუბნეს იგინი დორათ დილამსა ეგრე ჩამოჰყვილა ალი ნადიბის ძემან: შენ წამოსძლოლიხარ წინა და მოგიცთუნებინა ეგე ჭაბუკნი, თვარა მაგათი საქმე რა იყო აქა? აწ თუ დიაცი არა ხარ, გამოდი ხვალე, მე და შენ შევიბნეთ-ო.

გამოსთხოვეს მუქარა ერთმან-ერთსა და ხვალისად დაასკვნეს ომი.

გათენდა ზედა. გამოვიდა იგი ალი ნადიბის ძე შეკაზმული და ზედა წამოდგეს იგი ჭაბუკნი და წამოდგა ყოველი ქალაქი. ეგრე-ვე გავიდა დორათ დილამი შეკაზმული.

ეგრე შემოჰყვილა მოხოსტან ღაზნელმან ალი ნადიბის ძესა: მალე აჯობე და შინა მშვიდობით შემოვედ-ო.

ეგრე შეჰყვილა დორათ დილამმან: მტერი-მცა ჩემი ეგრე შემოვა, ვითა ეს შემო-და-ვიდეს.

ფიცხლად შეუტევეს ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. დიდი ომი გარდაიკადეს შეეტყობოდა, რომელ დორათ აჯობებდა. ეგრე თქვა: აბა, აწ გეწყალოდეს პატრონი ჩემი მზე-ჭაბუკი, რომელ ვითართა კაცთა მუხთლად მოჰკალით-ო. შეუტევა, ჰკრა წრმალი ჩაბალახსა ზედა და მკერდამდის ჩაჰკვეთა და მოკლა. ჩვენ შეექმენით სიხარული და მათ დაუმძიმდათ მოვიდა დორათ და თაყვანი-სცა ამირანს და სეფედავლეს. მათ მადლი უბრძანეს. ვითა ჰშვენის სიკეთესა და ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე იყავ-ო.

მით დლითგან ლაშქარსა აღარა გამოუშვებდეს. ეგრე მოუგზავნეს კაცი სორაზან რასელმან და უსტარაზან ასურასტნელმან ამირანს და სეფედავლეს. არ-ცა, ღმერთო, საქმე თქვენი-ა და არ-ცა ჩვენი. აწ ვინათგან მზისა ჭაბუკისა სისხლის ძებნად მოსრულხართ და ჩვენ ამათად -- მეშვლად, უომრობა არა ეგების ჩვენგან. ბრძანეთ და ხვალე გამოედით.

ამათ ეგრე არქვეს: ომი, ღმერთო, ადრე-ვე ჰამდა, მით რომელ არა ჭაბუკთა კელია უომრობა. აწ დიდად, ღმერთო, ბრძანეთ და ჩვენ მზანი ვართ-ო.

დილასა გამოვიდეს იგი სორაზან რასელი და უსტარაზან ასურასტნელი

შეკაზმულნი და წამოდგეს ზედა ყოველი ქალაქი. ეგრე-ვე გავიდეს ამირან და სეფედავლე. შეუტივეს და შეიბნეს, ვითა ჰხედობოდა ჭაბუკობასა მათსა. იბრძოდეს დილითგან მწუხრამდის და სიღამემან გაყარნა. შევიდეს ქალაქსა და შეიქმნა სიხარული ვერა ჯოხნისათვის. ჩვენ დაგვიმძიმდა მათგან ომისა გასწორება. და ეგრე ბრძანეს: არა თუ იმათი დაჯოცა არა შეგვეძლო, განა თუ-ცა დაგვეჯოცნეს, მზისა-ჭაბუკისა მკლველნი აღარა გამოვიდოდეს. ამათი არა ბრალია, მემველნი კაცნი არიან.

დილასა გამოვიდეს შვიდნი ყმანი მათნი და ჩვენ გამოგვთხოვეს მუქარა. გავედით ჩვენ-ცა: მე -- სავარსიმის ძე, აბან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ზადრის ძე, ქაოზ ქოსის ძე, ყამარ ყამრელი და ომარ, სეფედავლეს ყმა. შევიბენით და დიდი ომი გარდაცდა. ველარ დაგვიდგნეს, გაგვექცნეს, ქალაქისა კართა მივეწივენი და შიგნით ლაშქარი გამოვიდა მათად შველად. ოთხნი დავჯოცენით და სხვანი დაგვაყრევინეს. შემოვიქეციით გამარჯვებულნი. მადლი გვიბრძანეს.

დავყვენით დღენი მრავალნი და ომი აღარა შეიქმნა მერმე მათ-ვე კაცი მოეგზავნა, ვითა: ყოვნა ომისა აღარა კამს-ო. აწ ხვალე ჩვენ-ვე გამოვალთ. ძოდან ვერა რომელმან დავაჯერეთ ერთმან-ერთი. გამოდით და აწ მუნამდის ვიბრძოლოთ, ვირე ერთმან-ერთსა დავაჯერებდეთ. თქვენნი ლაშქარნი შორსა უკუ-ყარენით, რომელ ვერა გიშველონ და, თუ თქვენ მოგვერივნეთ, კარნი ქალაქისანი დავცმნეთ, რომელ ჩვენ ვერა-ვინ გვიშველოს.

დაასკვნეს ომი ხვალისად.

დორათ დილამმან ეგრე თქვა: მუხთალი არის ისი, რომელ ეგრე თქვეს: ლაშქარი შორს უკუ-ყარეთ-ო.

სეფედავლე ეგრე უთხრა: დორათ დილამო, ნუ შეიჭირვებ, ჩემსა მზესა აწ ნახო ჭაბუკობა ჩვენი-ო.

ვითა ზედა გათენდა, გამოვიდეს სორაზან რასელი და უმტარაზან ასურასტელი. თავმან თქვენმან, დიდად მოგვეწონეს, კაცად კმა იყვნეს. წამოდგეს ზედა მებუკე-მედაბდაბენი და მოდგა ჩვენი ლაშქარი და ზმა იყო. გავიდეს ამირან დარეჯანის ძე და სეფედავლე დარისპანის ძე შეკაზმულნი. რად-მცა ინახოდეს ჭაბუკნი მათებრნი? დორათ დილამმან ეგრე თქვა: თვალად, ღმერთო, ჩვენნი სჯობან და გამარჯვება ღმრთისაგან არს-ო. კაცი მოგზავნეს: ვირემდის ლაშქართა ზე არა უკუ-ჰყრით, ჩვენ მანდა არა მოვალთ-ო. გვიბრძანეს შორს უკუ-დგომა და ნახოთ ჭაბუკობა ამირანისი და სეფედავლისი! შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა, შეუტევეს და შეიბნეს. გარდაცდა დიდი ომი. ნახეთ მუხთლობა მათი! ანაზდად ომსა შიგან კარნი ქალაქისანი გაახვენეს და იჩქითად გამოვიდეს მოხოსტან დაზნელი, საბურ მისრელი, ფირუზენ ბივრელი და აბირ არაბი. სამნი დარეჯანის ძესა ზედა მივიდეს და სამნი სეფედავლესა ზედა.

თქვა ამირან დარეჯანის ძემან: გამო-ღმერთო-ვიდეს, რომელთა გამოველოდით-ო.

სეფედავლე ეგრე თქვა: გამო-ღმერთო-ვიდეს! რომელმან-ცა უწინ დავჯოცნეთ, იგი-ცა ვჯობდეთ-ო!

ფიცხლა შეუტევეს.

დორათ ეგრე თქვა: ამას ვიტყოდი: სიმუხთლესა შინა იყვნეს-ო.

წავედით ფიცხლად ჩვენ-ცა შველად და, თავმან მეფობისა შენისამან, ვირე ჩვენ მივესწრებოდით, მათ ორთა იგინი ექცნის-ვე დაეჯოცნეს. ამაზედა მოვიდა ლაშქარი ჩვენი. რა მოქალაქეთა იგი ნახეს, გაიქცეს. შევედით ქალაქსა შინა, დავჯოცენით, ქალაქი იგი წაუღეთ და რისხვა ღმრთისა დავეცით. არ-ცა დიაცი დავარჩინეთ და არ-ცა მამაცი სისხლთათვის მზისა ჭაბუკისათა. დავწვით ქალაქი მათი და წამოვიხვენით საჭურჭლენი: თვალი, მარგალიტი და სტავრა, რომლისა არა იყო რიცხვი. აკვიდეთ აქლემებსა და ჯორებსა, წამოვედით გამარჯვებულნი და მხიარულნი.

ეს იყო ძებნა სისხლთა მზისა ჭაბუკისათა ამირანისა და სეფედავლესაგან. გაგზავნეს მახარობელი დედოფალს თანა, დედასა მზისა ჭაბუკისასა. მან შეასხა ქება და წარმოთქვა მაღლი და უბოძა დიადი საბოძვარი დორათ დილამსა, გაეთაყვანა და წავიდა. მოვედით ბაღდადსა და არა გაუშვა სეფედავლე ამირან დარეჯანის ძემან. წელიწადსა ერთსა ერთგან იყვნეს, განისვენებდეს, ნადირობდეს და ნადიმობდეს. ეგზომ უყვარდათ ერთმან-ერთი, რომელ არა-ვის უნახავს ეგრე მოყვარულნი კაცნი ორნი მათებრნი ღმერთსა არა დაეზადნეს. ლაღობდიან, იცინოდიან და შეექცეოდიან.

რა წელიწადი ერთი გამოვდა, დაჰპატიჟა ამირან დარეჯანის ძემან და სეფედავლე ვერა დაიჭირა. მერმე მან გვიწმნა მისსა სახლსა დარისპან-შაჰრსა. წავედით და დავყვენით წელიწადი ერთი მუნ პატივისა, ძღვნობისა და განსვენებისა არა იყო რიცხვი, შეიყვარეს ერთმან-ერთი. რა წელიწადი გამოვდა, წამოვედით ძღვნითა და ნიჭითა დიდითა გამდიდრებულნი დარისპან-შაჰრით და მოვედით ბაღდადსა.

12

კარი მეთორმეტე

ბაღბეთს შესლვისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! ადიდნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორ-გულთა თქვენთა!

დღესა ერთსა ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან სიარულად გასლვა მინდორსა შიგან. გავედით და ვიარებოდით, გავეშორენით ქალაქისაგან. მო-ვინმე-ვიდა კაცი შიკრიკი, შავნი ღართნი ტანსა ეცვენეს. თაყვანი-სცა ამირან დარეჯანის ძესა და მისცა ცოტა წიგნი. მერმე უბრძანა მას შიკრიკს: რა იგი-ო? მან ეგრე მოაქსენა: მარტომან გამიკითხე-ო. მე გაველ და მათ დიდი ხანი იუბნეს მარტოთა. მერმე მიბრძანა მისლვა, მივედ და ეგრე მიბრძანა: თვით გამოიცან, ისი კაცი ვინ არის, ანუ სით მოვალს-ო. მოვაქსენე: მე, თქვენმან მზემან, არა ვიცი-მეთქი. მერმე მიბრძანა: ისი ბაღბთა მეფისა ცოლისა არის. ბაღბთა მეფე მოუკლავს ბაღბამს ვის-მე ყამის ძესა და წაუღია ყოველი სამეფო მისი დარჩომია დედოფალსა ერთი-და ქალაქი, ასული უვის და მას ცოლად სთხოვს. მოდგომილ არს გარე და მიუწურავს ქალაქი წაღებასა. აწ მე უწმივარ, ვითა: გაქებენ, ამირან დარეჯანის ძეო, და თუ ეგეთი ჭაბუკი ხარ, მოედ და ასული ჩემი ცოლად შეგროთო, წაილე ბაღბეთისა ქალაქი საჭურჭლენი ჯერეთ კელსა მაქვს. და მიუწურავს წაღებასა, თუ მალე არა გვიშველი-ო.

მე დამიმძიძა დიდად ამით, რომელ საჭირო გზა იყო და ბაღბამ ყამის ძე ლომი და გამარჯვებული ჭაბუკი იყო და ჩემგან დაშლა არა ეგებოდა. მოვაქსენე: ვითამცა გწადიან, ეგრე-ვ ქმენით-ო. ბრძანა: გამომირჩევია და წავიდეთ-ო.

მოაქსენა შიკრიკმან: თუ დიდად არ გაისწრაფებ, ვეღარ ესწრები, წაუღებენ ქალაქსა. თვით ბაღბამ ყამის ძე არ არის მუნ, ლაშქარნი ოდენ დგანან. თუ იგი მიგისწრობს, უღონოდ წაიღებენ-ო.

წამოვედით შინა და დაუწყეთ საურავსა ქმნა.

ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: არ-ცა ულაშქროდ წამს წასლვა და არ-ცა ლაშქრითა-ო.

მოაქსენა შიკრიკმან. აწ-ვე მოვაქსენო: არა არის რიცხვი ლაშქრისა, ამაზედა ვითამცა წამს, წადით-ო.

დაარჩია თავისა ლაშქართა შიგან ხუთასი ცხენოსანი, რომელ არა იყო ბაღდადელთა სამეფოსა შინა უკეთესი. წავედით და წავგიძღვა წინა შიკრიკი.

აქათგან ესენი ეიყვენით: ამირან დარეჯანის ძე, მე -- სავარსიმის ძე, აზან ქამანის ძე, ალი მოჰამადის ძე, ასან ბადრის ძე, ყამარ

ყამრელი და ქაოზ ქოსის ძე და იგი ხუთასი ცხენოსანი. ოდეს-მცა გენახენით, ამას ბრძანებდი, თუ ქვეყანათა ზედა კაცად კმარიან-ო.

ეგრე თქვა მან შიკრიკმან. თუ-ცა ცოტანი არა იყვნეთ, არა არს კაცი თქვენებრი პირსა მიწისასა-ო.

უბრძანა ამირან: გაგვიძელ წინა და ეგე-გვარსა ნურას იურვი ვითა წავედით და მივედით ბალხეთს, იყო დიდი მაღალი ქედი მაზედ წავადეგით და დაეხედენით, ლაშქარნი გაგვიდიადდეს.

თქვა შიკრიკმან: აქა ბალხამ ყამის ძე არა არს ჯერეთ-ო. გაგვიკვირდა უპატრონოდ მათ ლაშქართა სიდიდე. თქვა ამირან დარეჯანის ძემან გამოვარჩიოთ და ეგრე შევიბნეთ-ო. გავედით კიდე ამირან დარეჯანის ძე და ექვსნი ყმანი მისნი. ეგრე გვიბრძანა: თქვით ყველამა და, ვისი-ცა სიტყვა სჯობდეს, იგი დავამტკიცნეთ.

თქვა აბან ქამანის ძემან: ისი ლაშქარი დიდი არის და პირდაპირი ომი არ ძალ-გვიც. აწ გამოვარჩიოთ ადგილი და დავდგეთ, ჩვენ წავიდეთ. მცირედნი კაცნი ვიბეზღნეთ და მოვიყვანნეთ სიმარჯვესა და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქმნას-ო.

თქვა ალი მოჰამადის ძემან: არ ვარგა გამობეზღება, დიდი ლაშქარი არის. დავესხნეთ დილასა ერთსა კერძსა და, ვინ მოკვდეს. მოკვდეს და, ვინ დარჩეს, დარჩეს.

თქვა ასან ბადრის ძემან: მე ესე გამომირჩევია, ჭამონ პური და შეიხვენენ ტაბლა შინა, მათ კაცთა შიში არა-ვისი აქვსთ გულსა. მივიდეთ, დავესხათ თავსა და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქმნას-ო.

თქვა ყამარ ყამრელმან: მომეცით ორასი კაცი და დადეგით აქა თქვენ. მე მივიდე, ვიბეზღნე და დაუწყო ომი მუნამდის, ვირე გამოვიდოდეს ყოველი ლაშქარი, დარჩეს კარავნი უკაცურნი. მერმე თქვენ რა-და გინდა, ქმენით. მე, თუ უნდა, მომკლან და, თუ დავრჩე, ღამით შემოვალ.

თქვა ქაოზ ქოსის ძემან. ჩვენ ისი ცხენოსანნი მეტსა ვერას გვარგებს ამით, რომელ დაგვაბმენ ისი ჩვენნი კაცნი ჩვენ-ვე. აწ პატრონი ჩვენი და ჩვენ მივიდეთ ღამით და, რომელი წინა დაგვხვდეს, უკლავად, ღმერთო, ვერა წაგვივა. შინა მშვიდობით შევიდეთ, თვარა დიდი ლაშქარი არის, რომელთა-მე მოჰკლვენ და რომელთა-მე ჩამოჰყრიან და ჩვენგან ესე არა ეგების, რომელმ-ცა არ უშველეთ. სჯობს ჩვენი მარტოთა მისლვა ამით, რომელ ჩვენი დამართებთი კაცი იქი არა არის, და ჩვენ მშვიდობით შევალთ-ო.

მერმე მე, სავარ, ვთქვი: ძმანო, რად იტკიცებთ თავსა? რა-ცა თვით ჰმარჯვია, მას იქმს პატრონი ჩვენი-ო.

თქვა ამირან დარეჯანის ძემან: ვითა თქვენსა ჭაბუკობასა მართებს, ყველა ეგრე გითქვამსთ. მაგრა ვინაფთგან თვით მე აქა ვარ, მაგისი ერთისა-ცა ქმნა არ ეგების. აწ რაზომ-ცა დიდი ლაშქარი არის, ომსა ვერ-სით წაუვალთ. აწ დღისით მივიდეთ და, სადა უფროსნი ლაშქარნი იყვნენ, მუნ შევებნეთ.

დავასკვნით ესე პირი. უბრძანა მას შიკრიკსა: წაედ და აცნობე მოსლვა ჩვენი პატრონსა შენსა. წავიდა იგი შიკრიკი: ჩვენ დავეკაზმენით და შევსხედით უკეთესთა ცხენთა და ჩავიცვით საჭურველები. ოდეს გენახეთ, იტყოდი, თუ-ცა: იმა კაცთა ვერა დამართებს მტერი-ო. ვითა მივედით ლაშქართა კიდესა და აცნობეს დედოფალსა ჩვენი მოსლვა, შეიქმნა ზმა დიდი ქალაქსა შინა, წამოაყენეს ზედა მეზუე-მედაბდაბენი, დროშანი მრავალნი და სცემდეს ზარსა ვითა ცნეს მათ გარეგანთა ლაშქართა, რომელ მოვიდა ვინ-მე მუშველი მოქალაქეთა-ო, ფიცხლა დაეკაზმა ყოველი ლაშქარი და დადგეს. მივედით ჩვენ და, სადა უფროსნი დგეს, მუნ შევებნით. თავმან მეფობისა შენისამან, არა მინახავს ეგზომი ფიცხელი ომი. მოვიდა ყოველი ლაშქარი ჩვენზედა, დაგვფანჩნეს სიდიდითა ლაშქართათა. გავაპენით ლაშქარნი და გავედით ცალ-კერძ. ოდეს დაეხედენით, აღარა იყო ჩვენთანა ამირან დარეჯანის ძე, ოდეს კვლა

დავხედვით, ცალკე იყო ლაშქართა შიგან და იბრძოდა ფიცხლად, მოეკლა მრავალი კაცი და ცხენი მოსდევდა ყოველი ლაშქარი უკანა და მოუკლეს ცხენი და გაუტყდა ჯრმალი. მაშინ მოსწვადის ცხენსა ბარკალი და მით იცემებოდის. ვითა ვნახეთ, უყვივლეთ ერთმან-ერთსა და შევიყარენით ექვსნი-ვე ერთად. მოგვეგება წინა ყოველი ლაშქარი. ზენარმან ღმრთისამან, ცოტათა კაცთაგან ეგზომ ფიცხელი ომი არა ნახულა. დაგვიკოცეს ცხენები და სამხრამდისი ვიბრძოლეთ და ვერა შევატყვევით კლება დარეჯანის ძესა, უფიცხე და უფიცხე იბრძოდის. და გვხედვიდა ზედა დედოფალი, ბალხთა მეფისა ცოლი, და ასული მისი და ყოველი ლაშქარი და ვერა შეემლო შველად ჩვენდა. ეგზომ შევაავევით იგი გარეგანნი ლაშქარნი, რომელ თანა ველ-რა მოგვიდგეს და მშვიდობით შევედით ქალაქსა. ჩამოგვეგება დედოფალი, ბალხთა მეფისა ცოლი, და ყოველი ლაშქარი. ესე იყო პირველი გაჩვენება, რომელ გაჩვენა თავისსა ცოლსა ამირან დარეჯანის ძე შევედით სახლსა სამეფოსა. არა იყო რიცხვი საჭურჭლეთა სიმრავლისა და სხვათა ტურფათა. დავყავით იგი დღე მუნ. დაჯოცილიყო ჩვენი ცხენები ყველა და მის ხუთასისა კაცისაგან მოგვეყვა სამასი-ლა კაცი. მიმწუხრ მოვიდა კაცი და გვკითხა: მეჯინბეთ-უხუცესი ვინ არის? მოვიდეს, რომელ ცხენები მითვალოს. ადგა ქაოზ ქოსის ძე და წაჰყვა თანა მას კაცსა. მოვიდა და ეგრე თქვა: სამნი ცხენნი მიჩვენეს მჭლენი და არას ჰკელისანი. ჩვენ დაგვიმძიმდა და ჰკითხა ამირან დარეჯანის ძემან: ჩემსა მზესა, მითხარ მართალი-ო.

მოაკენა: შენმან მზემან, ხუთასი ტაიჭი ესეთი მიჩვენეს, რომელ მისებრი არა ნახულა, სამნი ცხენნი სათქვენოდ, რომელ არა დგანან მათებრნი ქვეყანასა ზედა.

მოუგზავნა დედოფალმან კაცი მისი დიდებული: შენ ხარ მეფე ყოვლისა ბალხეთისა, მასმიოდა ქება შენი და უფროსი ქებისაგან გნახე. აწ შეირთე ასული ჩემი ცოლად და დაიდგი სამეფო გვირგვინი თავსა, ნუ-თუ კვლა მომცეს შვილი ღმერთმან და ძლევა ამას კაცსა ზედა! სიმართლე ჩვენი და ჭაბუკობა შენი ერთგან შეკრბენ და ღმერთი ძლევასა მოგცემს.

გასცა დედოფალმან ბრძანება და შეკრბეს დიდებულნი ყოველნი და გარდაიკადეს ქორწილი. ერთი ყმა და ერთი ქალი მათებრნი არა ნახულან და არ-ცა ვის უნახვან. იყო ყოველი ბალხეთი შავითა შემოსილი მეფისათვის. გასცა ბრძანება დედოფალმან და აჰკადეს შავი ყველასა. დარეჯანის ძისა ცოლსა ვერა აჰკადეს. ესე თქვა, ვით: მე თვით ვიცი ჟამი შავთა აკდისა-ო. მას ღამით მიუგზავნა კაცი დედოფალმან: თუ ბრძანოთ, უკმენით დიდებულნი და ვაჭარნი, თავნი ქალაქისანი და ხვალე ნადიმი დაიდევით და გაიხარენით. ყველამან შეუთვალა: დიდად, ღმერთო, ჯამს-ო.

დიდნი ბანნი იყვნეს მეფისანი. დილასა მასზედა დაიდვეს ნადიმი. დასხნეს საჯდომნი ორნი დედოფლისათვის და ერთი დარეჯანის ძისათვის. დაჯდა და დაისვა ცოლი მისი გვერდით. დაჯდა დედოფალი და დაისხნა გვერდით ასი დიდებული ცალ-კერძ და ასი ცალ-კერძ. დაიდვა ნადიმი ეგეთი, რომელ არა მინახავს მისებრი. დავიწყეთ სმა და განსვენებთ. თქვა ამირან დარეჯანის ძემან: ნუ დაშლით ნადიმსა, სხედით და განისვენებდით. დღეს ომი ჩემი არს-ო. ითხოვა ცხენი, შეიჭურა და გავიდა. ჩვენ ვსხედით ყოველნი. დაუწყო ომი, ვითა ჰხედებოდა ჭაბუკობასა მისსა. დაჯოცა მრავალი ცხენი მათი და კაცი და შემოვიდა მშვიდობით. მოეკლა მაშინ ხუთასი კაცი. მოვიდა და დაჯდა ნადიმად-ვე. შეასხეს ქება და უძღვნეს დედოფალმან და დიდებულთა ძღვენი დიადი. აავსო ჭიქა ამირან დარეჯანის ძემან და მიბოძა მე, სავარსიმის ძესა, და ეგრე მიბრძანა: შესვი ეგე და ხვალე შენი არს ომი-ო. გამოულე და თაყვანის-ვეც და შევსვი.

ხვალისა დღესა დაჯდა მეფე ბანთა ზედა. დასხნეს დიდებულნი. შევეკაზმე და გაველ. თავმან თქვენმან, ნურას სიქადულად შემირაცხავთ, დიდად კარგად ვიყავ. მოვკალ მას დღესა სამასი კაცი და მიველ მას-ვე ნადიმსა ზედა. მიბრძანა მაღლი ამირან დარეჯანის ძემან. და მიბოძა დიადი საბოძვარი. დავსხედით სმად-ვე.

მერმე უბრძანა აბან ქამანის ძესა: ხვალე შენი არს ომი-ო. ადგა, თაყვანი-სცა, შევეკაზმა და გავიდა. კარგად იყო იგი-ცა მას დღესა. მოეკლა ორას ორმოცი კაცი, შემოვიდა შინა მშვიდობით. უბრძანეს

მადლი და უბოძეს საბოძვარი.

მერმე უბრძანა ალი მოჰამადის ძესა: ხვალე შენი არს ომი-ო. ადგა, თაყვანი-სცა და დაჯდა ნადიმად-ვე. დილასა შეეკაზმა ალი მოჰამადის ძე, გავიდა და შეება, მოკლა მას დღესა ორასი კაცი და შემოვიდა შინა მშვიდობით. უბრძანეს მადლი და უბოძეს საბოძვარი.

მეხუთესა დღესა უბრძანა ასან ბადრის ძესა: დღეს შენი არს ომი-ო. შეეკაზმა და გავიდა. ხედვიდა ყოველი დიდებული და თვით მეფე-ცა. მოკლა მას დღესა ას-სამოცი კაცი. თქვეს ყოველთა: კარგად იყო-ო. თავ-თავისთვის რომელ ყოველთა ომი გაგვიმარჯვდა, უკეთესობა აღარ ეგებოდა.

მერმე უბრძანა ყამარ ყამრელსა: ხვალე შენი არს ომი-ო. დაჯდა მეფე ნადიმად-ვე. შეეკაზმა ყამარ ყამრელი და გავიდა. შეუტევა და მოკლა ფიცხლად მრავალი კაცი და ცხენი. შემოვიდა, ცოტა წყლული იყო. მადლი უბრძანა და უბოძა საბოძვარი.

დარჩა ქაოზ ქოსის ძე უომარი. მოაქსენა: მიბრძანებ, მეფეო, თუ არა, ხვალე ჩემი არს ომი-ო. მეფემან მადლი უბრძანა: დია, ღმერთო, ჯამს-ო.

დაჯდა მეფე, დაიდვა ნადიმი. შეეკაზმა ქაოზ ქოსის ძე და გავიდა. ეგზომ ფიცხლად შეება, რომელ ეგრე თქვეს ყოველთა. იგი სჯობდა-ო. შინა შემოვიდა მშვიდობით. უბრძანა მადლი და უბოძა საბოძვარი. თქვეს ყოველთა: არ-ცა ვინ ამირან დარეჯანის ძესა ჰგავს და არ-ცა ვინ მისთა ყმათა ყოველსა ქვეყანასა ზედა.

დაეცა ზარი გარეგანთა ლაშქართა და გაგზავნეს კაცი ბალხამ ყამის ძესა თანა და შეუთვალეს ყოველი ყოფილი. იტყოდეს მას ბალხამ ყამის ძისასა: არა არს ერთი ჭაბუკი მისებრი-ო.

შემდგომად მცირედთა დღეთა მოვიდა ბალხამ ყამის ძე, შეეკაზმა გარეგანი ლაშქარი და დაუწყეს ბუკსა და დაბდაბსა ცემა. გავეგებეთ წინა და დავდეგით. ჩვენ ზედა მოვიდა ბალხამ ყამის ძე ლაშქრითა ურიცხვითა და მოკაზმულობითა, რომელ მეტი აღარა ეგებოდა. წამოდგა ლაშქართა წინ და დაიდვა მოწეული კარავი. არა გარდასწვდებოდეს თვალი სიდიდესა ლაშქართასა. შემოგზავნა კაცი ბალხამ ყამის ძემან და შემოეთვალა ამირან დარეჯანის ძეს-თანა: ხარ კარგი ჭაბუკი, რომელ მასმია, მაგრა ეგ, რა-ცა გიქმნია, არა კარგისა ჭაბუკისა ჯელია. ამათ ჩემთა ლაშქართა რა შეგცოდეს, რომელ დაჰკოცენ ბედითნი კაცნი? თუ კარგი ჭაბუკი იყავ, გამო-მცა-გეგზავნა კაცი და ეგრე გეთქვა: მე მოვედ, ამირან დარეჯანის ძე, მოედ და შევიბნეთ-ო, თვარა ამათი რა ბრალი იყო? აწ ვინ-ცა ხარ, ჯელისა ჩემისაგან, ღმერთო, გიწერია სიკვდილი და ნუ-ღა-რა იყოვნი. ხვალე ფიცხელი ომი არის შენი და ჩემი-ო.

გასცა პასუხი ამირან დარეჯანის ძემან: მოსულ-ვარ და შემირთავს ბალხთა მეფისა ასული ცოლად და მეფე ვარ ყოვლისა ბალხეთისა და ეგრე გიბრძანებია: რად დაჰკოცენ ჩემი ლაშქარი-ო? არა მიბრძოლია გულითა, თვარა სრულად დავჰკოცდი მე შენ მოგელოდი. აწ ხვალე ომი არს შენი და ჩემი-ო.

მაშინ გაწყრა ბალხამ ყამის ძე, ამპარტავანი კაცი იყო. შეეკაზმა ყოველი ლაშქარი. ხვალისა დღე სცემდის ბუკსა და დაბდაბსა. წამოაყენეს დორზანი. ზმა იყო. შეეკაზმა ამირან დარეჯანის ძე და გავიდა. გავედით ჩვენ-ცა. წამოდგა ზედა ყოველი ქალაქი და დედოფალნი-ცა. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა, შეუზახნეს და შეიბნეს. არა ისმოდა ყურთა ჯმა ჭეხისაგან ჳრმალთა. იბრძოლეს დილითგან მწუხრამდის და ვერა გარდაიწყვიტეს. შემოვიდა ამირან დარეჯანის ძე დაღრეჯილი ვერ ჯოზნისათვის.

მეორესა დღესა კვლა მოგზავნა კაცი: ხვალე ომი არს შენი და ჩემი. აწ, თუ ჭაბუკი ხარ, ნუ იკლებ, გუშინდელი ყველა ლაღობა იყო და აწ გარდაწყვეტა ჯამს-ო. მან შეუთვალა პასუხად: დამიწყველია მარჯვენა ჩემი მით, რომელ ჩემთვის ომი სხვას ვერა-ვის გაუსწორებია. მართლა გიბრძანებია, გუშინდელი ომი ლაღობა იყო და აწ გარდაწყვეტა ჯამს-ო.

ხვალისა დღე ეგრე-ვე შეეკაზმნეს და გავიდეს. ზმა იყო დიდი. გავიდა ამირან და გაგვიტანა ჩვენ, ექვსნი-ვე ყმანი მისნი, თანა. შემოუვლეს ნავარდი ერთმან-ერთსა და შეიბნეს. ფიცხლად შეუტევა ბალხამ ყამის ძემან ამირან დარეჯანის ძესა. უკრა ცხენსა და თავი მოუკვეთა და ჰლამოდა ჯობნასა. ადგა დარეჯანის ძე, შემოუკრა ცხენსა ჯრმალი და ოთხნი-ვე ფეკნი მოუკვეთა. შეუტევეს ქვეითად და შეიბნეს. ოდეს ცხენთა სხდეს, ყოლა არა გვანდეს. ესწრა ღამე-ვე და ვერა გარდაიწყვიტეს. გაიყარნეს და დაუმძიმდა მას-ცა და მას-ცა. დასწყევლა მარჯვენა თვისი დარეჯანის ძემან.

გამოვდეს დღენი და აღარა შეეზრახნეს ერთმან-ერთსა. მერმე მოეგზავნა კაცი ბალხამ ყამის ძესა და ეგრე შემოეთვალა: შენსა და ჩემსა შუა მცირედი ომი გარდასრულა, მაგრა დღენი წაღმა-ვე სხენან. შევიწიო ღმერთი და შეგანანიო შერთვა ცოლისა ჩემისა. აწ გამოგზავნე ექვსნი-ვე შენნი ყმანი და ექვსთა მე გამოგზავნი, შეიბნენ და გარდაიწყვიტონ-ო.

გავედით აქათ ექვსნი ჩვენ და გამოვიდეს ექვსნი მისნი. შევიბენით და ვიბროლეთ დილითგან მწუხრამდის. გაფიცხდით ჩვენ, გაგვექცნეს იგინი, მივეწიენით და ბალხამ ყამის ძისა კარავსა შიგან ჩამოყვარენით და დავკოცენით. ჰლამოდეს შემოტევებასა ლაშქარნი. გაუწყრა ბალხამ ყამის ძე მათ ლაშქართა: იგინი უბადონი იყვნეს და ესენი კარგნი, ამათი მადლი ჯამს-ო. მადლი გვიბრძანა, შეგვემოსნა.

შეუთვალა ამირან დარეჯანის ძესა თანა ესრეთ: შეგირთავს საცოლე ჩემი და დაგიკოციან ლაშქარნი ჩემნი. აწ ხვალე კვლა გამოედ, შეეკაზმე და დაიკიდენ პოლოტიკნი რკინანი სატკვიართა ადგილთა, გარდაწყვეტა არის შენი და ჩემი-ო.

შემოვედით და მოვაკსენე ამირანს შეთვლილობა ბალხამ ყამის ძისა და დაასკვნეს ხვალისად ომი. იტყოდეს ყოველნი: დღეს არს სიკვდილი რომლისა-მე-ო.

ვითა გათენდა, შეიქმნა გარეგანთა ლაშქართა შიგან კაზმა. შეეკაზმულიყო იგი ბალხამ ყამის ძე და შემოეგზავნა კაცი და ესე შემოეთვალა: თუ კარგი ჭაბუკი ხარ, ნუ დასლბები, გამოედ-ო. შეეკაზმა ამირან დარეჯანის ძე და გავიდა. მიუგზავნა კაცი ცოლსა მისსა და ესე შეუთვალა: გამოედ ბანთა ზედა დაჯედ და ჩამოღმა იჭვრეტდი. ისი საქმრო იყო შენი და აწ შენ ცოლი ხარ ჩემი. დღესა არის გარდაწყვედა: ანუ არს სიკვდილი ჩემი და ანუ მისი-ო.

გამოვიდეს დედოფალი [და ასული მისი] და დასხდეს. დედოფალმან ასულსა ეგრე უბრძანა: შვილო, არა ჯამს შენგან შავითა ყოფა.

მან ეგრე მოაქსენა: რა ჯამს ჩემგან, მე იგი ვქმნა-ო.

უბრძანა მონათა და გამოახმევეინა საჯდომნი ორნი, ერთი მოწეულისა და ერთი შავი. კვლა გამოახმევეინა ორი შესამოსელი, ერთი მოწეული და ერთი შავი, და ბრძანა: მკლველი მამისა ჩემისა და ამომწყვედელი სამეფოსა ჩემისა, მესისხლე ჩემი, და ქმარი ჩემი დღეს შეიბმინ. მოსრულ არს დღე ანუ სიცოცხლისა ჩემისა და ანუ სიკვდილისა. თუ ქმნას ღმერთმან და აჯობის დარეჯანის ძემან, ჩავიცვამ მოწეულსა და დავჯდები ოქრო-ქსოვილისა საჯდომთა და, თუ სძლონ ცოდვათა ჩემთა და აჯობოს იმა მესისხლემან, ჩავიცვამ იმა-ვე შავთა შესამოსელთა და დავჯდები საჯდომთა შავთა და აღარა მინდა საწუთრო, თუ ყოვლისა-ცა ქვეყანისა დედოფლობა მომხვედებოდეს-ო.

მოეწონა ესე სიტყვა დარეჯანის ძესა. და წამოდგა ზედა ყოველი ქალაქი. გავიდა დარეჯანის ძე აქათ. გამოვიდა მუნით ბალხამ ყამის ძე. შეუზახნეს ერთმან-ერთსა, ფიცხლად შეუტევეს. თავმან თქვენმან, არ-ცა კაცთა და არ-ცა ცხენთა ეგეთი ომი არა მინახავს. აბჯართა ზედა ცემა გვანდა ჭეხასა, რომელ არა გაიგონებოდა. გარდაალეწეს ოროლი და ჯრმალი და გამოიწვადეს სხვა. გაიყვანა ცხენი ამირან დარეჯანის ძემან და აგინა თავსა თვისსა და თქვა: წყეულ-მცა არს მარჯვენა ჩემი და ჭაბუკობა ჩემი-ო! ბალხამ ყამის ძემან-ცა გაიყვანა ცხენი და იგი-ცა რას-მე ბრდღვინვიდა. ჰგვანდა, რომელ აგინებდა თავსა თვისსა. ეგრე იყვილა დარეჯანის ძემან: გაფრთხილდი, ბალხამ ყამის ძეო, რომელ მოვიდა სიკვდილი შენი-ო. აიღო ჯელი საკრავად. ჩაშო თუ შეშინდა იგი ბალხამ ყამის ძე და ველარა

გასცა პასუხი. ჰკრა დარეჯანის ძემან ჩაბალახსა ზედა ჯრმალი და მკერდამდისი ჩაჰკვეთა და მოკლა იგი ბალხამ ყამის ძე. იზრიალა ლაშქართა სრულად და შეასხეს ქება დარეჯანის ძესა. გარეგანთა ლაშქართა რა ნახეს ბალხამ ყამის ძე მოკლული, გარდაჯდეს და თაყვანი-სცეს დარეჯანის ძესა და ეგრე მოაჯსენეს: აწ მონანი ვართ შენი-ო. ვითა ცნა დედოფალმან გამარჯვება დარეჯანის ძისა, ადგა და ღმერთსა მადლი მისცა და შეიმოსა მოწეული შესამოსელი და შეიქმნა სიხარული.

შემოვიდა ამირან დარეჯანის ძე გამარჯვებული. შევიდა პალატსა მოეგება დედოფალი წინა და თქვა: მადლი ღმერთსა, რომელ შეიქმენ შვილად ჩემდა, რომელ არა არს ჰაბუკი შენებრიო. და მოაგებეს შესამოსელი და გვირგვინი თვალ-მარგალიტითა შეკაზმული, რომელ კაცისა თვალსა არა უნახავს ეგრეთი. დაიდგა თავსა გვირგვინი და ჩაიცვა შესამოსელი და დაჯდა თავისა ცოლსა თანა. გაგზავნა კაცი მათ გარეგანთა ლაშქართა თანა და დიდებული ყველა შემოაყვანიან ქალაქსა და მისცა საბოძვარი დიადი დაჭირნა იგინი მუნ და ლაშქარნი გაათავისუფლნა. ავიდეთ ყოველი ბალხეთისა ქვეყანა, რომელ არა დარჩა ერთი ქალაქი და ერთი ციხე ჩვენი უნებელი. ვიყვენით დიდსა დიდებასა და სიხარულსა შიგან, ვითა ჰხედების ბალხთა მეფისა დიდებასა.

და მოვიდეს ყოველი ქვეყანა და სამეფო და შეასხეს ქება. ვნადირობდით და განვისვენებდით. არა-ვინ იყო მტერი და მეუწებელ პატრონისა ჩემისა ამირან დარეჯანის ძისა. თუ რა ვის წაეღო მას შლილობასა შინა, ყველანი მოღმა შემოეხვეწნეს შიშითა დარეჯანის ძისათა.

და იყო მას ქალაქსა მახლობელად დევი საშინელი. ჟამითი ჟამად მოვიდის მას ქალაქსა და დაჯდის კაცი მრავალი. დაჰვედრა დედოფალმან ყოველთა, რომელ ნუ-მც ვისგან მესმის ამბავი მის დევისა-ო. ღამესა ერთსა შეიქმნა ქალაქსა შინა ჟივილი ჩვენ ვკითხეთ: რა არის ესე? მათ ეგრე გვითხრეს: სიკვდილი შემოსრულ არს და კაცი უჟამოდ მოკვდების და ამისთვის არის ისი ჟივილი-ო. ჩვენ დაუჯერეთ. მეორესა დღესა შეიქმნა ეგრე-ვე ტირილი და, რა ვკითხეთ, იგი-ვე გვითხრეს. და ყოველთა ღამეთა ზოგ-ჯერ ძილ-პირ და ზოგ-ჯერ შუა-ღამე შეიქმნის ტირილი. რა გინდ ვკითხეთ, ეგრე-ვე გვითხრიან. თქვა ქაოზ ქოსის ძემან: არა არს სიკვდილი. თვარა დღისითა-ც რად არა-ვინ მოკვდების-ო?

დილასა მო-ვინმე-ვიდოდა დიაცი გზა გზა და შემოტიროდა, პირი დაეხოჯა. ნახა ამირან და იყივლა მან დიაცმან, ვითა: მეფეო, დაუშალავს დედოფალსა საქმე ესე შენთვის და ამოწყვეტილ არს ესე ქალაქი. ერთი ძე მესვა და წუხელის ღამაჲ დევმან მომიკლა. გაწყრა დედოფალი და უბრძანა გაყვანა დიაცისა. ბრძანა ამირან დარეჯანის ძემან: მოიყვანეთ ისი დიაცი-ო. ადგა მეფე და წამოვიდა სხვასა სახლსა და ჰკითხა მას დიაცსა: ვინ ღამაჲ დევი არს-ო? მან მოაქსენა: დევი არის დიდი და ვეშაჰსა ზედა ზის, ჯრმალი მოწვდილი ჯელთა აქეს და, ვისა-ცა მიხვდების, ჰკრავს და მოჰკლავს. წუხელის ჩემი შვილი კართა გარეთ დარჩომილიყო და იგი ზედა შემოჭდა, ჰკრა ჯრმალი, ზღუდე გაკვეთა სამი მჯარი და ჩემი შვილი მოკლა. ამა საქმითა მრავალი კაცი მოუკლავს, აწ მე თავი გამიწირავს და ესე საქმე თქვენთვის მომიჯსენებია და ესე თვით-ვე ვიცი, რომელ დედოფალი მშვიდობით არა გამიშვებს.

ამირან დარეჯანის ძემან მას დიაცსა მადლი უბრძანა. დედოფალსა და ყოველსა გაუწყრა ამის დევისა მალვისათვის.

დედოფალმან ეგრე მოაქსენა: მეფეო, წყრომასა რას მემართლები მით, რომელ ეშმაური საქმე იყო ძნელი და თქვენ უომრობასა ვერა დასთმობდით აწ-ცა გკადრებთ: დაეკსენ მისსა ომსა. რომელნი ომნი გარდაგიჯდიან, გეყოფიან.

მეფემან ბრძანა: უომრად არა გაუშვებ. მაგრა თქვენ ესე ქმენით, რასა-ცა ღამესა მოვიდეს იგი ღამაჲ დევი, მიცნით. ვითა ველა-რა დაუშალეს, დედოფალმან მოასხმევეინა სამნი შავნი კაცნი, ვითა კუპრნი. უბრძანა დედოფალმან: მეფე ბრძანებს. წაედით და მონახეთ იგი ღამაჲ დევი და, რომელსა ღამესა მოვიდეს, აცნობეთ.

წავიდეს იგი კაცნი. ტაიჭთა ზედა გასხდეს მეტად მალეთა და, საითა-ც

წავიდეს, ვეღარ შევიგნით. დაყვეს მუნ ოთხი დღე და მეხუთესა დღესა მოვიდა ერთი მათგანი და ფიცხლად ეგრე მოაქსენა: ამას ღამეს უღონიოდ მოვალს-ო. გაითქვა ქალაქსა შიგან, ვითა ამირან და ღამაზ დევი შეიბმინან-ო. შეიქმნა სიხარული და ურვასა-ცა შინა იყვნეს. მოაქსენა დედოფალმან: მეფეო, ისმინე ჩემი, დაეცენ მაგა ეშმაურსა საქმესა. გაგზავნე კაცი, თუ რა ზომი ქვითკირი აუკვეთია. ეგრე უბრძანა მეფემან: თუ მოვა, უომრად არ დავეცსნები, შენ ნუ-რას შეიჭირვებ. ოდეს ბადრი იამანის ძე და ნოსარ ნისრელი ტყვედ იყვნეს, მე გამოყვანებად მივე. არა ესდენი დევნი და ვეშაპნი დავგოცენ! წავიდა ქაოზ ქოსის ძე მის ზღუდისა ნახვად გაკვეთილისა მის ღამაზ დევისაგან. მოვიდა და ეგრე უთხრა, რომელ: ავით გაუზომია, თავმან პატრონისა ჩემისამან, ხუთი მჭარი გაუკვეთია-ო. გა-რასმე-ვლადობენით ქაოზის სიტყვასა ზედა, განა გვიმძიმდა დიდად. შეეკაზმა ამირან დარეჯანის ძე და გავიდა კაცთა ქალაქისათა, სით მოველოდით ღამაზ დევსა. ბინდსა ზედა მოვიდა მეორე კაცი და ეგრე თქვა: დასტურად მოვალს-ო. შეგვექმნა შიში და წამოდგომილ იყო ყოველი ქალაქი ზედა ხედვად. მთვარე იყო. და მოვიდა კვლა ძილის პირ მესამე მონა და ეგრე თქვა: ესე-რა უკანა მომიდგს-ო. გააჯდა ამირან ცხენსა უკეთესსა და აიხვნა ხიშტნი ჴელთა და მოემზადა. ოდეს დაგხედენით, მოვიდოდა ღამაზ დევი. ვეშაპსა ზედა ჯდა მეტად დიდსა, უმაგალითოსა. ჴელთა მოწვდილი ჴრმალი ჴქონდა. თავმან თქვენმან, საზაროდ კმა იყო.

გვიბრძანა ამირან ჩვენ ექვსთა: მიედით და შეებენით-ო. ჩვენ-მცა მიზეზი რა-ღა ვკადრეთ, განა მართალი ვთქვა, არა გვეწადა ომი მისი. ეგრე მოვაქსენეთ: რა ჟამი იყოს მისლვისა, გვიბრძანე-ო. ჩვენგან რა ესე გაიგონა, გაიცინა და ეგრე გვარქვა: ძმანო, ღმერთმან იცის, არა გწადიანთ ომი, მაგრა ნახოთ ჴაბუკობა ჩემი. შეუმახნა ფიცხლად და შეუტია. ღამაზ დევმან რა ნახა შეტევება დარეჯანის ძისაგან, შემოუტევა მან-ცა. თავმან თქვენმან, ცხენსა უმაღლე იყო იგი ვეშაპი. დაეშემო პირი ჩასანთქმელად და ჴკრა აღრენილსა პირსა ხიშტი და მიწადმდე დაასვნა და მოკლა ვეშაპი. ღამაზ დევმან ჴკრა ჴრმალი ცხენისა თავსა დარეჯანის ძისასა და მოკვეთა თავი და ჩაასო სამი მჭარი მიწასა. ჩამოიჭრნეს ორნი-ვე და შეუტევა დარეჯანის ძემან ქვეითად. აასწრა სიფიცხითა, ჴკრა ჴრმალი და მოკლა იგი ღამაზ დევი. გაუკვირდა ყოველსა სულსა ეგზომ დიდი ნაქმარი. ვითა ზედა გათენდა, ნახეს სიდიდე ვეშაპისა და ჴარი დაეცათ ყოველთა. შეასხეს ქება მეფესა, დალოცეს და ეტყოდეს: კურთხეულ-მცა არს განზრახვა შენი, რომელ ასეთი კაცი გამოგვიჩინე, რომელ მისითა ჴელითა ვიქსენით ეგზომისა ზოროტისაგან. შეიქმნა სიხარული ყოველსა ბალხეთისა სამეფოსა შინა და მოესმა ყოველთა მეფეთა და წამოსცეს ძღვენი და მოულოცეს მეფობა ბალხეთისა ამირან დარეჯანის ძესა. და იყო დიდებასა და განსვენებასა შიგან ამისთვის, რომელ სჯობდა ყოველთა კაცთა ყოვლითა ფერითა.

აქა დასრულდა ამბავი ამირან დარეჯანის ძისა და დაუსრულებელ ყოს ღმერთმან მეფობა თქვენი!